

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ
ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ
ΚΑΙ
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΥΦΕΣΗ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΧΡΥΣΟΥΛΑ (Α.Μ. 8407)
ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΗ (Α.Μ. 3830)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :

ΓΚΟΛΦΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ 2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το 2008 ήταν έτος που σημαδεύτηκε από τη σοβαρή χρηματοοικονομική κρίση που ξέσπασε στις Η.Π.Α. Η κρίση αυτή επεκτάθηκε ταχύτητα σε όλο το παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα περνώντας εν συνεχεία και στην λεγόμενη «πραγματική οικονομία» όπως αυτό αποτυπώθηκε στη συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων. Η επιβράδυνση της ανάπτυξης, η είσοδος των βασικών οικονομιών του πλανήτη σε ύφεση, η πτώση της ζήτησης και η έλλειψη πιστώσεων, καταναλωτικών ή επιχειρηματικών, συνέθεσαν ένα δύσκολο περιβάλλον ιδιαίτερα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2008. Περιβάλλον του οποίου οι βασικές παράμετροι συνεχίζουν να παραμένουν παρόμοιες και κατά το έτος που διανύουμε.

Η παρακολούθηση από πλευράς των επιχειρήσεων των γεγονότων που εκτυλίσσονται και η κατανόηση των συνεπειών τους αποτελούν ένα σύνθετο και δύσκολο έργο, το οποίο όμως είναι αναγκαίο μιας και οι επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες να επανεξετάσουν τα δεδομένα και τις προβλέψεις για την άμεση αλλά και τη μεσομακροπρόθεσμη δραστηριότητά τους.

Οι τρέχουσες οικονομικές συνθήκες, αναπόφευκτα, έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις χρηματοοικονομικές αναφορές πολλών επιχειρήσεων, με συνέπεια να απαιτείται αυξημένη προσοχή στα διάφορα ζητήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των ΔΛΠ.

Η ποιότητα της πληροφόρησης των δημοσιευμένων Οικονομικών Καταστάσεων βελτιώνεται συνεχώς όμως αυτή υπονομεύεται από τη διαχρονική εμφάνιση παραλείψεων και αδυναμιών οι οποίες τείνουν να παγιωτοποιηθούν.

Οι δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις πρέπει να παρέχουν ουσιαστική πληροφόρηση στους χρήστες, προκειμένου αυτοί να μπορούν να εξαγάγουν αξιόπιστα συμπεράσματα αναφορικά με την χρηματοοικονομική θέση των επιχειρήσεων και τα αποτελέσματά τους. Αυτό στις ημέρες μας λόγω και της δυσχερούς οικονομικής συγκυρίας, φαντάζει όλο και περισσότερο επιτακτικό και θα πρέπει να αποτελεί το βασικό κριτήριο σύμφωνα με το οποίο οι επιχειρήσεις θα πρέπει να καταρτίζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις και εν γένει να παρέχουν πληροφόρηση για τη δραστηριότητά τους προς κάθε ενδιαφερόμενο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή αποτελείται από πέντε κεφάλαια, τα οποία διαρθρώνονται ως εξής:

- Κεφάλαιο 1: «Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ) και Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ)»
- Κεφάλαιο 2: «Παρουσίαση των ΔΛΠ και ΔΠΧΠ»
- Κεφάλαιο 3: «Η σύγχρονη ελεγκτική σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα»
- Κεφάλαιο 4: «Η Οικονομική Κρίση»
- Κεφάλαιο 5: «Υιοθέτηση των ΔΛΠ από τις Ελληνικές Εταιρείες»

Στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται μια εισαγωγή στην λογική των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Αναφέρεται ο σκοπός που υπηρετούν τα ΔΛΠ, καθώς επίσης και το πεδίο εφαρμογής τους. Στη συνέχεια, παρατίθεται η διαδικασία κατάρτισης τους, με μια εκτενή αναφορά στα κύρια όργανα κατάρτισης των ΔΛΠ. Δίνεται έμφαση στον ρόλο της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), του Σώματος Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB), της Συμβουλευτικής Επιτροπής Προτύπων (SAC), της Επιτροπής Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (IFRIC). Στην συνέχεια αναφέρεται το Πλαίσιο Κατάρτισης και Παρουσίασης των Οικονομικών Στοιχείων (Framework for the preparation and presentation of financial statements). Τέλος παρατίθενται οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και οι ανάγκες πληροφόρησης τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στα ΔΛΠ. Αρχικά γίνεται εκτενής παρουσίαση κάθε Λογιστικού Προτύπου και κάθε Προτύπου Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και αναφέρεται και η διαφορά κάθε ενός με τα Ελληνικά Πρότυπα. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στα βασικά σημεία κάθε Προτύπου, έτσι ώστε να γίνουν πλήρως κατανοητά.

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στον έλεγχο και το επάγγελμα του ελεγκτή. Στο εισαγωγικό κομμάτι του κεφαλαίου δίνεται η έννοια και αναφέρονται οι διακρίσεις του ελέγχου. Στην συνέχεια, δίνεται το περίγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας. Έπειτα αναφέρεται η ευθύνη, οι βασικές αρχές δεοντολογίας και η έννοια της ανεξαρτησίας του ελεγκτή. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον επιχειρηματικό κίνδυνο, στην ποιότητα του ελέγχου και την ελεγκτική τεκμηρίωση. Στο δεύτερο μέρος του κεφαλαίου αυτού, γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση κάθε Ελεγκτικού Προτύπου.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στην Οικονομική Κρίση. Ουσιαστικά γίνεται μια ιστορική αναδρομή από την αρχή της κρίσης (φάση της οικονομικής ύφεσης) έως και την οικονομική κατάρρευση που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Αρχικά παρουσιάζονται οι απόψεις οικονομικών αναλυτών, προσωπικοτήτων και οργανισμών που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην εξέλιξη της κρίσης (όπως ο Alan Greenspan, η Lehman Brothers κ.α.). Στην συνέχεια, εξηγείται το φαινόμενο της φούσκας των ακινήτων και των δανείων, καθώς επίσης επισημαίνονται οι μηχανισμοί ευφορίας. Έπειτα, επεξηγείται ο πιο σημαντικός λόγος που οδηγήθηκαν τα πράγματα στον τομέα της οικονομίας σε αυτό το σημείο, και αυτός δεν είναι άλλος από την υποεκτίμηση του κινδύνου. Τέλος, αναφέρονται οι φάσεις της κρίσης.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο, δίνονται κατά κύριο λόγο τα συμπεράσματα από πλευράς Ορκωτών Ελεγκτών, Λογιστών και εταιρειών από την υιοθέτηση των ΔΛΠ. Εξηγούνται οι φορολογικές ρυθμίσεις που έχουν υιοθετηθεί προκειμένου να υλοποιηθεί η υιοθέτηση των ΔΛΠ, οι επιπτώσεις των ΔΛΠ στο εσωτερικό των εταιρειών, η θέση των επιχειρήσεων στην ελληνική και διεθνή αγορά μετά την εφαρμογή των ΔΛΠ, το κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ καθώς επίσης και το κόστος προσαρμογής των πληροφοριακών

συστημάτων και τέλος το προτιμώμενο πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Στην συνέχεια δίνονται παραδείγματα εταιρειών που υιοθέτησαν τα ΔΛΠ και παρατίθενται τα συμπεράσματα τους. Επίσης, αναφέρονται τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες από την μετάβαση στα ΔΛΠ καθώς επίσης και τα βασικά σφάλματα που παρατηρούνται κατά την μετατροπή των Ελληνικών Προτύπων σε ΔΛΠ. Στο τελευταίο μέρος του κεφαλαίου αυτού είναι συμπερασματικό. Παρατίθενται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα από την υιοθέτηση των ΔΛΠ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
----------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

1.1 Σκοπός των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς	2
1.2 Πεδίο εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς	3
1.3 Διαδικασία κατάρτισης των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς	4
1.4 Τα κύρια Όργανα κατάρτισης των Διεθνών Προτύπων Χρηματ/κης Αναφοράς	6
1.5 Πλαίσιο Κατάρτισης και Παρουσίασης των Οικονομικών Στοιχείων	9
1.6 Χρήστες και ανάγκες πληροφόρησης	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

ΔΛΠ 1: Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων	12
ΔΛΠ 2: Αποθέματα	13
ΔΛΠ 3: Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις	13
ΔΛΠ 4: Λογιστική Αποθεμάτων	14
ΔΛΠ 5: Πληροφορίες που θα πρέπει να γνωστοποιούνται με τις Οικ. Καταστάσεις	14
ΔΛΠ 6: Λογιστική αντιμετώπιση των μεταβολών των τιμών	14
ΔΛΠ 7: Καταστάσεις Ταμειακών Ροών	14
ΔΛΠ 8: Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη	15
ΔΛΠ 9: Δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης	16
ΔΛΠ 10: Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού	16
ΔΛΠ 11: Συμβάσεις κατασκευής έργων	16
ΔΛΠ 12: Φόροι Εισοδήματος	17
ΔΛΠ 13: Εμφάνιση του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού και των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων	18
ΔΛΠ 14: Οικονομικές Πληροφορίες κατά τομέα	18
ΔΛΠ 15: Πληροφορίες που φανερώνουν τις επιδράσεις από τις μεταβολές των τιμών	19
ΔΛΠ 16: Ενσώματες ακινητοποιήσεις	19
ΔΛΠ 17: Μισθώσεις	21
ΔΛΠ 18: Έσοδα	22
ΔΛΠ 19: Παροχές σε εργαζόμενους	22
ΔΛΠ 20: Λογιστική των κρατικών επιχορηγήσεων και Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης	23
ΔΛΠ 21: Οι επιδράσεις των μεταβολών στις τιμές συναλλάγματος	24
ΔΛΠ 22: Ενοποιήσεις επιχειρήσεων	25
ΔΛΠ 23: Κόστος δανεισμού	27
ΔΛΠ 24: Γνωστοποιήσεις Συνδεδόμενων Μερών	27
ΔΛΠ 25: Λογιστική των Επενδύσεων	28
ΔΛΠ 26: Λογιστική απεικόνιση και Παρουσίαση των προγραμμάτων Παροχών Αποχωρήσεως	29
ΔΛΠ 27: Ενοποιημένες και Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις	29
ΔΛΠ 28: Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις	30
ΔΛΠ 29: Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση σε Υπερπληθωριστικές Οικονομίες	31

ΔΛΠ 30: Γνωστοποιήσεις με τις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις των Τραπεζών και των Ομοίων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων	31
ΔΛΠ 31: Δικαιώματα σε Κοινοπραξίες	31
ΔΛΠ 32: Χρηματοοικονομικά Μέσα : Παρουσίαση	32
ΔΛΠ 33: Κέρδη ανά Μετοχή	33
ΔΛΠ 34: Ενδιάμεση Χρηματοοικονομική Έκθεση	33
ΔΛΠ 35: Διακοπτόμενες Εκμεταλλεύσεις	34
ΔΛΠ 36: Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων Ενεργητικού	34
ΔΛΠ 37: Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία	35
ΔΛΠ 38: Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία	36
ΔΛΠ 39: Χρηματοοικονομικά Μέσα – Καταχώρηση και Αποτίμηση	37
ΔΛΠ 40: Επενδύσεις σε ακίνητα	39
ΔΛΠ 41: Γεωργία	40

ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΔΠΧΠ 1: Πρώτη Υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης	42
ΔΠΧΠ 2: Πληρωμές βασιζόμενες σε Αξία Μετοχών	42
ΔΠΧΠ 3: Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων	42
ΔΠΧΠ 4: Ασφαλιστήρια Συμβόλαια	43
ΔΠΧΠ 5: Μη Κυκλοφορούντα Περιουσιακά Στοιχεία κατεχόμενα προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες	43
ΔΠΧΠ 6: Έρευνα και Αξιολόγηση Ορυκτών Πόρων	43
ΔΠΧΠ 7: Χρηματοοικονομικά Μέσα – Γνωστοποιήσεις	44
ΔΠΧΠ 8: Λειτουργικοί Τομείς	44
ΔΠΧΠ 9: Χρηματοοικονομικά Μέσα	45

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Γενικές Αρχές Παρουσίασης των Οικονομικών Καταστάσεων	46
Δομή και Περιεχόμενο των Οικονομικών Καταστάσεων	48
Γνωστοποιήσεις	48
Καθαρή Ρευστοποιήσιμη Αξία	49
Αποτίμηση Αποθεμάτων	49
Κόστος Αποθεμάτων	49
Κοστολογικές Μέθοδοι	50
Αναγνώριση του Εξόδου	51
Ταμειακές Ροές	52
Οφέλη από την πληροφόρηση για τις Ταμειακές Ροές	54
Τραπεζικός Δανεισμός	54
Κόστος Δανεισμού	54
Παρουσίαση Καθαρών Ταμειακών Ροών	55
Φόροι Εισοδήματος	55
Τόκοι και Μερίσματα	56
Λογιστικές Εκτιμήσεις	57
Λογιστικές Πολιτικές	58
Λάθη Προηγούμενων Περιόδων	59
Γεγονότα μετά την Περίοδο Αναφοράς	60
Ημερομηνία Έγκρισης για την έκδοση των Οικονομικών Καταστάσεων	60
Διορθωτικά Γεγονότα μετά την Περίοδο Αναφοράς	60
Λογιστική των Συμμετοχών σε θυγατρικές	61

Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις	62
Υπερπληθωρισμός	63
Κοινοπραξίες	63
Χρηματοοικονομικά Προϊόντα	64
Κέρδη ανά Μετοχή	64
Ενδιάμεσες (Συνοπτικές) Οικονομικές Καταστάσεις	65
Απαξίωση Περιουσιακών Στοιχείων Ενεργητικού	65
Προβλέψεις – Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις – Ενδεχόμενες Απαιτήσεις	66
Χρηματοοικονομικά Προϊόντα	66
Επενδύσεις σε Ακίνητα	68

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

3.1 Έννοια και διακρίσεις του Ελέγχου	71
3.2 Το περίγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας	73
3.3 Η ευθύνη του ελεγκτή στην Ελλάδα	75
3.4 Βασικές Αρχές Δεοντολογίας	76
3.5 Η έννοια της ανεξαρτησίας του Ελεγκτή	77
3.6 Επιχειρηματικός Κίνδυνος	78
3.6.1 Έννοια και τρόπος διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου	78
3.6.2 Μεθοδολογία διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου	79
3.6.3 Ανάλυση του επιχειρηματικού κινδύνου	81
3.6.4 Ανάλυση εσωτερικών κινδύνων επιχειρηματικών διαδικασιών	84
3.6.5 Αξιολόγηση κινδύνων εσωτερικών επιχειρηματικών διαδικασιών	85
3.7 Ελεγκτική Διαδικασία	86
3.7.1 Η έννοια της εύλογης παρουσίασης (True and fair view)	86
3.7.2 Ο σκοπός του ελέγχου των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων	86
3.7.3 Σφάλμα στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις	88
3.7.4 Μέθοδοι συλλογής ελεγκτικών τεκμηρίων	89
3.8 Ποιοτικός Έλεγχος	91
3.8.1 Ευθύνες Καθοδήγησης για Ποιότητα μέσα στην Ελεγκτική Εταιρεία	91
3.8.2 Δεοντολογικές Απαιτήσεις	91
3.8.3 Ανεξαρτησία	91
3.8.4 Αποδοχή & Διατήρηση Ελεγκτικού Έργου & Συναφών Υπηρεσιών	93
3.8.5 Ανθρώπινο Δυναμικό	94
3.8.6 Ανάθεση Ευθυνών σε Ελεγκτικές Ομάδες	94
3.8.7 Διεκπεραίωση Ελεγκτικού Έργου	94
3.8.8 Συνεννόηση	95
3.8.9 Διαφορές Γνώμης	95
3.8.10 Ποιοτικός Έλεγχος του Ελεγκτικού Έργου	95
3.8.11 Παρακολούθηση	97
3.8.12 Παράπονα και Καταγγελίες	98
3.8.13 Τεκμηρίωση	98
3.9 Ελεγκτική Τεκμηρίωση	99
3.9.1 Σκοπός της Ελεγκτικής Τεκμηρίωσης	99
3.9.2 Η φύση της Ελεγκτικής Τεκμηρίωσης	99
3.9.3 Μορφή, Περιεχόμενο και Έκταση των Φύλλων Εργασίας	99
3.9.4 Ελεγκτική Τεκμηρίωση των Προσδιοριστικών Χαρακτηριστικών των Θεμάτων που ελέγχονται	100

3.9.5	Σημαντικά Θέματα	101
3.9.6	Τεκμηρίωση των Αποκλίσεων από τις Βασικές Αρχές και τις Θεμελιώδεις Διαδικασίες	102
3.9.7	Προσδιορισμός του Συντάξαντος και του Επισκοπήσαντος	102
3.9.8	Σύνταξη του Τελικού Ελεγκτικού Αρχείου	102
3.9.9	Αλλαγές στην Ελεγκτική Τεκμηρίωση	103
3.9.10	Φύλλα Εργασίας	103
3.9.11	Εξωτερικές Επιβεβαιώσεις	103
3.9.12	Αρχικές Αναθέσεις – Υπόλοιπα Έναρξης	104
3.9.13	Έλεγχος Αποτιμήσεων στην Εύλογη Αξία	105
3.9.14	Μεταγενέστερα Γεγονότα	106
3.9.15	Χρησιμοποίηση της Εργασίας Άλλου Ελεγκτή	107
3.9.16	Χρησιμοποίηση της Εργασίας Εμπειρογνώμονα	108

ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

ΔΕΠ 1:	Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου ISQCS	109
ΔΕΠ 200:	Αρχές που διέπουν τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων	109
ΔΕΠ 210:	Όροι Ανάθεσης Ελέγχου	109
ΔΕΠ 220:	Ποιοτικός Έλεγχος για ελέγχους Ιστορικής Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης	110
ΔΕΠ 230:	Ελεγκτική Τεκμηρίωση	110
ΔΕΠ 240:	Η ευθύνη του Ελεγκτή στην διαπίστωση Απάτης ή Λάθους κατά τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων	111
ΔΕΠ 250:	Εξέταση Νόμων και Κανονισμών κατά τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων	111
ΔΕΠ 260:	Γνωστοποιήσεις Ελεγκτικών Ζητημάτων στους Υπεύθυνους Διοίκησης	111
ΔΕΠ 300:	Σχεδιασμός ελέγχου Οικονομικών Καταστάσεων	112
ΔΕΠ 315:	Γνώση της Οικονομικής Μονάδας και του Περιβάλλοντος της και Εκτίμηση των Κινδύνων Ουσιώδους Ανακρίβειας & Ελεγκτική Σημαντικότητα (Σπουδαιότητα)	112
ΔΕΠ 330:	Διαδικασίες του Ελεγκτή σε ανταπόκριση προς τους Εκτιμώμενους Κινδύνους	112
ΔΕΠ 402:	Ελεγκτικές Εξετάσεις συναφείς με Οικονομικές Μονάδες που χρησιμοποιούν Υπηρεσία Οργάνωσης	113
ΔΕΠ 500:	Ελεγκτικά Τεκμήρια	113
ΔΕΠ 501:	Ελεγκτικά Τεκμήρια – Πρόσθετη Έρευνα Ειδικών Θεμάτων	113
ΔΕΠ 505	Εξωτερικές Επιβεβαιώσεις & Αρχικές Αναθέσεις & :	
ΔΕΠ 510	Υπόλοιπα Έναρξης	114
ΔΕΠ 520:	Διαδικασίες Αναλυτικής Διερεύνησης	114
ΔΕΠ 530:	Ελεγκτική Δειγματοληψία και Άλλες Επιλεγμένες Επαληθευτικές Διαδικασίες	114
ΔΕΠ 540:	Έλεγχος Λογιστικών Εκτιμήσεων	114
ΔΕΠ 545:	Έλεγχος Αποτιμήσεων στην Εύλογη Αξία και Γνωστοποιήσεις	114
ΔΕΠ 550:	Συνδεόμενα Μέρη	115
ΔΕΠ 560:	Μεταγενέστερα Γεγονότα	115
ΔΕΠ 570:	Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα (Going Concern)	115
ΔΕΠ 580:	Διαβεβαιώσεις Διοίκησης	115
ΔΕΠ 600:	Χρησιμοποίηση της Εργασίας Άλλου Ελεγκτή	115
ΔΕΠ 610:	Συνεκτίμηση του Έργου του Εσωτερικού Ελέγχου	116
ΔΕΠ 620:	Χρησιμοποίηση της Εργασίας ενός Εμπειρογνώμονα	116
ΔΕΠ 700:	Έκθεση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή επί των Οικονομικών Καταστάσεων	116

ΔΕΠ 701: Διαφοροποιήσεις στην Έκθεση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή	116
ΔΕΠ 710: Συγκεκριμένα Στοιχεία	116
ΔΕΠ 720: Η Άλλη Πληροφόρηση σε έγγραφα που περιέχουν οι ελεγχθείσες Οικονομικές Καταστάσεις	116
ΔΕΠ 800: Η έκθεση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή σε Αναθέσεις Ελέγχου Ειδικού Σκοπού	116

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Εισαγωγή	117
4.1 Η ευφορία	119
4.1.1 Η φύσκα των ακινήτων	120
4.1.2 Η φύσκα των δανείων	122
4.1.3 Οι μηχανισμοί ευφορίας	124
4.2 Τύφλωση μπροστά στην καταστροφή	126
4.2.1 Ο υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου	126
4.2.2 Η επίδραση της συλλογικής άποψης	128
4.2.3 Η τιτλοποίηση	129
4.2.4 Η υποεκτίμηση του κινδύνου	130
4.3 Η κρίση	132
4.3.1 Η πρώτη φάση της κρίσης	132
4.3.2 Η εξέλιξη της κρίσης	135
4.3.3 Οι συνέπειες του αποπληθωρισμού του Ισολογισμού επί των τιμών	137
4.3.4 Παραποίηση των Οικονομικών Καταστάσεων και Λογιστική Απάτη	138

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΔΛΠ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

5.1 Η άποψη Ορκωτών Ελεγκτών και Λογιστών	140
5.1.1 Εφαρμογή των ΔΛΠ και Φορολογικές Ρυθμίσεις	140
5.1.2 Επιπτώσεις των ΔΛΠ στο εσωτερικό των εταιρειών	141
5.1.3 Η εφαρμογή των ΔΛΠ και η θέση της επιχείρησης στην ελληνική και Διεθνή Αγορά	141
5.1.4 Κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ	142
5.1.5 Εφαρμογή των ΔΛΠ και προσαρμογή των Πληροφοριακών Συστημάτων	142
5.1.6 Το μέλλον των ΔΛΠ – Προτιμώμενο Πλαίσιο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης	142
5.2 Παραδείγματα εταιρειών που υιοθέτησαν τα ΔΛΠ	144
5.3 Βασικά σφάλματα κατά την μετατροπή	146
5.4 Προβλήματα από την μετάβαση στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	147
5.5 Τα δέκα πιο συνηθισμένα σφάλματα κατά την μετατροπή των ΕΛΠ σε ΔΛΠ	149
5.6 Συμπεράσματα	150
Μειονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ	150
Πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ	150

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	152
---------------------------	-----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τα τελευταία 20 χρόνια η λειτουργία της λογιστικής στην Ελλάδα έχει αλλάξει πάρα πολύ. Πολλές πολυεθνικές εταιρείες απέκτησαν την δυνατότητα να διαπραγματεύονται τις μετοχές τους σε άλλα χρηματιστήρια του κόσμου. Πολλοί διαφορετικοί λόγοι οδήγησαν σε αυτό το σημείο, όπως η ταχεία ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών και το γεγονός ότι οι περισσότερες εταιρείες επεκτάθηκαν στο εξωτερικό, με στόχο την αύξηση του κεφαλαίου. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η υιοθέτηση των ΔΛΠ να αυξάνει συνεχώς σε όλο τον κόσμο.

Η εικόνα των σύγχρονων αγορών και κοινωνιών χαρακτηρίζεται από το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης των αγορών και των κεφαλαίων, του έντονου ανταγωνισμού, των μεγάλων ανισοτήτων και της υψηλής συγκέντρωσης κεφαλαίων από μεγάλες οικονομικές μονάδες, στοιχεί τα οποία καθιστούν την ανάγκη του ελέγχου, επιτακτική. Το τελευταίο διάστημα διαβάζουμε όλο και πιο συχνά περιπτώσεις λογιστικής απάτης μέσω της παραποίησης των οικονομικών τους καταστάσεων, κυρίως στις Η.Π.Α. (υποθέσεις Enron, Xerox, Worldcom, Merc κ.ά.) αλλά και στην Ευρώπη. Το θέμα είναι τεράστιο γιατί εμπλέκονται εκτός από τα στελέχη της εταιρείας που παραποιεί, εταιρείες ορκωτών λογιστών καθώς και χρηματοπιστωτικοί οίκοι.

Η παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων αναφέρεται στον σκόπιμο «χειρισμό» (manipulation) στοιχείων τους, όπως υπερτίμηση στοιχείων ενεργητικού, πωλήσεων και κερδών ή υποτίμηση των υποχρεώσεων, εξόδων ή ζημιών με σκοπό να επιτευχθεί το επιθυμητό ύψος τους. Οι χειρισμοί αυτοί έχουν ως αποτέλεσμα τη σημαντική αλλοίωση της ορθής εικόνας των οικονομικών καταστάσεων. Στις Η.Π.Α. ο αντίστοιχος όρος αναφέρεται στην απάτη (fraud) που διενεργείται μέσω της σκόπιμης αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων. Ως μέσα για την πραγματοποίηση των παραποιήσεων χρησιμοποιούνται διάφοροι μέθοδοι που περιλαμβάνονται στον όρο δημιουργική ή επινοητική λογιστική (creative accounting).

Εδώ κάπου εισάγεται και η έννοια του εξωτερικού ελεγκτή, ο οποίος αποτελεί ένα από τα θεσμικά όργανα της Ανώνυμης Εταιρίας, (μαζί με τη γενική συνέλευση και το διοικητικό συμβούλιο) ο οποίος έχει την κυριότερη ευθύνη για την αποκάλυψη της λογιστικής απάτης και ιδιαίτερα των θεμάτων που αφορούν στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ (ΔΛΠ) ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ (ΔΠΧΠ)

Τον Μάρτιο του 2002, αποφασίστηκε ότι όλα τα Πρότυπα που θα εκδίδονται πλέον από το I.A.S.B. (International Accounting Standards Board = Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων) θα ονομάζονται Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (I.F.R.S. – International Financial Reporting Standards). Τα Πρότυπα, αντίθετα, που είχαν εκδοθεί από την I.A.S.C. (International Accounting Standards Committee = Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων) κατά την περίοδο 1973 – 2001, ονομάζονται Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (I.A.S. – International Accounting Standards).

Τα Δ.Π.Χ.Α. δεν αποτελούν απλά μια υποχρέωση. Αποτελούν ένα αναγκαίο εργαλείο για την αποτελεσματική διοικητική λειτουργία των επιχειρήσεων που, αν χρησιμοποιηθεί ορθά, μπορεί να αποτελέσει το συγκριτικό πλεονέκτημα που θα διαφοροποιήσει και θα καθιερώσει μια επιχείρηση στις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν στις διεθνείς αγορές.

Η καθιέρωση των Δ.Π.Χ.Α. αποσκοπεί στην δημιουργία προϋποθέσεων για μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική αγορά κεφαλαίων, μέσω της αύξησης της δυνατότητας σύγκρισης των Οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων στην ενιαία αγορά, προκειμένου να διευκολυνθεί με τον τρόπο αυτό ο ανταγωνισμός και η κυκλοφορία των κεφαλαίων.

1.1 Σκοπός των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Σήμερα, πολύ περισσότερο απ' ό τι στο παρελθόν, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη εφαρμογής ενιαίων λογιστικών προτύπων, στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Ο λόγος είναι ότι με το «άνοιγμα» των κεφαλαιαγορών και των χρηματαγορών, οι δυνατότητες δανεισμού των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα της οικονομίας έχουν διεθνοποιηθεί.

Ως συνέπεια των παραπάνω, οι δημοσιευμένες Οικονομικές Καταστάσεις των επιχειρήσεων, γίνονται αντικείμενο εξέτασης σε διαφορετικές χώρες, όπου ισχύουν διαφορετικοί κανόνες μέτρησης της περιουσίας και του οικονομικού αποτελέσματος της δραστηριότητάς τους.

Μέσα από την εφαρμογή ενιαίων λογιστικών προτύπων εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα μεταξύ των Οικονομικών Καταστάσεων που συντάσσονται από τις επιχειρήσεις. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται μέσω του περιορισμού του εύρους και της ποικιλίας των διαφορών που εντοπίζονται σε εναλλακτικές λογιστικές πρακτικές και χειρισμούς.

Η χρησιμοποίηση ενιαίων λογιστικών προτύπων διευκολύνει την παρουσίαση της φιλοσοφίας που ακολουθείται κατά την προετοιμασία των Οικονομικών Καταστάσεων. Μέσω της χρήσης των λογιστικών προτύπων, επίσης, οι λογιστικές καταστάσεις αποκτούν μεγαλύτερη συνοχή, αφού η σύνταξή τους στηρίζεται σε ένα σύνολο προτύπων και διαδικασιών, μεταξύ των οποίων υπάρχει μια λογική συνέχεια και συνέπεια. Αποτέλεσμα του παραπάνω είναι η αποφυγή αντιφάσεων και αντιθέσεων.

Τα Δ.Π.Χ.Α. είναι το κύριο και πλέον αποδεκτό μέσο έκφρασης της λογιστικής επιστήμης και αποτελούν μια κωδικοποιημένη μορφή λογιστικών πολιτικών και κανόνων που θα πρέπει να εφαρμόζονται για την σύνταξη των Οικονομικών Καταστάσεων. Παρουσιάζουν, επίσης, τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να απεικονίζονται συγκεκριμένες οικονομικές

συναλλαγές και γεγονότα. Η συμμόρφωση με τους κανόνες των Προτύπων συμβάλει σημαντικά στην εύλογη παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων.

Η καθιέρωση των Δ.Π.Χ.Α. αποσκοπεί στην δημιουργία προϋποθέσεων για μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική αγορά κεφαλαίων. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της αύξησης της δυνατότητας σύγκρισης των Οικονομικών Καταστάσεων των επιχειρήσεων στην ενιαία αγορά, διευκολύνεται ο ανταγωνισμός και η κυκλοφορία των κεφαλαίων.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 1 «Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων» και το Δ.Π.Χ.Α. 1 «Πρώτη εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Α.», οι Οικονομικές Καταστάσεις, προκειμένου να μπορούν να θεωρηθούν ως συμμορφούμενες με τα Δ.Π.Χ.Α. θα πρέπει να εναρμονίζονται με όλες τις απαιτήσεις των Δ.Π.Χ.Α.

1.2 Πεδίο εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Τα Δ.Π.Χ.Α. μπορούν να εφαρμοστούν σχεδόν από το σύνολο των επιχειρήσεων. Παρά το γεγονός ότι έχουν σχεδιαστεί και αναφέρονται κυρίως σε συναλλαγές κερδοσκοπικών επιχειρήσεων (εμποριοβιομηχανικές επιχειρήσεις, χρηματοοικονομικά ιδρύματα, ασφαλιστικές επιχειρήσεις), εντούτοις μπορούν να αποτελέσουν μια βάση αναφοράς και για επιχειρήσεις μη κερδοσκοπικού σκοπού (επιχειρήσεις δημοσίου τομέα)

Το I.A.S.B. επιτυγχάνει τους καταστατικούς του στόχους κυρίως μέσω της ανάπτυξης και δημοσίευσης των Δ.Π.Χ.Α. και την προώθηση της εφαρμογής των Προτύπων σε Οικονομικές Καταστάσεις γενικής χρήσεως και λοιπές χρηματοοικονομικές αναφορές.

Οι λοιπές χρηματοοικονομικές αναφορές περιέχουν πληροφορίες που παρέχονται εκτός των Οικονομικών Καταστάσεων γενικής χρήσης και υποβοηθούν τους χρήστες στο να κατανοήσουν μια πλήρη σειρά Οικονομικών καταστάσεων και να βελτιώσουν την ικανότητά τους να προβαίνουν σε αποδοτικές οικονομικές αποφάσεις.

Τα Δ.Π.Χ.Α. θέτουν ένα πλαίσιο κανόνων και αρχών, αναγνώρισης, αποτίμησης, παρουσίασης και γνωστοποίησης των ουσιαστικών συναλλαγών και γεγονότων στις Οικονομικές Καταστάσεις γενικής χρήσεως. Σε ορισμένες περιπτώσεις εισάγουν, επιπρόσθετα, αρχές που σκοπό έχουν την απεικόνιση συναλλαγών συγκεκριμένων κλάδων.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις γενικής χρήσεως απευθύνονται σε πολλούς χρήστες με διαφορετικές απαιτήσεις και ανάγκες πληροφόρησης (π.χ. μετόχους, πιστωτές, εποπτικές αρχές, εργαζόμενους, επενδυτές)

Σε συνέχεια της εφαρμογής των αρχών που θέτουν τα Δ.Π.Χ.Α., οι επιχειρήσεις κατάρτιζον και δημοσιεύουν μια πλήρη σειρά Οικονομικών Καταστάσεων (Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, Κατάσταση Συνολικών Εσόδων, Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων, Κατάσταση των Ταμειακών Ροών και Επεξηγηματικές Σημειώσεις).

Επιδίωξη μιας πλήρους σειράς Οικονομικών Καταστάσεων είναι η παροχή πληροφόρησης σχετικά με την χρηματοοικονομική θέση, τα αποτελέσματα και τις ταμειακές ροές μιας επιχείρησης, η οποία χρησιμεύει για τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών.

Ένα πρόβλημα που υπάρχει για τους χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων είναι ότι τα Δ.Π.Χ.Α. (όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί μέχρι στιγμής) επιτρέπουν σε κάποιες περιπτώσεις την επιλογή μεταξύ δύο χειρισμών για την απεικόνιση ορισμένων γεγονότων. Σε βάθος χρόνου, στόχος των Δ.Π.Χ.Α. είναι ο περιορισμός της επιλογής μεταξύ των δύο χειρισμών και η καθιέρωση μιας ενιαίας λογιστικής απεικόνισης, έτσι ώστε παρόμοιες συναλλαγές και γεγονότα να απεικονίζονται με παρόμοιο τρόπο, ενώ ανόμοιες συναλλαγές και γεγονότα να απεικονίζονται με διαφορετικό τρόπο.

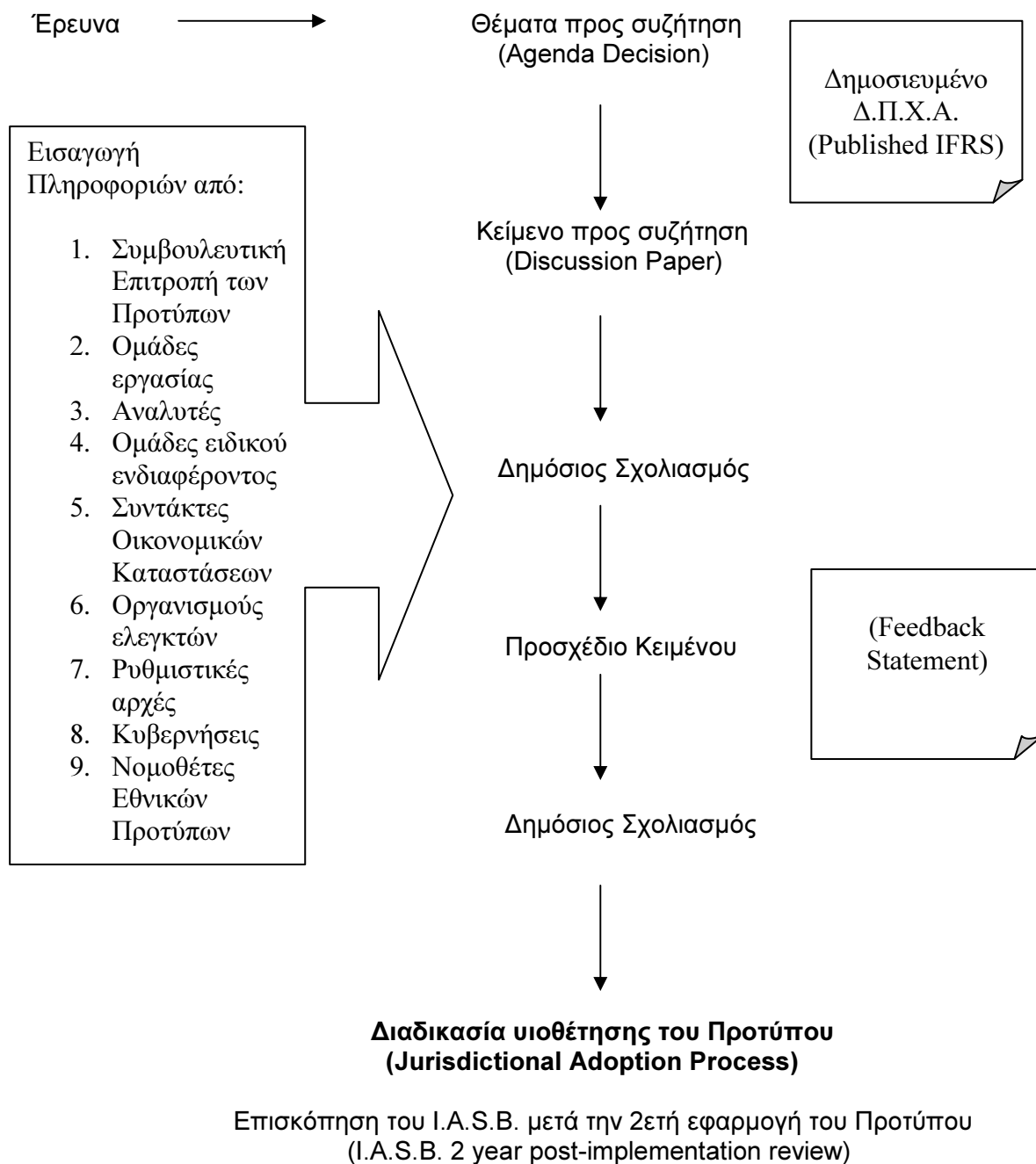
1.3 Διαδικασία κατάρτισης των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Τα Δ.Π.Χ.Α. ισχύουν από την ημερομηνία που ορίζεται σε κάθε έγγραφο Προτύπου. Τα νέα, τροποποιημένα ή αναθεωρημένα Δ.Π.Χ.Α. θέτουν μεταβατικές διατάξεις, οι οποίες εφαρμόζονται κατά την αρχική εφαρμογή τους.

Τα προσχέδια των Προτύπων και των Διερμηνειών εκδίδονται για σχολιασμό και οι προτάσεις τους υπόκεινται σε αναθεώρηση.

Μέχρι την ημερομηνία έναρξης ισχύος ενός Δ.Π.Χ.Α., οι απαιτήσεις οποιουδήποτε Δ.Π.Χ.Α. που θα επηρεάζονται από τις προτάσεις ενός προσχεδίου, παραμένουν σε ισχύ.

Παρατίθεται διαγραμματική απεικόνιση της διαδικασίας που ακολουθείται για την κατάρτιση των κειμένων των Δ.Π.Χ.Α.:

1.4 Τα κύρια Όργανα Κατάρτισης των Δ.Π.Χ.Α.

Τα κύρια όργανα κατάρτισης των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς σε διεθνές επίπεδο είναι η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.C.), το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.B.) η Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (S.A.C.), η Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (I.F.R.I.C.) και η Ευρωπαϊκή Ένωση

- **Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.C.)**

Συστάθηκε το 1973 κατόπιν συμφωνίας των επαγγελματικών οργανισμών λογιστικής των χωρών της Αυστραλίας, της Γερμανίας, της Ιαπωνίας, της Γαλλίας, του Καναδά, του Μεξικού, της Ολλανδίας, της Ιρλανδίας, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και της Αγγλίας.

Ήταν υπεύθυνη για την έκδοση των Λογιστικών Προτύπων. Για την επίτευξη του σκοπού της, υπήρχαν 13 μέλη μερικής απασχόλησης, τα οποία προέρχονταν από ένα ευρύ φάσμα γνωστικών αντικειμένων.

Τον Μάρτιο του 2002, η Επιτροπή προχώρησε σε αναδιοργάνωση του τρόπου λειτουργίας της, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις προτάσεις μελέτης με τίτλο «Προτάσεις για την δόμηση της I.A.S.C. στο μέλλον». Το αποτέλεσμα της αναδιοργάνωσης αυτής ήταν η ανασύσταση της I.A.S.C. ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός, με έδρα την πολιτεία του Delaware των Η.Π.Α. Αποτελεί την μητρική εταιρεία του Σώματος Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.B.) με έδρα το Λονδίνο, της ανεξάρτητης αρχής, η οποία έχει την ευθύνη κατάρτισης και έκδοσης των Λογιστικών Προτύπων.

Στόχοι του ιδρύματος της Επιτροπής είναι:

1. η δημιουργία ενός ενιαίου συνόλου κατανοητών, επιβλητέων και υψηλής ποιότητας Παγκοσμίων Λογιστικών Προτύπων για το κοινό συμφέρον, τα οποία να απαιτούν διαφανή, συγκρίσιμη και υψηλής ποιότητας πληροφόρηση στις Οικονομικές Καταστάσεις και τις λοιπές Χρηματοοικονομικές Αναφορές, ώστε να βοηθούν τους συμμετέχοντες στις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές και τους άλλους χρήστες στις οικονομικές τους αποφάσεις.
2. η προώθηση της χρήσης και της σχολαστικής εφαρμογής αυτών των Προτύπων
3. η εκτίμηση των ειδικών αναγκών των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και των αναδυόμενων οικονομιών και
4. η σύγκλιση των εθνικών λογιστικών προτύπων με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, για την επίτευξη λύσεων υψηλής ποιότητας.

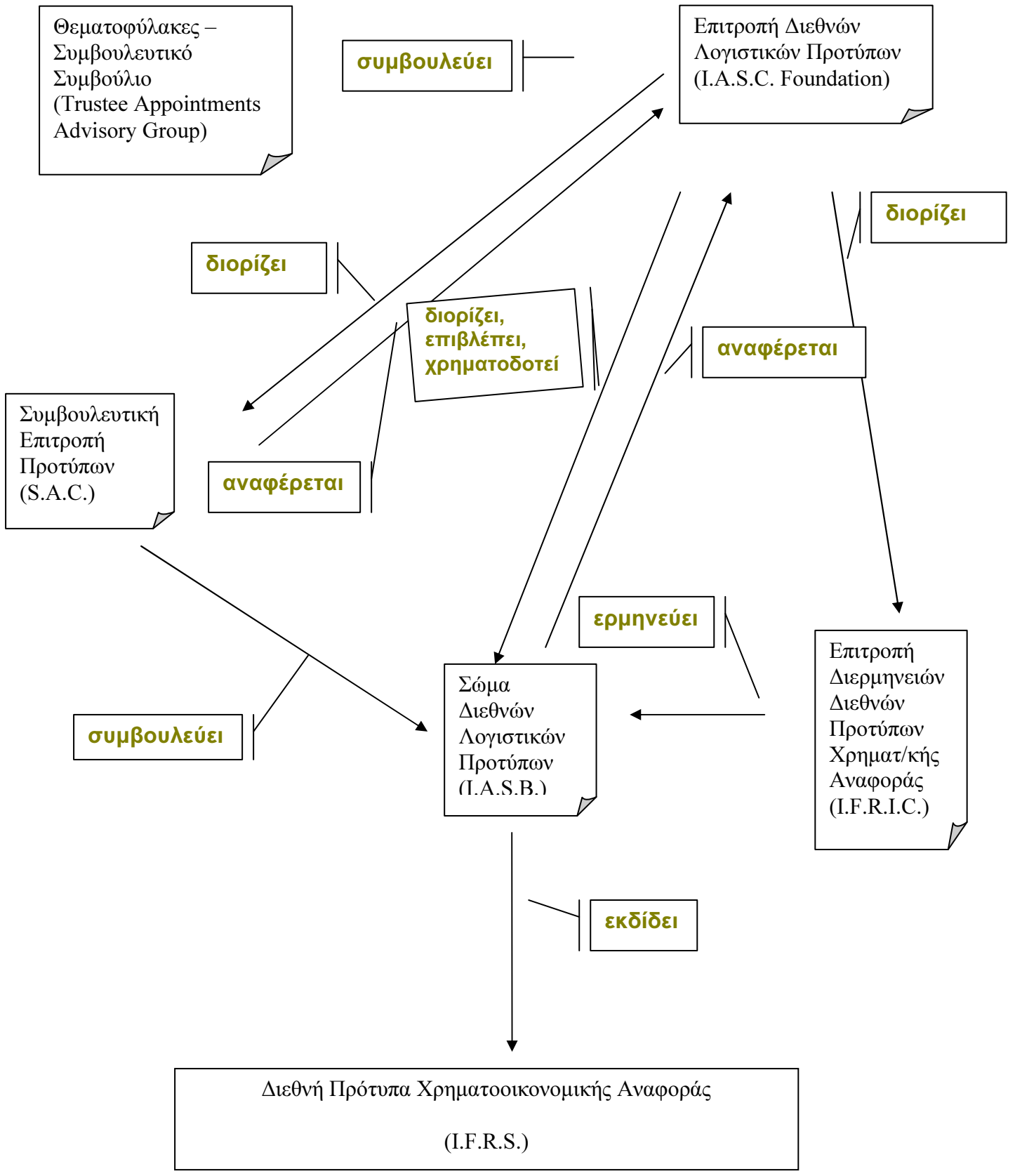
Η Επιτροπή Αποτελείται από 22 μέλη, τα οποία ονομάζονται θεματοφύλακες και είναι επιφορτισμένοι με την διοίκηση της. Προκειμένου να εξασφαλιστεί μια ευρεία διεθνής βάση, τα 22 μέλη προέρχονται από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές.

Πιο συγκεκριμένα:

- 6 θεματοφύλακες προέρχονται από την Βόρειο Αμερική
- 6 θεματοφύλακες προέρχονται από την Ευρώπη
- 6 θεματοφύλακες προέρχονται από την περιοχή της Ασίας και της Ωκεανίας και
- 4 θεματοφύλακες προέρχονται από οποιαδήποτε άλλη περιοχή, ώστε να επιτυγχάνεται γεωγραφική ισορροπία.

Η ομάδα των θεματοφυλάκων αποτελείται από άτομα που διασφαλίζουν την τήρηση της κατάλληλης ισορροπίας σε ότι αφορά στο επαγγελματικό υπόβαθρο και περιλαμβάνει ελεγκτές, συντάκτες, ακαδημαϊκούς και λοιπούς αξιωματούχους που εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον.

Με βάση το νέο οργανόγραμμα, η Επιτροπή έχει την ακόλουθη δομή:

- Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.B.)

Αποτελείται από 12 μέλη πλήρους απασχόλησης και 2 μέλη μερικής απασχόλησης. Τα μέλη του Σώματος επιλέγονται από τον I.A.S.C.

Το κριτήριο της επιλογής είναι η δημιουργία μιας ομάδας που θα συνδυάζει τις τεχνικές ικανότητες, την εμπειρία σε θέματα διεθνών αγορών και επιχειρήσεων και την ευρύτερη γνώση των συνθηκών που επικρατούν στις αγορές, με σκοπό την συνεισφορά στην ανάπτυξη παγκοσμίων προτύπων υψηλής ποιότητας.

Βασική αρμοδιότητα του Σώματος είναι:

Η πλήρης ευθύνη για κάθε θέμα που αφορά στην κατάρτιση και έκδοση των Δ.Π.Χ.Α. καθώς και των Προσχεδίων Προτύπων (exposure drafts).

Πριν από την έκδοση κάθε Προτύπου, το I.A.S.B. θα πρέπει να δημοσιεύει ένα προσχέδιο του Προτύπου, το οποίο και θα τίθεται στην διάθεση των ενδιαφερομένων για σχολιασμό.

- Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (S.A.C.)

Αποτελείται από 30 ή και παραπάνω μέλη.

Για την επίτευξη των σκοπών της προβλέπονται ανά έτος 3 τακτικές δημόσιες συνεδριάσεις με το I.A.S.B. οι οποίες έχουν ως σκοπό:

1. την παροχή συμβουλών προς το I.A.S.B. σχετικά με αποφάσεις επί των θεμάτων της ημερήσιας διάταξης και των προτεραιοτήτων των εργασιών του I.A.S.B.
2. την ενημέρωση του I.A.S.B. για τις επιπτώσεις των προτεινόμενων Προτύπων στους χρήστες αυτών και
3. την παροχή άλλων συμβουλών στο I.A.S.B. ή στους θεματοφύλακες.

Τα μέλη της S.A.C. προέρχονται από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές και διαφορετικούς επαγγελματικούς χώρους και διορίζονται για χρονικό διάστημα 3 ετών.

- Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (I.F.R.I.C.)

Αποτελείται από 14 μέλη, τα οποία διορίζονται από τους θεματοφύλακες (trustees) και η διάρκεια της θητείας τους ανέρχεται σε 3 έτη.

Η επιτροπή συνεδριάζει όταν αυτό απαιτείται και οφείλει να:

1. Ερμηνεύει την εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Α. και να παρέχει έγκαιρη καθοδήγηση σε θέματα για τα οποία δεν υπάρχει συγκεκριμένη αντιμετώπιση στα Πρότυπα,
2. Ακολουθεί τον στόχο του I.A.S.B. που αφορά σε ενεργή συνεργασία με θεσμοθέτες εθνικών προτύπων, προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση των εθνικών λογιστικών προτύπων με τα Δ.Π.Χ.Α.,
3. Δημοσιεύει Προσχέδια Διερμηνειών μετά την άδεια του I.A.S.B., για δημόσιο σχολιασμό και εξετάζει τα σχόλια που λαμβάνονται, σε εύλογο διάστημα προτού ολοκληρώσει μια Διερμηνεία, και
4. Αναφέρεται στο I.A.S.B. και λαμβάνει την έγκριση του για τα τελικά κείμενα των Διερμηνειών.

1.5 Πλαίσιο Κατάρτισης και Παρουσίασης των Οικονομικών Στοιχείων (Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements)

Γενικά:

Οι γενικές αρχές που βασίζονται τα Δ.Π.Χ.Α. αναλύονται στο «Πλαίσιο Κατάρτισης και Παρουσίασης των Οικονομικών Καταστάσεων» (“Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements ”), το οποίο επιλαμβάνεται των γενικών εννοιών που διέπουν τις πληροφορίες που παρουσιάζονται σε Οικονομικές Καταστάσεις γενικής χρήσης. Σκοπός του Πλαισίου είναι να αποτελεί την βάση αναφοράς της σύνταξης των Οικονομικών Καταστάσεων. Το Πλαίσιο παρέχει, επίσης, μια βάση σχετικά με τον τρόπο επίλυσης λογιστικών θεμάτων.

Το Πλαίσιο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της Επιτροπής Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.C.) τον Απρίλιο του 1989 και υιοθετήθηκε από το Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (I.A.S.B.) τον Απρίλιο του 2001.

Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αναγνωρίζει ότι στις λίγες περιπτώσεις που πιθανόν να υπάρχει αντίφαση μεταξύ των απαιτήσεων του Πλαισίου και των Δ.Π.Χ.Α. (π.χ. μη εφαρμογή της αρχής της οικονομικής ουσίας πάνω από τον νομικό τύπο σε κάποια Πρότυπα), πρέπει να υπερισχύουν οι απαιτήσεις των Προτύπων. Η εξάλειψη των διαφορών αυτών γίνεται μέσα από τις αναθεωρήσεις του Πλαισίου, με βάση την αποκτηθείσα εμπειρία από την εφαρμογή των Προτύπων.

Το Πλαίσιο δεν αποτελεί λογιστικό πρότυπο και ως εκ τούτου δεν ορίζει την χρησιμοποίηση κάποιας λογιστικής πολιτικής για θέματα αναγνώρισης ή αποτίμησης.

Σκοπός:

Σκοπός του «Πλαισίου Κατάρτισης και Παρουσίασης των Οικονομικών Καταστάσεων» είναι να:

1. Βοηθήσει την I.A.S.C. στην ανάπτυξη καινούργιων Προτύπων και στην αναθεώρηση των υφισταμένων
2. Βοηθήσει την I.A.S.C. στην εναρμόνιση κανονισμών, λογιστικών πρακτικών και διαδικασιών που σχετίζονται με την παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων, παρέχοντας μια βάση για την μείωση των εναλλακτικών λογιστικών χειρισμών που επιτρέπονται από κάποια Πρότυπα
3. Βοηθήσει τα αρμόδια εθνικά όργανα θεσμοθέτησης Προτύπων στην ανάπτυξη εθνικών Προτύπων
4. Βοηθήσει τις επιχειρήσεις στην εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Α. και στην επίλυση θεμάτων που δεν αποτελούν ακόμη αντικείμενο των Προτύπων
5. Βοηθήσει του Ελεγκτές στον σχηματισμό γνώμης για το εάν οι Οικονομικές Καταστάσεις έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με τις αρχές των Δ.Π.Χ.Α.
6. Παρέχει πληροφορίες προς κάθε ενδιαφερόμενο σχετικά με την προσέγγιση της I.A.S.C. για την έκδοση των Προτύπων.

Πεδίο Εφαρμογής:

Το «Πλαίσιο Κατάρτισης και Παρουσίασης των Οικονομικών Καταστάσεων» εφαρμόζεται για τις Οικονομικές Καταστάσεις γενικής χρήσης (συμπεριλαμβανομένων των ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων) και ασχολείται με:

- τον σκοπό των Οικονομικών Καταστάσεων,
- τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν την χρησιμότητα της πληροφόρησης που παρέχεται από τις Οικονομικές Καταστάσεις,
- τον ορισμό, την αναγνώριση και την αποτίμηση των στοιχείων από τα οποία συντάσσονται οι Οικονομικές Καταστάσεις, και
- τις έννοιες του κεφαλαίου και της διατήρησης κεφαλαίου.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις γενικής χρήσης συντάσσονται και παρουσιάζονται τουλάχιστον ετησίως και απευθύνονται προς τις κοινές ανάγκες πληροφόρησης ενός ευρύ κύκλου χρηστών.

Στο πεδίο εφαρμογής του Πλαισίου δεν εμπίπτουν χρηματοοικονομικές αναφορές ειδικής χρήσης, όπως ενημερωτικά δελτία, οικονομικές αναφορές για τις φορολογικές αρχές κλπ. Το Πλαίσιο παρόλα αυτά, αποτελεί την βάση για την σύνταξη τέτοιων ειδικών αναφορών, όπου οι ανάγκες το επιτρέπουν.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις αποτελούν μέρος της διαδικασίας της παρουσίασης οικονομικών στοιχείων. Μια πλήρης σειρά Οικονομικών Καταστάσεων περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- κατάσταση Οικονομικής Θέσης,
- κατάσταση Συνολικών Εσόδων,
- κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων,
- κατάσταση των Ταμειακών Ροών, και
- όσες σημειώσεις και άλλες καταστάσεις και επεξηγηματικό υλικό αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των Οικονομικών Καταστάσεων.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις δεν περιλαμβάνουν ωστόσο, στοιχεία όπως εκθέσεις Διοικητικού Συμβουλίου, δηλώσεις του Προέδρου, συζητήσεις και αναλύσεις από την Διοίκηση και παρόμοια στοιχεία, τα οποία μπορεί να συμπεριληφθούν σε μια οικονομική ή ετήσια οικονομική έκθεση.

Το Πλαίσιο, τέλος, εφαρμόζεται στις Οικονομικές Καταστάσεις όλων των εμπορικών, βιομηχανικών και λοιπών επιχειρήσεων, που συντάσσουν Οικονομικές Καταστάσεις, είτε του Δημοσίου είτε του Ιδιωτικού τομέα.

1.6 Χρήστες και Ανάγκες Πληροφόρησης

Οι χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων περιλαμβάνουν υφιστάμενους και δυνητικούς επενδυτές, εργαζόμενους, δανειστές, προμηθευτές και άλλους πιστωτές, πελάτες, κυβερνήσεις και το κοινό.

Οι χρήστες χρησιμοποιούν τις Οικονομικές Καταστάσεις προκειμένου να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους για πληροφόρηση και περιλαμβάνουν τις ακόλουθες κατηγορίες:

- **Επενδυτές.** Οι παρέχοντες κεφάλαια με ενσωματωμένο κίνδυνο και οι σύμβουλοι τους ενδιαφέρονται για τον έμφυτο κίνδυνο και την αποδοτικότητα των επενδύσεων τους. Χρειάζονται πληροφόρηση που θα τους βοηθήσει να αποφασίσουν στο αν θα πρέπει να αγοράσουν, διατηρήσουν ή πωλήσουν τις επενδύσεις τους. Οι κάτοχοι μετοχών, επίσης, ενδιαφέρονται για πληροφόρηση που τους επιτρέπει να εκτιμήσουν την ικανότητα της επιχείρησης να καταβάλλει μερίσματα.
- **Εργαζόμενοι.** Οι εργαζόμενοι και οι αντιπροσωπευτικές ομάδες τους ενδιαφέρονται για πληροφορίες σχετικά με την σταθερότητα και την κερδοφορία των εργοδοτών τους. Ενδιαφέρονται επίσης για πληροφορίες που τους επιτρέπουν να εκτιμήσουν την δυνατότητα της επιχείρησης να παρέχει αμοιβές, παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία και νέες ευκαιρίες απασχόλησης.
- **Δανειστές.** Οι δανειστές ενδιαφέρονται για πληροφορίες, που τους επιτρέπουν να καθορίζουν, αν τα δάνεια τους και οι τόκοι που συνδέονται με αυτά, θα αποπληρωθούν όταν πρέπει.
- **Προμηθευτές και λοιποί εμπορικοί πιστωτές.** Οι προμηθευτές και οι λοιποί πιστωτές ενδιαφέρονται για πληροφορίες που τους επιτρέπουν να καθορίζουν αν τα οφειλόμενα σε αυτούς ποσά θα καταβληθούν όταν πρέπει. Οι εμπορικοί πιστωτές πιθανώς να ενδιαφέρονται για μια επιχείρηση για βραχύτερο χρονικό διάστημα από όσο οι δανειστές, εκτός αν εξαρτώνται από την συνέχιση της επιχείρησης, ως ενός από τους κυριότερους πελάτες.
- **Πελάτες.** Οι πελάτες ενδιαφέρονται για πληροφόρηση σχετικά με την συνέχιση της δραστηριότητας μιας επιχείρησης, ειδικά όταν έχουν μια μακροπρόθεσμη συνεργασία ή εξαρτώνται από την επιχείρηση αυτή.
- **Κυβερνήσεις και όργανα τους.** Οι κυβερνήσεις και τα όργανα τους ενδιαφέρονται για την κατανομή των πόρων και συνεπώς για τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων. Επίσης, χρειάζονται πληροφόρηση, προκειμένου να ρυθμίζουν τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων, να προσδιορίζουν φορολογικές πολιτικές κλπ..
- **Κοινό.** Οι επιχειρήσεις επηρεάζουν το κοινό ποικιλοτρόπως. Για παράδειγμα, οι επιχειρήσεις μπορεί να έχουν σημαντική συνεισφορά στην τοπική οικονομία με πολλούς τρόπους, συμπεριλαμβανομένου του αριθμού των ατόμων που απασχολούν και της προτίμησης τους προς τους ντόπιους προμηθευτές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (ΔΛΠ) & ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ (ΔΠΧΠ)

ΔΛΠ 1: Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων IAS 1: Presentation of Financial Statements

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να περιγράψει την βάση παρουσιάσεως των γενικού σκοπού Οικονομικών Καταστάσεων, ώστε να εξασφαλίζεται συγκρισιμότητα τόσο με τις Οικονομικές Καταστάσεις των προηγούμενων περιόδων της ίδιας επιχείρησης, όσο και με τις Οικονομικές Καταστάσεις άλλων επιχειρήσεων. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, το Πρότυπο θέτει γενικές αρχές για την παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων, κατευθυντήριες γραμμές για την δομή τους και τις ελάχιστες απαιτήσεις για το περιεχόμενο τους. Η καταχώρηση, η μέτρηση και η γνωστοποίηση εξειδικευμένων συναλλαγών και γεγονότων εξετάζονται σε άλλα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Το ΔΛΠ 1 πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις γενικού τύπου Οικονομικές Καταστάσεις που καταρτίζονται και παρουσιάζονται, σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Το άρθρο 42 του Ν. 2190/1920 ορίζει ότι οι οικονομικές καταστάσεις αφορούν μεμονωμένες επιχειρήσεις και όχι ομίλους επιχειρήσεων, όπως στο Δ.Λ.Π. 1

Τα στοιχεία που συνθέτουν τις Οικονομικές Καταστάσεις μεμονωμένων επιχειρήσεων είναι:

1. Ισολογισμός
2. Λογαριασμός Αποτελεσμάτων Χρήσεως
3. Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων
4. Προσάρτημα

Σε ότι αφορά τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, δεν προβλέπεται η σύνταξη Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων.

Άρθρο 42α § 2, Ν. 2190/1920:

Οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διαρθρώσεως, της χρηματοοικονομικής θέσεως και των αποτελεσμάτων χρήσεως της εταιρείας.

Με την υιοθέτηση της 4^{ης} οδηγίας της ΕΟΚ, δεν υπάρχουν αξιόλογες διαφορές σε ότι αφορά τις βασικές λογιστικές αρχές με τις οποίες γίνεται η σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων. Οι γενικές αρχές του Ν.2190 είναι στην ουσία ίδιες με αυτές των Δ.Λ.Π.

Τα Δ.Λ.Π. εισάγουν νέες μορφές οικονομικών καταστάσεων (π.χ. Πίνακας Ταμειακών Ροών, Πίνακας Κίνησης Καθαρής Θέσης), ενώ παράλληλα αγνοούν τον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων.

Το άρθρο 29 του ΚΒΣ ορίζει ότι στο Βιβλίο Απογραφών εγγράφονται στις σχετικές ημερομηνίες:

- Ο Ισολογισμός
- Ο Λογαριασμός Αποτελεσμάτων Χρήσεως

- Ο Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων και
- Η Κατάσταση του Λογαριασμού Γενικής Εκμετάλλευσης

Τίθεται, λοιπόν, το ζήτημα αν η εισαγωγή νέων μορφών Οικονομικών Καταστάσεων (στο επίπεδο της κάθε εταιρείας) θα επηρεάσει την μορφή και το περιεχόμενο του Βιβλίου Απογραφών και του Ισολογισμού.

ΔΛΠ 2: Αποθέματα **IAS 2: Inventories**

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να περιγράψει το λογιστικό χειρισμό των αποθεμάτων με το σύστημα του ιστορικού κόστους. Ένα βασικό θέμα της λογιστικής των αποθεμάτων αποτελεί το ποσό του κόστους που καταχωρείται ως περιουσιακό στοιχείο και μεταφέρεται από χρήση σε χρήση, μέχρις ότου καταχωρηθούν τα αντίστοιχα έσοδα. Αυτό το Πρότυπο παρέχει πρακτικές οδηγίες για τον τρόπο προσδιορισμού του κόστους και την εν συνεχεία καταχώρηση του ως δαπάνης, καθώς και για τυχόν υποτίμηση μέχρι την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία. Επίσης, παρέχει οδηγίες ως προς τις κοστολογικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την κοστολόγηση των αποθεμάτων.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Σύμφωνα με τον Ν.2190, τα αποθέματα αποτιμώνται στην χαμηλότερη αξία μεταξύ αξίας κτήσεως ή παραγωγής τους, της τρέχουσας τιμής τους και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας τους κατά την ημέρα κλεισίματος του Ισολογισμού.

Το κόστος των αποθεμάτων καθορίζεται ως η τιμολογιακή τους αξία, προσαυξημένη με τα ειδικά έξοδα αγοράς (για τα αγοραζόμενα εμπορεύματα) και το κόστος παραγωγής τους (για τα προϊόντα). Τα υπολείμματα, υποπροϊόντα και ελαττωματικά προϊόντα αποτιμώνται στην καθαρή τιμή πωλήσεως τους.

Υπάρχουν διάφοροι επιτρεπτοί τρόποι για τον υπολογισμό του μέσου κόστους των αποθεμάτων, όπως:

- i. Μέθοδος του μέσου σταθμικού κόστους
- ii. FIFO
- iii. LIFO
- iv. Μέθοδος του βασικού αποθέματος
- v. Μέθοδος του εξατομικευμένου κόστους
- vi. Μέθοδος του πρότυπου κόστους

Η μέθοδος η οποία επιλέγεται θα πρέπει να ακολουθείται πάγια και η αλλαγή της επιτρέπεται μόνο αν υπάρχει μεταβολή συνθηκών ή άλλος σοβαρός λόγος. Οι γνωστοποιήσεις οι οποίες πρέπει να γίνουν στο προσάρτημα είναι η μέθοδος προσδιορισμού του κόστους, η αλλαγή της μεθόδου (εάν υπάρξει) και αιτιολόγηση των συνθηκών αυτής καθώς και η επίδραση της αλλαγής αυτής στα αποτελέσματα της χρήσης.

ΔΛΠ 3: Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις **IAS 3: Consolidated Financial Statements**

Υπερκαλύφθηκε από τα ΔΛΠ 22 (αντικαταστάθηκε από το ΔΠΧΠ 3), 27 και 28.

ΔΛΠ 4: Λογιστική Αποθεμάτων
IAS 4: Depreciation Accounting

Υπερκαλύφθηκε από τα ΔΛΠ 16, 22 και 38

ΔΛΠ 5: Πληροφορίες που πρέπει να γνωστοποιούνται με τις Οικονομικές Καταστάσεις
IAS 5: Information to be disclosed in Financial Statements

Υπερκαλύφθηκε από το ΔΛΠ 1

ΔΛΠ 6: Λογιστική αντιμετώπιση των μεταβολών των τιμών
IAS 6: Accounting responses to changing prices

Υπερκαλύφθηκε από τα ΔΛΠ 15 και 29

ΔΛΠ 7: Καταστάσεις Ταμειακών Ροών
IAS 7: Cash Flow Statements

Οι πληροφορίες ως προς τις ταμειακές ροές μιας επιχειρήσεως είναι χρήσιμες για την παροχή, στους χρήστες Οικονομικών Καταστάσεων, μιας βάσεως για να εκτιμήσουν την δυνατότητα της επιχειρήσεως να δημιουργεί ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα αλλά και τις ανάγκες της επιχειρήσεως να χρησιμοποιεί αυτές τις ταμειακές ροές. Οι οικονομικές αποφάσεις που λαμβάνονται από τους χρήστες, απαιτούν μια εκτίμηση της δυνατότητας μιας επιχειρήσεως να δημιουργεί ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα, καθώς και του χρόνου και της βεβαιότητας της δημιουργίας των διαθεσίμων αυτών. Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να απαιτεί την παροχή πληροφοριών, σχετικά με τις ιστορικές μεταβολές στα ταμειακά διαθέσιμα μιας επιχειρήσεως, μέσω της Καταστάσεων Ταμειακών Ροών, η οποία κατατάσσει τις ταμειακές ροές της χρήσεως σε ροές από λειτουργικές, επενδυτικές και χρηματοδοτικές δραστηριότητες.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Σύμφωνα με την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (5/204/14-11-2000) οι εταιρείες οι οποίες έχουν μετοχές εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών υποχρεούνται στην κατάρτιση Κατάστασης Ταμειακών Ροών, η οποία παρουσιάζει τις ταμειακές ροές ταξινομημένες κατά λειτουργικές, επενδυτικές και χρηματοδοτικές δραστηριότητες. οι ταμειακές ροές εμφανίζονται με βάση την έμμεση μέθοδο (καθαρές ροές από πληρωμές και εισπράξεις), ενώ δεν προβλέπεται η χρησιμοποίηση της άμεσης μεθόδου (αναμόρφωση κερδών χρήσεως).

Από φορολογικής άποψης:

Δεν θεωρούμε ότι με την εισαγωγή του σχετικού Προτύπου ανακύπτουν σημαντικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή των ισχυουσών φορολογικών διατάξεων.

ΔΛΠ 8: Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη
IAS 8: Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors

Σκοπός του Προτύπου είναι να καθορίσει την κατάταξη, γνωστοποίηση καθώς και τον πρότυπο λογιστικό χειρισμό ορισμένων οικονομικών γεγονότων, έτσι ώστε όλες οι επιχειρήσεις να χειρίζονται τα γεγονότα αυτά με συνέπεια και να ενισχύεται η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων, τόσο της ίδιας της επιχείρησης (από χρήση σε χρήση), όσο και της επιχείρησης σε σχέση με αυτές των άλλων επιχειρήσεων.

Οι υποχρεώσεις γνωστοποιήσεων για τις λογιστικές αρχές και μεθόδους (πολιτικές), εκτός των μεταβολών λογιστικών αρχών και μεθόδων, τίθενται στο ΔΛΠ 1.

Στο Πρότυπο αυτό, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην θεωρητική και πρακτική προσέγγιση εννοιών, όπως της Λογιστικής Πολιτικής (Accounting Policies) και της Λογιστικής Εκτίμησης (Accounting Estimates), καθώς και των επιπτώσεων που έχουν οι αλλαγές αυτών. Το Πρότυπο, επίσης, καθορίζει και τις πληροφορίες σχετικά με την πληροφόρηση που απαιτείται σχετικά με την μεταβολή λογιστικών πολιτικών ή το εντοπισμό λαθών προηγούμενων χρήσεων, η οποία και θα πρέπει να περιλαμβάνεται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις Οικονομικές Καταστάσεις των επιχειρήσεων.

• **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Η διαφορά του Δ.Λ.Π. 8 με το Ε.Γ.Λ.Σ. εντοπίζεται στα λογιστικά σφάλματα, όπου στο ελληνικό λογιστικό σχέδιο η διόρθωση γίνεται είτε δια μέσου του υπολοίπου κερδών εις νέο, είτε δια μέσου των αποτελεσμάτων, χωρίς όμως να απαιτούνται ρητά κάποιες γνωστοποιήσεις.

Από φορολογικής άποψης:

Τα Δ.Λ.Π. προβλέπουν ότι σε περίπτωση σημαντικών λαθών στις Οικονομικές Καταστάσεις προηγούμενων χρήσεων οι επιχειρήσεις έχουν την δυνατότητα είτε να αναπροσαρμόζουν τις Οικονομικές Καταστάσεις των προηγούμενων ετών, είτε να αναπροσαρμόζουν το αποτέλεσμα της τρέχουσας χρήσης. Κατά το άρθρο 17 §8 και το άρθρο 29 §2 του Κ.Β.Σ., πράξεις που επηρεάζουν τα αποτελέσματα της χρήσης καταχωρούνται στον Ισολογισμό το αργότερο εντός τεσσάρων μηνών από την λήξη της χρήσης. Αυτό σημαίνει ότι μετά την ημερομηνία αυτή, οι Οικονομικές Καταστάσεις της επιχείρησης καθίστανται οριστικές. Έτσι, σε σχέση με την δυνατότητα τροποποίησης των Οικονομικών Καταστάσεων προηγούμενων ετών και υποβολής τροποποιητικής δήλωσης φορολογίας εισοδήματος, η νομοθεσία του ΣΤΕ (2205/1992) έχει κρίνει ότι μετά την πάροδο των προθεσμιών που προβλέπει η ισχύουσα νομοθεσία για την σύνταξη του Ισολογισμού, δεν επιτρέπεται να γίνονται τροποποιητικές εγγραφές του Ισολογισμού και επομένως η επιχείρηση δεν μπορεί να υποβάλλει για τέτοιο σκοπό τροποποιητική δήλωση φορολογίας εισοδήματος.

Τίθεται, λοιπόν, το ζήτημα αν με την εισαγωγή των Δ.Λ.Π., τα οποία επιτρέπουν πλέον την διόρθωση προηγούμενων Οικονομικών Καταστάσεων, για σκοπούς λογιστικούς, θα μπορούν οι επιχειρήσεις να προβαίνουν στις αντίστοιχες τροποποιήσεις των φορολογητέων τους αποτελεσμάτων.

Ακόμη, το άρθρο 72 § 1 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.) προβλέπει ότι σε περίπτωση που φορολογητέα ύλη έχει περιληφθεί από τον φορολογούμενο σε άλλο έτος από αυτό στο οποίο αφορά, ο προϊστάμενος της Δ.Ο.Υ. έχει την δυνατότητα να προβεί σε τροποποίηση των φορολογικών εγγραφών των αντίστοιχων ετών.

Τίθεται, λοιπόν, το ζήτημα αν η συγκεκριμένη διάταξη (εφόσον διατηρηθεί) θα εφαρμόζεται σε διορθώσεις λαθών που βάσει των Δ.Λ.Π. αναπροσαρμόζουν το αποτέλεσμα της τρέχουσας χρήσης. Εξάλλου, η αναπροσαρμογή, εκ των υστέρων, των Οικονομικών

Καταστάσεων παλαιότερων χρήσεων λόγω σημαντικών λαθών, πιθανόν να θέτει το ζήτημα ανακρίβειας των φορολογικών βιβλίων των αντίστοιχων περιόδων, με τις φορολογικές συνέπειες που αυτό συνεπάγεται. Οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 30 του Κ.Β.Σ. θα πρέπει ενδεχομένως να αντιμετωπιστούν και υπό το πρίσμα των κριτηρίων που θέτουν τα Δ.Λ.Π. για το πότε συντρέχει περίπτωση διόρθωσης σημαντικών λαθών.

ΔΛΠ 9: Δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης IAS 9: Research and Development Costs

Υπερκαλύφθηκε από το ΔΛΠ 38

ΔΛΠ 10: Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού IAS 10: Events after the Balance Sheet date

Ο σκοπός του Προτύπου αυτού είναι να προδιαγράψει:

1. πότε μια επιχείρηση πρέπει να αναπροσαρμόζει τις Οικονομικές Καταστάσεις της για γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού και
2. τις γνωστοποιήσεις που μια επιχείρηση πρέπει να παρέχει σχετικά με την ημερομηνία που οι Οικονομικές Καταστάσεις εγκρίθηκαν για έκδοση και σχετικά με γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού.

Το Πρότυπο επίσης απαιτεί ότι μια επιχείρηση δεν πρέπει να καταρτίζει τις Οικονομικές της Καταστάσεις πάνω στην βάση της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (Going Concern), αν γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού δείχνουν ότι η παραδοχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας δεν είναι ορθή.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Τα μερίσματα αναγνωρίζονται και καταχωρούνται, όταν εγκρίνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας ακόμα και αν δεν υπάρχει η τελική έγκριση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων. Η αναγνώριση του μερίσματος ως υποχρέωση αναγνωρίζεται χωρίς να χρειάζεται να εγκριθούν.

ΔΛΠ 11: Συμβάσεις Κατασκευής Έργων IAS 11: Construction Contracts

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει το λογιστικό χειρισμό των εσόδων και δαπανών που σχετίζονται με τις συμβάσεις κατασκευής έργων. Λόγω της φύσεως της δραστηριότητας που αναλαμβάνεται στις συμβάσεις κατασκευής έργων, η ημερομηνία κατά την οποία η συμβατική δραστηριότητα αρχίζει και η ημερομηνία που η δραστηριότητα ολοκληρώνεται, συνήθως εμπίπτουν σε διαφορετικές λογιστικές περιόδους. Συνεπώς, το βασικό θέμα για την λογιστική παρακολούθηση των συμβάσεων κατασκευής έργων είναι η κατανομή των συμβατικών εσόδων και δαπανών στις λογιστικές περιόδους, κατά τις οποίες εκτελείται το κατασκευαστικό έργο.

Αυτό το Πρότυπο χρησιμοποιεί τα κριτήρια καταχωρήσεως που καθιερώνονται στο Πλαίσιο Καταρτίσεως και Παρουσιάσεως των Οικονομικών Καταστάσεων (Framework), για να καθορίσει πότε τα συμβατικά έσοδα και το συμβατικό κόστος πρέπει να καταχωρούνται στα αποτελέσματα χρήσεως. Επίσης παρέχει πρακτικές οδηγίες για την εφαρμογή αυτών των κριτηρίων.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Σύμφωνα με την γνωμάτευση 257/1995 του Ε.Σ.Υ.Λ., οι μακρόχρονες συμβάσεις θα πρέπει να λογιστικοποιούνται είτε χρησιμοποιώντας την μέθοδο της τμηματικής περάτωσης του έργου, είτε με βάση την μέθοδο ολοκλήρωσης του έργου. Η συνήθης όμως μέθοδος λογιστικοποίησης είναι η αναγνώριση του εσόδου με βάση τις τιμολογήσεις, οι οποίες ακολουθούν τις αντίστοιχες πιστοποιήσεις. Το κόστος καταχωρείται στην χρήση στην οποία πραγματοποιείται, ενώ τυχόν μελλοντικές ζημιές δεν αναγνωρίζονται.

ΔΛΠ 12: Φόροι Εισοδήματος **IAS 12: Income taxes**

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει τον λογιστικό χειρισμό των φόρων εισοδήματος. Το προέχον θέμα στην λογιστική των φόρων εισοδήματος είναι ο τρόπος λογιστικής παρακολούθησης των τρεχουσών και των μελλοντικών φορολογικών συνεπειών από:

1. την μελλοντική ανάκτηση (διακανονισμό) της λογιστικής αξίας απαιτήσεων (υποχρεώσεων) που απεικονίζεται στον Ισολογισμό μιας επιχειρήσεως και
2. συναλλαγές και άλλα γεγονότα της τρέχουσας χρήσεως που απεικονίζονται στις Οικονομικές Καταστάσεις μιας επιχειρήσεως.

Κατά την καταχώρηση μιας απαιτήσεως ή υποχρεώσεως, εξυπακούεται ότι η επιχείρηση αναμένει να ανακτήσει ή να διακανονήσει τη λογιστική αξία αυτής της απαιτήσεως ή της υποχρεώσεως. Αν πιθανολογείται ότι η ανάκτηση ή ο διακανονισμός αυτής της λογιστικής αξίας θα καταστήσει τις μελλοντικές πληρωμές φόρων μεγαλύτερες ή μικρότερες από ότι αυτές θα μπορούσε να ήταν, αν η ανάκτηση ή ο διακανονισμός αυτός δεν είχε φορολογικές συνέπειες, αυτό το Πρότυπο απαιτεί από την επιχείρηση να καταχωρεί μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση ή απαίτηση, με ορισμένες περιορισμένες εξαιρέσεις.

Αυτό το Πρότυπο απαιτεί από την επιχείρηση να λογιστικοποιεί τις φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών και άλλων γεγονότων, με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο λογιστικοποιεί τις λοιπές συναλλαγές και τα άλλα γεγονότα. Έτσι, για συναλλαγές και άλλα γεγονότα καταχωρημένα στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, κάθε σχετική φορολογική επίδραση καταχωρείται επίσης, στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Για συναλλαγές και άλλα γεγονότα καταχωρημένα απευθείας στα Ίδια Κεφάλαια, κάθε σχετική φορολογική επίδραση καταχωρείται επίσης κατευθείαν στα Ίδια Κεφάλαια. Ομοίως, η καταχώρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων σε μια ενοποίηση επιχειρήσεων επηρεάζει το ποσό της υπεραξίας ή αρνητικής υπεραξίας, που ανακύπτει σε αυτή την ενοποίηση επιχειρήσεων.

Αυτό το Πρότυπο επίσης ασχολείται με την καταχώρηση των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων που προκύπτουν από αχρησιμοποίητες φορολογικές ζημιές ή αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους, με την παρουσίαση των φόρων εισοδήματος στις Οικονομικές Καταστάσεις και με την γνωστοποίηση των πληροφοριών που αφορούν τους φόρους εισοδήματος.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Ο φόρος εισοδήματος αποτελεί «βάρος εταιρικό» και λογίζεται δια μέσου του πίνακα διανομής κερδών. Υπολογίζεται σύμφωνα με κατάλληλες αναμορφώσεις εσόδων / εξόδων που δεν αναγνωρίζονται φορολογικά. Δεν υπάρχει διάταξη που να μιλά περί λογισμού αναβαλλόμενου φόρου.

Από φορολογικής άποψης:

Σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. ο φόρος εισοδήματος αποτελεί έξοδο της χρήσης στην οποία αφορά και βαρύνει τα αποτελέσματα της.

Με βάση τα άρθρα 45 του Κ.Ν. 2190/1920 και 99 §1^α του Κ.Φ.Ε., ο φόρος δεν διαμορφώνει το ετήσιο λογιστικό αποτέλεσμα αλλά διατίθεται από τα ήδη διαμορφωμένα αποτελέσματα χρήσης. Προκειμένου δε να προσδιοριστεί το σχετικό ποσό φορολογικής επιβάρυνσης, λαμβάνεται ως βάση το λογιστικό αποτέλεσμα χρήσης πλέον (ή μείον) τις σχετικές λογιστικές διαφορές, δηλαδή ποσά εσόδων / εξόδων που με βάση τους φορολογικούς κανόνες θα πρέπει να αντιμετωπισθούν διαφορετικά από το πώς θα αντιμετωπιζόνταν με βάση τους λογιστικούς κανόνες.

Δεδομένου επίσης του γεγονότος ότι δεν υπάρχει η έννοια του αναβαλλόμενου φόρου, δεν τίθεται θέμα οποιασδήποτε διάκρισης των λογιστικών διαφορών ανάλογα με την μελλοντική τους εξέλιξη. Υπό το πρίσμα του λογισμού και της απεικόνισης τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου εισοδήματος σε προσωρινό και μόνιμο με βάση τα Δ.Λ.Π., τίθενται θέματα επαναθεώρησης του τρόπου υπολογισμού, δήλωσης και απόδοσης του φόρου εισοδήματος. Για παράδειγμα, προκύπτει ζήτημα επανατοποθέτησης της βάσης υπολογισμού του φόρου (π.χ. στην περίπτωση που θα λαμβάνεται υπόψη το ετήσιο λογιστικό αποτέλεσμα πριν από την επιβάρυνση – ή επαύξηση – με την αντίστοιχη φορολογική υποχρέωση – ή απαίτηση - αντίστοιχα).

Επιπλέον, τίθεται θέμα διάκρισης των λογιστικών διαφορών σε προσωρινές και μόνιμες, κάτι το οποίο συνεπάγεται:

- a. Διαφορετική επεξεργασία των ετήσιων δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος προκειμένου να παρέχεται τελικά λεπτομερής και διακριτή απεικόνιση των λογιστικών διαφορών και της σχετικής φορολογικής υποχρέωσης / απαίτησης.
- b. Διαμόρφωση κατάλληλων επεξηγηματικών και πληροφοριακών συνοδευτικών εντύπων και καταστάσεων.
- c. Διαφορετικό χρόνο και διαδικασία υποβολής στοιχείων προς τις Φορολογικές Αρχές.
- d. Διαφορετική διαδικασία ελέγχου στοιχείων από τις φορολογικές αρχές.

ΔΛΠ 13: Εμφάνιση του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού και των Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων

IAS 13: Presentation of Current Assets and Current Liabilities

Υπερκαλύφθηκε από το ΔΛΠ 1

ΔΛΠ 14: Οικονομικές Πληροφορίες κατά τομέα

IAS 14: Segment Reporting

(Αντικαταστάθηκε από το ΔΠΧΠ 8)

Οι εισηγμένες εταιρείες πρέπει να παρουσιάζουν τα λογιστικά αποτελέσματα και τα κυριότερα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού της επιχείρησης αναλυμένα στα κύρια και δευτερεύοντα επιχειρησιακά και γεωγραφικά τμήματα της εταιρείας. Το επίπεδο σημαντικότητας για την δημιουργία τμήματος είναι 10% επί του συνόλου. Επίσης όλα τα τμήματα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσα με το 75% των συνολικών εσόδων της εταιρείας.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Το Δ.Λ.Π. 14 προβλέπει ότι κάθε εισηγμένη επιχείρηση που έχει περισσότερους από έναν επιχειρησιακούς τομείς, ή γεωγραφικούς τομείς δράσης, πρέπει να δείχνει αναλυτικά τα αποτελέσματα ανά τομέα (ή ανά γεωγραφική περιοχή), καθώς επίσης και το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού που αντιστοιχούν στα τμήματα αυτά. Αυτό πρέπει να γίνεται όταν κάθε τμήμα είναι μεγαλύτερο από το 10% του συνόλου.

Στην ελληνική νομοθεσία, όμως, δεν υπάρχει αντίστοιχη υποχρέωση. Ωστόσο, η έννοια του επιχειρηματικού κλάδου αποκτά σημασία υπό φορολογική άποψη, αφενός στον προσδιορισμό της έννοιας της μεταβίβασης επιχείρησης λόγω πώλησης (για σκοπούς επιβολής του φόρου υπεραξίας 20% που προσδιορίζεται στο άρθρο 13 §1 του Κ.Φ.Ε.), αφετέρου στο πλαίσιο των φορολογικών νόμων που διέπουν μετασχηματισμούς οι οποίοι προβλέπεται ότι εφαρμόζονται και επί απόσχισης κλάδου (Ν. 1297/1972, 2166/1993 & 2515/1997).

Από φορολογικής άποψης:

Τίθεται το ζήτημα κατά πόσο η εισαγωγή της υποχρέωσης της ξεχωριστής λογιστικής παρακολούθησης ανά κλάδο, με βάση τα Δ.Λ.Π. θα επηρεάσει και τα κριτήρια αναγνώρισης κλάδου – επιχείρησης, τα οποία ερμηνευτικά ισχύουν επί του παρόντος, διαμορφώνοντας τελικά και τον αντίστοιχο χειρισμό (π.χ. υποχρεώσεις από πλευράς Κ.Β.Σ., προϋποθέσεις εφαρμογής της εταιρικής και φορολογικής νομοθεσίας που διέπει μετασχηματισμούς, πωλήσεις επιχειρήσεων κ.λπ.)

ΔΛΠ 15: Πληροφορίες που φανερώνουν τις επιδράσεις από τις Μεταβολές των τιμών

IAS 15: Information reflecting the effects of changing prices

Καταργήθηκε με τον Κανονισμό της ΕΕ 2238/2004

ΔΛΠ 16: Ενσώματες Ακίνητοποιήσεις

IAS 16: Property, Plant and Equipment

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει τον λογιστικό χειρισμό των Ενσώματων Ακίνητοποιήσεων. Πρωταρχικά θέματα στην λογιστική των ενσώματων ακίνητοποιήσεων αποτελούν ο σωστός χρόνος της καταχώρησης των περιουσιακών στοιχείων, ο προσδιορισμός της λογιστικής αξίας τους, η δαπάνη αποσβέσεων και η ζημιά αποζημίωσης που μέλλει να λογιστεί για τα στοιχεία αυτά.

Αυτό το Πρότυπο απαιτεί την καταχώρηση ενός ενσώματου παγίου ως στοιχείου ενεργητικού, όταν πληρεί τον ορισμό και τα κριτήρια καταχώρησης ως περιουσιακού στοιχείου, που αναφέρονται στο Πλαίσιο Καταρτίσεως και Παρουσιάσεως των Οικονομικών Καταστάσεων.

• **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

- Το Ε.Γ.Λ.Σ. και ο Ν. 2190/1920, ορίζουν ότι οι ενσώματες ακίνητοποιήσεις πρέπει να καταχωρούνται στην αξία κτήσης και να αποσβένονται σύμφωνα με τους συντελεστές απόσβεσης που προβλέπονται από το Π.Δ. 100/98, το οποίο ορίζει τους μέγιστους επιτρεπτούς φορολογικά συντελεστές.
- Βάσει του Ν. 2065/92, οι αναπροσαρμογές αξίας επιτρέπονται μόνο για γήπεδα, οικόπεδα και κτίρια. Φορολογικοί νόμοι επιτρέπουν και επιταχυνόμενες αποσβέσεις.
- Οι τράπεζες, όταν αποκτούν πάγια, από πλειστηριασμούς περιουσιακών στοιχείων, τα καταχωρούν στο κόστος πλειστηριασμού και έχουν την υποχρέωση να τα πουλήσουν (βάσει της διάταξης της Τράπεζας Ελλάδος). Όσα δεν χρησιμοποιούνται δεν αποσβένονται. Οι εγκαταστάσεις σε ακίνητα τρίτων συνήθως αποσβένονται στην διάρκεια του συμβολαίου μίσθωσης. Όμως, συχνά αποσβένονται 20% ετησίως.

Από φορολογικής άποψης:

Με βάση τα Δ.Λ.Π. τα ενσώματα πάγια καταχωρούνται αρχικά στην τιμή κτήσης, η οποία για τα ακίνητα συμπεριλαμβάνει και τα διάφορα έξοδα απόκτησης τους (π.χ. συμβολαιογραφικά).

Νοείται πλέον η δυνατότητα αποτίμησης των παγίων στην τρέχουσα αξία τους, εφόσον η επιχείρηση το θεωρεί σκόπιμο. Αυτό ισχύει τόσο για τα επενδυτικά ακίνητα, για τα οποία η επιχείρηση μπορεί να επιλέξει να τα αποτιμά ετησίως στην τρέχουσα αξία τους, όσο και για τα υπόλοιπα πάγια, για τα οποία προβλέπεται η δυνατότητα διενέργειας συχνών αναπροσαρμογών στην τρέχουσα αξία (fair value).

Με τα Δ.Λ.Π., λοιπόν, μπορεί να εμφανίζονται κέρδη ή ζημιές από αποτίμηση αξίας παγίων, τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μεταφέρονται στα αποτελέσματα της χρήσης. Ακόμη, οι αποσβέσεις διενεργούνται βάσει συντελεστών που διαμορφώνονται από την προσδοκώμενη κάθε φορά (από την επιχείρηση) ωφέλιμη ζωή του παγίου. Σε περίπτωση αναπροσαρμογής, οι αποσβέσεις διενεργούνται βάσει της αναπροσαρμοσμένης αξίας.

Από την άλλη, βάσει των εσωτερικών διατάξεων, όπως ισχύουν επί του παρόντος, το άρθρο 28 §3,4 του Κ.Β.Σ., τα πάγια αποτιμώνται στην αξία κτήσης, η οποία για τα ακίνητα δεν περιλαμβάνει τα έξοδα απόκτησης τους. Ρητά προβλέπει ότι κατά περίπτωση τα σχετικά έξοδα καταχωρούνται ως έξοδα πρώτης εγκατάστασης ή εξοδοποιούνται στην χρήση. Αναπροσαρμογή της αξίας επιτρέπεται μόνο στην ειδική περίπτωση που ορίζει ο Ν. 2065/1992, ο οποίος προβλέπει την αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων ως υποχρεωτικά διενεργούμενη κάθε 4 χρόνια με βάση συντελεστές που ορίζονται από Υπουργικές Αποφάσεις. Οι δε αποσβέσεις που αναγνωρίζονται από την ελληνική Φορολογική Νομοθεσία, ως φορολογικά εκπιπτόμενες είναι μόνο οι αποσβέσεις εκείνες που συμπίπτουν με τα συγκεκριμένα ποσοστά που καθορίζει για κάθε κατηγορία παγίων το Π.Δ. 100/1998.

Βάσει, λοιπόν, των ανωτέρω διαφορών, τίθενται τα ακόλουθα ζητήματα:

- Αν ο προσδιορισμός της αξίας κτήσης ακινήτων για φορολογικούς σκοπούς θα ευθυγραμμιστεί με τον αντίστοιχο για τα Δ.Λ.Π.
- Αν οι κανόνες περί αποτίμησης των παγίων, σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. θα εφαρμόζονται μόνο για σκοπούς Οικονομικών Καταστάσεων, ή θα επεκτείνονται και στην αποτίμηση (και αναπροσαρμογή) για φορολογικούς σκοπούς.
- Αν οι διαφορές ανάμεσα στις λογιστικές αποσβέσεις, βάσει των Δ.Λ.Π., και στα ποσοστά του Π.Δ. 100/1998 θα αναγνωρίζονται προς έκπτωση ή όχι.

Κατά συνέπεια, θα επηρεαστούν:

- Ο τρόπος υπολογισμού των αποσβέσεων (επί της αξίας κτήσης ή επί της αξίας που διαμορφώνεται κατόπιν αποτίμησης).
- Ο φορολογικός χειρισμός (ο συνυπολογισμός στα φορολογητέα αποτελέσματα) των κερδών ή ζημιών που τυχόν προκύπτουν από την αποτίμηση.
- Ο προσδιορισμός και περαιτέρω φορολογικός χειρισμός του κέρδους ή της ζημιάς από τυχόν μεταγενέστερη πώληση του παγίου.

ΔΛΠ 17: Μισθώσεις **IAS 17: Leases**

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να περιγράψει, για τους μισθωτές και τους εκμισθωτές, τις κατάλληλες λογιστικές μεθόδους και γνωστοποιήσεις, για εφαρμογή σε σχέση με τις χρηματοδοτικές και τις λειτουργικές μισθώσεις – LEASING

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης εμφανίζονται ως λειτουργικές μισθώσεις (operational leases). Στο τέλος της μίσθωσης, η κυριότητα των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων μεταβιβάζεται στον μισθωτή, σε τιμή σημαντικά χαμηλότερη από την πραγματική τους αξία. Τα εκμισθωμένα περιουσιακά στοιχεία εμφανίζονται στον Ισολογισμό ως αποσβέσιμα περιουσιακά στοιχεία και αποσβένονται κατά την διάρκεια της σύμβασης. Τα μηνιαία μισθώματα, καταχωρούνται στα αποτελέσματα της χρήσεως με την μέθοδο του δεδουλευμένου. Η διαφορά μεταξύ τιμήματος και αξίας παγίου λογίζεται κατευθείαν στα αποτελέσματα σε όλες τις περιπτώσεις.

Από φορολογικής άποψης:

Τα Δ.Λ.Π., σε αντίθεση με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας, αναγνωρίζουν τον χρηματοδοτικό χαρακτήρα των συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) και κατά συνέπεια επιβάλλουν διαφορετικούς κανόνες για την λογιστική απεικόνιση τους. Οι διαφορές αυτές στην λογιστική απεικόνιση επηρεάζουν και ορισμένες διατάξεις του Ν. 1665/1986 για το leasing, με τις οποίες έρχονται σε ευθεία αντίθεση δεδομένου ότι ο νόμος αυτός, μολονότι αναφέρεται τυπικά στην χρηματοδοτική μίσθωση (financial leasing) ουσιαστικά έχει βασισθεί στα χαρακτηριστικά της απλής μίσθωσης (operating leasing).

Αναλυτικά:

Όσον αφορά στις αποσβέσεις, με το καθεστώς των Δ.Λ.Π. αποσβέσεις επί του μισθωμένου παγίου διενεργεί ο μισθωτής κατά κανόνα στην βάση της ωφέλιμης ζωής του παγίου. Αυτό έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το άρθρο 6 §5 του Ν. 1665/1986, που προβλέπει την διενέργεια αποσβέσεων επί των μισθωμένων κινητών ή ακινήτων (πλην οικοπέδων) από την εκμισθώτρια εταιρεία leasing, στην βάση της διάρκειας της μίσθωσης.

Όσον αφορά στα έσοδα / έξοδα, με βάση τα Δ.Λ.Π. ως έσοδο του εκμισθωτή και αντίστοιχο έξοδο του μισθωτή αναγνωρίζεται το μέρος εκείνο του μισθώματος που αφορά αποπληρωμή τόκου. Αντίθετα, το άρθρο 6 §4 του Ν. 1665/1986 ορίζει ότι τα μισθώματα που καταβάλλει ο μισθωτής στον εκμισθωτή αποτελούν ολόκληρα λειτουργικές δαπάνες (και αντιστοίχως έσοδα του εκμισθωτή) και αναγνωρίζονται προς φορολογική έκπτωση. Εδώ επηρεάζεται και η διάταξη του άρθρου 31 §1β, η οποία προβλέπει την δυνατότητα έκπτωσης των μισθωμάτων leasing έως και 60% για αυτοκίνητα με κινητήρα έως 1400 cc και έως 25% για αυτοκίνητα μεγαλύτερου κυβισμού, ενώ υπό καθεστώς Δ.Λ.Π. οι πληρωμές προς τον εκμισθωτή δεν λογίζονται ως μισθώματα.

Τέλος, σε ότι έχει να κάνει με προβλέψεις, τα Δ.Λ.Π. δεν αναγνωρίζουν τη διενέργεια γενικών προβλέψεων βάσει αυθαίρετα οριζόμενων ποσοστών παρά μόνο στην βάση ειδικά αιτιολογημένων παραδοχών. Το άρθρο 6 §8 του Ν. 1665/1986 προσδιορίζει το φορολογικά εκπιπτόμενο ποσοστό προβλέψεων για απόσβεση επισφαλών απαιτήσεων σε 2%. Επομένως, με την εισαγωγή των Δ.Λ.Π. οι προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων που διενεργούν οι εταιρείες leasing για σκοπούς οικονομικών καταστάσεων θα μπορεί να είναι είτε μεγαλύτερες είτε και μικρότερες από τις προβλέψεις που αναγνωρίζονται επί του παρόντος για φορολογική έκπτωση. Σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει να προβλεφθεί ο τρόπος αντιμετώπισης των διαφορών αυτών από φορολογικής πλευράς.

ΔΛΠ 18: Έσοδα **IAS 18: Revenue**

Στο Πλαίσιο Καταρτίσεως και Παρουσιάσεως των Οικονομικών Καταστάσεων, ως έσοδα ορίζονται οι αυξήσεις στα Οικονομικά οφέλη κατά την διάρκεια της χρήσεως με την μορφή εισροών ή αυξήσεων των περιουσιακών στοιχείων ή μειώσεων των υποχρεώσεων, που καταλήγουν σε αύξηση των Ιδίων Κεφαλαίων, άλλη από εκείνη που συνδέεται με εισφορές των συμμετεχόντων στα Ίδια Κεφάλαια. Τα έσοδα εμπεριέχουν και τα κέρδη που προκύπτουν κατά την πορεία των συνήθων δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης, αναφερόμενα σε μια ποικιλία διαφορετικών ονομάτων, όπως π.χ. πωλήσεις, αμοιβές, τόκοι, μερίσματα και δικαιώματα.

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει το λογιστικό χειρισμό των εσόδων, που προκύπτουν από ορισμένους τύπους συναλλαγών και γεγονότων.

Βασικό θέμα στην λογιστική των εσόδων αποτελεί ο προσδιορισμός του χρόνου καταχώρησης του εσόδου. Τα έσοδα λογίζονται, όταν πιθανολογείται ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν στην επιχείρηση και αυτά τα οφέλη μπορεί να αποτιμηθούν βάσιμα. Αυτό το Πρότυπο καθορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες πληρούνται αυτά τα κριτήρια και συνεπώς λογίζεται το έσοδο. Επίσης, παρέχει πρακτική καθοδήγηση για την εφαρμογή αυτών των κριτηρίων.

ΔΛΠ 19: Παροχές σε εργαζόμενους **IAS 19: Employee benefits**

Ο σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει την λογιστική απεικόνιση και τις γνωστοποιήσεις για Παροχές σε Εργαζόμενους. Το Πρότυπο απαιτεί μια επιχείρηση να καταχωρεί:

1. μια υποχρέωση, όταν ένας εργαζόμενος έχει παράσχει υπηρεσία με αντάλλαγμα τις Παροχές σε εργαζόμενους, που πληρώνονται στο μέλλον, και
2. μια δαπάνη, όταν η επιχείρηση αναλώνει τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την υπηρεσία που παρασχέθηκε από έναν εργαζόμενο, με αντάλλαγμα τις Παροχές σε Εργαζόμενους.

• Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.

Υπάρχει διάταξη για διενέργεια πρόβλεψης για τις αποζημιώσεις συνταξιοδότησης και απόλυσης προσωπικού, η οποία υπολογίζεται με βάση πίνακες του Ν. 2112/20. Με βάση μια ειδική γνωμάτευση του Νομικού Συμβουλίου του κράτους, το 40% της ανωτέρω συνολικής υποχρέωσης θεωρείται λογιστικά αποδεκτό για καταχώρηση. Ο Ν. 2190 αναφέρει για διενέργεια προβλέψεων για όλους τους πιθανούς κινδύνους, όμως στην πράξη δεν γίνεται εγγραφή για σχήματα υπεσχημένων παροχών.

Από φορολογικής άποψης:

Στην ελληνική φορολογική νομοθεσία ως φορολογικά εκπιπτόμενη δαπάνη αναγνωρίζεται μόνο η πρόβλεψη που αντιστοιχεί στην αποζημίωση του προσωπικού που συνταξιοδοτείται το επόμενο οικονομικό έτος (άρθρο 31 §1 περ.ιε' Κ.Φ.Ε.)

Τα Δ.Λ.Π. προβλέπουν ότι τα αποτελέσματα βαρύνονται, κατά το μέρος που αναλογεί σε κάθε χρήση, με το προβλεπόμενο κόστος των συνταξιοδοτικών παροχών που η επιχείρηση θα καταβάλλει στο μέλλον, όπως αυτό προκύπτει από ένα καθορισμένο πρόγραμμα συνταξιοδοτικών παροχών.

ΔΛΠ 20: Λογιστική των Κρατικών Επιχορηγήσεων και Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης
IAS 20: Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance

Αυτό το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται για την λογιστική παρακολούθηση και γνωστοποίηση των κρατικών επιχορηγήσεων, καθώς και για την γνωστοποίηση άλλων μορφών κρατικής υποστήριξης.

Το Πρότυπο δεν ασχολείται με:

1. τα ειδικότερα προβλήματα που ανακύπτουν κατά την λογιστική απεικόνιση των κρατικών επιχορηγήσεων σε οικονομικές καταστάσεις που αντικατοπτρίζουν τις επιδράσεις από τις μεταβολές των τιμών ή σε παρόμοιας φύσης συμπληρωματικές πληροφορίες.
2. την κρατική υποστήριξη, που παρέχεται σε μια επιχείρηση με την μορφή πλεονεκτημάτων, που αναγνωρίζονται κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος ή που εκπίπτουν από τον φόρο εισοδήματος (όπως είναι οι φορολογικές απαλλαγές, οι φορολογικές εκπτώσεις για επενδύσεις, οι πρόσθετες αποσβέσεις και οι μειωμένοι συντελεστές φόρου),
3. την κρατική συμμετοχή στην ιδιοκτησία μιας επιχείρησης, και
4. κρατικές επιχορηγήσεις που καλύπτονται από το ΔΛΠ 41 «Γεωργία»

Λογισμός κρατικών επιχορηγήσεων:

Η επιχείρηση πρέπει να καταχωρήσει την επιχορήγηση, όταν υπάρχει εύλογη βεβαιότητα ότι θα συμμορφωθεί με τους όρους της επιχορήγησης και ότι η επιχορήγηση θα εισπραχθεί. Ο λογισμός στα έσοδα πρέπει να γίνεται με τρόπο συστηματικό για κάθε χρήση, συσχετίζοντας τις αντίστοιχες προς συμψηφισμό δαπάνες. Δεν επιτρέπεται η απευθείας πίστωση στα Ίδια Κεφάλαια. Σε ότι αφορά τις επιχορηγήσεις που λαμβάνονται για κάλυψη πραγματοποιημένων ζημιών ή για άμεση οικονομική ενίσχυση, χωρίς την διενέργεια σχετικών δαπανών, καταχωρούνται ως ανόργανα έσοδα της χρήσης στην οποία δημιουργείται το δικαίωμα είσπραξης της.

Η εμφάνιση των επιχορηγήσεων που αφορούν στο Ενεργητικό γίνεται είτε με την μορφή εσόδου επομένων χρήσεων, είτε αφαιρετικά από την λογιστική αξία των σχετικών περιουσιακών στοιχείων. Οι επιχορηγήσεις που αφορούν στα αποτελέσματα καταχωρούνται είτε σε πίστωση λογαριασμού εσόδου, είτε αφαιρετικά των αντίστοιχων εξόδων. Όταν δημιουργείται υποχρέωση επιστροφής της επιχορήγησης, θα πρέπει να συμψηφιστεί το τυχόν πιστωτικό υπόλοιπο των εσόδων επομένων χρήσεων και με την διαφορά (αν υπάρχει) να επιβαρυνθούν τα αποτελέσματα. Το επιστρεφόμενο ποσό που αφορά σε περιουσιακό στοιχείο της επιχείρησης, πρέπει να αυξήσει την λογιστική αξία του στοιχείου αυτού ή να συμψηφίσει το υπόλοιπο των εσόδων επόμενης χρήσης και η τυχόν διαφορά να επιβαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσης.

Η επιχείρηση πρέπει να γνωστοποιεί την ακολουθούμενη λογιστική μέθοδο, αναφορικά με τις κρατικές επιχορηγήσεις.

• **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Στην ουσία, το ελληνικό δίκαιο έχει υιοθετήσει το Δ.Λ.Π. 20 και είναι πλήρως εναρμονισμένο με την 4^η οδηγία της ΕΟΚ. Σε αντίθεση με το Δ.Λ.Π., στο Ελληνικό Δίκαιο οι επιχορηγήσεις που αφορούν την κάλυψη λειτουργικών δαπανών των επιχειρήσεων καταχωρούνται σε πίστωση λογαριασμού εσόδου. Οι επιχορηγήσεις που αφορούν την αγορά πάγιων περιουσιακών στοιχείων εμφανίζονται σε λογαριασμούς της καθαρής θέσης. Οι εν

λόγω λογαριασμοί δεν αποτελούν αποθεματικά διότι δεν σχηματίζονται από διακράτηση κερδών της επιχείρησης.

Από φορολογικής άποψης:

Πρέπει να επισημανθεί ότι ο τρέχων νόμος που κατά κύριο λόγο διέπει την παροχή κρατικών επιχορηγήσεων, είναι ο Ν.2601/1998, ο οποίος όμως δεν εφαρμόζεται επί πιστωτικών ιδρυμάτων.

Στον βαθμό που μπορεί να αποκτήσουν πρακτική σημασία για τράπεζες, σημειώνεται ότι υπό τα Δ.Λ.Π. οι κρατικές επιχορηγήσεις για απόκτηση παγίων δεν απεικονίζονται στην καθαρή θέση αλλά η επιχείρηση έχει εναλλακτικά την δυνατότητα είτε να μειώσει το κόστος απόκτησης του παγίου είτε να τις εμφανίσει ως έσοδο επόμενης χρήσης.

Με δεδομένο ότι στην ελληνική λογιστική και κατ' επέκταση στην ελληνική φορολογική νομοθεσία, δεν προβλέπεται η δυνατότητα μείωσης του κόστους απόκτησης του παγίου (άρθρο 28 §3, ΚΒΣ), τίθεται το ζήτημα του προσδιορισμού της αξίας των παγίων που εντάσσονται στην επιχορήγηση για σκοπούς φορολόγησης.

ΔΛΠ 21: Οι επιδράσεις των μεταβολών στις τιμές συναλλάγματος IAS 21: The effects of changes in foreign exchange rates

Σκοπός αυτού του Προτύπου είναι η λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, ο προσδιορισμός της συναλλαγματικής ισοτιμίας που πρέπει να χρησιμοποιηθεί και ο τρόπος καταχώρησης στις Οικονομικές Καταστάσεις, της οικονομικής επίδρασης των μεταβολών των ισοτιμιών.

Το Πρότυπο αυτό εφαρμόζεται για την λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα και την μετατροπή οικονομικών καταστάσεων των εκμεταλλεύσεων εξωτερικού που περιλαμβάνονται στις Οικονομικές Καταστάσεις μιας επιχείρησης, μέσω μιας ολικής ή αναλογικής ενοποίησης ή με την μέθοδο της Καθαρής Θέσης.

Το Πρότυπο δεν ασχολείται με την λογιστική της αντισταθμίσεως του κινδύνου των σε ξένο νόμισμα στοιχείων, που αναπτύσσεται στο ΔΛΠ 39

• Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.

Στο Ελληνικό Δίκαιο, όλα τα στοιχεία μετατρέπονται με την ισοτιμία της ημερομηνίας κλεισίματος. Στις τράπεζες, όλες οι συναλλαγματικές διαφορές λογίζονται στα αποτελέσματα. Δεν υπάρχει διάταξη συγκεκριμένη, όμως η συνηθέστερη πρακτική είναι αυτή των Δ.Λ.Π.

Από φορολογικής άποψης:

Σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π., οι συναλλαγματικές διαφορές βαρύνουν τα αποτελέσματα της χρήσης. Το άρθρο 28 §7, 9 του ΚΒΣ προβλέπει κατά κανόνα για τις τραπεζικές επιχειρήσεις, την μεταφορά των χρεωστικών και πιστωτικών συναλλαγματικών διαφορών στα αποτελέσματα της χρήσης, χωρίς να προβλέπεται δηλαδή διαφορετική μεταχείριση σε σχέση με τα Δ.Λ.Π.

Ωστόσο, ειδικά για τις συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από δάνεια αποκλειστικά για απόκτηση παγίων, ο ΚΒΣ ορίζει ότι οι χρεωστικές διαφορές, αφού συμψηφισθούν με τυχόν πιστωτικές διαφορές από αντίστοιχα δάνεια, κεφαλαιοποιούνται και αποσβένονται ανάλογα με την απομένουσα χρονική διάρκεια του δανείου. Τα Δ.Λ.Π. επιτρέπουν ένα τέτοιο χειρισμό, επιτρέπουν όμως και την ολική εξοδopoίηση των σχετικών διαφορών στη χρήση. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, τίθεται το ζήτημα της αναγνώρισης της έκπτωσης για φορολογικούς σκοπούς της εν λόγω διαφοράς.

Υπό καθεστώς Δ.Λ.Π., οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από επενδύσεις σε αλλοδαπές επιχειρήσεις πρέπει να απεικονίζονται στην Καθαρή Θέση μέχρι την μεταβίβαση τους, οπότε θα αναγνωρισθεί το σχετικό έσοδο ή δαπάνη. Τα ίδια ισχύουν και για τις συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από υποχρεώσεις σε ξένο νόμισμα που γίνονται για αντιστάθμιση κινδύνου από επένδυση σε αλλοδαπή επιχείρηση.

Με βάση το άρθρο 28 §7 του ΚΒΣ, οι συναλλαγματικές διαφορές καταχωρούνται στα αποτελέσματα και αναλόγως εκπίπτουν ή συνυπολογίζονται στα φορολογητέα εισοδήματα. Τίθεται λοιπόν το ζήτημα, εάν οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από επενδύσεις σε αλλοδαπές επιχειρήσεις θα εξακολουθήσουν – από φορολογικής πλευράς – να αποτελούν προσδιοριστικό στοιχείο του ετήσιου φορολογικού αποτελέσματος ή θα λαμβάνονται υπόψη μόνο εάν και στο χρόνο που πραγματοποιείται μεταβίβαση της επένδυσης.

ΔΛΠ 22: Ενοποιήσεις επιχειρήσεων **IAS 22: Business Combinations** (Υπερκαλύφθηκε από το ΔΠΧΠ 3)

Το Δ.Λ.Π. 22 θεωρεί όλες τις πράξεις συγχωνεύσεων και εξαγορών ως εξαγορές (acquisitions) με άμεση αναγνώριση υπεραξίας (goodwill), που προκύπτει σαν διαφορά μεταξύ του τιμήματος που πληρώθηκε ή ανταλλάχθηκε και το αντίστοιχο ποσοστό της καθαρής θέσης της αγορασθείσας εταιρείας, εκφρασμένα σε αγοραίες αξίες (fair value).

Εάν το τίμημα δεν καταβάλλεται με μετρητά αλλά με πίστωση ορισμένης χρονικής διάρκειας, τότε για τον υπολογισμό του κόστους αγοράς υπολογίζεται η παρούσα αξία του επί πιστώσει τιμήματος και εν συνεχεία ενδεχομένως η τυχόν υπεραξία.

Για να αναγνωρισθεί μια συγχώνευση ως «pooling or uniting of interests» (ένωση συμφερόντων), πρέπει να συντρέχουν οι εξής τρεις προϋποθέσεις ταυτοχρόνως:

- a. Σχετική αναλογία στις αγοραίες αξίες των δύο εμπλεκόμενων εταιρειών
- b. Συνέχιση περίπου του ίδιου ποσοστού ψήφου των εταίρων και στην νέα εταιρεία
- c. Ανταλλαγή ή συνάθροιση πλειοψηφικών πακέτων από κάθε μία από τις εταιρείες

Όταν δεν είναι δυνατόν να εντοπισθεί ο αγοραστής, τότε η συγχώνευση θεωρείται «pooling or uniting of interests». Στο «pooling of interest» δεν αναγνωρίζεται υπεραξία (goodwill) λογιστικά. Όλα τα σχετικά έξοδα πρέπει να πάνε στα αποτελέσματα. Η απόσβεση του goodwill γίνεται στην εκτιμώμενη ωφέλιμη ζωή του, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 20 χρόνια. Κάθε χρόνο γίνεται επανεκτίμηση αυτής, και αν προκύψει διαφορά, τότε λογίζεται σαν διόρθωση.

Η αρνητική υπεραξία (negative goodwill), που προκύπτει όταν το κόστος απόκτησης των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων είναι μικρότερο της πραγματικής αξίας τους, θα πρέπει να μειώνει αναλογικά την αξία των αποκτούμενων στοιχείων. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, η διαφορά που προκύπτει χαρακτηρίζεται ως αρνητική υπεραξία και απεικονίζεται αφαιρετικά του ενεργητικού στην υπεραξία, το οποίο αποσβένεται σε 5 έτη ή έως το πολύ 20 έτη όταν μπορεί να αιτιολογηθεί.

Το Δ.Λ.Π. 22 δεν εφαρμόζεται όταν οι συναλλαγές εξαγορών και συγχωνεύσεων γίνονται μεταξύ εταιρειών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο.

• **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Ο Ν. 2190, αρ. 68-70 & 103, ομιλεί περί συγχώνευσης για περιπτώσεις όπου υπάρχει 100% θυγατρική εταιρεία.

Στις άλλες περιπτώσεις, ο Ν. 2190 αποδέχεται:

- Τον Ν. 2515/97, για τις συγχωνεύσεις τραπεζικών ιδρυμάτων όπου επιτρέπεται η αποτίμηση των παγίων σε τρέχουσες αξίες, καθώς επίσης και η τεχνική συνάθροισης συμφερόντων (συμψηφισμός μόνο του μετοχικού κεφαλαίου της απορροφημένης)
- Τον Ν. 1297/72, για συγχωνεύσεις λοιπών εταιρειών όπου και επιβάλλεται η αποτίμηση των παγίων σε τρέχουσες αξίες και δεν αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημιές της απορροφημένης.
- Τον Ν. 2166/93, όπου δεν επιβάλλεται αποτίμηση σε τρέχουσες αξίες όμως αναγνωρίζονται οι φορολογικές ζημιές της απορροφημένης και γίνεται με τεχνική της συνάθροισης συμφερόντων.

Γενικά, στα ελληνικά πρότυπα οι συγχωνεύσεις θεωρούνται νομικής μορφής μετασηματισμοί και όχι εξαγορές και λογίζονται με την μέθοδο της συνάθροισης συμφερόντων. Σπάνια αναγνωρίζεται υπεραξία, η οποία και αποσβένεται σε 5 χρόνια ισόποσα. Η αρνητική υπεραξία αναγνωρίζεται μόνο κατά την ενοποίηση και εγγράφεται απευθείας στην καθαρή θέση, σαν «Διαφορά Ενοποίησης».

Το κόστος αγοράς είναι η ονομαστική αξία του ποσού που πληρώνεται.

Από φορολογικής άποψης:

Τα Δ.Λ.Π. αποδέχονται δύο λογιστικές μεθόδους για την απεικόνιση εξαγορών και συγχωνεύσεων. Η επιλογή μεθόδου δεν εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, αλλά εξαρτάται από τα κριτήρια που τα ίδια τα Δ.Λ.Π. θέτουν.

Οι συγχωνεύσεις ρυθμίζονται στο Ελληνικό Δίκαιο από ένα εκτενές πλέγμα διατάξεων και, για φορολογικούς σκοπούς, διέπονται από δύο νομοθετήματα, το Ν. 1297/1972 και τον Ν. 2166/1993.

Με τον Ν. 1297/1972, επιβάλλεται αποτίμηση παγίων σε τρέχουσες αξίες, με βάση την εκτίμηση της επιτροπής του άρθρου 9 του Ν. 2190/20. Άρα προκύπτει υπεραξία (goodwill), η οποία όμως δεν υπόκειται σε φόρο.

Ο Ν. 2166/93 δεν επιβάλλει αποτίμηση σε τρέχουσες αξίες, άρα δεν προκύπτει Goodwill (υπό το πρίσμα αυτό, η συγχώνευση μπορεί να νοηθεί ως συνάθροιση συμφερόντων).

Όσον αφορά σε ενοποίηση πιστωτικών ιδρυμάτων, ισχύει το άρθρο 16 του Ν. 2515/97, ο οποίος επιτρέπει τόσο την αποτίμηση της απορροφώμενης σε τρέχουσες αξίες με βάση τις εκτιμήσεις της επιτροπής του άρθρου 9, όσο και την χωρίς αποτίμηση ενοποίηση στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού στην λογιστική τους αξία.

Με την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. τίθεται ζήτημα διαφορετικού τρόπου υλοποίησης εξαγορών και συγχωνεύσεων, καθόσον τα Δ.Λ.Π. θέτουν συγκεκριμένα κριτήρια σχετικά με την μέθοδο που θα ακολουθηθεί, ενώ με τις ισχύουσες διατάξεις που έχουν διαμορφωθεί γύρω από έναν άξονα φορολογικών διευκολύνσεων, είναι απλά θέμα επιλογής των εμπλεκόμενων μερών. Έτσι, για παράδειγμα, η κατά κανόνα ακολουθούμενη μέχρι σήμερα συγχώνευση με ενοποίηση στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού, χωρίς νέα εκτίμηση της αξίας τους, θα επιτρέπεται μόνο στις περιπτώσεις που τα Δ.Λ.Π. χαρακτηρίζουν την εν λόγω πράξη ως «pooling of interest».

Ο διαφορετικός τρόπος αντιμετώπισης των συγχωνεύσεων ενδεχομένως να οδηγήσει στην εξέταση νέων φορολογικών θεμάτων ή στην αναθεώρηση ζητημάτων που ήδη έχουν τεθεί και αντιμετωπισθεί με τις ισχύουσες διατάξεις. Τέτοια θέματα είναι:

- Η φορολογική αναγνώριση της απόσβεσης της τυχόν δημιουργούμενης υπεραξίας.
- Ο φορολογικός χειρισμός της θετικής, ή και αρνητικής, υπεραξίας, που μπορεί να προκύψει κατά την υλοποίηση συγχώνευσης με βάση τα Δ.Λ.Π.
- Ο φορολογικός χειρισμός των αποσβέσεων που θα διενεργεί η αποκτώσα επιχείρηση επί των εισφερομένων στοιχείων Ενεργητικού που έχουν καταχωρηθεί στην εύλογη αξία.

Η αναγνώριση και μεταφορά προϋπαρχόντων φορολογικών πλεονεκτημάτων των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων (π.χ. φορολογικές ζημιές, αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση επί φορολογητέων εσόδων / κερδών).

ΔΛΠ 23: Κόστος δανεισμού **IAS 23: Borrowing costs**

Το κόστος δανεισμού που είναι άμεσα επιρριπτέο στην αγορά, κατασκευή ή παραγωγή ενός προετοιμαζόμενου περιουσιακού στοιχείου αποτελεί μέρος του κόστους του περιουσιακού αυτού στοιχείου.

Προετοιμαζόμενο περιουσιακό στοιχείο είναι ένα περιουσιακό στοιχείο που αναγκαστικά απαιτεί ουσιώδη περίοδο χρόνου για να καταστεί έτοιμο για την χρήση ή πώληση για την οποία προορίζεται.

Μια οικονομική μονάδα πρέπει να εφαρμόζει αυτό το Πρότυπο για την λογιστικοποίηση του κόστους δανεισμού.

Το ΔΛΠ 23 δεν ασχολείται με το πραγματικό ή τεκμαρτό κόστος των Ιδίων κεφαλαίων, συμπεριλαμβάνοντας το προνομιούχο κεφάλαιο που δεν είναι ταξινομημένο ως υποχρέωση.

Μια οικονομική μονάδα δεν απαιτείται να εφαρμόσει το ΔΛΠ 23 για το κόστος δανεισμού επιρριπτέου άμεσα στην αγορά, κατασκευή ή παραγωγή:

1. ενός προετοιμαζόμενου περιουσιακού στοιχείου που αποτιμάται στην εύλογη αξία, για παράδειγμα ένα βιολογικό περιουσιακό στοιχείο (π.χ. ζώα, φυτείες, αμπέλια) ή
2. αποθέματα που βιομηχανοποιούνται ή αλλιώς παράγονται σε ευρεία ποσότητα σε μια επαναληπτική βάση.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Τα έξοδα (τόκοι) που πραγματοποιούνται από την χρηματοοικονομική λειτουργία της επιχείρησης, επιβαρύνουν τα αποτελέσματα της επιχείρησης, εκτός εκείνων που αφορούν στην χρηματοδότηση πάγιων περιουσιακών στοιχείων τα οποία βρίσκονται στην κατασκευαστική περίοδο. Οι τόκοι αυτοί, σύμφωνα με το άρθρο 43 §3 του Ν.2190/1920, είναι δυνατόν να θεωρηθούν έξοδα πολυετούς αποσβέσεως και να αποσβένονται είτε εφάπαξ είτε τμηματικά και ισόποσα μέσα σε μια πενταετία.

Από φορολογικής άποψης:

Με τα Δ.Λ.Π. το κόστος δανεισμού εκπίπτει ως έξοδο της χρήσης στην οποία προέκυψε, αλλά μπορεί να κεφαλαιοποιηθεί και να ενσωματωθεί στην τιμή κτήσης του παγίου, αν σχετίζεται με την κατασκευή παγίου (σχετικό ΔΛΠ 16 – Ενσώματα Πάγια).

ΔΛΠ 24: Γνωστοποιήσεις Συνδεόμενων Μερών **IAS 24: Related Party Disclosures**

Αυτό το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται σε ότι αφορά τα συνδεόμενα μέρη και τις συναλλαγές μεταξύ μιας επιχείρησης που καταρτίζει Οικονομικές Καταστάσεις και των συνδεόμενων με αυτή μερών. Οι κανόνες του Προτύπου αυτού εφαρμόζονται στις Οικονομικές Καταστάσεις κάθε επιχείρησης που καταρτίζει τέτοιες καταστάσεις.

Συνδεόμενα, σύμφωνα με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 24, θεωρούνται δύο μέρη αν το ένα έχει δυνατότητα να ελέγχει το άλλο ή να ασκεί ουσιώδη επιρροή πάνω στο άλλο μέρος, κατά την λήψη οικονομικών ή επιχειρηματικών αποφάσεων.

Παράδειγμα σχέσεων για τον χαρακτηρισμό δύο μερών ως συνδεομένων είναι:

- i. Σχέση μητρικής με θυγατρική (Δ.Λ.Π. 27)
- ii. Εταιρείες οι οποίες βρίσκονται κάτω από κοινό έλεγχο.
- iii. Συγγενείς εταιρείες (Δ.Λ.Π. 28)
- iv. Εκπροσώπηση στο Διοικητικό Συμβούλιο εταιρείας και συμμετοχή στην χάραξη της οικονομικής και επιχειρηματικής της πορείας.

Οι γνωστοποιήσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις περιλαμβάνουν:

- i. Σχέσεις μεταξύ συνδεδεμένων μερών, ανεξάρτητα της ύπαρξης συναλλαγών μεταξύ των μερών.
- ii. Φύση, είδος και ποσό (ή ποσοστό) των συναλλαγών με συνδεδεμένα μέρη, με κατάλληλη κατηγοριοποίηση.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2190/1920 συνδεδεμένες επιχειρήσεις θεωρούνται:

- i. Επιχειρήσεις μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής προς θυγατρική (μέσω συμμετοχικής σχέσης ή δεσπόζουσας επιρροής)
- ii. Θυγατρικές των παραπάνω εταιρειών ή συνδεδεμένες προς τις παραπάνω εταιρείες.

Οι γνωστοποιήσεις οι οποίες πρέπει να γίνονται στο προσάρτημα περιλαμβάνουν:

- i. Για εταιρείες στις οποίες υπάρχει συμμετοχή άνω του 10% του κεφαλαίου τους, παρατίθεται ανάλυση η οποία περιλαμβάνει την έδρα, την επωνυμία, το ποσοστό συμμετοχής στο κεφάλαιο, το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων και το συνολικό αποτέλεσμα της τελευταίας χρήσης για την οποία καταρτίστηκαν οικονομικές καταστάσεις για κάθε μία από αυτές.
- ii. Η μητρική εταιρεία μπορεί να παραλείπει στο προσάρτημα της την αναγραφή των Ιδίων Κεφαλαίων και του Αποτελέσματος των θυγατρικών, εφόσον οι πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις που καταρτίζονται από αυτήν.

Από φορολογικής άποψης:

Τα Δ.Λ.Π. επιβάλλουν την παροχή πρόσθετων πληροφοριών σχετικά με τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν κυρίως την φύση και τον όγκο των συναλλαγών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, καθώς και τον τρόπο τιμολόγησης.

Οι διατάξεις αυτές των Δ.Λ.Π. δεν επηρεάζουν υφιστάμενες διατάξεις της φορολογικής νομοθεσίας. Ωστόσο, στο μέτρο που το άρθρο 39 Κ.Φ.Ε. για τις υπερτιμολογήσεις και υποτιμολογήσεις εφαρμόζεται στις συναλλαγές μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, τίθεται το ζήτημα αν και σε ποια έκταση θα επηρεασθεί η έννοια της συνδεδεμένης επιχείρησης, που εμπίπτει στις προϋποθέσεις και περιορισμούς των φορολογικών διατάξεων (που σήμερα ορίζονται ως εκείνες που εμπίπτουν στα κριτήρια του άρθρου 42^ε του Κ.Ν. 2190/1920), καθώς και σε ποιο βαθμό και προς ποια κατεύθυνση θα ληφθούν υπόψη φορολογικά οι πληροφορίες που θα πρέπει να παρέχονται με βάση τα Δ.Λ.Π.

ΔΛΠ 25: Λογιστική των Επενδύσεων IAS 25: Accounting for Investment

Υπερκαλύφθηκε από τα ΔΛΠ 39 και 40.

ΔΛΠ 26: Λογιστική Απεικόνιση και Παρουσίαση των Προγραμμάτων Παροχών Αποχωρήσεως
IAS 26: Accounting and Reporting by Retirement Benefit Plans

Το Πρότυπο αυτό πρέπει να εφαρμόζεται στις Οικονομικές Καταστάσεις των προγραμμάτων παροχών εξόδου από την υπηρεσία, όταν καταρτίζονται τέτοιες καταστάσεις. Τα προγράμματα παροχών εξόδου από την υπηρεσία μερικές φορές αναφέρονται με διάφορα άλλα ονόματα, όπως «συνταξιοδοτικά προγράμματα» ή «προγράμματα συνταξιοδότησης λόγω ορίου ηλικίας». Το Πρότυπο αυτό θεωρεί ότι ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι μια οικονομική μονάδα, η οποία παρουσιάζει οικονομικές καταστάσεις, ξεχωριστά από τους εργοδότες των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα. Όλα τα άλλα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα εφαρμόζονται για τις Οικονομικές Καταστάσεις των προγραμμάτων παροχών εξόδου από την υπηρεσία, κατά την έκταση που αυτά δεν αντικαθίστανται από το Πρότυπο αυτό.

Το Πρότυπο αυτό ασχολείται με την λογιστική και την πληροφόρηση από το πρόγραμμα για όλους τους συμμετέχοντες, ως μια ομάδα. Δεν ασχολείται με τις εκθέσεις προς τους κατ' ιδίαν συμμετέχοντες, σχετικά με τα δικαιώματα τους στις παροχές εξόδου από την υπηρεσία.

Το ΔΛΠ 19 «Παροχές σε εργαζόμενους», αναφέρεται στον προσδιορισμό του κόστους των παροχών εξόδου από την υπηρεσία στις Οικονομικές Καταστάσεις των εργοδοτών, που έχουν τέτοια προγράμματα. Έτσι το Πρότυπο αυτό συμπληρώνει το ΔΛΠ 19.

ΔΛΠ 27: Ενοποιημένες και Ατομικές Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις
IAS 27: Consolidated and Separate Financial Statements

Αυτό το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται για την κατάρτιση και παρουσίαση των ενοποιημένων Οικονομικών Καταστάσεων για έναν όμιλο επιχειρήσεων, κάτω από τον έλεγχο μιας μητρικής. Πρέπει να εφαρμόζεται επίσης, για την απεικόνιση των επενδύσεων σε θυγατρικές, στις ιδιαίτερες Οικονομικές Καταστάσεις της μητρικής.

Το Πρότυπο αυτό δεν αναφέρεται στις μεθόδους λογιστικής για τις ενοποιήσεις επιχειρήσεων και τις επιδράσεις τους στην ενοποίηση (υπεραξίες κ.λπ.), στην λογιστική για επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις και σε κοινοπραξίες.

Το Δ.Λ.Π. 27 δίνει τους παρακάτω ορισμούς:

- i. **Έλεγχος:** είναι το δικαίωμα να κατευθύνεται η οικονομική και επιχειρηματική πολιτική μιας επιχείρησης, ούτως ώστε να προκύπτουν οφέλη από τις δραστηριότητες της.
- ii. **Θυγατρική:** είναι μια επιχείρηση που ελέγχεται από μια άλλη επιχείρηση (μητρική).
- iii. **Μητρική:** είναι μια επιχείρηση που έχει μία ή πολλές θυγατρικές.
- iv. **Όμιλος:** είναι μια μητρική και όλες οι θυγατρικές της.
- v. **Ενοποιημένες:** είναι οι Οικονομικές Καταστάσεις ενός ομίλου που παρουσιάζονται ως εκείνες μιας ενιαίας επιχείρησης.
- vi. **Δικαίωμα μειοψηφίας:** είναι το μέρος των καθαρών αποτελεσμάτων και της καθαρής περιουσίας μιας θυγατρικής που αναλογεί στα συμμετοχικά δικαιώματα, που δεν ανήκουν άμεσα ή έμμεσα μέσω θυγατρικών, στην μητρική.

• **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Η διαφορά με τα Δ.Λ.Π. είναι ότι στο Ελληνικό Δίκαιο η διαφορά της εγγραφής συμψηφισμού μεταξύ κόστους συμμετοχής και καθαρής θέσης θυγατρικής ονομάζεται «Διαφορά Ενοποίησης» και λογίζεται στην Καθαρή Θέση. Όταν είναι χρεωστική, μπορεί να λογισθεί στα

Αύλα Πάγια και να αποσβένεται σε 5 χρόνια. Τα δικαιώματα μειοψηφίας και οι διαφορές ενοποίησης αποτελούν μέρος των ενοποιημένων Ιδίων Κεφαλαίων.

ΔΛΠ 28: Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις **IAS 28: Investments in Associates**

Αυτό το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται από τον επενδυτή για την λογιστική απεικόνιση των επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις και αντικαθιστά το ΔΛΠ 3 «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις», κατά την έκταση που το ανωτέρω Πρότυπο διαπραγματεύεται την λογιστική των επενδύσεων σε συγγενείς επιχειρήσεις.

Συγγενής επιχείρηση θεωρείται εκείνη στην οποία ο επενδυτής ασκεί ουσιώδη επιρροή και ταυτόχρονα δεν είναι θυγατρική.

Ουσιώδη επιρροή κατά κύριο λόγο τεκμαίρεται όταν ο επενδυτής κατέχει τουλάχιστον το 20% των δικαιωμάτων ψήφου.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Το άρθρο 106 του Ν. 2190/1920 ορίζει την διαδικασία εμφάνισης των συγγενών επιχειρήσεων στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι η διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της εσωτερικής λογιστικής αξίας της επένδυσης, κατά την πρώτη φορά που εφαρμόζεται η μέθοδος της καθαρής θέσης, εμφανίζεται είτε ως άυλο πάγιο στοιχείο και αποσβένεται (εφάπαξ ή εντός μιας πενταετίας), είτε αφαιρετικά (στην περίπτωση χρεωστικής διαφοράς) των ιδίων κεφαλαίων του Ισολογισμού. Οποιαδήποτε μεταγενέστερη μεταβολή της εσωτερικής λογιστικής αξίας των συγγενών επιχειρήσεων καταχωρείται στα αποτελέσματα.

Από φορολογικής άποψης:

Όσον αφορά στην αποτίμηση των συμμετοχών:

Με τα Δ.Λ.Π. οι οικονομικές καταστάσεις της μητρικής επιχείρησης, εκτός των ενοποιημένων, μπορεί να απεικονίζουν την αξία των συμμετοχών σε θυγατρικές είτε στο κόστος κτήσης, είτε σε αναπροσαρμοσμένες τιμές, είτε με βάση την μέθοδο της καθαρής θέσης.

Αντίθετα, με βάση το άρθρο 28 του Κ.Β.Σ., η αποτίμηση των συμμετοχών συνδεδεμένων επιχειρήσεων δεν διαφέρει σε σχέση με την αποτίμηση χρεογράφων γενικά, γίνεται δηλαδή στη συνολικά χαμηλότερη τιμή μεταξύ τρέχουσας και κόστους κτήσης. Τίθεται λοιπόν το ζήτημα αν ο διαφορετικός τρόπος αποτίμησης των εν λόγω συμμετοχών που επιβάλλουν τα Δ.Λ.Π. θα εφαρμόζεται και για φορολογικούς σκοπούς. Σε μια τέτοια περίπτωση, προκύπτει το ζήτημα του φορολογικού χειρισμού του κέρδους ή ζημιάς από την αποτίμηση, όταν αυτή δεν γίνεται στο κόστος κτήσης.

Όσον αφορά στο κλείσιμο χρήσης:

Με βάση τα Δ.Λ.Π., επιχειρήσεις που υπάγονται σε ενοποίηση πρέπει να κλείνουν χρήση σε ημερομηνίες που δεν απέχουν περισσότερο από τρεις μήνες από τις αντίστοιχες ημερομηνίες της μητρικής επιχείρησης. Το άρθρο 26 του Κ.Β.Σ., όπως και το άρθρο 29 του Κ.Φ.Ε., επιβάλλουν στις Ελληνικές επιχειρήσεις να κλείνουν χρήση είτε στις 30 Ιουνίου είτε στις 31 Δεκεμβρίου κάθε έτους.

Κατ' εξαίρεση μόνο, οι διατάξεις αυτές επιτρέπουν την μετάθεση της σχετικής ημερομηνίας, ώστε να προσαρμόζεται στην αντίστοιχη ημερομηνία της μητρικής, αλλά μόνο όταν η μητρική συμμετέχει στο κεφάλαιο της θυγατρικής με ποσοστό τουλάχιστον 50%.

Τίθεται λοιπόν το ζήτημα, αν για επιχειρήσεις που υπάγονται σε ενοποίηση με βάση τα Δ.Λ.Π. αλλά δεν πληρούν το κριτήριο αυτό των Κ.Β.Σ. και Κ.Φ.Ε. θα επιτραπεί η τυχόν αναγκαία προσαρμογή της ημερομηνίας κλεισίματος της χρήσης, με βάση το σχετικό κανόνα των Δ.Λ.Π.

ΔΛΠ 29: Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση σε Υπερπληθωριστικές Οικονομίες
IAS 29: Financial Reporting in Hyperinflationary Economies

Αυτό το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται στις βασικές Οικονομικές Καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων, κάθε επιχείρησης που τις καταρτίζει σε νόμισμα μιας υπερπληθωριστικής οικονομίας.

Σε μια υπερπληθωριστική οικονομία, η χωρίς αναμόρφωση απεικόνιση των αποτελεσμάτων των εργασιών και της οικονομικής θέσεως στο τοπικό νόμισμα, δεν έχει χρησιμότητα. Το χρήμα χάνει την αγοραστική δύναμη σε τέτοιο βαθμό, ώστε η σύγκριση των ποσών από συναλλαγές και άλλα γεγονότα που συνέβησαν σε διαφορετικούς χρόνους, ακόμη και μέσα στην ίδια λογιστική χρήση, είναι παραπλανητική.

Δεν καθορίζεται με βάση το πρότυπο αυτό κάποιο συγκεκριμένο ποσοστό από το οποίο αρχίζει ο υπερπληθωρισμός.

ΔΛΠ 30: Γνωστοποιήσεις με τις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις των Τραπεζών και των Ομοίων Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων
IAS 30: Disclosures in the Financial Statements at Banks and Similar Financial Institutions

Για Οικονομικές Καταστάσεις μετά την 01/01/2007 αντικαταστάθηκε με το ΔΠΧΠ 7.

ΔΛΠ 31: Δικαιώματα σε Κοινοπραξίες
IAS 31: Interests in Joint Ventures

Αυτό το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται για την λογιστική αντιμετώπιση των δικαιωμάτων σε κοινοπραξίες και την απεικόνιση των περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων, εσόδων και εξόδων της κοινοπραξίας στις Οικονομικές Καταστάσεις των κοινοπρακτούντων και των επενδυτών, ανεξάρτητα από τις δομές ή τις μορφές με τις οποίες διεξάγονται οι δραστηριότητες της κοινοπραξίας.

Κοινοπραξία είναι μια συμβατική συμφωνία με την οποία δύο ή περισσότερα μέρη αναλαμβάνουν μια οικονομική δραστηριότητα που υπόκεινται σε από κοινού έλεγχο.

Υπάρχουν τρεις τύποι κοινοπραξιών:

- Κοινά ελεγχόμενες δραστηριότητες
- Κοινά ελεγχόμενα περιουσιακά στοιχεία
- Κοινά ελεγχόμενες οικονομικές μονάδες

Από φορολογικής άποψης:

Τα Δ.Λ.Π. προβλέπουν τρία είδη κοινοπραξίας για λογιστικούς σκοπούς:

- i. Συμμετοχική δραστηριότητα
- ii. Συμμετοχική εκμετάλλευση στοιχείων Ενεργητικού
- iii. Συμμετοχικός έλεγχος σε άλλο νομικό πρόσωπο.

Η λογιστική αντιμετώπιση των κοινοπραξιών εξαρτάται από τον τύπο κοινοπραξίας που αναφέρεται η κάθε περίπτωση. Η έννοια της κοινοπραξίας που γίνεται αντιληπτή από τα Δ.Λ.Π. είναι λεπτομερέστερη σε σχέση με αυτήν που αναγνωρίζεται από την εσωτερική νομοθεσία επί του παρόντος. Συγκεκριμένα, υπό το ισχύον νομοθετικό καθεστώς, η μοναδική

έννοια κοινοπρακτικής δραστηριότητας που αναγνωρίζεται φορολογικά είναι αυτή του άρθρου 2 §2 του Κ.Β.Σ., δηλαδή ιδιότυπη ένωση επιτηδευματιών για επίτευξη συγκεκριμένου σκοπού, η οποία αποδεικνύεται βάσει εγγράφου συμφωνητικού σύστασης κατατεθειμένου στην αρμόδια εφορία. Στην περίπτωση αυτή, η φορολογική υποχρέωση διαμορφώνεται καταρχήν στο επίπεδο της κοινοπραξίας και όχι των κοινοπρακτικών μερών.

Τίθεται το ερώτημα, αν το υπάρχον φορολογικό καθεστώς θα ισχύσει και στις περιπτώσεις κοινοπραξίας, που προβλέπονται από τα Δ.Λ.Π. ή θα πρέπει να υπάρξει διάκριση με ανάλογη φορολογική ρύθμιση κατά περίπτωση.

Τέλος, σημειώνεται ότι με τα Δ.Λ.Π. κάποιες συμμετοχές σε κοινοπραξία μπορεί να αντιμετωπίζονται ως επενδυτικής φύσης και να ισχύουν ανάλογα οι παρατηρήσεις μας για τα χρεόγραφα και τις συμμετοχές στις συνδεδεμένες επιχειρήσεις, σχετικά με τον χειρισμό του κέρδους ή ζημιάς από την αποτίμηση της συμμετοχής.

ΔΛΠ 32: Χρηματοοικονομικά Μέσα: Παρουσίαση **IAS 32: Financial Instruments: Presentation**

Ο σκοπός του παρόντος Προτύπου είναι η θέσπιση αρχών για την παρουσίαση των χρηματοοικονομικών μέσων ως υποχρεώσεις ή ίδια κεφάλαια και για τον συμψηφισμό χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων. Αφορά την κατάταξη των χρηματοοικονομικών μέσων από την προοπτική του εκδότη, ως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συμμετοχικούς τίτλους και την κατάταξη των σχετικών τόκων, μερισμάτων, ζημιών και κερδών, καθώς και τις συνθήκες υπό τις οποίες τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις πρέπει να συμψηφίζονται.

Οι αρχές του παρόντος Προτύπου συμπληρώνουν τις αρχές για την καταχώρηση και αποτίμηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων του ΔΛΠ 39 και για την γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικά με αυτά, του ΔΠΧΠ 7.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Δεν υπάρχει συγκεκριμένη διάταξη. Συνήθως λογίζονται με βάση το νομικό τους τύπο. Συμψηφισμός δεν επιτρέπεται επίσημα, λόγω νομικών εμποδίων και κανονιστικών διατάξεων. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη διάταξη. Δεν γνωστοποιείται τίποτα σχετικό στις Οικονομικές Καταστάσεις.

Προβλέψεις για ενδεχόμενη ρευστοποίηση χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Σε όσα χρηματοοικονομικά προϊόντα ο τρόπος ρευστοποίησης του εξαρτάται από την αβέβαιη έκβαση μελλοντικών γεγονότων, τα οποία δεν δύνανται να ελεγχθούν ούτε από τον εκδότη ούτε από τον αγοραστή, τότε αυτά τα προϊόντα πρέπει να ταξινομηθούν σαν υποχρέωση προς εξόφληση, ανεξάρτητα από τον νομικό τους τύπο. Αν υπάρχει πολύ μακρινή και ελάχιστη πιθανότητα ρευστοποίησης σε μετρητά, τότε τα προϊόντα ταξινομούνται ως έντιπλη υποχρέωση.

ΔΛΠ 33: Κέρδη ανά Μετοχή **IAS 33: Earnings per Share**

Ο σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει αρχές για τον προσδιορισμό και την παρουσίαση των κερδών κατά μετοχή, που θα βελτιώσουν τις συγκρίσεις αποδόσεως μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων, κατά την ίδια περίοδο, και μεταξύ διαφορετικών λογιστικών περιόδων της ίδιας επιχείρησης. Αυτό το Πρότυπο εστιάζει στον παρονομαστή του υπολογισμού των κερδών κατά μετοχή. Μολονότι στα δεδομένα των κερδών κατά μετοχή υπάρχουν περιορισμοί λόγω διαφορετικών λογιστικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό των «κερδών», ωστόσο ένας σταθερά προσδιορισμένος παρονομαστής βελτιώνει την οικονομική πληροφόρηση.

Το Δ.Λ.Π. 33 εφαρμόζεται σε όλες τις εταιρείες, οι οποίες έχουν κοινές μετοχές ή τίτλους μετατρέψιμους σε κοινές μετοχές δημόσια διαπραγματεύσιμες, καθώς και από επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται στην διαδικασία έκδοσης κοινών μετοχών σε χρηματιστήρια. Τα κέρδη τα οποία συνυπολογίζονται για τον υπολογισμό των κερδών ανά μετοχή είναι το καθαρό κέρδος ή η ζημιά που αναλογεί στους μετόχους κοινών μετοχών, μετά την αφαίρεση μερισμάτων των προνομιούχων μετοχών.

Από φορολογικής άποψης.

Δεν θεωρούμε ότι με την εισαγωγή του σχετικού Προτύπου ανακύπτουν σημαντικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων.

ΔΛΠ 34: Ενδιάμεση Χρηματοοικονομική Έκθεση **IAS 34: Interim Financial Reporting**

Ο σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει το ελάχιστο περιεχόμενο μιας ενδιάμεσης οικονομικής εκθέσεως και να καθορίσει τις αρχές καταχωρήσεως και αποτιμήσεως στις πλήρεις ή συνοπτικές οικονομικές καταστάσεις για μια ενδιάμεση περίοδο. Η έγκαιρη και αξιόπιστη ενδιάμεση οικονομική έκθεση βελτιώνει την ικανότητα των επενδυτών, πιστωτών και άλλων να κατανοούν την παραγωγική ικανότητα μιας επιχείρησης να δημιουργεί κέρδη και ταμειακές ροές, καθώς και την οικονομική θέση και ρευστότητα της.

• Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα

Οι επιχειρήσεις πρέπει να συντάσσουν ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις, τουλάχιστον για το εξάμηνο της χρήσης, που για τις εισηγμένες θα πρέπει να είναι ελεγμένες από ορκωτούς (ΠΔ 360/98)

Οι καταστάσεις αυτές θα πρέπει να περιέχουν σε συνοπτική μορφή, Ισολογισμό και Κατάσταση Αποτελεσμάτων για την περίοδο με βάση συγκεκριμένο υπόδειγμα που προβλέπεται από το ΠΔ 360/98

Οι τράπεζες δημοσιεύουν και μηνιαίες συνοπτικές οικονομικές καταστάσεις (Ισολογισμό και Κατάσταση Αποτελεσμάτων) ανέλεγκτες.

Από φορολογικής άποψης

Δεν θεωρούμε ότι με την εισαγωγή του σχετικού προτύπου ανακύπτουν σημαντικά ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή των ισχυουσών φορολογικών διατάξεων.

ΔΛΠ 35: Διακοπτόμενες εκμεταλλεύσεις IAS 35: Discontinuing Operations

Υπερκαλύφθηκε από το ΔΠΧΠ 5

ΔΛΠ 36: Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων Ενεργητικού IAS 36: Impairment of Assets

Ο σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει τις διαδικασίες που μια επιχείρηση εφαρμόζει, για να εξασφαλίσει ότι, τα περιουσιακά στοιχεία της απεικονίζονται σε όχι μεγαλύτερη από την ανακτήσιμη αξία τους.

Ένα περιουσιακό στοιχείο απεικονίζεται σε μεγαλύτερη από την ανακτήσιμη αξία του, αν η λογιστική αξία του υπερβαίνει το ποσό που ανακτάται μέσω χρήσεως ή πωλήσεως του περιουσιακού στοιχείου. Αν αυτό συμβαίνει, το περιουσιακό στοιχείο περιγράφεται ως απομειωμένης αξίας και το Πρότυπο απαιτεί από την επιχείρηση να καταχωρήσει μια ζημιά απομειώσεως. Το Πρότυπο επίσης καθορίζει πότε μια επιχείρηση πρέπει να αναστρέφει μια ζημιά απομειώσεως και προδιαγράφει ορισμένες γνωστοποιήσεις για τα απομειωμένα περιουσιακά στοιχεία.

Το ΔΛΠ 36 έχει εφαρμογή κυρίως στην λογιστική αντιμετώπιση της υποτίμηση των ασώματων περιουσιακών στοιχείων, της υπεραξίας και των πάγιων στοιχείων.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Η Ελληνική νομοθεσία προβλέπει την αποτίμηση όλων των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης για την εκτίμηση της ύπαρξης υποτίμησης της αξίας τους. Η ζημιά η οποία προκύπτει από την υποτίμηση της αξίας των στοιχείων αυτών καταχωρείται στα αποτελέσματα της χρήσεως στην οποία αναγνωρίστηκε αυτή. Επίσης, οποιαδήποτε μείωση της υποτίμησης, η οποία έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενα έτη, καταχωρείται στα έσοδα της χρήσεως κατά την οποία προέκυψε.

Τόσο η Ελληνική Νομοθεσία, όσο και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, προβλέπουν την εκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης, σε κάθε ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού για τον εντοπισμό τυχόν ζημιάς από την υποτίμηση της. Σύμφωνα όμως με την Ελληνική Νομοθεσία, δεν προβλέπεται συγκεκριμένη και λεπτομερής καθοδήγηση του τρόπου εκτίμησης, όπως για παράδειγμα η εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών που προβλέπουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Σαν αξιόπιστος τρόπος εκτίμησης, σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία, είναι η αγοραία αξία του στοιχείου, χωρίς ειδικά να καθορίζεται η ανακτήσιμη αξία του. Επίσης, σύμφωνα με την Ελληνική Νομοθεσία, κάθε ζημιά η οποία προκύπτει από την υποτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων ή κέρδος από την μείωση της υποτίμησης, η οποία έχει αναγνωρισθεί σε προηγούμενα έτη, αναγνωρίζεται σαν κέρδος ή ζημιά στα αποτελέσματα της χρήσης στην οποία προέκυψαν, σε αντίθεση με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα τα οποία προβλέπουν μείωση ή αύξηση της αξίας αναπροσαρμογής για πάγια τα οποία απεικονίζονται σε αναπροσαρμοσμένες αξίες.

Από τα παραπάνω συνεπάγεται ότι παρά το γεγονός ότι το πνεύμα της Ελληνικής Νομοθεσίας όσο και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων είναι όμοιο (σύμφωνα με την υποτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων), η εναρμόνιση με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα απαιτεί την υιοθέτηση ενός πλέγματος διατάξεων που θα καθορίζουν τους τρόπους εκτίμησης και λογιστικής αντιμετώπισης.

ΔΛΠ 37: Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία
IAS 37: Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets

Ο σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να εξασφαλίσει ότι ορθά κριτήρια καταχωρήσεως και βάσεις αποτιμήσεως εφαρμόζονται για τις προβλέψεις, ενδεχόμενες υποχρεώσεις και ενδεχόμενες απαιτήσεις και ότι οι επαρκείς πληροφορίες γνωστοποιούνται στο Προσάρτημα των Οικονομικών Καταστάσεων για να καθιστούν ικανούς τους χρήστες να αντιλαμβάνονται την φύση, το χρονοδιάγραμμα και το ποσό τους.

Το παρόν Πρότυπο ορίζει την πρόβλεψη ως μια υποχρέωση αβέβαιου χρόνου ή ποσού, η οποία προκύπτει από γεγονότα του παρελθόντος, τα οποία αναμένεται να προκαλέσουν εκροή πόρων.

Σε ότι αφορά ενδεχόμενες απαιτήσεις, το Πρότυπο αυτό ορίζει ότι δεν πρέπει να γίνεται καμία καταχώρηση. Η επιχείρηση πρέπει να γνωστοποιεί έναν πίνακα με την κίνηση των προβλέψεων, ο οποίος θα περιλαμβάνει τις λογιστικές αξίες κατά την έναρξη και λήξη της χρήσης, καθώς επίσης και τα στοιχεία για τις πρόσθετες προβλέψεις που διενεργήθηκαν ή αντίστοιχα μειώσεις αυτών.

• **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Η αρχή της συντηρητικότητας επιβάλλει στις επιχειρήσεις τον λογισμό προβλέψεων για ενδεχόμενες υποχρεώσεις ή ζημιές που θα προκύψουν στο μέλλον, χωρίς να μπορεί επακριβώς να προσδιορισθεί ο χρόνος και το ποσό τους. Οι προβλέψεις που λογίζονται είναι γενικές και συνήθως ο τρόπος υπολογισμού τους ακολουθεί ειδικές φορολογικές διατάξεις. Ακόμη, ο Ν.2190 ορίζει σαν γενική αρχή ότι οι προβλέψεις πρέπει να διενεργούνται για κάθε κίνδυνο που δύναται να εντοπισθεί. Αν δεν είναι εφικτό να προσδιορισθεί το ποσό, απαιτείται γνωστοποίηση στο προσάρτημα. Απαγορεύεται να διενεργούνται προβλέψεις εσόδων.

Από φορολογικής άποψης:

Σύμφωνα με τα ΔΛΠ, η επιχείρηση οφείλει να διενεργεί προβλέψεις για:

- Πιθανή απομείωση της τρέχουσας αξίας παγίων
- Πιθανά μελλοντικά έξοδα.

Ο ελληνικός φορολογικός νόμος (άρθρο 31 Κ.Φ.Ε.) δεν αναγνωρίζει φορολογικά την έκπτωση των ανωτέρω προβλέψεων, παρά μόνο στον βαθμό που υπάρχει ρητή πρόβλεψη, δηλαδή οι ειδικές προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις και για συνταξιοδότηση προσωπικού. Στον βαθμό αυτό, στην πράξη, οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν πραγματοποιούν κατά κανόνα προβλέψεις πέραν των φορολογικά αναγνωριζόμενων, παρά το γεγονός ότι αυτό επιτάσσεται από το λογιστικό δίκαιο.

Τίθεται το ζήτημα, εάν η εισαγωγή των ΔΛΠ θα μεταβάλλει αυτήν την φορολογική ρύθμιση και την συνεπαγόμενη ακολουθούμενη, σήμερα, πρακτική. Με την εφαρμογή των ΔΛΠ θα πραγματοποιούνται ειδικές προβλέψεις βάσει συγκεκριμένων στοιχείων που τεκμηριώνουν την πιθανότητα απώλειας της απαίτησης. Γενικές προβλέψεις στο μέτρο που κρίνονται σκόπιμες θα σχηματίζονται επίσης βάσει δικαιολογημένων εκτιμήσεων της τράπεζας, και όχι βάσει ορισμένου από πριν ποσοστού όπως προβλέπουν επί του παρόντος οι ισχύουσες φορολογικές διατάξεις.

Τίθεται, επομένως, το ζήτημα αν τα κριτήρια σχηματισμού προβλέψεων με βάση τα ΔΛΠ θα γίνουν δεκτά και για σκοπούς φορολογικής αναγνώρισης της δαπάνης. Σε αντίθετη περίπτωση, οι προβλέψεις επισφαλών απαιτήσεων για σκοπούς οικονομικών καταστάσεων ενδεχομένως να υπολείπονται ή να ξεπερνούν κατά περίπτωση τις αντίστοιχες φορολογικά εκπιπτόμενες προβλέψεις. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει να ορισθεί ο χειρισμός, από φορολογικής πλευράς, των διαφορών αυτών.

ΔΛΠ 38: Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία **IAS 38: Intangible Assets**

Ο σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει τη λογιστική αντιμετώπιση των άυλων περιουσιακών στοιχείων, με τα οποία δεν ασχολήθηκε ιδιαίτερω ένα άλλο Διεθνές Πρότυπο. Αυτό το Πρότυπο απαιτεί μια επιχείρηση να καταχωρεί ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο όταν, και μόνο όταν, ορισμένα κριτήρια πληρούνται. Το Πρότυπο επίσης καθορίζει πώς να αποτιμάται η λογιστική αξία των άυλων περιουσιακών στοιχείων και απαιτεί ορισμένες γνωστοποιήσεις σχετικά με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 38, τα άυλα πάγια στην πλειοψηφία τους πρέπει να εξοδοποιούνται στην χρήση στην οποία δημιουργούνται. Τα άυλα πάγια στοιχεία κεφαλαιοποιούνται μόνο όταν διασφαλίζεται και μπορεί να τεκμηριωθεί επαρκώς ότι από αυτά θα υπάρξει ένα μελλοντικό οικονομικό για την επιχείρηση όφελος και όταν το κόστος του άυλου παγίου μπορεί να προσδιορισθεί με απόλυτη ακρίβεια. Η απόσβεση θα πρέπει να γίνεται συστηματικά, κατά την διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του άυλου παγίου, η οποία δεν πρέπει να ξεπερνά τα 20 έτη. Όσον αφορά τα έξοδα κτήσης ακινητοποιήσεων, πρέπει να αποτελούν μέρος του κόστους κτήσης του παγίου στοιχείου που αφορούν και δεν αποτελούν άυλο πάγιο ξεχωριστό. Τα έξοδα κτήσεως κεφαλαίου μπορούν να συμψηφισθούν με το αποθεματικό υπέρ το άρτιο.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Τα άυλα πάγια στοιχεία, όπως έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως/ έξοδα αναδιοργανώσεως/ λοιπά έξοδα συνδεδεμένα με την απόκτηση ενσώματων παγίων στοιχείων και την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου/ έξοδα έρευνας και ανάπτυξης κ.λπ., κεφαλαιοποιούνται και αποσβένονται ισόποσα με ανώτατο όριο την πενταετία. Ορισμένα άυλα στοιχεία, όπως δικαιώματα εκμετάλλευσης – άδειες λειτουργίας κ.λπ., αποσβένονται στον χρόνο της παραγωγικής τους ζωής ή στο χρόνο της νομικής διάρκειας τους.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας, τα άυλα πάγια αποτιμώνται στην τιμή κτήσης τους και αποσβένονται είτε ισόποσα μέσα στον χρόνο της παραγωγικής τους χρησιμότητας, είτε, στην περίπτωση που το άυλο πάγιο έχει από τον νόμο προστασία περιορισμένης διάρκειας, μέσα στο χρόνο της περιορισμένης αυτής διάρκειας (π.χ. δικαίωμα εκμετάλλευσης άδειας κινητής τηλεφωνίας είναι 20ετούς διάρκειας και αποσβένεται σε 20 έτη).

Επιπλέον, ορισμένα έξοδα (όπως τα έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης, τα έξοδα κτήσης ακινήτων κ.λπ.), χαρακτηρίζονται από τον νόμο ως έξοδα πολυετούς απόσβεσης και αποσβένονται τμηματικά και ισόποσα, με ανώτατο όριο τα 5 έτη. Οι δαπάνες επιστημονικής και τεχνολογικής έρευνας είτε εκπίπτουν ολόκληρες, κατά τον χρόνο της πραγματοποίησής τους, είτε (αν αφορούν πάγιο εξοπλισμό) αποσβένονται σε 3 έτη.

Από φορολογικής άποψης:

- Τα ΔΛΠ προβλέπουν την δυνατότητα κεφαλαιοποίησης και απόσβεσης σε περισσότερα έτη (με ανώτερο όριο τα 20 έτη) και για έξοδα διαφήμισης, τεχνολογικής έρευνας και ανάπτυξης. Αντίθετα, το άρθρο 31 §1 περ.(ιδ') Κ.Φ.Ε. (έκπτωση δαπανών διαφήμισης) και περ.(ια') Κ.Φ.Ε. (έκπτωση των δαπανών τεχνολογικής και επιστημονικής έρευνας), προβλέπει την φορολογική αναγνώριση της έκπτωσης των σχετικών δαπανών κατά την χρήση κατά την οποία αυτές προκύπτουν.

Τίθεται, λοιπόν, το ζήτημα αν θα αναγνωρίζεται και φορολογικά η έκπτωση της προβλεπόμενης από τα ΔΛΠ ετήσιας απόσβεσης των σχετικών εξόδων.

- Το άρθρο 31 §1 περ.(ιβ') Κ.Φ.Ε. αναγνωρίζει φορολογικά την έκπτωση των εξόδων πρώτης εγκατάστασης είτε εφάπαξ, είτε ισόποσα και μέσα σε μια πενταετία.

Τίθεται λοιπόν το ζήτημα, αν θα αναγνωρίζεται φορολογικά η φορολογική έκπτωση της προβλεπόμενης από τα ΔΛΠ απόσβεσης εξόδων πρώτης εγκατάστασης, μέχρι και σε 20 έτη.

- iii. Τα ΔΛΠ προβλέπουν την δυνατότητα αναπροσαρμογής των άυλων παγίων στην εύλογη αξία τους, με αντίστοιχη επιβάρυνση ή επαύξηση των αποτελεσμάτων της χρήσης.
Αντίθετα, ο Κ.Β.Σ. και ο Κ.Φ.Ε. δεν περιέχουν διατάξεις σχετικά με την αποτίμηση άυλων αγαθών.

Τίθεται λοιπόν, γι' ακόμα μια φορά, το ζήτημα προσδιορισμού της αξίας αποτίμησης του παγίου για φορολογικούς σκοπούς, το οποίο επηρεάζει:

- Τον καθορισμό των φορολογικά αναγνωριζομένων αποσβέσεων, όπου προβλέπονται.
- Το ζήτημα του φορολογικού χειρισμού (δηλ. συνυπολογισμού στα φορολογητέα εισοδήματα ή όχι) των κερδών ή ζημιών που τυχόν θα προκύψουν από την αποτίμηση.
- Τον προσδιορισμό και περαιτέρω φορολογικό χειρισμό του κέρδους ή της ζημιάς από τυχόν μεταγενέστερη πώληση του παγίου.

ΔΛΠ 39: Χρηματοοικονομικά Μέσα – Καταχώρηση και Αποτίμηση IAS 39: Financial Instruments – Recognition and Measurement

Ο σκοπός του παρόντος Προτύπου είναι να καθιερώσει αρχές για την καταχώρηση και την αποτίμηση χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και κάποιων συμβολαίων αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων. Οι απαιτήσεις παρουσίασης και γνωστοποίησης για χρηματοοικονομικά μέσα παρατίθενται στο ΔΠΧΠ 7.

Το ΔΛΠ 39 δεν ισχύει για την κατηγοριοποίηση και αποτίμηση των χρεογράφων στις οικονομικές καταστάσεις της μητρικής εταιρείας, όπου οι συμμετοχές στις ενοποιούμενες θυγατρικές αποτιμώνται σύμφωνα με τα ΔΛΠ 27 & 28.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Όλα τα στοιχεία Ενεργητικού και Παθητικού καταχωρούνται στο κόστος κτήσης το οποίο αντιπροσωπεύει το τίμημα που εισπράχθηκε ή πληρώθηκε, ενώ τα παρεπόμενα έξοδα κτήσης είτε κεφαλαιοποιούνται και αποσβένονται εντός 5ετίας είτε εξοδοποιούνται.

Στα ελληνικά πρότυπα, τα αντίστοιχα στοιχεία είναι κυρίως τα χρεόγραφα. Στις ελληνικές τράπεζες η ταξινόμηση των χρεογράφων γίνεται βάσει του Κ.Λ.Σ.Τ.:

- i. Επί του ενοποιημένου Ισολογισμού σε:
 - Δεκτά για επαναχρηματοδότηση (ομόλογα που λήγουν εντός των επόμενων 2,5 μηνών)
 - Συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις που ενοποιούνται με την μέθοδο της καθαρής θέσης.
 - Λοιπά χρεόγραφα (όπου ανήκουν όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες)

Η αποτίμηση τους γίνεται στην συνολικά χαμηλότερη τιμή μεταξύ κόστους και τρέχουσας. Αυτό ισχύει στην πράξη στους επιμέρους ατομικούς ισολογισμούς των ενοποιούμενων θυγατρικών. Αυτό γίνεται επειδή οι κανόνες αποτίμησης που τηρεί ο όμιλος (δηλαδή οι ενοποιημένες καταστάσεις) πρέπει να είναι ομοιογενείς.

- ii. Το Κ.Λ.Σ.Τ. έχει προβλέψει δύο ειδών λογαριασμούς οι οποίοι εκφράζουν το διαχωρισμό των χρεογράφων σε 2 κατηγορίες:

- Συμμετοχές ή τίτλοι με πρόθεση διαρκούς κατοχής (λογ. 17)
- Συμμετοχές ή τίτλοι με πρόθεση διακράτησης εντός της επόμενης χρήσης (λογ. 34)

Η αποτίμηση τους όμως, γίνεται στην συνολικά χαμηλότερη τιμή μεταξύ κτήσης και τρέχουσας. Επίσης, στα ομόλογα η απόσβεση της υπερ(υπο)αξίας αγοράς, γίνεται με το ονομαστικό επιτόκιο του τίτλου. Αυτό συνάγεται από τον Ν.2190, ο οποίος ομιλεί περί παρούσας αξίας με βάση το επιτόκιο του τίτλου. Επίσης, η απόσβεση αυτή λογίζεται στα έσοδα/έξοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις και όχι στα έσοδα/έξοδα από τόκους. Δεν υπάρχει διάταξη σχετική στην ελληνική νομοθεσία που να ορίζει συγκεκριμένα την λογιστική και την αποτίμηση των παραγώγων και πράξεων αντιστάθμισης. Οι ελληνικές τράπεζες στην πλειοψηφία τους εφαρμόζουν την μέθοδο των δεδουλευμένων για την λογιστική παρακολούθηση των παραγώγων και έχουν εμμέσως υιοθετήσει την έννοια του macro-hedging.

Υπάρχει μόνο μια γνωμάτευση του ΕΣΥΛ για την χρήση λογαριασμών για τα δικαιώματα προαίρεσης (options) βάσει της οποίας τα ποσά των κεφαλαίων πρέπει να εμφανίζονται σε λογαριασμούς τάξεως. Με βάση τους κανόνες αποτίμησης του Ν.2190, οι επιμέρους υπολογισμοί τυχόν μόνιμης απαξίωσης λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό της συνολικά χαμηλότερης αξίας κόστους και τρέχουσας. Η αποτίμηση των δανείων δεν λογιστικοποιείται σε ατομική βάση.

Το χαρτοφυλάκιο εμφανίζεται στο κόστος κτήσης, ενώ διενεργείται μια γενική πρόβλεψη για να καλύψει θεωρητικά συνολικά την τυχόν απαξίωση των δανείων. Διαγραφθέντα δάνεια, ολικώς ή μερικώς, τα οποία μεταγενέστερα αναβιώνουν, λογίζονται στα έκτακτα έσοδα.

Από φορολογικής άποψης:

- **Αποτίμηση των χορηγήσεων.**

Με το καθεστώς των ΔΛΠ, οι χορηγήσεις αντιμετωπίζονται ως χρηματοοικονομικά μέσα και υπόκεινται σε αποτίμηση. Οι διαφορές από την αποτίμηση μεταφέρονται κατά περίπτωση στα αποτελέσματα ή, υπο προϋποθέσεις, απευθείας στην καθαρή θέση. Στο άρθρο 28 του Π.Δ. 186/1992 (Κ.Β.Σ.), που ρυθμίζει την αποτίμηση για φορολογικούς σκοπούς, δεν περιλαμβάνεται διάταξη για αποτίμηση χορηγήσεων.

Τίθεται επομένως το ζήτημα, εάν οι κανόνες περί αποτίμησης των χορηγήσεων ανάλογα με τις διακρίσεις που προβλέπουν τα ΔΛΠ θα εφαρμόζονται μόνο για σκοπούς οικονομικών καταστάσεων ή αν θα επεκτείνονται και στην αποτίμηση για φορολογικούς σκοπούς. Εξάλλου στον βαθμό που θα προκύπτει διαφορά από την εν λόγω αποτίμηση, θα πρέπει να εξετασθεί με ποιο τρόπο και σε ποια βάση το σχετικό κέρδος ή ζημιά θα επηρεάσει το φορολογητέο αποτέλεσμα, με αντίστοιχη προσθήκη στις σχετικές διατάξεις του Ν. 2238/1994 (ΚΦΕ).

- **Χρεόγραφα.**

Οι κανόνες αποτίμησης των χρεογράφων που προβλέπονται από τα ΔΛΠ (και που κατά κανόνα παραπέμπουν στην εύλογη αξία κατά την ημέρα της αποτίμησης) δύναται να δημιουργήσουν τόσο θετικές (κέρδος), όσο και αρνητικές διαφορές (ζημιά) από την αποτίμηση. Το άρθρο 28 §5 του ΚΒΣ προβλέπει αποτίμηση στην συνολικά χαμηλότερη τιμή μεταξύ τιμής κτήσης και τρέχουσας. Ως τρέχουσα αξία λαμβάνεται υπ' όψιν (ειδικά για τα χρεόγραφα που είναι εισηγμένα στο Χρηματιστήριο) η μέση χρηματιστηριακή τιμή τους, κατά τον τελευταίο μήνα της χρήσης.

Τίθεται επομένως το ζήτημα, εάν οι κανόνες περί αποτίμησης των χρεογράφων, ανάλογα με τις διακρίσεις που προβλέπουν τα ΔΛΠ, θα εφαρμόζονται μόνο για σκοπούς οικονομικών καταστάσεων ή θα επεκτείνονται και στην αποτίμηση για φορολογικούς

σκοπούς, με αντίστοιχη τροποποίηση του ΚΒΣ. Αυτό, περαιτέρω θα επηρεάσει το χειρισμό από φορολογικής πλευράς του σχετικού κέρδους ή ζημιάς.

Συγκεκριμένα, με βάση τα ΔΛΠ, τα κέρδη και οι ζημιές από αποτίμηση χρεογράφων μεταφέρονται κατά κανόνα στα αποτελέσματα της χρήσης, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να μεταφέρονται απευθείας στην καθαρή θέση. Από την άλλη, με βάση το άρθρο 38 §3 του ΚΦΕ, η ζημιά που τυχόν μπορεί να προκύψει από την αποτίμηση χρεογράφων, δεν εκπίπτει από τα ακαθάριστα έσοδα αλλά μεταφέρεται σε ειδικούς λογαριασμούς αποθεματικών «Αποθεματικά από Χρεόγραφα» προς συμψηφισμό με κέρδη από πώληση χρεογράφων ή από ανταλλαγή/λήψη δωρεάν χρεογράφων, με βάση τις διατάξεις νόμων περί αναπροσαρμογής της αξίας των ακινήτων. Κέρδος από αποτίμηση δεν νοείται με βάση τις ισχύουσες φορολογικές διατάξεις.

Τίθεται, λοιπόν, το ζήτημα αν η μεταβολή στους κανόνες αποτίμησης για σκοπούς οικονομικών καταστάσεων αποτελεί λόγω για μεταβολή της διάταξης που προβλέπει τον φορολογικό χειρισμό των ζημιών από αποτίμηση, ενώ στις οικείες διατάξεις του ΚΦΕ πρέπει να γίνει πρόβλεψη για την φορολογική μεταχείριση των κερδών από αποτίμηση χρεογράφων.

- **Παράγωγα και hedging: Εμφάνιση στον Ισολογισμό – Αποτίμηση – Χειρισμός Διαφοράς.**

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η σημαντική διαφορά μεταξύ των ΔΛΠ και της ισχύουσας ελληνικής νομοθεσίας, έγκειται στο ότι, σύμφωνα με τα ΔΛΠ, τα παράγωγα εμφανίζονται στον Ισολογισμό και αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους (fair value). Η ισχύουσα φορολογική νομοθεσία περιλαμβάνει διατάξεις μόνο για την φορολόγηση των πραγματοποιηθέντων κερδών από πράξεις ή συμβάσεις επί παραγώγων (άρθρο 28 §3 περ. 'θ ΚΦΕ, που προβλέπει ότι φορολογείται ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις η απόδοση από τις πράξεις αυτές) και για την έκπτωση της πραγματοποιηθείσας ζημιάς από πράξεις ή συμβάσεις παραγώγων μόνο όταν πραγματοποιούνται για σκοπούς hedging (άρθρο 31 §1 περ. ιζ' ΚΦΕ).

Τίθεται λοιπόν το ζήτημα, συνολικής φορολογικής αντιμετώπισης του κέρδους ή της ζημιάς που λογίζεται τόσο κατά την λήξη των σχετικών συμβάσεων όσο και κατά την αποτίμηση των παραγώγων στην εύλογη αξία τους, με περαιτέρω ενδεχομένως διάκριση, ανάλογα με τον επενδυτικό ή εμπορικό χαρακτήρα τυχόν σχετικών πράξεων.

ΔΛΠ 40: Επενδύσεις σε ακίνητα IAS 40: Investment Property

Αυτό το Πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται κατά την καταχώρηση, αποτίμηση και γνωστοποίηση της επενδύσεως σε ακίνητα.

Μεταξύ άλλων πραγμάτων, πραγματεύεται την αποτίμηση της επενδύσεως σε ακίνητα που κατέχονται βάσει χρηματοδοτικής μισθώσεως στις οικονομικές καταστάσεις του μισθωτή και την αποτίμηση της επενδύσεως σε ακίνητα που έχουν εκμισθωθεί βάσει λειτουργικής μισθώσεως στις οικονομικές καταστάσεις του εκμισθωτή.

- **Διαφορές με τα ελληνικά πρότυπα.**

Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, δεν υπάρχει ξεχωριστή απεικόνιση των ακινήτων που κατέχονται για επένδυση, ή αποτελούν κεφαλαιουχική ενίσχυση.

Ορίζεται ότι ακίνητα τα οποία αποφέρουν έσοδα υπόκεινται σε απόσβεση, ενώ η εκτίμηση της αξίας των παγίων που εισφέρονται στην επιχείρηση από τους μετόχους, γίνεται από ειδική επιτροπή, όπως ορίζεται στο άρθρο 9 του Ν.2190/1920.

Σε ότι αφορά τις τράπεζες, τα ακίνητα που έρχονται στην κατοχή τους από πλειστηριασμούς, θα πρέπει να καταχωρούνται ιδιαιτέρως στον Ισολογισμό τους και να αποσβένονται εφ' όσον ιδιοχρησιμοποιούνται ή μισθώνονται. Τα ακίνητα αυτά, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος θα πρέπει σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα να εκποιούνται, εκτός και αν υπάρχει σοβαρός λόγος που μια τέτοια πράξη θα ήταν επιζήμια για την τράπεζα.

Εναλλακτικές Λογιστικές Αρχές.

Στην περίπτωση που ένα Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο προβλέπει περισσότερες από μια λογιστικές μεθόδους, η επιχείρηση θα πρέπει να επιλέξει και να εφαρμόζει πάγια μια από τις μεθόδους, εκτός αν το Πρότυπο ή η Ερμηνευτική Εγκύκλιος συγκεκριμένα απαιτεί ή επιτρέπει κατηγοριοποίηση των ειδών (συναλλαγές, υπόλοιπα, ποσά κ.λπ.), για τα οποία διαφορετικές μέθοδοι είναι κατάλληλες.

Όταν ένα Πρότυπο απαιτεί ή επιτρέπει κατηγοριοποίηση, θα πρέπει να επιλέγεται και να εφαρμόζεται πάγια η καταλληλότερη μέθοδος για κάθε κατηγορία. Όταν έχει αρχικά επιλεγεί η κατάλληλη μέθοδος, κάθε αλλαγή αυτής θα πρέπει να γίνεται με τις διατάξεις του Δ.Λ.Π. 8 και να εφαρμόζεται σε όλα τα είδη ή κατηγορίες ειδών.

Δεν υπάρχει διάταξη που να ορίζει την χρήση εναλλακτικών λογιστικών αρχών για μια συναλλαγή. Επαφίεται στην πρωτοβουλία των μονάδων η χρήση ή μη κάποιας αρχής σύμφωνα με τον Ν.2190 και την φορολογική νομοθεσία.

ΔΛΠ 41: Γεωργία **IAS 41: Agriculture**

Ο σκοπός αυτού του Προτύπου είναι να προδιαγράψει την λογιστική αντιμετώπιση, την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων και τις γνωστοποιήσεις, όταν αφορούν σε γεωργική δραστηριότητα:

1. βιολογικά περιουσιακά στοιχεία
2. γεωργική παραγωγή κατά την στιγμή της συγκομιδής και
3. κρατικές επιχορηγήσεις που καλύπτονται από συγκεκριμένες προϋποθέσεις

Το ΔΛΠ 41 καθορίζει τον λογιστικό χειρισμό, την προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων και τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται σχετικά με τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

- Ως γεωργική εκμετάλλευση ορίζεται η διαχείριση από μια επιχείρηση της μετατροπής των βιολογικών περιουσιακών στοιχείων σε γεωργικό προϊόν ή σε επιπλέον βιολογικά περιουσιακά στοιχεία.
- Το βιολογικό περιουσιακό στοιχείο ορίζεται σαν ένα ζώο ή φυτό. Τα βιολογικά περιουσιακά στοιχεία θα πρέπει να απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις σε εύλογη αξία μείον τα εκτιμώμενα έξοδα για την πώληση τους, όταν η εύλογη αξία μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα.
- Η γεωργική παραγωγή θα πρέπει, επίσης, να απεικονίζεται στην εύλογη αξία μείον τα εκτιμώμενα έξοδα πώλησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΔΛΠ 2.

Κάθε κέρδος ή ζημιά που προκύπτει από την αποτίμηση σε εύλογες αξίες των παραπάνω, θα πρέπει να καταχωρείται στα αποτελέσματα της περιόδου, που η διαφορά αυτή προέκυψε. Οι κρατικές επιχορηγήσεις θα πρέπει να αναγνωρίζονται σαν έσοδο, μόνο εάν αυτές θεωρούνται ως εισπρακτέες ή έχουν πληρωθεί οι όροι για την χορήγηση τους.

Κάθε επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί τα ακόλουθα στις οικονομικές της καταστάσεις:

- i. Το συνολικό κέρδος ή ζημιά που προέκυψε από την αποτίμηση σε εύλογες αξίες των βιολογικών περιουσιακών στοιχείων ή της γεωργικής παραγωγής σε σχέση με την αρχική τους αποτίμηση.
- ii. Θα πρέπει να γίνεται διαχωρισμός των βιολογικών περιουσιακών στοιχείων σε κατηγορίες, καθώς και την φύση των δραστηριοτήτων για κάθε κατηγορία.
- iii. Ποσοτικά στοιχεία για την κίνηση κάθε κατηγορίας βιολογικών περιουσιακών στοιχείων, καθώς και το προϊόν που παράχθηκε από αυτές μέσα στην χρήση.
- iv. Τον τρόπο υπολογισμού της εύλογης αξίας.
- v. Τις τυχόν επιβαρύνσεις ή δεσμεύσεις που υπάρχουν πάνω στα βιολογικά περιουσιακά στοιχεία και την γεωργική παραγωγή.
- vi. Συμφωνία της κίνησης της λογιστικής αξίας των βιολογικών περιουσιακών στοιχείων στην αρχή και την λήξη κάθε περιόδου.
- vii. Περιγραφή των περιπτώσεων όπου η εύλογη αξία δεν μπορεί να μετρηθεί αξιόπιστα.
- viii. Πληροφορίες σχετικές με την φύση, τις ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις και τυχόν μειώσεις στις αξίες των κρατικών επιχορηγήσεων. Η εφαρμογή του παρόντος προτύπου έχει καθοριστεί για οικονομικές καταστάσεις. Οι οποίες αρχίζουν από την 1^η Ιανουαρίου 2003 και έπειτα.

ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΔΠΧΠ 1: Πρώτη Υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων

Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

IFRS 1: First Time Adoption of International Financial Reporting Standards

Σκοπός του ΔΠΧΠ 1 είναι να εξασφαλίσει ότι οι πρώτες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες συντάσσονται με βάση τα ΔΠΧΠ, παρέχουν πληροφορίες υψηλής ποιότητας, οι οποίες:

- είναι διαφανείς στους χρήστες και συγκρίσιμες για τις περιόδους που παρουσιάζονται
- παρέχουν την κατάλληλη βάση έναρξης για την μεταγενέστερη λογιστική της επιχείρησης, σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ
- δημιουργούνται με κόστος που δεν υπερβαίνει τα σχετικά οφέλη που προκύπτουν για τους χρήστες

Το ΔΠΧΠ 1 έχει εφαρμογή:

- στις πρώτες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες συντάσσονται σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ και
- στις ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις (ΔΛΠ 34), που παρουσιάζουν πληροφορίες για τμήμα της περιόδου που καλύπτεται από τις πρώτες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις.

ΔΠΧΠ 2: Πληρωμές βασιζόμενες σε Αξία Μετοχών

IFRS 2: Share Based Payment

Πολλές επιχειρήσεις, ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες και τα αγαθά που λαμβάνουν από εργαζομένους ή και τρίτους, παρέχουν μετοχικούς τίτλους. Συχνά η παροχή τέτοιων τίτλων αποτελεί σημαντικό κίνητρο για τα στελέχη μιας επιχείρησης μιας επιχείρησης και βασικό κομμάτι ενός «Πακέτου Αμοιβών». Η αυξανόμενη εξάπλωση των αμοιβών που βασίζονται στην αξία των μετοχών κατέστησε επιτακτική την έκδοση ενός προτύπου, το οποίο θα αντιμετωπίζει τα θέματα που προκύπτουν από συναλλαγές τέτοιου είδους.

Το παρόν Πρότυπο εκδόθηκε με στόχο να καλύψει το κενό που υπήρχε στον τρόπο αναγνώρισης και αποτίμησης στις οικονομικές καταστάσεις, των παροχών σε εργαζομένους και τρίτους, που τακτοποιούνται με ποσά τα οποία βασίζονται στην αξία των μετοχών της επιχείρησης ή δικαιωμάτων απόκτησης μετοχών.

Το Πρότυπο επίσης καθορίζει και τις γνωστοποιήσεις σχετικά με τις πληρωμές, βασιζόμενες σε συμμετοχικούς τίτλους, οι οποίες θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

ΔΠΧΠ 3: Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων

IFRS 3: Business Combinations

Σκοπός του Προτύπου αυτού είναι ο καθορισμός της κατάλληλης χρηματοοικονομικής παρουσίασης μιας επιχείρησης, η οποία συμμετέχει σε μια ενοποίηση επιχειρήσεων.

Το Πρότυπο καθορίζει ότι όλοι οι επιχειρηματικοί συνδυασμοί απεικονίζονται εφαρμόζοντας την μέθοδο της αγοράς. Ο αγοραστής, συνεπώς, εμφανίζει τα αναγνωρίσιμα στοιχεία του ενεργητικού, τις υποχρεώσεις και τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις του αγοραζόμενου σε εύλογες αξίες κατά την ημερομηνία της αγοράς και επιπλέον απεικονίζει

την υπεραξία της αγοράς, η οποία δεν αποσβένεται, αλλά εξετάζεται μεταγενέστερα και τακτικά για τυχόν μείωση της αξίας της.

Το Πρότυπο επίσης καθορίζει και τις γνωστοποιήσεις σχετικά με τις ενοποιήσεις επιχειρήσεων, οι οποίες και πρέπει να περιλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων.

ΔΠΧΠ 4: Ασφαλιστήρια Συμβόλαια IFRS 4: Insurance Contracts

Το παρόν Πρότυπο αποτελεί την πρώτη φάση του σχεδίου σχετικά με την λογιστική των ασφαλιστικών συμβολαίων. Το θέμα της λογιστικής των ασφαλιστικών συμβολαίων βρίσκεται σε εξέλιξη, καθώς το IASB προτίθεται να δώσει ένα ακόμη Πρότυπο (δεύτερη φάση σχεδίου) πάνω σε αυτό το θέμα.

Κύριος σκοπός του Προτύπου είναι να βελτιώσει τη λογιστική των ασφαλιστικών συμβολαίων, μέχρις ότου ολοκληρωθεί και η δεύτερη φάση του, καθώς επίσης και να απαιτήσει από τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις τη γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικών με τις ασφαλιστικές συμβάσεις.

Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι το ΔΠΧΠ 4 παρέχει περισσότερο οδηγίες σχετικές με τις διαφορές του σε σχέση με άλλα Πρότυπα, παρά λογιστικούς χειρισμούς που δημιουργήθηκαν ξεχωριστά για τα ασφαλιστικά συμβόλαια.

ΔΠΧΠ 5: Μη Κυκλοφορούντα Περιουσιακά Στοιχεία Κατεχόμενα προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες IFRS 5: Noncurrent Assets Held for Sale and Discontinued Operations

Σκοπός της εφαρμογής του ΔΠΧΠ 5 είναι να καθορίσει την αναγνώριση, αποτίμηση και παρουσίαση στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, των στοιχείων του ενεργητικού που κατέχονται προς πώληση, καθώς και των διακοπείσων δραστηριοτήτων.

Το Πρότυπο καθορίζει, επίσης, τις γνωστοποιήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης.

ΔΠΧΠ 6: Έρευνα και Αξιολόγηση Ορυκτών Πόρων IFRS 6: Exploration for the Evaluation of Mineral Resources

Κύρια σημεία του Προτύπου είναι η δυνατότητα που δίνεται στις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τις ίδιες αρχές αναγνώρισης και αποτίμησης με αυτές που χρησιμοποιούσαν και πριν την υιοθέτηση του, η απαίτηση να ελέγχονται για μείωση της αξίας τους τα στοιχεία που αναφέρονται σε έρευνα και αξιολόγηση των ορυκτών πόρων και, τέλος, η διαφοροποίηση (από τα όσα ορίζει το ΔΛΠ 36) στον τρόπο αναγνώρισης της μείωσης της αξίας.

Σκοπός του Προτύπου είναι να προσδιορίσει τον τρόπο παρουσίασης των οικονομικών στοιχείων, των σχετικών με την έρευνα και την αξιολόγηση των ορυκτών πόρων.

Το Πρότυπο καθορίζει, επίσης, τις γνωστοποιήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην εκμετάλλευση ορυκτών πόρων.

ΔΠΧΠ 7: Χρηματοοικονομικά Μέσα – Γνωστοποιήσεις **IFRS 7: Financial Instruments – Disclosures**

Ο σκοπός εφαρμογής του ΔΠΧΠ 7 είναι η παροχή γνωστοποιήσεων στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, οι οποίες θα δίνουν την δυνατότητα στους χρήστες των καταστάσεων αυτών να αξιολογούν:

- τη σημαντικότητα των χρηματοοικονομικών μέσων για την χρηματοοικονομική θέση και απόδοση της επιχείρησης.
- Τη φύση και τον βαθμό έκθεσης της επιχείρησης σε κινδύνους που προέρχονται από χρηματοοικονομικά μέσα και
- Τον τρόπο με τον οποίο η επιχείρηση διαχειρίζεται τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται.

Οι αρχές του ΔΠΧΠ 7 συμπληρώνουν τις αρχές αναγνώρισης, αποτίμησης και παρουσίασης των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων των ΔΛΠ 32 και ΔΛΠ 39.

Το ΔΠΧΠ 7 θα εφαρμόζεται από όλες τις επιχειρήσεις και για όλους τους τύπους χρηματοοικονομικών μέσων, εκτός από:

- Συμμετοχές σε θυγατρικές, συνδεδεμένες επιχειρήσεις και κοινοπραξίες, οι οποίες καλύπτονται από τα ΔΛΠ 27, ΔΛΠ 28 και ΔΛΠ31 αντίστοιχα. Παρ' όλα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις τα προαναφερθέντα Πρότυπα δίνουν την δυνατότητα αναγνώρισης μιας συμμετοχής σε θυγατρική, συνδεδεμένη ή κοινοπραξία, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η επιχείρηση θα μπορεί να εφαρμόζει τις απαιτήσεις γνωστοποιήσεων του ΔΠΧΠ 7. Οι επιχειρήσεις θα μπορούν επίσης να εφαρμόζουν το ΔΠΧΠ 7 και για όλα τα παράγωγα που συνδέονται με συμμετοχές σε θυγατρικές, συνδεδεμένες και κοινοπραξίες, εκτός από αυτά που αποτελούν χρηματοοικονομικά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων σύμφωνα με το ΔΛΠ 32
- Δικαιώματα και υποχρεώσεις εργαζομένων, για τα οποία εφαρμόζεται το ΔΛΠ 19.
- Συμβάσεις με ενδεχόμενη αμοιβή σε μια ενοποίηση (ΔΠΧΠ 3). Η εξαίρεση εφαρμόζεται μόνο για την αποκτώσα επιχείρηση.
- Ασφαλιστικές συμβάσεις σύμφωνα με το ΔΠΧΠ 4. Παρ' όλα αυτά, το ΔΠΧΠ 7 εφαρμόζεται για παράγωγα που είναι ενσωματωμένα σε ασφαλιστικές συμβάσεις, εάν το ΔΛΠ 39 δίνει την δυνατότητα να αναγνωριστούν ξεχωριστά.
- Χρηματοοικονομικά μέσα, συμβάσεις και υποχρεώσεις για πληρωμές βασιζόμενες σε συμμετοχικούς τίτλους, σύμφωνα με το ΔΠΧΠ 2.

Το ΔΠΧΠ 7 εφαρμόζεται για αναγνωρισμένα και μη αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά μέσα. Τα αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις, σύμφωνα με το ΔΛΠ 39. Τα μη αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνουν τα μέσα εκείνα που δεν είναι σύμφωνα με τον σκοπό του ΔΛΠ 39, αλλά εντάσσονται στον σκοπό του παρόντος Προτύπου. Το ΔΠΧΠ 7, τέλος, εφαρμόζεται για συμβάσεις αγοράς ή πώλησης, μη χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία είναι σύμφωνα με τον σκοπό του ΔΛΠ 39.

ΔΠΧΠ 8: Λειτουργικοί Τομείς **IFRS 8: Operating Segments**

Μια οικονομική μονάδα γνωστοποιεί πληροφορίες που παρέχουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων της την δυνατότητα να αξιολογήσουν το είδος και τα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τις οποίες αναλαμβάνει και το οικονομικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί.

Το ΔΠΧΠ 8 εφαρμόζεται στις:

1. ιδιαίτερες ή ατομικές οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας:
 - της οποίας οι χρεωστικοί ή συμμετοχικοί τίτλοι είναι διαπραγματεύσιμοι σε δημόσια αγορά (χρηματιστήριο ή εξωχρηματιστηριακή αγορά).
 - της οποίας οι οικονομικές καταστάσεις κατατίθενται ή τελούν υπό διαδικασία κατάθεσης σε επιτροπή κινητών αξιών ή σε επαγγελματικό οργανισμό ελέγχου της αγοράς για τους σκοπούς της έκδοσης οποιασδήποτε κατηγορίας τίτλων σε δημόσια αγορά και
2. στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ενός ομίλου με μητρική εταιρία:
 - της οποίας οι χρεωστικοί ή συμμετοχικοί τίτλοι είναι διαπραγματεύσιμοι σε δημόσια αγορά (χρηματιστήριο ή εξωχρηματιστηριακή αγορά).
 - Της οποίας οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις κατατίθενται ή τελούν υπό διαδικασία κατάθεσης, όπως λεπτομερώς αναφέρεται ανωτέρω με στοιχείο (1) (ii).

Το ΔΠΧΠ 8 σε ιδιαίτερο προσάρτημα παρέχει ορισμένες οδηγίες εφαρμογής του με σχετικά υποδείγματα για τις απαιτούμενες πληροφορίες κατά τομέα. Το προσάρτημα αυτό δεν έχει υιοθετηθεί μέχρι στιγμής από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΔΠΧΠ 9: Χρηματοοικονομικά Μέσα IFRS 9: Financial Instruments

Αναμένεται η έκδοση του να αντικαταστήσει το ΔΛΠ 39.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΣΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Απώτερη επιδίωξη των Οικονομικών Καταστάσεων είναι να βοηθήσουν τους χρήστες αυτών να εκτιμήσουν τις μελλοντικές ταμειακές ροές της επιχείρησης και ειδικότερα τον χρόνο και την βεβαιότητα της δημιουργίας τους.

Μια πλήρης σειρά Οικονομικών Καταστάσεων περιλαμβάνει τις ακόλουθες επιμέρους καταστάσεις:

- Την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης για την λήξη της περιόδου αναφοράς (Ισολογισμός)
- Την Κατάσταση Συνολικών Εσόδων για την περίοδο (συνένωση της Κατάστασης Αποτελεσμάτων και της Κατάστασης Αναγνωρισμένων Εσόδων - Εξόδων)
- Την Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων για την περίοδο
- Τις Επεξηγηματικές Σημειώσεις σχετικά με τις χρησιμοποιούμενες λογιστικές πολιτικές και τις αναγκαίες επεξηγηματικές πληροφορίες επί των Οικονομικών Καταστάσεων και
- Μια Κατάσταση Οικονομικής Θέσης (Ισολογισμό) κατά την Έναρξη της νωρίτερης συγκριτικής περιόδου, στην περίπτωση που μια επιχείρηση εφαρμόζει μια λογιστική πολιτικά αναδρομικά ή διενεργεί μια αναδρομική διόρθωση των μεγεθών των Οικονομικών Καταστάσεων ή όταν αναταξινομεί κονδύλια των Οικονομικών της Καταστάσεων.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

1. Εύλογη παρουσίαση και συμμόρφωση με τα Δ.Π.Χ.Α.

Με τον όρο «εύλογη παρουσίαση» νοείται η συμμόρφωση, από κάθε ουσιώδη άποψη με τα Δ.Π.Χ.Α. και ειδικότερα προϋποθέτει να:

- Επιλέγονται και εφαρμόζονται οι λογιστικές πολιτικές σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 8
- Παρουσιάζονται πληροφορίες από τις οποίες, σε συνδυασμό με τις λογιστικές πολιτικές, να προκύπτει η παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων με τρόπο συναφή, αξιόπιστο, συγκρίσιμο και κατανοητό, και
- Παρέχονται πρόσθετες γνωστοποιήσεις όταν οι απαιτήσεις των Δ.Π.Χ.Α. είναι ανεπαρκείς, δηλαδή δεν επιτρέπουν στους χρήστες να αντιληφθούν την επίδραση της ειδικής φύσης συναλλαγών ή οικονομικών γεγονότων στην χρηματοοικονομική θέση και την απόδοση της επιχείρησης.

2. Συχνότητα αναφορών.

Μια επιχείρηση θα παρουσιάζει μια πλήρη σειρά Οικονομικών Καταστάσεων (που συμπεριλαμβάνουν και συγκριτική πληροφόρηση) τουλάχιστον ετησίως. Όταν μια επιχείρηση αλλάζει την ημερομηνία λήξης της περιόδου αναφοράς της και παρουσιάζει Οικονομικές Καταστάσεις μιας περιόδου μεγαλύτερης ή μικρότερης του ενός έτους, τότε θα γνωστοποιεί επιπροσθέτων της περιόδου που καλύπτεται από τις Οικονομικές Καταστάσεις:

- Τον λόγο που χρησιμοποιείται μεγαλύτερη ή μικρότερη περίοδος και
- Το γεγονός ότι τα ποσά που παρουσιάζονται στις Οικονομικές Καταστάσεις δεν είναι πλήρως συγκρίσιμα.

3. Συνεχιζόμενη επιχειρηματική δραστηριότητα (Going Concern).

Η Διοίκηση μιας επιχείρησης θα πρέπει να προβαίνει σε εκτίμηση της δυνατότητας της συνεχιζόμενης επιχειρηματικής της δραστηριότητας τουλάχιστον για χρονικό διάστημα δώδεκα μηνών από την λήξη της περιόδου αναφοράς, χωρίς να περιορίζεται στο διάστημα αυτό. Το εύρος της σχετικής εξέτασης εξαρτάται από τα δεδομένα κάθε περίπτωσης.

Μετά το αποτέλεσμα της εκτίμησης, και κατά την ύπαρξη σημαντικών αμφιβολιών σχετικά με την παραδοχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, θα πρέπει να γνωστοποιούνται τα ακόλουθα:

- Οι αβεβαιότητες που οδηγούν στην αμφιβολία συνέχισης της επιχειρηματικής δραστηριότητας,

- Ο λόγος για τον οποίο η επιχείρηση θεωρεί ότι δεν μπορεί να συνεχιστεί η επιχειρηματική της δραστηριότητα και
- Η βάση της κατάρτισης των Οικονομικών Καταστάσεων, η οποία διαφέρει από αυτή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας.

4. Λογιστική των δεδουλευμένων Εσόδων και Εξόδων.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις θα πρέπει να συντάσσονται με βάση την αρχή των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων, με μόνη εξαίρεση την κατάρτιση της Κατάστασης των Ταμειακών Ροών.

Με βάση την αρχή αυτή, οι συναλλαγές μιας επιχείρησης αναγνωρίζονται όταν ικανοποιούνται οι όροι και τα κριτήρια αναγνώρισης που θέτει το Πλαίσιο (Framework). Τα έξοδα αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα στη βάση της άμεσης σχέσης μεταξύ του κόστους που πραγματοποιήθηκε και του συγκεκριμένου εσόδου που αποκτήθηκε (συσχετισμός εσόδων - εξόδων).

5. Συνέπεια στην παρουσίαση.

Η παρουσίαση και η ταξινόμηση των στοιχείων των Οικονομικών Καταστάσεων θα πρέπει να διατηρείται με συνέπεια από περίοδο σε περίοδο, εκτός και αν:

- Μια σημαντική μεταβολή στην φύση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της επιχείρησης ή μια επανεξέταση του τρόπου παρουσίασης των Οικονομικών Καταστάσεων της δείχνει ότι η μεταβολή θα καταλήξει σε μια πιο κατάλληλη παρουσίαση των οικονομικών γεγονότων ή των συναλλαγών της, ή
- Μια αλλαγή στον τρόπο παρουσίασης επιβάλλεται από ένα Πρότυπο ή μια Διερμηνεία.

6. Ουσιώδης πληροφόρηση.

Κάθε ουσιώδες στοιχείο θα πρέπει να απεικονίζεται ξεχωριστά στις Οικονομικές Καταστάσεις. Εππουσιώδη στοιχεία θα πρέπει να συναθροίζονται με ποσά όμοιας φύσης ή λειτουργίας και δεν χρειάζεται να παρουσιάζονται ξεχωριστά.

Ουσιώδη στοιχεία είναι εκείνα τα στοιχεία, η μη γνωστοποίηση των οποίων θα μπορούσε να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών που λαμβάνονται με βάση τις Οικονομικές Καταστάσεις.

7. Συμψηφισμός.

Ο συμψηφισμός στερεί από τους χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων τη δυνατότητα να αντιλαμβάνονται τις οικονομικές συναλλαγές που έγιναν και να εκτιμούν τις μελλοντικές ταμειακές ροές της επιχείρησης. Για τον λόγο αυτό:

- Στοιχεία του Ενεργητικού και υποχρεώσεις ή έσοδα και έξοδα δεν πρέπει να συμψηφίζονται κατά την παρουσίαση τους στις Οικονομικές Καταστάσεις, παρά μόνο στην περίπτωση που κάτι τέτοιο επιτρέπεται από συγκεκριμένο Πρότυπο.
- Στοιχεία εσόδων και εξόδων συμψηφίζονται μόνο όταν συγκεκριμένο Πρότυπο το επιτρέπει ή όταν κέρδη, ζημιές, έσοδα και έξοδα που προκύπτουν από όμοιες οικονομικές συναλλαγές είναι εππουσιώδη και για την κατανόηση τους απαιτείται παρουσίαση μετά από συμψηφισμό.
- Η παρουσίαση των στοιχείων του Ενεργητικού στην καθαρή τους αξία (π.χ. των απαιτήσεων μείον τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις) δεν αποτελεί συμψηφισμό
- Τέλος, κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από μια ομάδα όμοιων συναλλαγών απεικονίζονται σε καθαρή βάση (π.χ. συναλλαγματικά κέρδη και ζημιές ή κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από χρηματοοικονομικά μέσα που προορίζονται για εμπορική εκμετάλλευση). Τέτοια κέρδη και ζημιές ωστόσο απεικονίζονται ξεχωριστά αν είναι ουσιώδη.

8. Συγκριτική πληροφόρηση.

Η συγκριτική πληροφόρηση:

- Πρέπει, σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, να γνωστοποιείται για όλες τις αριθμητικές πληροφορίες των Οικονομικών Καταστάσεων (εκτός και αν κάποιος Πρότυπο επιτρέπει ή απαιτεί διαφορετικό χειρισμό)
- Πρέπει να επεκτείνεται και στην αφηγηματική πληροφόρηση που περιέχεται στις Οικονομικές Καταστάσεις, όταν κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο για την κατανόηση των Οικονομικών Καταστάσεων της τρέχουσας περιόδου.

Όταν η παρουσίαση ή η κατάταξη των στοιχείων στις Οικονομικές Καταστάσεις μεταβάλλεται, τότε τα συγκριτικά κονδύλια πρέπει να ανακατατάσσονται, εκτός και αν αυτό δεν είναι πρακτικά δυνατό. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η συγκρισιμότητα σε σχέση με την τρέχουσα περίοδο.

Παράλληλα, πρέπει για κάθε ανακατάταξη να γνωστοποιείται η φύση, το ποσό και η αιτία αυτής. Στην περίπτωση που δεν είναι δυνατό να γίνει ανακατάταξη των συγκριτικών ποσών, η επιχείρηση πρέπει να γνωστοποιεί την αιτία της μη ανακατάταξης καθώς και το είδος των προσαρμογών που θα είχαν πραγματοποιηθεί εάν τα ποσά είχαν ανακαταταχθεί.

ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις πρέπει να εξατομικεύονται με σαφήνεια και να διακρίνονται από άλλες πληροφορίες στα ίδια δημοσιευμένα έντυπα. Τα Δ.Π.Χ.Α. εφαρμόζονται μόνο στις Οικονομικές Καταστάσεις και όχι σε άλλες πληροφορίες που παρουσιάζονται στην ετήσια έκθεση ή σε άλλο δημοσιευμένο έντυπο της επιχείρησης.

Κάθε στοιχείο των Οικονομικών Καταστάσεων πρέπει να παρουσιάζεται με σαφήνεια.

Επιπρόσθετα, οι ακόλουθες πληροφορίες θα πρέπει να γνωστοποιούνται και να επαναλαμβάνονται, όταν αυτό είναι αναγκαίο, για την κατανόηση των πληροφοριών που παρουσιάζονται:

- Η επωνυμία της επιχείρησης ή άλλα στοιχεία προσδιορισμού της ταυτότητας της επιχείρησης, καθώς και κάθε μεταβολή των πληροφοριών αυτών από την λήξη της προηγούμενης περιόδου αναφοράς,

Αν πρόκειται για ατομικές ή ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις,

- Η ημερομηνία της λήξης της περιόδου αναφοράς ή η καλυπτόμενη περίοδος αναφοράς των Οικονομικών Καταστάσεων,
- Το νόμισμα παρουσίασης σύμφωνα με τους ορισμούς του Δ.Λ.Π. 21 και
- Ο βαθμός στρογγυλοποίησης που χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση των ποσών στις Οικονομικές Καταστάσεις (π.χ. παρουσίαση σε εκατομμύρια ή χιλιάδες)

Οι Οικονομικές Καταστάσεις συχνά γίνονται περισσότερο κατανοητές με την παρουσίαση πληροφοριών σε χιλιάδες ή εκατομμύρια μονάδων του νομίσματος παρουσίασης. Το προαναφερθέν είναι αποδεκτό, εφόσον γνωστοποιείται διακριτά κατά την παρουσίαση ο βαθμός στρογγυλοποίησης και δεν παραλείπονται οι ουσιώδεις πληροφορίες.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.

Οι γνωστοποιήσεις είναι οι πληροφορίες που απαιτούνται, ώστε οι χρήστες να κατανοήσουν τον τρόπο σύνταξης και το περιεχόμενο των Οικονομικών Καταστάσεων, προκειμένου να μπορέσουν να αξιολογήσουν την απόδοση της επιχείρησης, την ικανότητα της να παράγει ταμειακές ροές και τους κινδύνους που διέπουν την λειτουργία της. Οι Επεξηγηματικές Σημειώσεις (Γνωστοποιήσεις), κατά συνέπεια, δεν αποτελούν απλά ένα συνοδευτικό μέρος των Οικονομικών Καταστάσεων αλλά αναπόσπαστο κομμάτι τους.

Οι Γνωστοποιήσεις πρέπει να:

- Παρουσιάζουν πληροφορίες για την βάση κατάρτισης των Οικονομικών Καταστάσεων και για τις συγκεκριμένες λογιστικές πολιτικές που εφαρμόστηκαν,
- Γνωστοποιούν τις πληροφορίες που απαιτούν τα Δ.Π.Χ.Α. και οι οποίες δεν παρουσιάζονται στην Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, στην Κατάσταση Συνολικών Εσόδων, στην Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων ή στην Κατάσταση των Ταμειακών Ροών και
- Παρέχουν πληροφορίες οι οποίες δεν παρουσιάζονται στις Οικονομικές Καταστάσεις αλλά που είναι σημαντικές για την κατανόηση τους.

ΚΑΘΑΡΗ ΡΕΥΣΤΟΠΟΙΗΣΙΜΗ ΑΞΙΑ

Καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία είναι η εκτιμώμενη τιμή πώλησης των αποθεμάτων, κατά την συνήθη πορεία της επιχείρησης, μειωμένη κατά το εκτιμώμενο κόστος ολοκλήρωσης της παραγωγής και το εκτιμώμενο κόστος που είναι αναγκαίο για να πραγματοποιηθεί η πώληση.

Η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία των αποθεμάτων πρέπει να αναθεωρείται σε κάθε μεταγενέστερη περίοδο. Το γεγονός αυτό επιβάλλεται καθώς μπορεί να μην υφίστανται οι συνθήκες οι οποίες σε προηγούμενη περίοδο επέβαλλαν την αποτίμηση των αποθεμάτων σε τιμές κάτω του κόστους ή να υπάρχει σαφής ένδειξη αύξησης της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας λόγω μεταβολής των οικονομικών συνθηκών.

Εύλογη αξία είναι το ποσό με το οποίο ένα στοιχείο του Ενεργητικού μπορεί να ανταλλαχθεί ή μια υποχρέωση να διακανονισθεί, στα πλαίσια μιας αμφοτεροβαρούς συναλλαγής σε εμπορική βάση, μεταξύ δύο μερών, τα οποία έχουν πλήρη γνώση του αντικειμένου και ενεργούν με την θέληση τους.

Βασικό θέμα της λογιστικής των αποθεμάτων αποτελεί το ποσό του κόστους που αναγνωρίζεται ως στοιχείο του ενεργητικού και μεταφέρεται από περίοδο, έως τη στιγμή της αναγνώρισης των αντίστοιχων εσόδων.

ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ.

Τα αποθέματα αποτιμώνται στην χαμηλότερη τιμή μεταξύ του κόστους κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας.

Η αποτίμηση των αποθεμάτων στην καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία τους, συνήθως γίνεται κατ' είδος. Σε μερικές, ωστόσο, περιπτώσεις μπορεί να ομαδοποιούνται όμοια ή συγγενή είδη. Αυτό μπορεί να συμβεί με είδη αποθέματος που αφορούν στην ίδια παραγωγική γραμμή, έχουν όμοιους σκοπούς ή τελικές χρήσεις, παράγονται και διατίθενται στην ίδια γεωγραφική περιοχή και δεν μπορούν πρακτικά να αποτιμηθούν ξεχωριστά από άλλα είδη της ίδιας γραμμής προϊόντων.

Δεν είναι σωστό να αποτιμώνται τα αποθέματα με βάση τη γενική ταξινόμηση τους, όπως έτοιμα προϊόντα ή αποθέματα ενός ιδιαίτερου λειτουργικού τομέα.

ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ.

Στο κόστος των αποθεμάτων περιλαμβάνονται όλα τα κόστη που γίνονται για την αγορά των αποθεμάτων. Στην περίπτωση που τα αποθέματα διατίθενται από την επιχείρηση σε διαφορετική μορφή ή χρησιμοποιούνται για την παραγωγή άλλων προϊόντων, τότε προστίθεται στο κόστος αγοράς και το κόστος μετατροπής, καθώς και ειδικότερα έξοδα που έχουν πραγματοποιηθεί προκειμένου να φέρουν τα αποθέματα στην παρούσα κατάσταση τους, όπως για παράδειγμα οι μελέτες σχεδιασμού ενός προϊόντος που πραγματοποιεί μια επιχείρηση για ειδικούς πελάτες.

- **ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ.**

Στην έκταση που οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών έχουν αποθέματα, τα αποθέματα αυτά αποτιμώνται στο κόστος παραγωγής τους. Τα κόστη αυτά απαρτίζονται κυρίως από την εργασία και τα λοιπά κόστη του προσωπικού που απασχολήθηκε άμεσα στην παροχή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένου του επιβλέποντος προσωπικού και των αναλογούντων γενικών εξόδων.

Εργασία και λοιπά έξοδα, τα οποία σχετίζονται με τις πωλήσεις και το διοικητικό προσωπικό δεν συμπεριλαμβάνονται στα παραπάνω κόστη, αλλά αναγνωρίζονται ως έξοδα στην περίοδο κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν.

Τα κόστος των αποθεμάτων της επιχείρησης παροχής υπηρεσιών δεν περιλαμβάνει περιθώρια κέρδους ή γενικά έξοδα τα οποία δεν επιμερίζονται, αλλά συχνά αυτά περιλαμβάνονται στις τιμές των παρεχόμενων υπηρεσιών που χρεώνονται στους πελάτες.

- **ΚΟΣΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΠΟΥ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ.**

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 41, τα αποθέματα που συνθέτουν τη συγκομιδή γεωργικής παραγωγής από τα βιολογικά στοιχεία του ενεργητικού μιας επιχείρησης, αποτιμώνται κατά την αρχική αναγνώριση, στην εύλογη αξία τους μείον τα εκτιμώμενα (κατά την χρονική στιγμή της συγκομιδής) έξοδα πώλησης. Αυτό είναι και το κόστος των αποθεμάτων κατά την ημερομηνία εκείνη, για την εφαρμογή του παρόντος Προτύπου.

- **ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ.**

Προκειμένου μια επιχείρηση να παρακολουθήσει το κόστος των αποθεμάτων της, θα πρέπει να έχει εφαρμόσει τις κατάλληλες μεθόδους μέτρησης του κόστους, έτσι ώστε να προσδιορίσει το πραγματικό κόστος της κάθε παραγόμενης μονάδας προϊόντος.

Για πρακτικούς λόγους, και εφόσον τα αποτελέσματα που προκύπτουν προσεγγίζουν το κόστος, οι επιχειρήσεις μπορούν να χρησιμοποιήσουν τεχνικές μέτρησης του κόστους, όπως είναι :

Η μέθοδος του πρότυπου κόστους (standard cost).

Λαμβάνει υπόψη τα κανονικά επίπεδα υλικών, εργασίας, αποδοτικότητας και αξιοποίησης της παραγωγικής δυναμικότητας. Τα πρότυπα κόστη πρέπει να επανεξετάζονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι τρέχουσες συνθήκες και εάν κριθεί αναγκαίο θα πρέπει να αναθεωρούνται.

Η μέθοδος των τιμών λιανικής πώλησης (retail cost).

Εφαρμόζεται σε επιχειρήσεις ειδών λιανικής πώλησης με μεγάλο αριθμό γρήγορα μεταβαλλόμενων ειδών, τα οποία έχουν παρόμοια περιθώρια κέρδους και για τα οποία δεν είναι πρακτικά εφικτό να χρησιμοποιηθούν άλλες κοστολογικές μέθοδοι. Όταν εφαρμόζεται η μέθοδος των τιμών λιανικής πώλησης, το κόστος προσδιορίζεται με μείωση της αξίας πώλησης των αποθεμάτων κατά το αντίστοιχο ποσοστό μικτού κέρδους. Το ποσοστό που χρησιμοποιείται λαμβάνει υπόψη και τα αποθέματα που έχουν τιμολογηθεί κάτω από την αρχική τιμή πώλησης τους. Για κάθε τμήμα λιανικών πωλήσεων της επιχείρησης, συχνά χρησιμοποιείται ένα μέσο ποσοστό.

ΚΟΣΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ.

Μια επιχείρηση θα πρέπει να χρησιμοποιεί την ίδια μέθοδο προσδιορισμού του κόστους για όλα τα αποθέματα της, τα οποία είναι παρόμοιας φύσης ή έχουν παρόμοια χρήση στην επιχείρηση. Για τα αποθέματα τα οποία έχουν διαφορετική φύση ή χρήση μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαφορετικές μέθοδοι προσδιορισμού του κόστους.

Τα αποθέματα τα οποία δεν μπορούν να αντικατασταθούν το ένα από το άλλο ή έχουν παραχθεί και προορίζονται για ειδικούς σκοπούς, κοστολογούνται με την **μέθοδο του**

εξατομικευμένου κόστους. Εξατομικευμένο κόστος σημαίνει ότι συγκεκριμένα έξοδα κοστολογούνται σε συγκεκριμένα είδη του αποθέματος. Η μέθοδος αυτή είναι κατάλληλη όταν τα διάφορα είδη αποθεμάτων προορίζονται για συγκεκριμένο σκοπό. Ανεξάρτητα εάν τα αποθέματα αυτά έχουν αγοραστεί ή παραχθεί, τα έξοδα που έχουν πραγματοποιηθεί για τον συγκεκριμένο σκοπό πρέπει να κοστολογούνται.

Για αποθέματα, από την άλλη, το ένα από το άλλο, θα πρέπει να εφαρμόζεται μια από τις ακόλουθες κοστολογικές μεθόδους:

- **Μέθοδος F.I.F.O. (First In – First Out).**

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή, το κόστος των μενόντων προέρχεται από τις τελευταίες αγορές και παραγωγές. Αυτό συμβαίνει λόγω της παραδοχής ότι τα είδη που αγοράστηκαν ή παρήχθησαν πρώτα, πωλούνται και πρώτα.

Το μειονέκτημα της μεθόδου F.I.F.O. συνίσταται στο γεγονός ότι τα έσοδα από τις πωλήσεις δεν συσχετίζονται με το τρέχον κόστος των πωληθέντων, το οποίο προσεγγίζει και το κόστος αντικατάστασης τους.

Η μέθοδος F.I.F.O. συμβαδίζει με την φυσική ροή των αποθεμάτων και κατά συνέπεια στο τέλος της περιόδου η αξία του τελικού αποθέματος πλησιάζει το κόστος αντικατάστασης των αποθεμάτων. Αυτή την προσέγγιση έχει υιοθετήσει και το Δ.Λ.Π. 2

Σε περιόδους πληθωριστικών πιέσεων, η μέθοδος F.I.F.O. υπερεκτιμά τα κέρδη από την πώληση των αποθεμάτων, γιατί τα έσοδα των πωλήσεων αντιπαραβάλλονται με το κόστος προγενέστερων αγορών. Λόγω του παραπάνω συσχετισμού, η μέθοδος αυτή δεν ενδείκνυται για περιόδους όπου επικρατεί υψηλός πληθωρισμός.

- **Μέθοδος L.I.F.O. (Last In – First Out).**

Η μέθοδος αυτή δεν αποτελεί αποδεκτή μέθοδο υπολογισμού του κόστους κτήσης των αποθεμάτων, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 2

- **Μέθοδος του Μέσου Σταθμικού Κόστους (Weighted Average Cost).**

Σύμφωνα με την συγκεκριμένη κοστολογική μέθοδο, το κόστος του αποθέματος προσδιορίζεται από το μέσο σταθμικό κόστος των ομοίων ειδών που αγοράστηκαν ή παρήχθησαν κατά τη διάρκεια της χρήσης και το μέσο σταθμικό κόστος των ομοίων ειδών στην αρχή της περιόδου. Η μέθοδος του Μέσου Σταθμικού Κόστους μπορεί να εφαρμόζεται με διάφορες παραλλαγές όπως για παράδειγμα, σε περιοδική βάση (ετήσια ή τριμηνιαία) ή με κάθε νέα αγορά και ανάλογα με τις συνθήκες ή το πληροφοριακό σύστημα της επιχείρησης.

Η Μέθοδος του Μέσου Σταθμικού Κόστους προσδιορίζει το κόστος της κάθε μονάδας αποθέματος, χωρίς να επηρεάζεται από ακραίες τιμές που μπορεί να επικρατούν σε κάποια χρονική στιγμή.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΞΟΔΟΥ.

Όταν πωλούνται αποθέματα, η λογιστική αξία τους πρέπει να αναγνωρίζεται ως έξοδο στην περίοδο κατά την οποία αναγνωρίστηκε και το σχετικό έσοδο. Τα ποσά κάθε μείωσης της αξίας των αποθεμάτων στην καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία και όλες οι ζημιές των αποθεμάτων πρέπει να αναγνωρίζονται ως έξοδα της περιόδου στην οποία προέκυψε η μείωση της αξίας ή η ζημιά.

Το ποσό της αναστροφής της μείωσης της αξίας των αποθεμάτων που προκύπτει από μια αύξηση της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας πρέπει να αναγνωρίζεται ως μείωση του ποσού που βάρυνε τα έξοδα, κατά την περίοδο στην οποία έλαβε χώρα η αναστροφή.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα αποθέματα μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την δημιουργία πάγιων στοιχείων του ενεργητικού (ιδιοπαραγωγή παγίων). Στις περιπτώσεις αυτές, το έξοδο αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Συνολικών Εσόδων (ή στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, στην περίπτωση που αυτή παρουσιάζεται ξεχωριστά, σύμφωνα με σχετική

δυνατότητα που παρέχει το αναθεωρημένο Δ.Λ.Π. 1) μέσω των αποσβέσεων, κατανεμημένο στη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής του πάγιου στοιχείου του Ενεργητικού.

TAMEΙΑΚΕΣ ΡΟΕΣ

Οι Ταμειακές Ροές κάθε επιχείρησης ταξινομούνται και παρουσιάζονται σε τρεις επιμέρους κατηγορίες:

- Τις ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες.

Αποτελούν ένδειξη της δυνατότητας (ή αδυναμίας) μιας επιχείρησης να παράγει χρηματικά διαθέσιμα, τα οποία και χρησιμοποιεί για την διατήρηση της παραγωγικής της δυνατότητας, τη χρηματοδότηση της επέκτασης της, καθώς και για την πληρωμή των μερισμάτων στους ιδιοκτήτες της.

Στις ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες περιλαμβάνονται:

- I. Εισπράξεις απαιτήσεων που προέρχονται από πωλήσεις αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών,
- II. Εξοφλήσεις υποχρεώσεων που προέρχονται από την αγορά εμπορευμάτων ή πρώτων υλών και υπηρεσιών απαραίτητων για την άσκηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης,
- III. Εισπράξεις από δικαιώματα εκμετάλλευσης, αμοιβές, προμήθειες και άλλα έσοδα,
- IV. Εισπράξεις και πληρωμές με μετρητά μιας ασφαλιστικής επιχείρησης για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, συντάξεις και άλλες ασφαλιστικές παροχές,
- V. Εισπράξεις και πληρωμές από συμβάσεις που κατέχονται για συναλλακτικούς ή εμπορικούς σκοπούς,
- VI. Πληρωμές μισθών στο προσωπικό
- VII. Πληρωμές λειτουργικών μισθώσεων που καταβάλλονται για εξοπλισμό που χρησιμοποιείται για την άσκηση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης (π.χ. ενοίκια για κτίρια διοίκησης, μηχανήματα παραγωγής, αυτοκίνητα) και
- VIII. Πληρωμές φόρου εισοδήματος.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 7, η παρουσίαση των ταμειακών ροών που προέρχονται από λειτουργικές δραστηριότητες μπορεί να γίνει με μια από τις δυο ακόλουθες μεθόδους:

A. Με την **άμεση μέθοδο**, κατά την οποία γνωστοποιούνται οι κύριες κατηγορίες ακαθάριστων εισπράξεων και ακαθάριστων πληρωμών με μετρητά.

Οι επιχειρήσεις προτιμούνται να εμφανίζουν τις ταμειακές αυτές ροές με την χρησιμοποίηση αυτής της μεθόδου. Η άμεση μέθοδος παρέχει πληροφορίες που μπορεί να είναι χρήσιμες στην εκτίμηση μελλοντικών ταμειακών ροών και οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες με την έμμεση μέθοδο.

B. Με την **έμμεση μέθοδο**, κατά την οποία το καθαρό κέρδος ή ζημιά αναμορφώνεται με βάση τις επιδράσεις των:

- Συναλλαγών μη ταμειακής φύσης (π.χ. αποσβέσεις)
- Μεταβατικών λογαριασμών εσόδων
- Μεταβατικών λογαριασμών εξόδων, και
- Στοιχείων εσόδων ή εξόδων που συνδέονται με επενδυτικές ή χρηματοοικονομικές ταμειακές ροές.

Με την έμμεση μέθοδο μπορούν να παρουσιάζονται οι καθαρές ταμειακές ροές από τις λειτουργικές δραστηριότητες, εμφανίζοντας τα έσοδα και τα έξοδα που προσδιορίζουν τα κέρδη ή τις ζημιές της περιόδου, καθώς και τις μεταβολές κατά τη διάρκεια της περιόδου στα αποθέματα, στις οργανικές απαιτήσεις και στους λογαριασμούς πληρωτέους.

- Τις ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες

Η ιδιαίτερη γνωστοποίηση των ταμειακών εκροών και εισροών από επενδυτικές δραστηριότητες είναι σημαντική, δεδομένου ότι αντιπροσωπεύει την έκταση κατά την οποία έχουν πραγματοποιηθεί επενδύσεις, οι οποίες με τη σειρά τους θα δημιουργήσουν μελλοντικά έσοδα και ταμειακές εισροές.

Στις ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες, περιλαμβάνονται:

- I. Πληρωμές για αγορά ενσώματων παγίων και άλλων μακροπρόθεσμων στοιχείων του Ενεργητικού (π.χ. συμμετοχών, χρεογράφων, δανείων σε τρίτους). Αυτές οι πληρωμές περιλαμβάνουν και εκείνες που σχετίζονται με την κεφαλαιοποίηση κόστους ανάπτυξης και ιδιοπαραγωγές ενσώματων παγίων.,
- II. Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων παγίων και άλλων μακροπρόθεσμων στοιχείων του Ενεργητικού,
- III. Καταβολές μετρητών για απόκτηση συμμετοχών στο κεφάλαιο και χρεωστικών ομολόγων άλλων επιχειρήσεων,
- IV. Εισπράξεις από πωλήσεις συμμετοχών, χρεωστικών ομολόγων άλλων επιχειρήσεων, καθώς και δικαιώματα σε κοινοπραξίες,
- V. Ταμειακές προκαταβολές και δάνεια που δίνονται σε τρίτους (εκτός αυτών που δίνονται από ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα), καθώς και οι αντίστοιχες εισπράξεις από τα παραπάνω,
- VI. Πληρωμές τοις μετρητοίς για συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και προθεσμιακές συμβάσεις, για συμβάσεις δικαιωμάτων προαίρεσης (options), και συμβάσεις συναλλαγών (swaps), εκτός και αν οι συμβάσεις κατέχονται για συναλλακτικούς ή εμπορικούς σκοπούς ή οι πληρωμές τοις μετρητοίς κατατάσσονται στις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, και
- VII. Εισπράξεις από συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης και προθεσμιακές συμβάσεις, συμβάσεις δικαιωμάτων προαίρεσης (options), και συμβάσεις συναλλαγών (swaps), εκτός και αν οι συμβάσεις κατέχονται για συναλλακτικούς ή εμπορικούς σκοπούς ή οι εισπράξεις κατατάσσονται στις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

Όταν μια σύμβαση λογιστικοποιείται για αντιστάθμιση μιας συγκεκριμένης θέσης, τότε οι ταμειακές ροές της σύμβασης κατατάσσονται με τον ίδιο τρόπο, όπως οι ταμειακές ροές της αντισταθμιζόμενης θέσης.

Ο τρόπος παρουσίασης των επενδυτικών ταμειακών ροών είναι ο ίδιος ανεξάρτητα από το εάν ακολουθείται η άμεση ή η έμμεση μέθοδος παρουσίασης των ταμειακών ροών από λειτουργικές δραστηριότητες.

- Τις ταμειακές ροές από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

Η ξεχωριστή γνωστοποίηση των ταμειακών ροών που προέρχονται από τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες είναι σημαντική, γιατί επισημαίνεται ο τρόπος χρηματοδότησης της επιχείρησης μέσα στην περίοδο αναφοράς.

Στις ταμειακές ροές από χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, περιλαμβάνονται:

- I. Εισπράξεις από εκδόσεις μετοχών και λοιπών συμμετοχικών τίτλων,
- II. Πληρωμές μερισμάτων κοινών και προνομιούχων μετοχών,
- III. Πληρωμές στους ιδιοκτήτες για να εξαγοραστούν ή να επιστραφούν οι μετοχές της επιχείρησης,
- IV. Εισπράξεις μετρητών από την έκδοση χρεωστικών ομολόγων, δανείων, γραμματίων, ενυπόθηκων δανείων και άλλων βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων δανείων,
- V. Εκταμιεύσεις για αποπληρωμή δανείων και,
- VI. Πληρωμές μισθωτή για την μείωση του οφειλόμενου υπολοίπου χρηματοοικονομικής μίσθωσης.

Ο τρόπος παρουσίασης των χρηματοοικονομικών ταμειακών ροών είναι ο ίδιος ανεξάρτητα από το εάν ακολουθείται η άμεση ή η έμμεση μέθοδος παρουσίασης των ταμειακών ροών από λειτουργικές δραστηριότητες.

ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΑΜΕΙΑΚΕΣ ΡΟΕΣ.

Η Κατάσταση των Ταμειακών Ροών, όταν χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τις λοιπές Οικονομικές Καταστάσεις, παρέχει πληροφορίες που επιτρέπουν στους χρήστες να εκτιμούν τις μεταβολές στ ίδια κεφάλαια μιας επιχείρησης και στη χρηματοοικονομική της δομή. Παρέχουν επίσης πληροφόρηση σχετικά με τις δυνατότητες της επιχείρησης να επηρεάζει τα ποσά και τον χρόνο των ταμειακών ροών, προκειμένου να τις προσαρμόζει στην αλλαγή των συνθηκών της αγοράς και στις ευκαιρίες που προκύπτουν.

Οι πληροφορίες για τις ταμειακές ροές είναι χρήσιμες:

- Στην εκτίμηση της δυνατότητας της επιχείρησης να δημιουργεί ταμειακά διαθέσιμα και ταμειακά ισοδύναμα,
- Στην αύξηση της συγκρισιμότητας ανάμεσα στην απόδοση της παρουσιαζόμενης επιχείρησης σε σχέση με τις υπόλοιπες. Η αύξηση της συγκρισιμότητας επιτυγχάνεται μέσω του περιορισμού των επιδράσεων που επέρχονται από τη χρησιμοποίηση διαφορετικών λογιστικών χειρισμών για τις ίδιες συναλλαγές και τα ίδια οικονομικά γεγονότα.

Οι παραπάνω πληροφορίες για τις ταμειακές ροές χρησιμοποιούνται συχνά ως ένδειξη του ποσού, του χρόνου και της βεβαιότητας των μελλοντικών ταμειακών ροών. Είναι επίσης χρήσιμες για τον έλεγχο της ορθότητας προηγούμενων εκτιμήσεων ταμειακών ροών και για την εξέταση της σχέσης μεταξύ κερδοφορίας και καθαρών ταμειακών ροών και την επίδρασης των μεταβολών των τιμών.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ.

Θεωρείται ότι αποτελεί μια χρηματοοικονομική δραστηριότητα. Σε μερικές χώρες ωστόσο, οι υπεραναλήψεις που είναι εξοφλητέες όταν ζητηθούν, συνιστούν ένα αναπόσπαστο τμήμα της ταμειακής διαχείρισης μιας επιχείρησης (αλληλόχρεοι λογαριασμοί τραπεζών). Στις περιπτώσεις αυτές, οι τραπεζικές υπεραναλήψεις συμπεριλαμβάνονται στα στοιχεία των ταμειακών διαθεσίμων και των ταμειακών ισοδυνάμων.

Το υπόλοιπο αυτών των τραπεζικών λογαριασμών, πρακτικά, διαμορφώνει το υπόλοιπο των ταμειακών διαθεσίμων και ως τέτοια θα πρέπει να αντιμετωπίζεται, γιατί διαφορετικά θα δινόταν παραπλανητική εικόνα για τις ταμειακές ροές της επιχείρησης.

ΚΟΣΤΟΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ.

Κόστος δανεισμού είναι οι τόκοι και άλλες δαπάνες που πραγματοποιούνται από μια επιχείρηση για την λήψη δανείων.

Μη άμεσα εκμεταλλεύσιμο περιουσιακό στοιχείο είναι εκείνο που χρειάζεται μια σημαντική χρονική περίοδος προετοιμασίας για την χρήση για την οποία προορίζεται, ή για την πώληση του.

Το κόστος δανεισμού πρέπει να λογίζεται στα έξοδα της χρήσης στην οποία πραγματοποιείται με παράλληλη γνωστοποίηση των μεθόδων που υιοθετήθηκαν για τον λογισμό του. Το κόστος δανεισμού που είναι άμεσα επιρριπτέο στην αγορά, κατασκευή ή παραγωγή ενός προετοιμαζόμενου περιουσιακού στοιχείου αποτελεί μέρος του κόστους του περιουσιακού αυτού στοιχείου. Άλλο κόστος δανεισμού καταχωρείται ως ένα έξοδο.

Ο προσδιορισμός του ποσού που πρέπει να συμπεριληφθεί στα πάγια στοιχεία, γίνεται με βάση την πραγματική δανειακή δαπάνη της χρήσης, μειωμένη με το τυχόν επενδυτικό έσοδο από την προσωρινή τοποθέτηση του δανείου αυτού.

Στην περίπτωση που τα κεφάλαια προέρχονται από γενικό δανεισμό της επιχείρησης και χρησιμοποιούνται για την απόκτηση ενός μη άμεσα εκμεταλλεύσιμου περιουσιακού στοιχείου, τότε το κόστος δανεισμού που πρέπει να συμπεριληφθεί στα πάγια προσδιορίζεται με την εφαρμογή ενός επιτοκίου κεφαλαιοποιήσεως (μέσος σταθμικός όρος του κόστους δανεισμού σε σχέση με τα δάνεια της επιχειρήσεως που μένουν αχρησιμοποίητα κατά την διάρκεια της χρήσης, εξαιρουμένων των δανείων για την απόκτηση πάγιων στοιχείων).

Η μεταφορά του κόστους δανεισμού στο Πάγιο Ενεργητικό αρχίζει όταν διενεργείται η επενδυτική δαπάνη, πραγματοποιείται το κόστος δανεισμού και οι δραστηριότητες που είναι αναγκαίες βρίσκονται σε εξέλιξη. Αντίστοιχα, η μεταφορά του κόστους δανεισμού πρέπει να αναστέλλεται όταν η ενεργός ανάπτυξη έχει διακοπεί, ή να παύσει όταν οι αναγκαίες δραστηριότητες προετοιμασίας του περιουσιακού στοιχείου έχουν ουσιαστικά περατωθεί.

Στην περίπτωση τμηματικής περάτωσης ενός περιουσιακού στοιχείου, μη άμεσα εκμεταλλεύσιμου, του οποίου κάθε τμήμα είναι κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί, ενόσω η κατασκευή συνεχίζεται για τα υπόλοιπα τμήματα, τότε πρέπει να παύσει η μεταφορά κόστους δανεισμού όταν το τμήμα αυτό ολοκληρωθεί.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΘΑΡΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ.

Η επιχείρηση θα πρέπει να εμφανίζει ξεχωριστά τις κύριες κατηγορίες ακαθάριστων εισπράξεων και ακαθάριστων πληρωμών που προέρχονται από λειτουργικές, επενδυτικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, εκτός από τις παρακάτω ταμειακές ροές οι οποίες μπορεί να εμφανίζονται σε καθαρή βάση:

- Εισπράξεις και πληρωμές για λογαριασμό πελατών, όταν οι ταμειακές ροές αφορούν στις δραστηριότητες του πελάτη παρά σε εκείνες της επιχείρησης,
- Εισπράξεις και πληρωμές για στοιχεία των οποίων η κυκλοφοριακή ταχύτητα είναι υψηλή, τα ποσά είναι μεγάλα και οι λήξεις τους είναι σύντομες.

Ταμειακές ροές που προκύπτουν από κάθε μια από τις ακόλουθες δραστηριότητες ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος μπορεί να εμφανίζονται σε καθαρή βάση:

- Εισπράξεις και πληρωμές για την αποδοχή και αποπληρωμή καταθέσεων με ορισμένη ημερομηνία λήξης,
- Οι καταθέσεις σε άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και η απόσυρση καταθέσεων από άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και
- Ταμειακές προκαταβολές και δάνεια προς τους πελάτες και η πληρωμή αυτών των προκαταβολών και δανείων.

ΦΟΡΟΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ.

Οι φόροι εισοδήματος θα πρέπει καταρχήν να παρουσιάζονται στην Κατάσταση των Ταμειακών Ροών ως ξεχωριστό κονδύλι. Κατατάσσονται στις λειτουργικές δραστηριότητες, χωρίς όμως να αποκλείεται η κατάταξη τους σε περισσότερες από μια κατηγορίες, εάν υπάρχουν στοιχεία που επιτρέπουν έναν τέτοιο χειρισμό. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της αγοράς ενός οικοπέδου, ο φόρος που σχετίζεται άμεσα με την αγορά του μπορεί να καταταχθεί και στις επενδυτικές δραστηριότητες.

Οι φόροι εισοδήματος προκύπτουν από συναλλαγές, οι οποίες δημιουργούν ταμειακές ροές κατατασσόμενες στην Κατάσταση των Ταμειακών Ροών στις λειτουργικές, επενδυτικές ή χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

Παρόλο που οι φόροι ως έξοδα μπορεί να είναι άμεσα σχετιζόμενοι με τις επενδυτικές ή χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, οι σχετικές ταμειακές ροές φόρου είναι συχνά πρακτικά αδύνατο να διαχωριστούν, καθώς μπορεί να προκύπτουν σε διαφορετική περίοδο

από εκείνη των ταμειακών ροών της βασικής συναλλαγής. Για τον λόγο αυτό, οι φόροι που καταβλήθηκαν συχνά κατατάσσονται ως ταμειακές εκροές από λειτουργικές δραστηριότητες. Όταν είναι πρακτικά εφικτό οι ταμειακές εκροές για φόρους να συσχετιστούν άμεσα με μια ιδιαίτερη συναλλαγή που δημιουργεί ταμειακές ροές οι οποίες κατατάσσονται στις επενδυτικές ή χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, τότε οι ταμειακές ροές φόρου κατατάσσονται σε μια από τις δραστηριότητες αυτές.

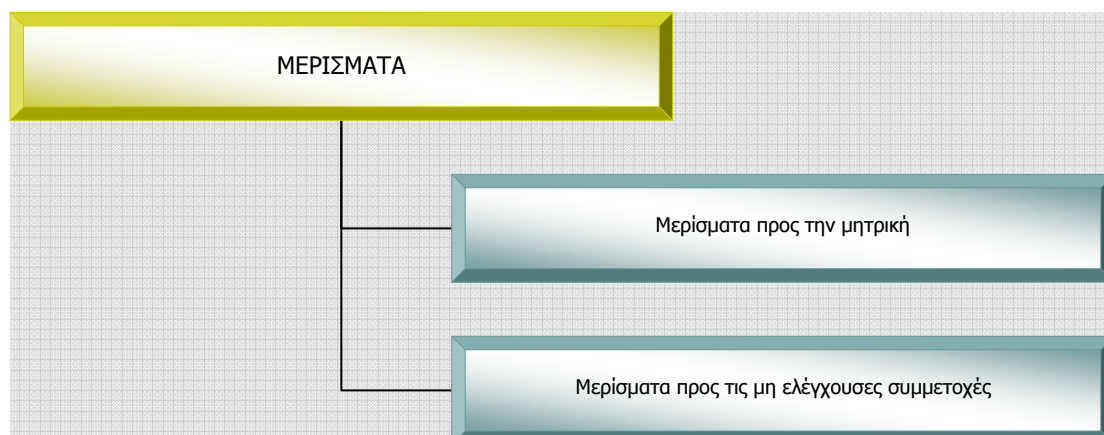
Όταν οι ταμειακές εκροές για φόρους κατανέμονται σε περισσότερες από μια δραστηριότητες, τότε πρέπει να γνωστοποιείται το συνολικό ποσό των φόρων που καταβλήθηκαν.

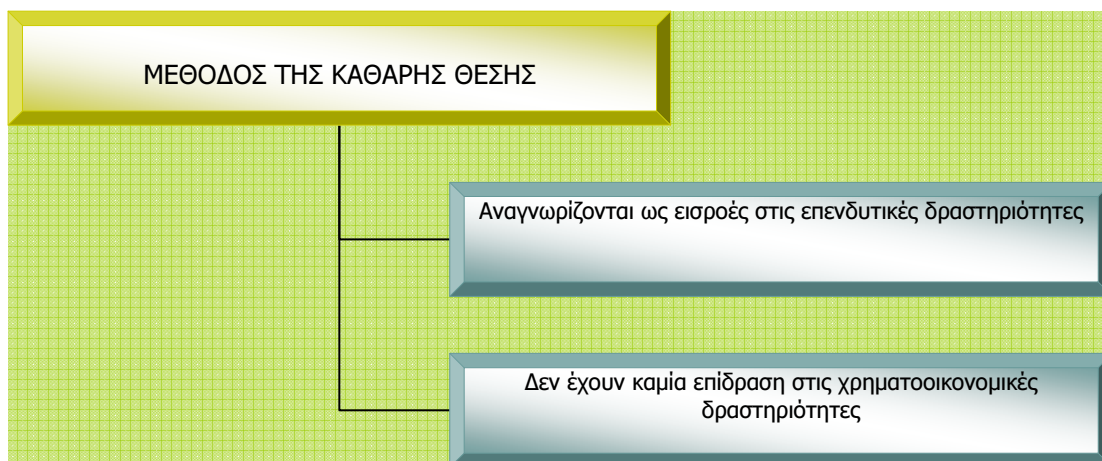
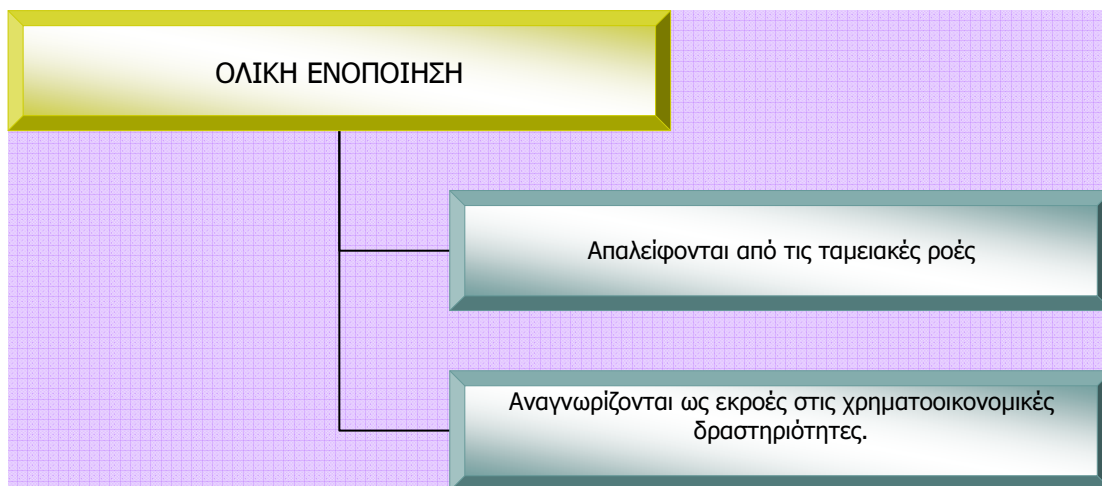
ΤΟΚΟΙ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΑ

Το Δ.Λ.Π. 7 απαιτεί για τα κονδύλια αυτής της κατηγορίας τα ακόλουθα:

- Να γνωστοποιούνται στην Κατάσταση των Ταμειακών Ροών ξεχωριστά (π.χ. δεν επιτρέπονται συμψηφισμοί τόκων εσόδων και εξόδων)
- Τα σχετικά κονδύλια μπορούν να ταξινομούνται κατά την κρίση της Διοίκησης της κάθε επιχείρησης ελεύθερα σε μια από τις τρεις κατηγορίες ταμειακών ροών. Οποιαδήποτε, όμως, ταξινόμηση επιλεγεί θα πρέπει να ακολουθείται με συνέπεια, προκειμένου οι καταστάσεις να είναι συγκρίσιμες.
- Το συνολικό ποσό των τόκων που καταβλήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας περιόδου εμφανίζεται στην Κατάσταση των Ταμειακών Ροών, είτε έχει αναγνωρισθεί ως έξοδο στην Κατάσταση Συνολικών Εσόδων είτε έχει κεφαλαιοποιηθεί (σύμφωνα με τον προβλεπόμενο χειρισμό του Δ.Λ.Π. 23)
- Για ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, οι τόκοι που καταβλήθηκαν και οι τόκοι και τα μερίσματα που εισπράχθηκαν κατατάσσονται συνήθως στις λειτουργικές ταμειακές ροές.
- Μερίσματα που καταβλήθηκαν μπορούν να ταξινομηθούν στις χρηματοοικονομικές ταμειακές ροές, γιατί αποτελούν ένα κόστος εξεύρεσης χρηματοοικονομικών πόρων. Εναλλακτικά, μερίσματα που καταβλήθηκαν μπορούν να ταξινομηθούν ως ένα συνθετικό στοιχείο των ταμειακών ροών από λειτουργικές δραστηριότητες, έτσι ώστε να μπορέσουν οι χρήστες να προσδιορίσουν τη δυνατότητα της επιχείρησης να καταβάλει μερίσματα από τις λειτουργικές ταμειακές ροές.
- Τα μερίσματα που λαμβάνονται από θυγατρικές ή συγγενείς επιχειρήσεις στις ατομικές Καταστάσεις των Ταμειακών Ροών, αναγνωρίζονται σύμφωνα με τα ποσά που εισπράχθηκαν. Στις ενοποιημένες καταστάσεις, ο τρόπος με τον οποίο θα παρουσιαστούν τα μερίσματα αυτά εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο έχουν αναγνωρισθεί οι σχετικές επενδύσεις.

Συνοπτικά, για τις περιπτώσεις αυτές, ισχύουν τα ακόλουθα:

ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ.

Οι λογιστικές εκτιμήσεις είναι αποτέλεσμα της κρίσης της Διοίκησης και βασίζονται στις διαθέσιμες πληροφορίες που υπήρχαν κατά την ημερομηνία έγκρισης και έκδοσης των Οικονομικών Καταστάσεων.

Λογιστικές εκτιμήσεις πραγματοποιούνται όταν η αποτίμηση ενός ποσού που θα αναγνωριστεί και θα απεικονιστεί στις Οικονομικές Καταστάσεις είναι αβέβαιη. Λογιστικές εκτιμήσεις απαιτούνται για διάφορα κονδύλια της Κατάστασης Οικονομικής Θέσης, όπως:

- Τους επισφαλείς πελάτες,
- Της απαξίωση αποθεμάτων,
- Την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του Ενεργητικού ή των Υποχρεώσεων,
- Την ωφέλιμη ζωή ή τον τρόπο ανάλωσης των οικονομικών οφελών των αποσβέσιμων στοιχείων του ενεργητικού, και
- Τις υποχρεώσεις από εγγυήσεις.

I. Μεταβολές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις.

Οι λογιστικές εκτιμήσεις είναι αντικείμενο συχνής αναθεώρησης και επισκόπησης. Αυτό είναι φυσικό, καθώς οι συνθήκες στις οποίες βασίστηκε η αρχική εκτίμηση μπορεί να έχουν μεταβληθεί εξαιτίας της εμπειρίας ή νέων πληροφοριών. Οι αλλαγές επομένως στις λογιστικές εκτιμήσεις δεν συνιστούν διόρθωση λαθών, αφού δεν συνδέονται με γεγονότα του παρελθόντος.

II. Λογιστικός χειρισμός.

Το αποτέλεσμα μιας μεταβολής στις λογιστικές εκτιμήσεις πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στα κέρδη ή στις ζημιές της περιόδου στην οποία έγινε η μεταβολή (αν η μεταβολή επιδρά μόνο στην περίοδο αυτή) ή της περιόδου στην οποία έγινε η μεταβολή καθώς και των μελλοντικών περιόδων (αν η μεταβολή αυτή επιδρά και στις μελλοντικές περιόδους).

Η φύση και το ποσό της μεταβολής μιας λογιστικής εκτίμησης που έχει ουσιώδη επίδραση στην τρέχουσα περίοδο ή που αναμένεται να έχει ουσιώδη επίδραση και στις επόμενες περιόδους, πρέπει να γνωστοποιείται. Αν είναι πρακτικά αδύνατο να προσδιοριστεί το παραπάνω ποσό, το γεγονός αυτό πρέπει να γνωστοποιείται.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ.

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 8, όταν μια επιχείρηση εφαρμόζει ένα Πρότυπο εφαρμόζει και τις λογιστικές πολιτικές που αυτό θέτει. Κατά συνέπεια, όταν ένα Πρότυπο ή Διερμηνεία μπορεί να εφαρμοστεί για ένα οικονομικό γεγονός, αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση υιοθετεί τις πολιτικές και τις αρχές που συμπεριλαμβάνονται στο Πρότυπο ή στη Διερμηνεία.

I. Επιλογή και Εφαρμογή Λογιστικών Πολιτικών.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει κάποιο Πρότυπο που να καλύπτει ένα συγκεκριμένο οικονομικό γεγονός, η Διοίκηση της επιχείρησης θα πρέπει να χρησιμοποιήσει την κρίση της, προκειμένου να εφαρμόσει εκείνες τις λογιστικές πολιτικές οι οποίες παρέχουν πληροφορίες που έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- Είναι σχετικές με τις ανάγκες των χρηστών των Οικονομικών Καταστάσεων και
- Είναι αξιόπιστες (δηλαδή οι Οικονομικές Καταστάσεις απεικονίζουν πιστά την οικονομική κατάσταση, την οικονομική απόδοση και τις ταμειακές ροές της επιχείρησης), απεικονίζουν την οικονομική ουσία των συναλλαγών και των οικονομικών γεγονότων και όχι μόνο τον νομικό τους τύπο, είναι ουδέτερες και χωρίς προκαταλήψεις, είναι συντηρητικές και είναι πλήρεις καθ' όλες τις ουσιώδεις απόψεις.

II. Αλλαγές στις λογιστικές πολιτικές.

Η συνέπεια (consistency) στις ακολουθούμενες λογιστικές πολιτικές αλλά και η συγκρισιμότητα (comparability) των συντασσόμενων Οικονομικών Καταστάσεων είναι αναγκαίες, προκειμένου να λαμβάνουν οι χρήστες όλες εκείνες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων.

Τα Δ.Π.Χ.Α. επιτρέπουν αλλαγή των λογιστικών πολιτικών στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Όταν αυτό απαιτείται από κάποιο Πρότυπο ή Διερμηνεία,
- Εφόσον η αλλαγή θα καταλήξει σε μια όσο το δυνατόν πιο σχετική και αξιόπιστη παρουσίαση των οικονομικών γεγονότων ή των συναλλαγών στις Οικονομικές Καταστάσεις της επιχείρησης.

Παράδειγμα αλλαγής λογιστικής πολιτικής είναι η αλλαγή της χρησιμοποιούμενης μεθόδου αποτίμησης των αποθεμάτων από F.I.F.O. σε Μέσο Σταθμικό Κόστος. Αλλαγή

επίσης συνιστά και η επιλογή της επιχείρησης να προβαίνει σε αναπροσαρμογή της αξίας των ενσώματων παγίων της, σύμφωνα με την εναλλακτική μέθοδο του Δ.Λ.Π. 16, αντί να χρησιμοποιεί το κόστος κτήσης. Η αρχική επιλογή του τρόπου αναγνώρισης της αξίας των παγίων στοιχείων του ενεργητικού παρακολουθείται από το Δ.Λ.Π. 16 και όχι από το Δ.Λ.Π. 8

III. Λογιστικός χειρισμός.

Για τον λογιστικό χειρισμό των αλλαγών στις λογιστικές πολιτικές, το Δ.Λ.Π. 8 υιοθετεί μια μέθοδο, σύμφωνα με την οποία:

- Θα αναγνωρίζεται η αλλαγή από το σημείο της αρχικής εφαρμογής ενός Προτύπου και σύμφωνα με τις μεταβατικές διατάξεις του, και
- Σε περίπτωση που η επιχείρηση αλλάζει μια λογιστική πολιτική από την αρχή της εφαρμογής ενός Προτύπου χωρίς να υπάρχουν μεταβατικές διατάξεις ή αλλάζει οικειοθελώς μια λογιστική πολιτική, οι αλλαγές θα εφαρμόζονται αναδρομικά.

ΛΑΘΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΔΩΝ.

Είναι λάθη τα οποία ανακαλύφθηκαν στην τρέχουσα περίοδο και αφορούν σε παραλείψεις και λανθασμένη απεικόνιση γεγονότων που περιλαμβάνονται στις Οικονομικές Καταστάσεις για μια ή περισσότερες περιόδους.

Οι κυριότερες αιτίες λαθών μπορεί να προκύψουν από:

- Λανθασμένη εφαρμογή λογιστικών πολιτικών στο παρελθόν,
- Ανακάλυψη απάτης,
- Λανθασμένες εκτιμήσεις γεγονότων ή
- Μαθηματικά λάθη.

I. Διάκριση λαθών προηγούμενων περιόδων από τις λογιστικές εκτιμήσεις.

Οι λογιστικές εκτιμήσεις από τη φύση τους απαιτούν επανεξέταση σε κάθε μελλοντική λογιστική περίοδο. Η πιθανή αναθεώρηση των λογιστικών εκτιμήσεων δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η προηγούμενη εκτίμηση ήταν λανθασμένη αλλά ότι οι συνθήκες έχουν μεταβληθεί και επομένως θα πρέπει η εκτίμηση να διενεργηθεί σε νέα βάση.

II. Λογιστικός χειρισμός λαθών προηγούμενων περιόδων.

Σε περίπτωση που η επιχείρηση ανακαλύψει σημαντικά λάθη που προέκυψαν σε προηγούμενες περιόδους θα πρέπει να διορθώσει αναδρομικά τις Οικονομικές Καταστάσεις που θα καταρτιστούν μετά την ανακάλυψη τους, με την αναδιατύπωση:

- Των συγκριτικών ποσών για την προγενέστερη παρουσιαζόμενη περίοδο (περίοδος) στην οποία έγινε το λάθος ή
- Των υπολοίπων έναρξης των στοιχείων του ενεργητικού, των υποχρεώσεων και των ιδίων κεφαλαίων, στην περίπτωση που το λάθος προέκυψε πριν από την προγενέστερη περίοδο για την οποία παρουσιάζεται συγκριτική πληροφόρηση.

Το στοιχείο της αναδρομικότητας δεν μπορεί να εφαρμοστεί αν είναι ανέφικτο να προσδιοριστεί η επίδραση του λάθους σε κάποια συγκεκριμένη περίοδο ή η σωρευτική επίδραση του για τις προγενέστερες περιόδους.

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς είναι εκείνα τα γεγονότα, ευνοϊκά ή δυσμενή, τα οποία λαμβάνουν χώρα στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την λήξη της περιόδου αναφοράς έως και την ημερομηνία κατά την οποία εγκρίνονται για έκδοση οι Οικονομικές Καταστάσεις.

Τα γεγονότα αυτά διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- **Διορθωτικά γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς**, τα οποία είναι ενδεικτικά των συνθηκών που υπήρχαν κατά την λήξη της περιόδου αναφοράς και
- **Μη διορθωτικά γεγονότα μετά την περίοδο αναφοράς**, τα οποία είναι ενδεικτικά των συνθηκών που προέκυψαν μετά την λήξη της περιόδου αναφοράς.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Κρίσιμο σημείο των παραπάνω ορισμών είναι η ημερομηνία κατά την οποία εγκρίνονται για έκδοση οι Οικονομικές Καταστάσεις, καθώς προσδιορίζει την περίοδο εντός της οποίας συμβαίνουν τα γεγονότα που εξετάζει το Δ.Λ.Π. 10.

Η διαδικασία έγκρισης για έκδοση των Οικονομικών Καταστάσεων ποικίλει ανάλογα με την δομή της Διοίκησης, τις διαδικασίες που προβλέπονται από το καταστατικό της επιχείρησης και τις νομοθετικές διατάξεις. Συνήθως, οι Οικονομικές Καταστάσεις εγκρίνονται προς έκδοση από τις Διοικήσεις των επιχειρήσεων (Διοικητικό Συμβούλιο στην περίπτωση των Ανωνύμων Εταιρειών).

Στην Ελλάδα, μια επιχείρηση υποβάλλει προς έγκριση τις Οικονομικές της Καταστάσεις στην Γενική Συνέλευση των μετόχων της. Στην περίπτωση αυτή, ως ημερομηνία έγκρισης προς έκδοση των Οικονομικών Καταστάσεων θεωρείται η ημερομηνία κατά την οποία το Διοικητικό Συμβούλιο εγκρίνει τις Οικονομικές Καταστάσεις για έκδοση προκειμένου να υποβληθούν προς την Γενική Συνέλευση των μετόχων και όχι η ημερομηνία κατά την οποία οι καταστάσεις αυτές εγκρίνονται οριστικά από τους μετόχους. Είναι απαραίτητο στις Οικονομικές Καταστάσεις να γνωστοποιείται το γεγονός ότι η Γενική Συνέλευση των μετόχων έχει τη δύναμη να τροποποιήσει τις Οικονομικές καταστάσεις μετά την έκδοσή τους.

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

Όπως σημειώθηκε και ανωτέρω, έχει ιδιαίτερη σημασία η διάκριση των γεγονότων που συμβαίνουν μετά την περίοδο αναφοράς σε διορθωτικά και μη διορθωτικά, καθώς από την διάκριση αυτή εξαρτάται ο λογιστικός τους χειρισμός.

Η επιχείρηση πρέπει, αφού εξετάσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παραπάνω γεγονότων να τα εντάξει σε μια από τις δύο κατηγορίες που προβλέπονται από το Δ.Λ.Π. 10

Διορθωτικά είναι τα γεγονότα που παρέχουν στην επιχείρηση περισσότερες λεπτομέρειες και διευκρινήσεις για μια υφιστάμενη κατάσταση, κατά την ημερομηνία λήξης της περιόδου αναφοράς.

Παραδείγματα διορθωτικών γεγονότων είναι τα εξής:

- Η επίλυση μετά την λήξη της περιόδου αναφοράς, μιας δικαστικής υπόθεσης, με την οποία επιβάλλεται στην επιχείρηση χρηματική ποινή ή καταβολή αποζημίωσης στον ενάγοντα. Η απόφαση επιβεβαιώνει ότι η επιχείρηση είχε κατά την λήξη της περιόδου αναφοράς μια υποχρέωση, οπότε απαιτείται η αναπροσαρμογή της πρόβλεψης (εφόσον είχε ήδη αναγνωρισθεί) ή η αναγνώριση μια πρόβλεψης (αν δεν είχε αναγνωρισθεί). Αντίθετα, αν μέχρι την ημερομηνία έγκρισης των Οικονομικών Καταστάσεων δεν υπήρχε απόφαση του Δικαστηρίου, τότε θα πρέπει να αναγνωρισθεί πρόβλεψη με βάση την καλύτερη δυνατή εκτίμηση. Στην περίπτωση που δεν υπήρχε αξιόπιστη βάση για να εκτιμηθεί η έκβαση της δικαστικής υπόθεσης, τότε η επιχείρηση απλώς θα γνωστοποιούσε μια ενδεχόμενη υποχρέωση.

- Μετά την περίοδο αναφοράς λαμβάνεται μια πληροφορία σύμφωνα με την οποία η αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού είχε μειωθεί κατά την λήξη της περιόδου αναφοράς (η ανακτήσιμη αξία του στοιχείου ήταν μικρότερη από την λογιστική του αξία). Ομοίως είναι πιθανό η επιχείρηση να έχει ήδη αναγνωρίσει μια ζημιά από μείωση της αξίας ενός στοιχείου του ενεργητικού κατά την λήξη της περιόδου αναφοράς αλλά ένα μεταγενέστερο γεγονός να αποκαλύψει μεγαλύτερο ύψος της ζημιάς αυτής, οπότε να απαιτείται αναπροσαρμογή της ήδη αναγνωρισθείσας ζημιάς.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ

Μια μητρική που είναι θυγατρική στο σύνολο της, ή σχεδόν στο σύνολο της, δεν χρειάζεται να παρουσιάσει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, εφόσον έχει την έγκριση των μετόχων μειοψηφίας. Θα πρέπει όμως να γνωστοποιεί το όνομα και την έδρα της μητρικής της. Ως σχεδόν πλήρως κατεχόμενη θεωρείται εκείνη στην οποία η μητρική κατέχει το 90% ή περισσότερο των δικαιωμάτων ψήφου.

Περιεχόμενο των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων:

Η μητρική επιχείρηση πρέπει να ενοποιεί όλες τις θυγατρικές, εγχώριες και ξένες εκτός και αν οι θυγατρικές κατέχονται προσωρινά ή λειτουργούν κάτω από σοβαρούς μακροπρόθεσμους περιορισμούς που εμποδίζουν σημαντικά την δυνατότητα της να μεταφέρει κεφάλαια στην μητρική.

Διαδικασίες ενοποιήσεως:

Οι Οικονομικές Καταστάσεις της μητρικής και της θυγατρικής συνενώνονται γραμμή προς γραμμή και στην συνέχεια γίνεται:

- Απαλοιφή της λογιστικής αξίας των συμμετοχών της μητρικής στα Ίδια Κεφάλαια των θυγατρικών (η διαφορά λογίζεται σαν υπεραξία, σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 22)
- Προσδιορισμός των δικαιωμάτων μειοψηφίας στο καθαρό εισόδημα των θυγατρικών και στην Καθαρή Περιουσία τους. Τα δικαιώματα μειοψηφίας στον Ενοποιημένο Ισολογισμό εμφανίζονται διακεκριμένα. Απαρτίζονται από το ποσό της πρώτης ενοποίησης και εν συνεχεία από τις προσαυξήσεις από την αναλογία επί της εκάστοτε αλλαγής στην καθαρή θέση της θυγατρικής.
- Διαιτητικά υπόλοιπα και συναλλαγές πρέπει να απαλείφονται πλήρως.
- Φόροι πληρωτέοι είτε από την μητρική, είτε από τις θυγατρικές, κατά την διανομή στη μητρική, κερδών που παρέμειναν στις θυγατρικές, λογιστικοποιούνται σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 12

Τα αποτελέσματα της θυγατρικής συμπεριλαμβάνονται στην ενοποίηση από την ημερομηνία της εξαγοράς της από την μητρική και έπειτα.

Εάν οι ζημιές μιας θυγατρικής είναι υψηλότερες από τα δικαιώματα μειοψηφίας της θυγατρικής, τότε οι ζημιές όλες της θυγατρικής λογίζονται στα αποτελέσματα του ομίλου (δεν παίρνει Δ.Μ.) εκτός και αν η ίδια η μειοψηφία δεσμευτεί να καλύψει τις ζημιές της θυγατρικής.

Εάν την επόμενη περίοδο η θυγατρική έχει κέρδη, τότε σταδιακά πρέπει να αρχίζει να καλύπτει την αναλογία της περσινής ζημιάς των Δ.Μ.

Οι Οικονομικές Καταστάσεις της μητρικής και των θυγατρικών συνήθως καταρτίζονται με την ίδια ημερομηνία. Επιτρέπεται όμως να καταρτίζονται σε διαφορετικές ημερομηνίες, με διαφορά όμως όχι μεγαλύτερη των τριών μηνών. Σε περίπτωση που υπάρχει η ανωτέρω διαφορά, θα πρέπει να γίνονται διορθώσεις των επιδράσεων σημαντικών γεγονότων που συμβαίνουν μεταξύ των ημερομηνιών κλεισίματος.

Στον Ισολογισμό της μητρικής εταιρείας, οι συμμετοχές στις ενοποιημένες θυγατρικές απεικονίζονται:

- Στο κόστος

- ii. Με την μέθοδο της Καθαρής Θέσης, για όσες ισχύει αυτό
- iii. Διαθέσιμες για πώληση.

Ειδικού Σκοπού Οικονομικές Μονάδες (ΕΣΟΜ):

Μια οικονομική μονάδα μπορεί να δημιουργείται για να εκτελέσει ένα περιορισμένο και σαφώς οριοθετημένο αντικειμενικό σκοπό (μίσθωση ή μετατροπή σε τίτλους χρηματοοικονομικών στοιχείων κ.λπ.). Τέτοιου Ειδικού Σκοπού Οικονομικές Μονάδες συχνά δημιουργούνται με νομικές διευθετήσεις, ώστε να ελέγχονται από τους δημιουργούς τους ή τους χρηματοδότες τους. Συνήθως οι τελευταίοι μεταβιβάζουν στις ΕΣΟΜ περιουσιακά τους στοιχεία και παράλληλα μπορούν να χρησιμοποιούν τα περιουσιακά στοιχεία της ΕΣΟΜ.

Μια ΕΣΟΜ μπορεί να ενοποιείται όταν η ουσία της σχέσεως μεταξύ μιας επιχειρήσεως και της ΕΣΟΜ δείχνει ότι η τελευταία ελέγχεται από την πρώτη. Το Δ.Λ.Π. 27 υποδεικνύει περιπτώσεις, οι οποίες καταλήγουν σε έλεγχο μιας επιχείρησης από την άλλη, έστω και αν κατέχονται λιγότερο από το ήμισυ των δικαιωμάτων ψήφου.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Οι Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις πρέπει να απεικονίζουν τις επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις σύμφωνα με την μέθοδο της Καθαρής Θέσης, εκτός αν δεν υπάρχει πρόθεση διαρκούς διακράτησης της επένδυσης, οπότε, σε αυτή την περίπτωση, αυτή απεικονίζεται με την μέθοδο του κόστους κτήσεως.

Σύμφωνα με την μέθοδο της Καθαρής Θέσης, η επένδυση αρχικά καταχωρείται με το κόστος κτήσης και στη συνέχεια η λογιστική αξία αυξάνεται ή μειώνεται ανάλογα με το μερίδιο του επενδυτή στα κέρδη ή τις ζημιές της συγγενούς, μετά την ημερομηνία απόκτησης. Η λογιστική αξία της συγγενούς επίσης μειώνεται με το ποσό των μερισμάτων που η επιχείρηση έλαβε από αυτήν.

Κατά την απόκτηση της επένδυσης, κάθε φορά, μεταξύ κόστους κτήσης και του μεριδίου του επενδυτή στην πραγματική αξία της καθαρής περιουσίας της συγγενούς, λογιστικοποιείται σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 22 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων».

Για την εφαρμογή της μεθόδου της Καθαρής Θέσης χρησιμοποιούνται οι πιο πρόσφατες διαθέσιμες οικονομικές καταστάσεις της συγγενούς, οι οποίες συνήθως καταρτίζονται με ημερομηνία ίδια με εκείνη του επενδυτή.

Στην περίπτωση που το μερίδιο του επενδυτή στις ζημιές της συγγενούς υπερβαίνει την λογιστική αξία της επένδυσης, δεν συνεχίζει να συμπεριλαμβάνει το μερίδιο του στις περαιτέρω ζημιές και η επένδυση εμφανίζεται με μηδενική αξία.

Οι επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις που λογιστικοποιούνται με την μέθοδο της Καθαρής Θέσης, πρέπει να εμφανίζονται στα μακροπρόθεσμα περιουσιακά στοιχεία ως ξεχωριστό κονδύλι του Ισολογισμού. Το μερίδιο του επενδυτή στα κέρδη ή τις ζημιές, πρέπει να γνωστοποιείται σε ξεχωριστό λογαριασμό των αποτελεσμάτων.

Μη πραγματοποιηθείσες ζημιές δεν πρέπει να απαλείφονται κατά την έκταση που η συναλλαγή παρέχει τεκμήριο μεταφερόμενης απομειώσεως του περιουσιακού στοιχείου. Αν το μερίδιο των ζημιών υπερβαίνει την λογιστική αξία της επένδυσης, αυτή μειώνεται στο μηδέν και η περαιτέρω καταχώρηση ζημιών διακόπτεται, εκτός και αν ο επενδυτής έχει αναλάβει υποχρεώσεις της συγγενούς ή έχει εγγυηθεί για την χρηματοδότηση της.

Χρηματοοικονομικά δικαιώματα σε μια συγγενή επιχείρηση, που δεν περιλαμβάνονται στη λογιστική αξία της συγγενούς, λογιστικοποιούνται σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. 25 & 39. οι συνεχιζόμενες ζημιές της συγγενούς επιχείρησης απομειώνουν τόσο την λογιστική αξία της επένδυσης, όσο και την αξία των λοιπών χρηματοοικονομικών δικαιωμάτων σε αυτή.

ΥΠΕΡΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Ο υπερπληθωρισμός φαίνεται από χαρακτηριστικά του οικονομικού περιβάλλοντος μιας χώρας στα οποία περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

- Ο πληθυσμός προτιμά να διατηρεί τον πλούτο του σε μη χρηματικά στοιχεία ή σε ένα σχετικά σταθερό νόμισμα.
- Ο σωρευμένος πληθωρισμός τα τελευταία τρία έτη πλησιάζει ή υπερβαίνει το 100%.
- Επιτόκια, μισθοί και τιμές συνδέονται προς έναν δείκτη τιμών.
- Πωλήσεις και αγορές επί πιστώσει λαμβάνουν χώρα σε τιμές που συμψηφίζουν την αναμενόμενη ζημιά της αγοραστικής δύναμης κατά την διάρκεια της περιόδου της πίστωσης, ακόμη και αν αυτή είναι πολύ μικρή κ.λπ.

Σε περίπτωση κατάρτισης οικονομικών καταστάσεων σε νόμισμα υπερπληθωριστικής οικονομίας, οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να εμφανίζονται βάσει των τρεχουσών μονάδων μέτρησης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Τα συγκριτικά κονδύλια της προηγούμενης χρήσης και κάθε πληροφόρηση που σχετίζεται με προηγούμενες χρήσεις πρέπει να εμφανίζονται βάσει τρεχουσών μονάδων μέτρησης κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Το κέρδος ή η ζημιά της καθαρής νομισματικής θέσης που προκύπτει από την αναμόρφωση των κονδυλίων σε τρέχουσες μονάδες μέτρησης θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στα καθαρά αποτελέσματα και να γνωστοποιείται ξεχωριστά.

Οι γνωστοποιήσεις που απαιτούνται για οικονομικές καταστάσεις οι οποίες καταρτίζονται σε νόμισμα υπερπληθωριστικής οικονομίας είναι οι εξής:

- Το γεγονός ότι οι οικονομικές καταστάσεις και τα αντίστοιχα κονδύλια των προηγούμενων χρήσεων έχουν αναπροσαρμοστεί λόγω μεταβολών της γενικής αγοραστικής δύναμης του νομίσματος στο οποίο τηρούνται τα βιβλία και εμφανίζονται βάσει τρεχουσών μονάδων μέτρησης κατά την ημερομηνία σύνταξης του Ισολογισμού.
- Αν οι οικονομικές καταστάσεις βασίζονται στην προσέγγιση του ιστορικού ή του τρέχοντος κόστους.
- Η ταυτότητα και το επίπεδο του δείκτη τιμών κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, καθώς και η μεταβολή του δείκτη κατά την διάρκεια της τρέχουσας και της προηγούμενης χρήσης.

ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΕΣ

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 31, στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, ο κοινοπρακτών πρέπει να εμφανίζει τα δικαιώματα του στην κοινοπραξία ανάλογα με τον τύπο της, ως εξής:

- Κοινά ελεγχόμενες δραστηριότητες.

Ενοποιώντας τα στοιχεία του Ενεργητικού και Παθητικού τα οποία ελέγχει και τα έξοδα τα οποία πραγματοποιεί, καθώς και το μερίδιο του από τα έσοδα που αφορούν πωλήσεις που πραγματοποιεί η κοινοπραξία.

- Κοινά ελεγχόμενα στοιχεία Ενεργητικού και Παθητικού.

Σε αναλογική βάση.

- Κοινά ελεγχόμενες οικονομικές μονάδες.

Χρησιμοποιώντας την μέθοδο της αναλογικής ενοποίησης είτε «γραμμή προς γραμμή» (line by line consolidation) ή εναλλακτικά, σαν ξεχωριστά κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων.

Εναλλακτικά της αναλογικής ενοποίησης, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της ενοποίησης με βάση την καθαρή (equity method).

Οι γνωστοποιήσεις των δικαιωμάτων σε κοινοπραξίες περιλαμβάνουν το δικαίωμα σε μια από κοινού ελεγχόμενη μονάδα, που αποκτάται και κατέχεται αποκλειστικά με σκοπό την μεταγενέστερη διάθεση του στο μέλλον και το δικαίωμα σε μια από κοινού ελεγχόμενη

οικονομική μονάδα, που λειτουργεί κάτω από σοβαρούς μακροχρόνιους περιορισμούς, οι οποίοι εμποδίζουν την δυνατότητα της να μεταβιβάζει κεφάλαια στον κοινοπρακτούτα. Επίσης, θα πρέπει να γνωστοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις τα ποσοστά συμμετοχής και κάθε ενδεχόμενη υποχρέωση, η οποία έχει αναληφθεί.

Κέρδος πρέπει να γνωστοποιηθεί εάν, επιπρόσθετα της συμμετοχής στην καθαρή θέση της κοινά ελεγχόμενης επιχείρησης, ο κοινοπρακτών εισπράττει αντίτιμο είτε σε χρηματική μορφή ή σε άλλα πάγια, τα οποία δεν είναι όμοια με τα εισφερόμενα περιουσιακά στοιχεία.

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Τα χρηματοοικονομικά προϊόντα διακρίνονται στον Ισολογισμό με βάση την ουσιαστική του υπόσταση και όχι τον νομικό τους τύπο:

- Είτε ως υποχρέωση προς εξόφληση με μετρητά,
- Είτε ως έντιπλη υποχρέωση.

Όσα προϊόντα εμπεριέχουν ταυτόχρονα μια καθαρή υποχρέωση προς εξόφληση και μια έντιπλη υποχρέωση, πρέπει να διαχωρίζονται και να λογιστικοποιούνται ξεχωριστά. Συμφηφισμός υποχρέωσης και απαίτησης επιτρέπεται μόνο όταν:

- Υπάρχει έννομο δικαίωμα συμφηφισμού
- Υπάρχει πρόθεση ταυτόχρονης ρευστοποίησης της απαίτησης με την υποχρέωση.

Πρέπει να γνωστοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις:

- Πολιτικές διαχείρισης κινδύνου
- Πολιτική αντιστάθμισης κινδύνων
- Η έκθεση σε επιτοκιακό κίνδυνο
- Η έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο
- Η εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών προϊόντων

ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ

Οι επιχειρήσεις πρέπει να παρουσιάζουν τόσο τα βασικά κέρδη ανά μετοχή, όσο και τα μειωμένα κέρδη ανά μετοχή (diluted earning per share). Τα βασικά κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα κέρδη ή τις ζημιές της χρήσεως που αναλογούν στους κατόχους κοινών με τον οποίο σε κυκλοφορία κατά την διάρκεια της χρήσεως. Τα μειωμένα κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας τα κέρδη ή τις ζημιές της χρήσεως που αναλογούν στους κατόχους κοινών μετοχών, με τον μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία κατά την διάρκεια της χρήσεως. Τα μειωμένα κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται λαμβάνοντας υπόψη την επήρεια που θα έχει η εξάσκηση συμβολαίων ή δικαιωμάτων έκδοσης κοινών μετοχών ή μετατροπής σε κοινές μετοχές ή στην έκδοση κοινών μετοχών, τα οποία μοιράζονται στα κέρδη της εταιρείας.

Η επιχείρηση θα πρέπει να παρουσιάζει τα βασικά και τα μειωμένα κέρδη ανά μετοχή στην κατάσταση των αποτελεσμάτων για κάθε κατηγορία κοινών μετοχών, που έχει διαφορετικό δικαίωμα στην διανομή των καθαρών κερδών της χρήσεως. Η επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί τον αριθμητή και τον παρονομαστή του υπολογισμού, τόσο των κοινών κερδών ανά μετοχή, όσο και των μειωμένων κερδών ανά μετοχή.

Όλα τα προϊόντα τα οποία μπορεί να οδηγήσουν στην έκδοση κοινών μετοχών της επιχείρησης στον κάτοχο του χρηματοοικονομικού προϊόντος ή της σύμβασης, με επιλογή του εκδότη ή του κατόχου, αποτελούν ενδεχόμενες κοινές μετοχές της επιχείρησης. Αν η ενδεχόμενη μετοχή είναι μειωτική (dilutive), δηλαδή η μετατροπή της σε κοινές μετοχές θα

μείωνε τα καθαρά κέρδη ανά μετοχή από την κανονική λειτουργία της εταιρείας, τότε το μειωτικό αυτό αποτέλεσμα περιέχεται στον υπολογισμό των μειωμένων κερδών ανά μετοχή.

ΕΝΔΙΑΜΕΣΕΣ (ΣΥΝΟΠΤΙΚΕΣ) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ενδιάμεση περίοδος είναι μια περίοδος οικονομικής εκθέσεως, μικρότερη από ένα πλήρες οικονομικό έτος.

Ενδιάμεση οικονομική έκθεση είναι μια οικονομική έκθεση που περιέχει είτε μια πλήρη σειρά οικονομικών καταστάσεων (ΔΛΠ 1), είτε μια σειρά συνοπτικών οικονομικών καταστάσεων για μια ενδιάμεση περίοδο (όπως ορίζεται στο ΔΛΠ 34).

Στοιχεία μιας ενδιάμεσης οικονομικής έκθεσης μπορεί να είναι:

- Συνοπτικός Ισολογισμός
- Συνοπτική Κατάσταση Αποτελεσμάτων
- Συνοπτική Κατάσταση μεταβολών της Καθαρής Θέσης
- Συνοπτική Κατάσταση Ταμειακών Ροών
- Επιλεγμένες επεξηγηματικές σημειώσεις

Αν μια επιχείρηση, σε μια ενδιάμεση περίοδο, δημοσιεύσει μια πλήρη σειρά οικονομικών καταστάσεων, τότε πρέπει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ΔΛΠ 1.

Οι επεξηγηματικές σημειώσεις των συνοπτικών οικονομικών καταστάσεων πρέπει τουλάχιστον να περιέχουν δήλωση ότι οι λογιστικές αρχές που ακολουθήθηκαν δεν έχουν μεταβληθεί, καθώς επίσης και αναφορά σε σημαντικά γεγονότα που επηρέασαν ή πρόκειται να επηρεάσουν την οικονομική θέση της εταιρείας. Στην περίπτωση μεταβολών των λογιστικών αρχών και μεθόδων θα πρέπει να επαναδιατυπώνονται οι αντίστοιχες οικονομικές καταστάσεις της προηγούμενης περιόδου, όπως καθορίζει το ΔΛΠ 8. η παρουσίαση των στοιχείων των ενδιάμεσων οικονομικών καταστάσεων πρέπει να γίνεται πάντα συγκριτικά με τα κονδύλια της προηγούμενης αντίστοιχης περιόδου.

ΑΠΑΞΙΩΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ

Κάθε επιχείρηση θα πρέπει να διαπιστώνει, κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού, εάν και κατά πόσο υπάρχει ένδειξη ότι ένα περιουσιακό στοιχείο είναι υποτιμημένο. Σε περίπτωση τέτοιας ένδειξης, η επιχείρηση θα πρέπει να εκτιμά το ανακτήσιμο ποσό του περιουσιακού στοιχείου. Για την εκτίμηση «αν και κατά πόσο υπάρχει ένδειξη για την υποτίμηση ενός περιουσιακού στοιχείου», η επιχείρηση θα πρέπει να συνεκτιμά τόσο τις εξωτερικές, όσο και τις εσωτερικές πηγές πληροφόρησης,

Σε περίπτωση που η ανακτήσιμη αξία του περιουσιακού στοιχείου είναι μικρότερη από την λογιστική του αξία, τότε η επιχείρηση θα πρέπει να αναγνωρίζει την σχετική ζημιά.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 36, ως ανακτήσιμη αξία ορίζεται:

«Η μεγαλύτερη αξία μεταξύ της καθαρής αξίας πώλησης του περιουσιακού στοιχείου και της αξίας χρήσης του».

Αν δεν μπορεί να καθοριστεί η καθαρή αξία της πώλησης, ως ανακτήσιμη αξία ορίζεται η αξία της χρήσης του. Για την μέτρηση της αξίας της χρήσης χρησιμοποιείται η εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών, οι οποίες σχετίζονται με την χρησιμοποίηση του περιουσιακού στοιχείου, προεξοφλημένες με κατάλληλους συντελεστές προεξόφλησης. Οι εκτιμήσεις των μελλοντικών ταμειακών ροών θα πρέπει να υποστηρίζονται επαρκώς και αφορούν το περιουσιακό στοιχείο στην παρούσα του κατάσταση. Ο συντελεστής προεξόφλησης, ο οποίος χρησιμοποιείται θα πρέπει να είναι αποφορολογημένος και να αντικατοπτρίζει τις εκτιμήσεις της αγοράς του στοιχείου αυτού.

Η εκτίμηση της υποτίμησης θα πρέπει να γίνεται για κάθε στοιχείο ξεχωριστά. Η ζημιά η οποία προκύπτει από την υποτίμηση θα πρέπει να αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα της χρήσεως που αφορά, εκτός και αν το περιουσιακό στοιχείο απεικονίζεται σε αναπροσαρμοσμένη αξία, όπου η ζημιά θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μείωση της αναπροσαρμογής.

Επίσης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36, κάθε επιχείρηση θα πρέπει να επανεκτιμά σε κάθε ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού, κατά πόσο η αναγνώριση της ζημιάς από υποτίμηση που έγινε σε προηγούμενα χρόνια συνεχίζει να υφίσταται ή έχει μειωθεί. Η μείωση της υποτίμησης, η οποία έχει αναγνωριστεί σε προηγούμενες χρήσεις, θα πρέπει να αναγνωρίζεται σαν έσοδο, εκτός και αν το περιουσιακό στοιχείο απεικονίζεται σε αναπροσαρμοσμένη αξία, όπου η μείωση της υποτίμησης θα πρέπει να προσαυξήσει την αξία της αναπροσαρμογής. Θα πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι η μείωση της υποτίμησης, η οποία αφορά υπεραξία (Goodwill) επιτρέπεται μόνο εάν η ζημιά προήλθε από συγκεκριμένη έκτακτη αιτία η οποία δεν αναμένεται να επαναληφθεί.

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ – ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ – ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

Ενδεχόμενη υποχρέωση είναι η πιθανή δέσμευση που προκύπτει από γεγονότα του παρελθόντος και θα πραγματοποιηθεί αν συμβούν αβέβαια μελλοντικά γεγονότα. Στην περίπτωση που μια παρούσα δέσμευση δεν είναι πιθανόν ότι θα προκαλέσει οικονομική εκροή, ή το ποσό της δέσμευσης δεν μπορεί να αποτιμηθεί βάσιμα, τότε αυτή δεν καταχωρείται.

Μια πρόβλεψη καταχωρείται όταν:

- Μια επιχείρηση έχει μια παρούσα δέσμευση, νομική ή ηθική, ως αποτέλεσμα ενός γεγονότος.
- Είναι πιθανόν ότι θα προκύψει εκροή πόρων.
- Μπορεί να γίνει μια αξιόπιστη εκτίμηση για το ποσό της δέσμευσης.

Το ποσό που καταχωρείται ως πρόβλεψη πρέπει να είναι η ορθή εκτίμηση της δαπάνης που απαιτείται για αν διακανονισθεί η δέσμευση κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού.

Η επίδραση της διαχρονικής αξίας του χρήματος πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν για την εκτίμηση του ποσού της πρόβλεψης, όχι όμως και τα κέρδη από αναμενόμενη διάθεση των περιουσιακών στοιχείων. Επίσης, ως πρόβλεψη πρέπει να καταχωρείται η παρούσα δέσμευση από μια επαχθή σύμβαση.

Οι προβλέψεις πρέπει να αναθεωρούνται σε κάθε ημερομηνία Ισολογισμού. Η χρήση των προβλέψεων πρέπει να γίνεται μόνο για δαπάνες που τις αφορούν. Επίσης, επιτρέπεται η αποτίμηση – προεξόφληση – της πρόβλεψης σε παρούσα αξία, όταν το ποσό είναι πολύ σημαντικό και εξαρτάται από τον παράγοντα «Χρόνο».

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ

Τα Χρηματοοικονομικά στοιχεία Ενεργητικού και Παθητικού, αρχικά καταχωρούνται στο κόστος κτήσης, το οποίο προσδιορίζεται από την εύλογη αξία του τιμήματος το οποίο πληρώθηκε ή εισπράχθηκε και συμπεριλαμβάνει όλα τα παρεπόμενα έξοδα αγοράς ή πληρωμής.

Η καταχώρηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού γίνεται μόνο όταν η επιχείρηση καθίσταται συμβατικό μέρος (με δικαίωμα ή υποχρέωση προς / από τον συμβαλλόμενο) της σύμβασης, η οποία δεσμεύει τα δύο μέρη. Δηλαδή με την υπογραφή της σύμβασης, ανεξάρτητα με το πότε αυτή θα τεθεί σε ισχύ στο μέλλον, η εγγραφή πρέπει να γίνει στον Ισολογισμό εκφράζοντας της παρούσα αξία των μελλοντικών ενδεχόμενων απαιτήσεων ή υποχρεώσεων, που απορρέουν από την σύμβαση.

Για κάθε μια από τις 4 κατηγορίες των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού, για τα οποία υπάρχει και παράδοση, η ημερομηνία καταχώρησης κατά την αγορά δύναται να είναι:

- Η ημερομηνία της αρχικής διενέργειας της πράξης, κατά την οποία η επιχείρηση δεσμεύεται να αγοράσει το στοιχείο του ενεργητικού, είτε
- Η ημερομηνία διακανονισμού, δηλαδή αυτή κατά την οποία το στοιχείο ενεργητικού περνάει στην κατοχή της επιχείρησης.

Η πώληση αναγνωρίζεται μόνο κατά την ημερομηνία του διακανονισμού.

Κατηγοριοποίηση χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Στον ενοποιημένο ισολογισμό, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία, κατατάσσονται σε 4 κατηγορίες, ανάλογα με τον σκοπό κατοχής και την αποδεδειγμένη συμπεριφορά τους στην διάρκεια κατοχής τους από την τράπεζα.

- Εμπορικό χαρτοφυλάκιο.** Για όσα υπάρχει σκοπός πώλησης εντός της επόμενης περιόδου για αποκόμιση κέρδους. Αποτιμώνται στην τρέχουσα αξία με λογισμό της υπέρ (υπό) αξίας στα αποτελέσματα χρήσης.
- Διακρατηθέντα έως την λήξη.** Όλα τα χρεόγραφα (εκτός μετοχών) από τα οποία θα εισπραχθούν τόκοι και κεφάλαιο για όλη την διάρκεια τους. Αποτιμώνται στην αναπόσβεστη αξία κτήσης, με βάση το πραγματικό επιτόκιο απόδοσης.
- Δάνεια παρασχεθέντα πρωτογενώς από την τράπεζα (όχι εμπορικά).** Αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος κτήσης, μείον μειώσεις για τυχόν απώλειες αξία από προβλήματα εισπραξιμότητας.
- Διαθέσιμα – προς – πώληση.** Όσα χρεόγραφα δεν ανήκουν στις λοιπές κατηγορίες. Αποτιμώνται στην εύλογη αξία και η υπερ(υπο)αξία δύναται να μεταφερθεί είτε σε λογαριασμό ειδικού αποθεματικού, είτε στα αποτελέσματα χρήσης.

Παράγωγα και Hedging

Σαν βασική αρχή, τα παράγωγα προϊόντα θεωρούνται ότι έγιναν όλα για κερδοσκοπικούς σκοπούς (trading), εκτός αν αποδειχθεί ότι έγιναν για αντιστάθμιση κινδύνου (hedging). Όλα τα παράγωγα αποτιμώνται στην εύλογη αξία τους (fair value) και εμφανίζονται στον Ισολογισμό.

Όταν τα παράγωγα γίνονται μόνο για κερδοσκοπικούς λόγους, τότε η εξ' αποτιμήσεως διαφορά στην τρέχουσα αξία τους καταχωρείται στα αποτελέσματα.

Όταν το παράγωγο αφορά αντιστάθμιση κινδύνου, τότε ισχύουν τα εξής:

- i. Δεν αναγνωρίζεται πλέον η γενική αντιστάθμιση κινδύνου (macro-hedging).
- ii. Δεν είναι αποδεκτό το εσωτερικό (intra-division & intra-group) hedging, μεταξύ banking book και trading book.
- iii. Δεν γίνεται αποδεκτό το hedging σε επίπεδα χαρτοφυλακίων που δεν μοιράζονται τον ίδιο κίνδυνο.
- iv. Δεν γίνεται αποδεκτό το hedging επιτοκιακού κινδύνου στα στοιχεία που διακρατούνται έως την λήξη τους.

Το hedging πρέπει να βασίζεται και να αφορά συγκεκριμένη συναλλαγή και κίνδυνο και να εφαρμόζεται με συγκεκριμένη αντίστοιχη πράξη αντιστάθμισης. Πρέπει να υπάρχει συγκεκριμένη και ξεκάθαρη τεκμηρίωση και συνέπεια με την πολιτική διαχείρισης κινδύνου (risk management strategy).

Το hedging πρέπει να είναι επαρκώς αποτελεσματικό (highly effective) και η αποτελεσματικότητα πρέπει να αποτιμάται και να επανεκτιμάται σε συνεχή βάση. Η επαρκής αποτελεσματικότητα του hedging ισχύει μόνο όταν η μεταβολή της αγοραίας αξίας ή των

ταμειακών ροών της καλυπτόμενης συναλλαγής αντισταθμίζεται επαρκώς από την αντίστοιχη μεταβολή της αγοραίας αξίας ή των χρηματαγορών της πράξης αντιστάθμισης.

Ο λογιστικός χειρισμός των πράξεων αντιστάθμισης βασίζεται σε 3 σχέσεις:

- i. **Hedging εύλογης (τρέχουσας) αξίας – Fair value hedging.** Το παράγωγο προϊόν αποτιμάται σε εύλογη αξία και απεικονίζεται στον Ισολογισμό, ενώ κάθε μεταβολή της αξίας του μεταφέρεται στα αποτελέσματα, διότι και η αντίστοιχη μεταβολή της αξίας της καλυπτόμενης συναλλαγής μεταφέρεται στα αποτελέσματα.
- ii. **Hedging χρηματαγορών (cash flow hedging).** Δεδομένης της επαρκούς αποτελεσματικότητας του hedging, το παραγόμενο προϊόν αποτιμάται σε εύλογη αξία, απεικονίζεται στον Ισολογισμό, ενώ κάθε μεταβολή της αξίας του μεταφέρεται απευθείας στην καθαρή θέση (η καλυπτόμενη συναλλαγή δεν υφίσταται μεταβολή της εύλογης αξίας της επειδή αφορά χρηματοροή).
- iii. **Hedging επένδυσης σε εταιρεία του εξωτερικού.** Κατά κανόνα ακολουθείται το ΔΛΠ 21, όμως το ποσοστό που εμπίπτει μέσα στο αποδεκτό εύρος αποτελεσματικότητας μεταφέρεται στην καθαρή θέση, ενώ κάθε υπέρβαση αυτού μεταφέρεται στα αποτελέσματα.

Επανεκτίμηση αξίας χρηματοοικονομικών στοιχείων Ενεργητικού.

Κατά την ημερομηνία σύνταξης του Ισολογισμού, πρέπει να ελέγχεται εάν η λογιστική αξία των στοιχείων Ενεργητικού είναι υψηλότερη της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας τους, οπότε η διαφορά λογίζεται στα αποτελέσματα για όσα φέρονται στο αναπόσβεστο κόστος κτήσης και για όσα υπήρχε λογαριασμός υπερ(υπο)αξίας αποθεματικού, τότε αυτός μεταφέρεται στα αποτελέσματα. Όταν υπάρξει μεταγενέστερη ανάκτηση της αξίας, τότε η ζημιά αντिलογίζεται δια μέσου των αποτελεσμάτων.

Επανεκτίμηση αξίας δανείων.

Αντιμετωπίζεται ομοίως με τα προηγούμενα, με την διαφορά ότι η ανάκτηση της αξίας, μεταγενέστερα, αναγνωρίζεται έως το ύψος της αναπόσβεστης αξίας του δανείου κατά εκείνη την χρονική στιγμή.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΑΚΙΝΗΤΑ

Αναφερόμαστε σε ακίνητα (εδάφη ή κτίρια) που κατέχονται από τον ιδιοκτήτη ή τον μισθωτή με χρηματοδοτική μίσθωση, προκειμένου να αποκομίζονται μισθώματα, ή αποτελούν κεφαλαιακή ενίσχυση, και όχι σε ακίνητα που προορίζονται για λειτουργική χρήση.

Ακίνητα τα οποία περιλαμβάνουν μια αναλογία που κατέχεται για να αποφέρουν ενοίκια και μια άλλη αναλογία που κατέχεται για παραγωγική χρήση, πρέπει να λογιστικοποιούνται ξεχωριστά.

Η αρχική αποτίμηση της επένδυσης πρέπει να γίνεται στο κόστος της, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται και τα έξοδα της συναλλαγής.

Μεταγενέστερες δαπάνες που αφορούν την επένδυση σε ακίνητα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην λογιστική αξία του ακινήτου, αν οι δαπάνες αυτές αυξάνουν την λειτουργικότητα του ακινήτου. Η μεταγενέστερη της αρχικής καταχώρησης αποτίμηση, πρέπει να γίνεται είτε με την μέθοδο της πραγματικής αξίας, είτε με την μέθοδο του κόστους. Αν η επιχείρηση επιλέξει την πρώτη μέθοδο, θα πρέπει να αποτιμά τις επενδύσεις σε ακίνητα στην πραγματικής τους αξία και τυχόν κέρδος ή ζημιά να καταχωρείται στα αποτελέσματα.

Το Πρότυπο 40, ορίζει την πραγματική αξία ως το ποσό για το οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο θα μπορούσε να ανταλλαγεί μεταξύ δύο μερών με την θέληση τους, σε μια αντικειμενική συναλλαγή. Όταν υπάρχει αντικειμενική αδυναμία της επιχείρησης, για τον προσδιορισμό της πραγματικής αξίας της επιχείρησης σε ακίνητα λόγω μη διαθεσιμότητας

συγκρίσιμων αγοραίων συναλλαγών ή εναλλακτικών εκτιμήσεων, τότε θα πρέπει να εφαρμόζεται η βασική μέθοδος του Δ.Λ.Π. 16.

Ως μέθοδος κόστους ορίζεται η ευθεία μέθοδος του Δ.Λ.Π. 16, σύμφωνα με την οποία οι επενδύσεις σε ακίνητα θα πρέπει να αποτιμούνται στο κόστος μείον τις σωρευμένες αποσβέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Η εργασία αυτή προσεγγίζει τον έλεγχο ως μια σύνθετη διαδραστική (interactive) διαδικασία συλλογής ελεγκτικών τεκμηρίων και εφαρμογής επαγγελματικής κρίσης, παρά σαν μια αποκλειστικά τεχνική διαδικασία προσδιορισμένη από λεπτομερείς νομικές και επαγγελματικές ρυθμίσεις.

Αναγνωρίζοντας τις σύγχρονες αντιλήψεις, ο έλεγχος παρουσιάζεται ως μια δραστηριότητα που, πέραν του κατεξοχήν αντικειμένου της Ελεγκτικής και της Λογιστικής, στηρίζεται σε ένα διεπιστημονικό (multidisciplinary) γνωστικό χώρο που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη Διοίκηση Επιχειρήσεων (ιδιαίτερα τη Θεωρία Συστημάτων και τη Στρατηγική), τη Χρηματοοικονομική, τη Στατιστική, τα Οικονομικά, την Πληροφορική, το Δίκαιο κ.λπ.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και παραδοχές της παρούσας εργασίας είναι :

- Ο έλεγχος είναι μια δραστηριότητα που εξετάζει το σύνολο των πτυχών της επιχείρησης και στηρίζεται σε προσεκτική ανάλυση των επιχειρηματικών κινδύνων του πελάτη. Οι κίνδυνοι που απειλούν την πορεία της επιχείρησης αποτελούν πηγή κινδύνων και για τον ελεγκτή.

Συνεπώς:

Η εις βάθος κατανόηση του κλάδου δραστηριότητας και του ευρύτερου περιβάλλοντος, των στρατηγικών σχεδίων, των κρίσιμων επιχειρηματικών διαδικασιών και των σχετικών εσωτερικών δικλίδων είναι προϋπόθεση για τη διενέργεια ενός αποτελεσματικού ελέγχου.

Η αντίληψη αυτή διαφέρει σημαντικά από τις παραδοσιακές προσεγγίσεις που ήταν προσανατολισμένες στα διάφορα λογιστικά μεγέθη και στον έλεγχο των παραστατικών συναλλαγών του παρελθόντος.

- Ο έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων δεν είναι πλέον εθνική υπόθεση ενός κράτους αλλά είναι ένα αντικείμενο που όλο και περισσότερο ρυθμίζεται και επηρεάζεται από διεθνείς πολιτικοοικονομικούς παράγοντες και οργανισμούς και τις δυνάμεις της αγοράς, στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

3.1 Έννοια και διακρίσεις του ελέγχου

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται μια πλημμυρίδα πάσης φύσεως ελέγχων και μια αντίστοιχη θεαματική αύξηση του αριθμού των ελεγκτών που τους διενεργούν, ως ειδικοί επαγγελματίες. Έτσι, εκτός από τον έλεγχο χρηματοοικονομικών καταστάσεων και γενικότερα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (financial audit), έχουμε φορολογικό έλεγχο, έλεγχο δημόσιας υγείας (health audit), περιβαλλοντικό έλεγχο (environmental audit), έλεγχο απόδοσης (performance audit), έλεγχο ανταπόδοσης μιας δαπάνης ή εκροής (value-for-money audit), έλεγχο ποιότητας (quality audit), έλεγχο ασφάλειας (security audit), έλεγχο δημοσίων δαπανών (public expenditure audit) κ.λπ.

Το φαινόμενο αυτό, της πληθώρας των ελέγχων, οφείλεται σε σημαντικό βαθμό σε διευρυνόμενα αιτήματα από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, για λογοδοσία και απολογισμό επί των πολυποικίλων δραστηριοτήτων επιχειρήσεων, κοινωφελών ή άλλων οργανισμών, κρατικών φορέων και οργάνων.

Από το σύνολο αυτών των ελέγχων, η παρούσα εργασία ασχολείται με τον εξωτερικό έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων (financial audit). Το θέμα αυτό είναι εξόχως επίκαιρο, ενδιαφέρον και σημαντικό για δυο βασικούς λόγους:

- I. Ο έλεγχος θεωρείται ότι προσφέρει αξιοπιστία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, οι οποίες χρησιμοποιούνται από τους χρήστες για την λήψη οικονομικών αποφάσεων. Τις καταστάσεις αυτές τις συντάσσουν οι διοικήσεις των επιχειρήσεων και τις χρησιμοποιούν για την λήψη αποφάσεων μια σειρά από χρήστες (επενδυτές, μέτοχοι, αναλυτές, πιστωτικά ιδρύματα κ.λπ.).
- II. Η Ελεγκτική τα τελευταία χρόνια έχει γίνει μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα, αν και απαιτητική, επαγγελματική ενασχόληση. Ενώ παραδοσιακά για την άσκηση της αρκούσε ένα υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων και γνώσεων σε λογιστικά και τεχνικά ελεγκτικά θέματα, σήμερα οι ενδιαφερόμενοι απαιτείται να έχουν καλές γνώσεις από μια σειρά συγγενών γνωστικών αντικειμένων, όπως η Οργάνωση και Διοίκηση των επιχειρήσεων και η Χρηματοοικονομική, πέραν της εξοικείωσης με επιμέρους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Επιπλέον, η ταχύτατη εισαγωγή της πληροφοριακής τεχνολογίας (information technology) στην καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων, η ταχύτητα των κοινωνικο-οικονομικών αλλαγών που συμβαίνουν στις ημέρες μας και οι αυξημένοι επιχειρηματικοί κίνδυνοι για την πορεία των επιχειρήσεων, σημαίνουν ότι οι ελεγκτές πρέπει να είναι εφοδιασμένοι με πρόσθετες γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρίες.

Ορισμός του ελέγχου.

Ιστορικά έχουν προταθεί διάφοροι ορισμοί της έννοιας του ελέγχου, αλλά σήμερα έχει διεθνώς διαμορφωθεί σύγκλιση απόψεων στο θέμα αυτό. Έτσι, σύμφωνα με τα περισσότερα σύγχρονα εγχειρίδια Ελεγκτικής:

«Έλεγχος είναι η συγκέντρωση από τον ελεγκτή, τεκμηρίων σχετικά με ορισμένες πληροφορίες για να διαπιστωθεί ο βαθμός συμφωνίας μεταξύ των πληροφοριών αυτών και ορισμένων κριτηρίων και η έκφραση σχετικής γνώμης μέσω της έκθεσης ελέγχου».

Δηλαδή, ο έλεγχος αποσκοπεί στο να διαπιστώσει εάν οι προς έλεγχο πληροφορίες έχουν προκύψει με βάση καθορισμένα κριτήρια.

Βασικά στοιχεία του ελέγχου.

1. Οι προς έλεγχο πληροφορίες.

Οι πληροφορίες αυτές, κατά κανόνα, έχουν προετοιμαστεί από την διοίκηση μιας οικονομικής μονάδας και συνιστούν το αντικείμενο του ελέγχου. Για να είναι δυνατή η διενέργεια του ελέγχου, οι πληροφορίες αυτές πρέπει να είναι σε τέτοια μορφή, ώστε να επιδέχονται έλεγχο και επιβεβαίωση.

2. Τα κριτήρια ελέγχου.

Τα κριτήρια ελέγχου εξαρτώνται από τις προς έλεγχο πληροφορίες. Για παράδειγμα, εάν ο έλεγχος αναφέρεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης, το κριτήριο ελέγχου είναι το εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (λογιστικά πρότυπα). Εάν ο έλεγχος αναφέρεται στην φορολογική δήλωση της επιχείρησης, το κριτήριο ελέγχου είναι οι σχετικές φορολογικές διατάξεις.

3. Τα τεκμήρια ελέγχου.

Αναφέρονται σε κάθε είδους στοιχεία και δεδομένα που χρησιμοποιούνται για να εξακριβωθεί εάν οι προς έλεγχο πληροφορίες συμφωνούν με τα κριτήρια ελέγχου.

4. Ο ελεγκτής.

Θα πρέπει να είναι ένας ικανός, προσοντούχος και ανεξάρτητος ειδικός επαγγελματίας. Ο ελεγκτής πρέπει να έχει τις γνώσεις και την εμπειρία για να κατανοεί και να εφαρμόζει τα κριτήρια ελέγχου και την ικανότητα προσδιορισμού των ειδών και της ποσότητας των τεκμηρίων που απαιτούνται, ώστε να είναι σε θέση να διατυπώσει αξιόπιστο πόρισμα επί του ελέγχου του, αφού εξετάσει τα ελεγκτικά τεκμήρια.

5. Η ανεξάρτητη στάση (ανεξαρτησία) του ελεγκτή.

Αυτή η ανεξάρτητη στάση υπαγορεύει ο ελεγκτής να παραμένει ανεπηρέαστος κατά την διενέργεια του ελέγχου, τόσο σε ότι αφορά στη συγκέντρωση και αξιολόγηση των ελεγκτικών τεκμηρίων όσο και στην διατύπωση της επαγγελματικής του γνώμης.

6. Η έκθεση ελέγχου.

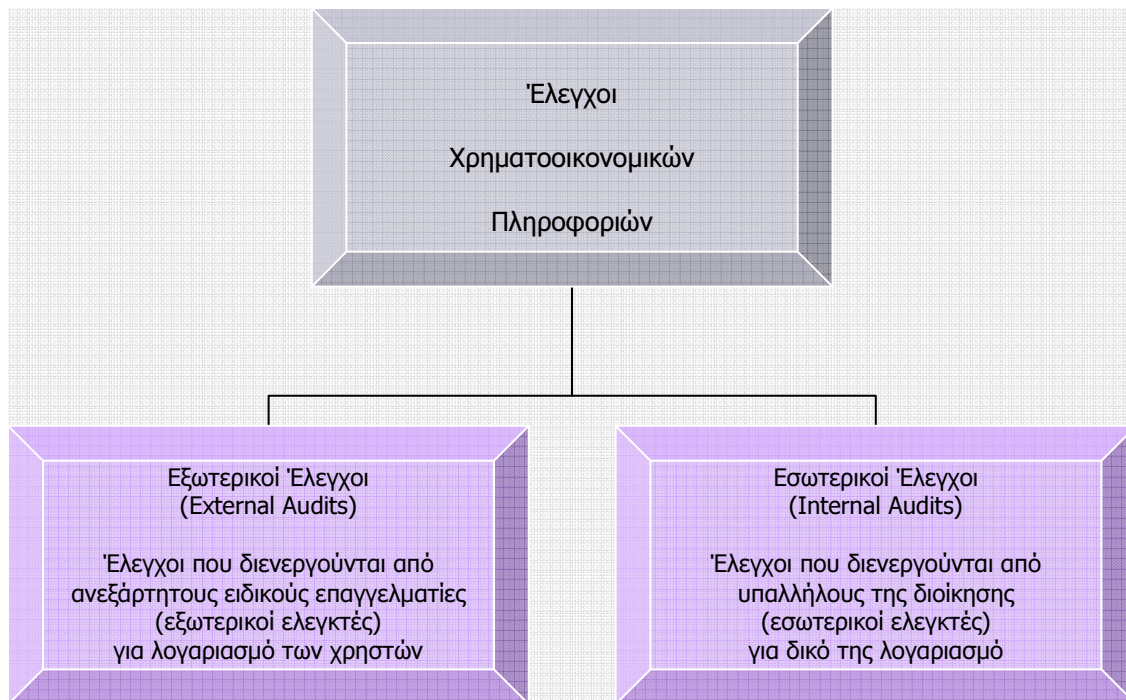
Είναι ένα γραπτό κείμενο, στο οποίο ο ελεγκτής εκφράζει την γνώμη του για το εάν και κατά πόσο οι ελεγχθείσες πληροφορίες συμφωνούν με τα κριτήρια ελέγχου. Η έκθεση αυτή αποτελεί και το μέσον επικοινωνίας του ελεγκτή με τα μέρη εκείνα που κατά νόμο, ή συμβατικά είναι χρήστες της γνώμης του ελεγκτή, για την λήψη οικονομικών αποφάσεων.

Διακρίσεις των ελέγχων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών.

Μια βασική διάκριση του ελέγχου είναι μεταξύ εξωτερικού και εσωτερικού, όπως δείχνει και το προηγούμενο διάγραμμα.

Εξωτερικός έλεγχος (external audit), που είναι το βασικό αντικείμενο αυτής της εργασίας, αναφέρεται στον έλεγχο που διενεργείται από έναν ανεξάρτητο ως προς την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα επαγγελματία. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι ο επαγγελματίας αυτός δεν έχει υπαλληλική σχέση με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα ως προς την οποία προσφέρει τις υπηρεσίες του και γενικότερα πληροί το κριτήριο της ανεξαρτησίας.

Αντίθετα, εσωτερικός έλεγχος (internal audit) είναι ο έλεγχος που διενεργούν ειδικοί επαγγελματίες οι οποίοι έχουν υπαλληλική σχέση με την οικονομική μονάδα. Ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται αποκλειστικά για λογαριασμό της διοίκησης μιας οικονομικής μονάδας. Κατ' αναλογία της διάκρισης του ελέγχου σε εσωτερικό και εξωτερικό, έχουμε εξωτερικούς και εσωτερικούς ελεγκτές.

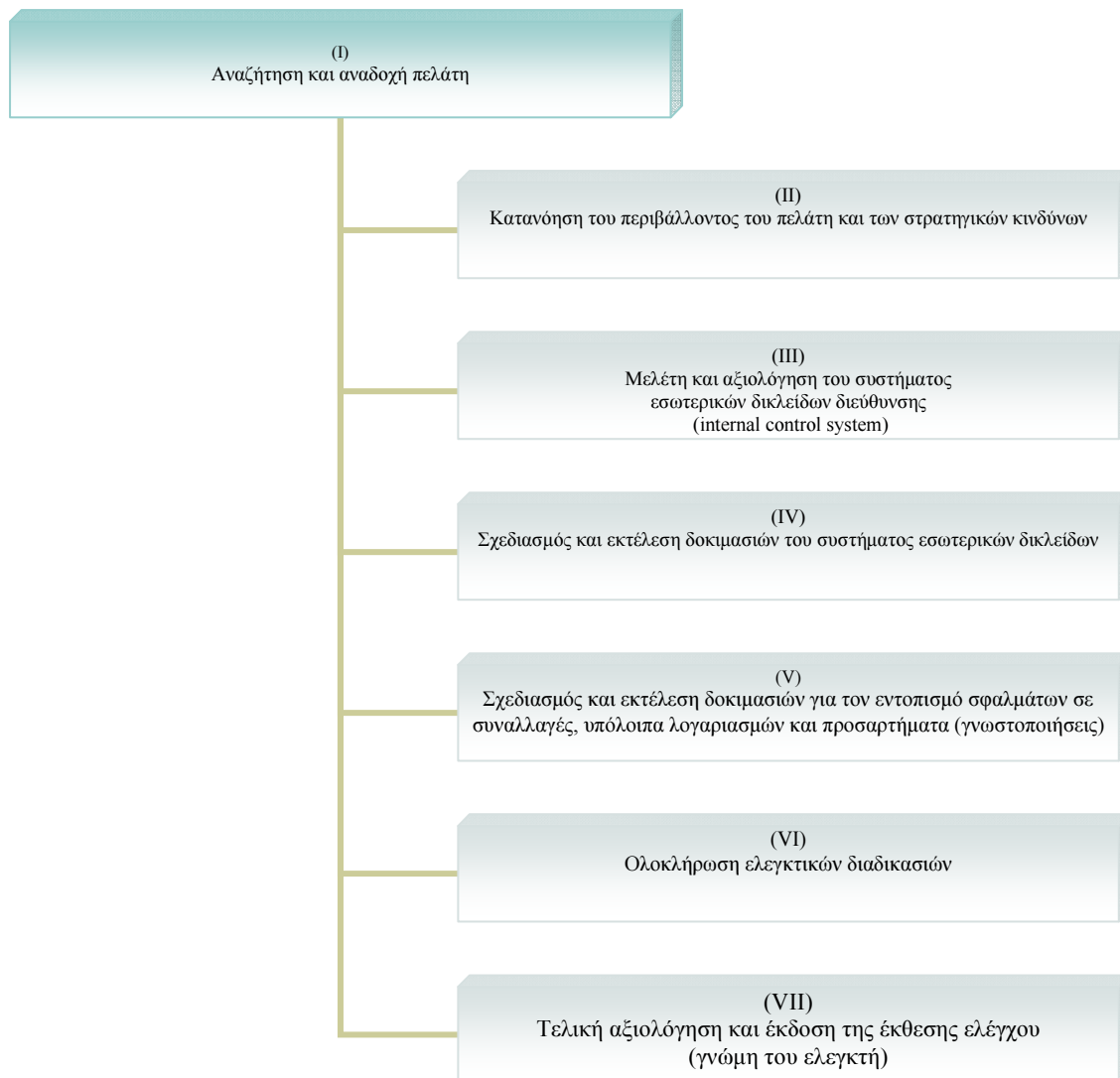

3.2 Το περίγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας.

Ο έλεγχος ως διαδικασία (audit process) είναι μια αρκετά πολύπλοκη αλληλουχία βημάτων, ενεργειών και αποφάσεων που απαιτούν την άσκηση υψηλού επιπέδου επαγγελματικής κρίσης από πλευράς ελεγκτή.

Σε κάθε βήμα της ελεγκτικής διαδικασίας, ο ελεγκτής καταλήγει σε κάποιο αποτέλεσμα ή συμπέρασμα, με βάση το οποίο προχωρά στη συνέχεια στο επόμενο βήμα. Ωστόσο, είναι πιθανόν το αποτέλεσμα ενός βήματος να επιβάλλει την επιστροφή σε προηγούμενο βήμα. Για παράδειγμα, ο εντοπισμός στο στάδιο (V) σημαντικών σφαλμάτων σε ένα λογαριασμό των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (π.χ. πωλήσεις, έξοδα συντήρησης κ.λπ.) σε βαθμό μη αναμενόμενο, μπορεί να σημαίνει ότι οι σχετικές δικλίδες διεύθυνσης είναι λιγότερο αποτελεσματικές, απ' ό,τι ο ελεγκτής είχε εκτιμήσει στο προηγούμενο στάδιο (IV).

Παρακάτω δίνεται το σχεδιάγραμμα των επτά βημάτων της ελεγκτικής διαδικασίας, καθώς και μια συνοπτική περιγραφή για καθένα από τα επτά (VII) βήματα.

Βήμα (I): Αναζήτηση και αναδοχή πελάτη.

Ο ελεγκτής αναζητά υποψήφιους πελάτες και αξιολογεί εάν η τυχόν ανάληψη του ελέγχου τους σε καθεμιά περίπτωση είναι συμβατή με τους εφαρμοστέους επαγγελματικούς κανόνες (Κώδικας Δεοντολογίας και ελεγκτικά πρότυπα) και με τυχόν ρυθμίσεις της νομοθεσίας. Εξετάζει επίσης εάν η ανάληψη του ελέγχου είναι για τον ίδιο επιχειρηματικά ωφέλιμη, με δεδομένο το ύψος της αμοιβής, τα σχετικά κόστη και τις ευθύνες και τους κινδύνους που συνεπάγεται η ανάληψη του ελέγχου.

Βήμα (II): Κατανόηση του περιβάλλοντος του πελάτη και των στρατηγικών κινδύνων που αντιμετωπίζει.

Ο ελεγκτής αναλαμβάνει μια σειρά από ενέργειες που αποσκοπούν στην κατανόηση του ευρύτερου περιβάλλοντος της επιχείρησης και των στρατηγικών κινδύνων που αυτή αντιμετωπίζει. Η κατανόηση αυτή θα βοηθήσει τον ελεγκτή να εκτιμήσει την πιθανότητα για ουσιώδη σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και να σχεδιάσει κατάλληλες διαδικασίες για τον εντοπισμό τους.

Βήμα (III): Μελέτη και αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικών δικλίδων (internal control System).

Για την αντιμετώπιση των κινδύνων σφαλμάτων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, την προστασία από διάφορους κινδύνους καταστροφών καθώς και την αποτελεσματική λειτουργία και την διεύθυνση της επιχείρησης στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων της, η διοίκηση έχει δημιουργήσει ένα σύστημα από δικλίδες. Στο στάδιο αυτό, ο ελεγκτής αναλαμβάνει την μελέτη και αξιολόγηση του συστήματος αυτού. Οι ενέργειες αυτές συνίστανται στον εντοπισμό των επιμέρους δικλίδων και στον σχηματισμό γνώμης για την καταλληλότητα και την επάρκεια τους, χωρίς να περιλαμβάνεται όμως η δοκιμασία της λειτουργίας τους.

Βήμα (IV): Σχεδιασμός και εκτέλεση δοκιμασιών συστήματος εσωτερικών δικλίδων.

Ο ελεγκτής σχεδιάζει και προβαίνει σε μια σειρά από δοκιμασίες του συστήματος δικλίδων που έχει δημιουργήσει η διοίκηση, με σκοπό να διαμορφώσει γνώμη για την λειτουργική τους αποτελεσματικότητα.

Βήμα (V): Σχεδιασμός και εκτέλεση δοκιμασιών για τον εντοπισμό σημαντικών σφαλμάτων.

Με βάση τα αποτελέσματα από την δοκιμασία του συστήματος εσωτερικών δικλίδων του προηγούμενου σταδίου, ο ελεγκτής προβαίνει στο σχεδιασμό και την εκτέλεση μιας σειράς από δοκιμασίες για τον εντοπισμό σημαντικών σφαλμάτων στους επιμέρους λογαριασμούς των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και στο προσάρτημα.

Βήμα (VI): Ολοκλήρωση ελεγκτικών διαδικασιών.

Στο στάδιο αυτό, μετά την περάτωση των δοκιμασιών για σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ο ελεγκτής προβαίνει σε μια πρόσθετη σειρά τελικών ελεγκτικών διαδικασιών, αναζητώντας περαιτέρω διασφάλιση ότι δεν έχουν διαφύγει της προσοχής του σημαντικά θέματα, σε ότι αφορά στην έκφραση επαγγελματικής γνώμης επί των χρηματοοικονομικών καταστάσεων του πελάτη.

Βήμα (VII): Έκδοση έκθεσης ελέγχου.

Στο τελευταίο αυτό στάδιο, ο ελεγκτής προβαίνει σε μια σφαιρική αποτίμηση των ελεγκτικών τεκμηρίων που έχει συλλέξει σε όλα τα προηγούμενα στάδια, με σκοπό να απαντήσει στο ερώτημα κατά πόσο οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί εύλογα (fair presentation) από κάθε ουσιώδη πλευρά, σύμφωνα με τις εφαρμοσμένες γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές και την σχετική νομοθεσία. Με βάση την απάντηση που θα δώσει, ο ελεγκτής συντάσσει τελικά την έκθεση ελέγχου.

3.3 Η ευθύνη του ελεγκτή στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα, όπως και σε άλλες χώρες με κωδικοποιημένο νομικό σύστημα, κάθε τρίτος έχει δικαίωμα να κάνει σύμφωνα με τον νόμο χρήση της δημοσιευμένης έκθεσης ελέγχου των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Αυτό το ορίζει το άρθρο 19 του Π.Δ. 226/1992 (ΦΕΚ 120 Α/14-7-1992) που είναι το βασικό νομοθέτημα που ρυθμίζει την λειτουργία του ΣΟΕΛ. Συγκεκριμένα, με βάση την παράγραφο αυτή, ο ορκωτός ελεγκτής ευθύνεται για κάθε ζημιά από ενέργεια ή παράλειψη του κατά την διάρκεια του ελέγχου και την έκδοση της έκθεσης ελέγχου, εφόσον η ενέργεια ή η παράλειψη αυτή οφείλεται σε δόλο ή βαριά αμέλεια. Ως προϋπόθεση για την στοιχειοθέτηση ευθύνης αποζημίωσης ο νόμος απαιτεί η ζημιά αυτή να προκλήθηκε από την χρήση της έκθεσης ελέγχου.

Περαιτέρω, η παράγραφος 1 του άρθρου 19 θέτει ως ανώτατο όριο αποζημίωσης, το πενταπλάσιο των εκάστοτε αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου (το ποσό αυτό για το έτος 2002 ήταν 315.718,00 € ενώ από 01/01/2010 οι μηνιαίες αποδοχές του Προέδρου ανέρχονται σε 8.594,40 €) ή του συνόλου των αμοιβών του συγκεκριμένου ορκωτού ελεγκτή

κατά το προηγούμενο έτος, εφόσον το δεύτερο ποσό είναι μεγαλύτερο. Η ελεγκτική εταιρεία στην οποία ανήκει ο ορκωτός ελεγκτής είναι αλληλέγγυα υπεύθυνη για την κάλυψη της ζημιάς.

Ακολουθώντας την πρακτική άλλων χωρών, η παράγραφος 2 του άρθρου 19 του Π.Δ. 226 κατέστησε υποχρεωτική την ασφαλιστική κάλυψη των ορκωτών ελεγκτών και των ελεγκτικών εταιρειών σε ασφαλιστική επιχείρηση.

Σε ότι αφορά στις ποινικές ευθύνες του ελεγκτή, το θέμα ρυθμίζεται από τα άρθρα 63β και 63γ του Κ.Ν. 2190/1920. συγκεκριμένα, το άρθρο 63β ορίζει ότι ο ελεγκτής υποπίπτει σε ποινικό αδίκημα όταν, έστω από απλή αμέλεια, θεωρεί οικονομικές καταστάσεις που καταρτίστηκαν κατά παράβαση του νόμου και του καταστατικού της επιχείρησης. Περαιτέρω, το άρθρο 63γ ορίζει ότι αποτελεί ποινική παράβαση η μη τήρηση εχεμύθειας εκ μέρους του ορκωτού ελεγκτή ή η μη δήλωση κωλύματος διενέργειας ελέγχου στις περιπτώσεις που ο νόμος ορίζει.

3.4 Βασικές αρχές δεοντολογίας

Το θεμέλιο του Κώδικα την Δεοντολογίας Ορκωτών Λογιστών (Δ.Ο.Λ) είναι οι πέντε βασικές αρχές δεοντολογίας. Μια περίληψη της έννοιας αυτών παρουσιάζεται παρακάτω. Τονίζεται πως τις αρχές αυτές ο επαγγελματίας οφείλει να τις ακολουθεί ανεξάρτητα από το είδος της επαγγελματικής υπηρεσίας που προσφέρει και της ειδικότερης σχέσης με την οποία προσφέρει την υπηρεσία αυτή.

- I. **Ακεραιότητα (integrity)** : ο επαγγελματίας λογιστής οφείλει να είναι ευθύς, έντιμος, και δίκαιος στην παροχή των επαγγελματικών υπηρεσιών και γενικότερα στις επαγγελματικές του σχέσεις.
- II. **Αντικειμενικότητα (objectivity)** : ο επαγγελματίας λογιστής οφείλει να μην επιτρέπει προκατάληψη ή μεροληψία, σύγκρουση συμφερόντων ή επιρροή από άλλους, να επηρεάζουν την αντικειμενικότητα της κρίσης του.
- III. **Επαγγελματική ικανότητα και επιμέλεια (professional competence and due care)** : ο επαγγελματίας λογιστής οφείλει να προσφέρει τις επαγγελματικές του υπηρεσίες με την απαιτούμενη ικανότητα, φροντίδα και επιμέλεια και οφείλει να συντηρεί τις γνώσεις του και τις δεξιότητες του στο επίπεδο που απαιτείται ώστε ο πελάτης του (ή ο εργοδότης του) να λαμβάνει άριστης ποιότητας υπηρεσίες με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις στην πράξη, στη νομοθεσία, στις τεχνικές και στα επαγγελματικά πρότυπα.
- IV. **Εχεμύθεια (confidentiality)** : ο επαγγελματίας λογιστής οφείλει να τηρεί εχεμύθεια σχετικά με τις πληροφορίες που λαμβάνει γνώση κατά την διάρκεια της εκτέλεσης της εργασίας του και δεν πρέπει να αποκαλύπτει τις πληροφορίες αυτές, εκτός και αν είναι νομικό ή επαγγελματικό του δικαίωμα ή υποχρέωση να το κάνει. Επίσης, οφείλει να μην χρησιμοποιήσει τις γνώσεις που απέκτησε λόγω της επαγγελματικής του σχέσης για ίδιον όφελος ή για όφελος τρίτων προσώπων.
- V. **Επαγγελματική συμπεριφορά (professional behavior)** : ο επαγγελματίας λογιστής οφείλει να ενεργεί με τρόπο αρμόζοντα στη καλή φήμη και την κοινωνική θέση του επαγγέλματος και να αποφεύγει κάθε συμπεριφορά η οποία θα μπορούσε να δυσφημήσει το επάγγελμα. Ανάμεσα σε άλλα, ο επαγγελματίας λογιστής δεν θα πρέπει να διατυπώνει υπερβολές για τα προσόντα και την εμπειρία του ή για την ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει. Επίσης, πρέπει να αποφεύγει υποτιμητικές αναφορές ή μη στοιχειοθετημένες συγκρίσεις για την εργασία άλλων.

3.5 Η έννοια της ανεξαρτησίας του ελεγκτή.

Το θέμα της ανεξαρτησίας είναι κεφαλαιώδους σημασίας για τους ορκωτούς ελεγκτές, όταν αυτοί προσφέρουν κάθε είδους υπηρεσίες διασφάλισης (έλεγχος, επισκόπηση ή λοιπές υπηρεσίες διασφάλισης).

Στις υπηρεσίες διασφάλισης, ο επαγγελματίας λογιστής εκφράζει την γνώμη του με σκοπό να αυξηθεί ο βαθμός εμπιστοσύνης τρίτων προσώπων (χρήστες) σε ότι αφορά στην αξιολόγηση του αντικειμένου της υπηρεσίας (π.χ. χρηματοοικονομικές καταστάσεις, σύστημα εσωτερικών δικλίδων) με βάση ορισμένα κριτήρια (π.χ. εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης). Ο Κώδικας αναγνωρίζει ότι στις περιπτώσεις των υπηρεσιών διασφάλισης, λόγοι δημοσίου συμφέροντος επιβάλλουν (με σκοπό την αύξηση της εμπιστοσύνης των χρηστών) ο επαγγελματίας λογιστής να είναι και να φαίνεται ανεξάρτητος κατά την έκφραση της γνώμης του.

Με βάση τον Κώδικα αλλά και την σχετική διεθνή βιβλιογραφία, γίνεται δεκτό ότι η έννοια της ανεξαρτησίας έχει δυο διαστάσεις: την ανεξαρτησία στην σκέψη (independence of mind) και την ανεξαρτησία στην εμφάνιση (independence in appearance).

Η ανεξαρτησία στη σκέψη (ή ανεξαρτησία στην πράξη-independence in fact) είναι η νοητική και ψυχική κατάσταση που επιτρέπει στον επαγγελματία λογιστή (ελεγκτή) να παραμένει ανεπηρέαστος από επιρροές που θα μπορούσαν να θίξουν την επαγγελματική του κρίση και του επιτρέπουν έτσι να λειτουργεί με ακεραιότητα και αντικειμενικότητα.

Η ανεξαρτησία στην εμφάνιση σημαίνει ότι ο ορκωτός ελεγκτής αποφεύγει να εμπλακεί σε γεγονότα και καταστάσεις τέτοιας σημασίας, που θα μπορούσαν να οδηγήσουν ένα λογικά σκεπτόμενο τρίτο πρόσωπο, έχοντας γνώση όλων των σχετικών πληροφοριών, να συμπεράνει ότι η ακεραιότητα ή η αντικειμενικότητα του ελεγκτικού φορέα, ή ενός μέλους της ομάδας υπηρεσιών διασφάλισης, έχει πληγεί ή τίθεται υπό αμφισβήτηση.

Τονίζεται ότι και οι δυο διαστάσεις της έννοιας της ανεξαρτησίας είναι ιδιαίτερα σημαντικές και πρέπει να συνυπάρχουν. Ανεξαρτησία στην σκέψη σημαίνει ότι ο ελεγκτής είναι πράγματι ανεξάρτητος κατά την έκφραση της γνώμης του. Εάν όμως δεν συνυπάρχει η δεύτερη κατάσταση (ανεξαρτησία στην εμφάνιση) η αξιοπιστία της γνώμης του δεν θα γίνει δεκτή από τους χρήστες. Θα πρέπει να ικανοποιούνται και οι δυο διαστάσεις της ανεξαρτησίας για να επιτελεί ο έλεγχος την αποστολή του.

Το θέμα της ανεξαρτησίας στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία έχει συνδεθεί με το ζήτημα της ποιότητας του ελέγχου.

Ως ποιότητα ελέγχου ορίζεται η κοινή πιθανότητα (joint probability) ότι ένας ελεγκτής:

- a. *Θα ανακαλύψει ένα ουσιώδες σφάλμα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και*
- b. *Θα αποκαλύψει το πρόβλημα αυτό στην σχετική έκθεση ελέγχου.*

Η πιθανότητα ο ελεγκτής να ανακαλύψει ένα πρόβλημα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εξαρτάται από την εκπαίδευση του και την τεχνική του κατάρτιση καθώς και από την επιμέλεια που επιδεικνύει κατά την εκτέλεση ενός συγκεκριμένου ελέγχου. Η πιθανότητα, όμως, ο ελεγκτής να αποκαλύψει ένα πρόβλημα που ανακάλυψε εξαρτάται από την ανεξαρτησία του σε σχέση με ενδεχόμενες πιέσεις από τον πελάτη του να αποσιωπήσει το θέμα.

Περαιτέρω, η έννοια της ανεξαρτησίας και συνεπώς της ποιότητας ελέγχου, έχει συνδεθεί με μια αρκετά διαδεδομένη πρακτική ανταγωνισμού μεταξύ των ελεγκτικών εταιρειών, αυτή της «τιμολόγησης κάτω του κόστους (low balling)». Ο όρος αυτός αναφέρεται στην υποβολή προσφοράς για τον έλεγχο μιας επιχείρησης με τίμημα χαμηλότερο του οικονομικού κόστους του ελέγχου. Η ενέργεια αυτή γίνεται με την ελπίδα ότι ο ελεγκτής σε μελλοντικές χρήσεις θα μπορέσει να καλύψει την διαφορά, είτε από την παροχή κερδοφόρων

συμβουλευτικών υπηρεσιών ή από ανάλογη αύξηση της αμοιβής ελέγχου. Το επιχείρημα εναντίον της «τιμολόγησης κάτω του κόστους» είναι ότι έχοντας προσφέρει υπηρεσίες κάτω του ελεγκτικού κόστους, ο ελεγκτής είναι δύσκολο να αντισταθεί σε ενδεχόμενη πίεση του πελάτη του σχετικά με την επαγγελματική του γνώμη, από τον φόβο ότι σε περίπτωση μη επανεκλογής του, δεν θα μπορέσει να ανακτήσει αυτά τα κόστη και θα «γράψει» ζημιές από τον πελάτη αυτό.

3.6 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ

3.6.1 Έννοια και τρόπος διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου

Στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, η έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου ορίζεται ως:

«Η πιθανότητα μια επιχείρηση να μην επιτύχει τους στόχους της».

Πιο αναλυτικά, επιχειρηματικός κίνδυνος είναι η πιθανότητα να συμβεί στο μέλλον ένα γεγονός, το οποίο θα επηρεάσει την ικανότητα της επιχείρησης να επιτύχει τους επιχειρηματικούς σκοπούς της και να εφαρμόσει τις στρατηγικές της. Δηλαδή ο επιχειρηματικός κίνδυνος αναφέρεται τόσο στην πιθανότητα ότι κάτι κακό θα συμβεί, όσο και στην πιθανότητα ότι κάτι καλό δεν θα συμβεί. Συνεπώς, συνυφασμένη με την έννοια του κινδύνου είναι τόσο η έκθεση στον κίνδυνο ζημίας (downside risk) όσο και το ενδεχόμενο για κέρδος (upside potential). Το δεύτερο σκέλος (η πιθανότητα κέρδους) είναι μια πλευρά της έννοιας του κινδύνου στην οποία δεν δίνεται πολλές φορές η δέουσα σημασία.

Στο παρελθόν, πολλές φορές η έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου λανθασμένα περιοριζόταν στους κινδύνους από την θέση της επιχείρησης στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου (επιτόκια, συναλλαγματική ισοτιμία, πορεία δείκτη χρηματιστηρίου κ.λπ.). Σήμερα, για όλους αυτούς τους κινδύνους έχουν αναπτυχθεί αρκετά χρηματοοικονομικά προϊόντα για αντιστάθμιση (hedging). Πρέπει όμως να γίνει σαφές ότι η έννοια του επιχειρηματικού κινδύνου είναι αρκετά ευρύτερη και αναφέρεται σε κάθε μορφής και προέλευσης κίνδυνο που αντιμετωπίζει η επιχείρηση σαν ζωντανός οργανισμός, στην προσπάθεια επίτευξης της αποστολής της.

Τα διάφορα είδη επιχειρηματικού κινδύνου μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δυο κατηγορίες, τους εξωτερικούς και τους εσωτερικούς κινδύνους ως προς την επιχείρηση.

Οι εξωτερικοί κίνδυνοι προέρχονται από το περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί η επιχείρηση και γενικά είναι δύσκολο να ελεγχθούν.

Παραδείγματα εξωτερικών κινδύνων είναι τα εξής:

- a. Οι μεταβολές στις προτιμήσεις των καταναλωτών, τις διαθέσεις και τις απόψεις της κοινής γνώμης, τις επικρατούσες κοινωνικές και πολιτισμικές ιδέες κ.λπ.
- b. Η αλλαγή νομοθετικού πλαισίου ή της κυβέρνησης
- c. Οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (μόλυνση του περιβάλλοντος, περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.λπ.)
- d. Οι κίνδυνοι φυσικών καταστροφών (φωτιά, σεισμός, πλημμύρα κ.λπ.)
- e. Οι δημογραφικές τάσεις
- f. Οι οικονομικές και ευρύτερες γεωπολιτικές συνθήκες και εξελίξεις
- g. Το επίπεδο ανταγωνισμού
- h. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία.

Σε αντίθεση με τους εξωτερικούς, οι εσωτερικοί κίνδυνοι συνδέονται πιο στενά με την ίδια την επιχείρηση και έχουν να κάνουν με τις διάφορες λειτουργίες της. Τέτοιοι κίνδυνοι μπορεί να σχετίζονται με:

- a. Τα παραγόμενα προϊόντα ή τις προσφερόμενες υπηρεσίες.
- b. Την παραγωγική διαδικασία
- c. Το εργατικό και υπαλληλικό προσωπικό
- d. Τις σχέσεις με πελάτες
- e. Τις σχέσεις με προμηθευτές

Η αντιμετώπιση των κινδύνων μιας επιχείρησης συχνά γίνεται μ' έναν τρόπο μάλλον πρόχειρο και χωρίς σύστημα ή κεντρικό έλεγχο. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η επιχείρηση είτε να μην διαχειρίζεται κατάλληλα όλους τους κινδύνους ή ακόμη να μην γνωρίζει το ύψος της συνολικής έκθεσης σε αυτούς. Τα τελευταία χρόνια όμως, το θέμα του επιχειρηματικού κινδύνου έχει έρθει στο επίκεντρο της δημόσιας προσοχής. Σήμερα έχει γίνει κατανοητό από την διοίκηση ότι ένα καλά δομημένο και ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης κινδύνων είναι ουσιώδες για την επιτυχία της επιχείρησης. Επιπλέον, μέτοχοι, επενδυτές και αναλυτές απαιτούν πληροφόρηση για τα εταιρικά συστήματα διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου, ενώ οι αρχές εποπτείας (σε εθνικό και διεθνές επίπεδο) καθιστούν την διοίκηση της επιχείρησης υπεύθυνη για την επάρκεια των συστημάτων αυτών.

3.6.2 Μεθοδολογία διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου

Η διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου περιλαμβάνει την ταυτοποίηση, την μέτρηση και την κατάλληλη αντιμετώπιση των σχετικών κινδύνων. Η επιτυχής εκτέλεση αυτού του έργου προϋποθέτει τον συντονισμό των διαφόρων λειτουργικών τμημάτων της επιχείρησης (οικονομική διεύθυνση, παραγωγή, πωλήσεις και marketing, στρατηγική διοίκηση, διεύθυνση ανθρώπινου δυναμικού κ.λπ.) και αποτελεί μια βασική παράμετρο για την επιτυχή πορεία της.

Θεωρώντας τον επιχειρηματικό κίνδυνο ως την αβεβαιότητα για την μελλοντική πορεία μιας επιχείρησης, η διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου (enterprise risk management - ERM) μπορεί να ορισθεί σαν μια διαδικασία αποφάσεων και μέτρων που στοχεύουν στην μείωση της διαφοράς (διακύμανση) μεταξύ των επιδιωκόμενων (μελλοντικών) στόχων και των αποτελεσμάτων που τελικά επιτυγχάνονται. Δηλαδή, διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου είναι η διαδικασία σχεδιασμού, οργάνωσης, διεύθυνσης και ελέγχου των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης, με σκοπό την ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων του επιχειρηματικού κινδύνου στην καθαρή θέση και τα κέρδη.

Η μεθοδολογία αντιμετώπισης του επιχειρηματικού κινδύνου μπορεί να απεικονισθεί σε ένα πλαίσιο διαχείρισης, που αποτελείται από επτά λογικά βήματα, όπως περιγράφεται παρακάτω (Shackleton, 1997).

Πλαίσιο διαχείρισης επιχειρηματικού κινδύνου:

I. Προσδιορισμός επιχειρηματικών στόχων.

Η όλη διαδικασία διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου προϋποθέτει ότι η διοίκηση έχει αποκρυσταλλώσει άποψη – θέση για το είδος των επιχειρηματικών στόχων που επιδιώκει να υλοποιήσει.

II. Προσδιορισμός επιπέδου αποδεκτού κινδύνου.

Το επίπεδο αποδεκτού κινδύνου είναι ένα επίπεδο – στόχος, το οποίο μια επιχείρηση αποδέχεται και στο οποίο επιδιώκει να λειτουργεί. Προσδιορίζεται με βάση την γενικότερη στάση, την φιλοσοφία, καθώς και την ψυχοσύνθεση των μελών της διοίκησης, με δεδομένους τους επιχειρηματικούς στόχους, τον κλάδο δραστηριότητας της επιχείρησης και την επιδιωκόμενη απόδοση.

III. Ταυτοποίηση κινδύνων.

Στόχος της διαδικασίας αυτής είναι να γίνει εντοπισμός των κινδύνων που αντιμετωπίζει η επιχείρηση. Αυτό συνήθως επιτυγχάνεται με ελεύθερες δημιουργικές συζητήσεις (brainstorming) και συζητήσεις υποθετικών σεναρίων.

IV. Μέτρηση κινδύνων.

Αναφέρεται στις οικονομικές και άλλες επιπτώσεις για την επιχείρηση, εάν τελικά ο κίνδυνος συμβεί. Αυτή η διαδικασία κατά κανόνα απαιτεί άσκηση υψηλού επιπέδου κρίσης. Αυτό που έχει σημασία είναι η μέτρηση των κινδύνων να λαμβάνει υπόψη τόσο τα ευχερώς εντοπιζόμενα και μετρούμενα άμεσα κόστη, όσο και έμμεσα κόστη που συχνά διαφεύγουν της προσοχής.

V. Καθορισμός τρόπων αντιμετώπισης.

Οι κίνδυνοι πρέπει να ιεραρχηθούν, ανάλογα με την πιθανότητα επέλευσης και τις επιπτώσεις τους και εν συνεχεία να δοθεί προσοχή στους πλέον σημαντικούς.

Αφού γίνει η ιεράρχηση τους, κατά την αντιμετώπιση τους υπάρχουν τέσσερις βασικές επιλογές για την διοίκηση της επιχείρησης:

- **Αποφυγή του κινδύνου.**

Εάν ο κίνδυνος είναι πολύ μεγάλος, πολύ πιθανός, μη μεταβιβάσιμος και δεν επιδέχεται μείωση, τότε η μόνη επιλογή είναι η αποφυγή της ανάληψής του.

- **Μείωση κινδύνου.**

Η απόφαση για μείωση ενός κινδύνου προϋποθέτει την προσεκτική ανάλυση του κόστους μείωσης, σε σχέση με τα αναμενόμενα οφέλη. Δεν θα πρέπει να διαφεύγει της προσοχής η θετική συσχέτιση μεταξύ κινδύνου και απόδοσης. Ότι δηλαδή, η ανάληψη κινδύνου είναι προϋπόθεση για την επιτυχία ορισμένης κερδοφορίας.

- **Μεταβίβαση κινδύνου.**

Κλασικό παράδειγμα είναι οι ασφαλιστικές εταιρείες με τον θεσμό της αντασφάλισης. Στην πρακτική αυτή, η ασφαλιστική εταιρεία (πρωτασφαλιστής) που ασφαλίζει ένα μεγάλο κίνδυνο (π.χ. τους Ολυμπιακούς Αγώνες) μεταβιβάζει το μεγαλύτερο μέρος του κινδύνου (και των ανάλογων ασφαλίσεων) σε άλλες ασφαλιστικές εταιρείες (αντασφαλιστές). Το ποσό του κινδύνου που απομένει, μετά την μεταβίβαση μέρους αυτού, είναι το ποσό του κινδύνου που αναλαμβάνει η επιχείρηση.

- **Αποδοχή κινδύνου.**

Για κάθε επιχείρηση, υπάρχει ένα εύρος φυσιολογικού επιπέδου κινδύνου, το οποίο γίνεται αποδεκτό και εντός του οποίου η επιχείρηση λειτουργεί για να μεγιστοποιήσει το οικονομικό της αποτέλεσμα.

VI. Δημοσίευση της στρατηγικής διαχείρισης.

Οι πληροφορίες συνήθως δημοσιεύονται μαζί με τις ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις ως μέρος της Έκθεσης Διαχείρισης της Διοίκησης ή του Προσαρτήματος και συνήθως περιλαμβάνουν:

- Περιγραφή των κινδύνων των επιχειρήσεων
- Σύνοψη αναφορά στην στρατηγική αντιμετώπισης των κινδύνων
- Περιγραφή των βασικών δικλίδων ασφαλείας και ελέγχου
- Περιληπτική αξιολόγηση του όλου συστήματος διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου
- Αναφορά στις συνέπειες για την επιχείρηση από την επέλευση των κινδύνων που έχουν γίνει αποδεκτοί
- Αξιολογική αναφορά στις απαιτούμενες συμπληρωματικές ενέργειες για μεγαλύτερη ασφάλεια της επιχείρησης

VII. Παρακολούθηση.

Το όλο πλαίσιο Διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου της επιχείρησης χρειάζεται παρακολούθηση σε τακτά χρονικά διαστήματα. Σκοπός της παρακολούθησης είναι η επικαιροποίηση του πλαισίου διαχείρισης για να ληφθούν υπόψη τυχόν αλλαγές στην επιχείρηση, στον κλάδο ή στο επιχειρηματικό περιβάλλον. Η διαδικασία αυτή μπορεί να συνδυαστεί με άλλες επιχειρηματικές πρακτικές (όπως ο στρατηγικός σχεδιασμός ή ο ετήσιος προϋπολογισμός).

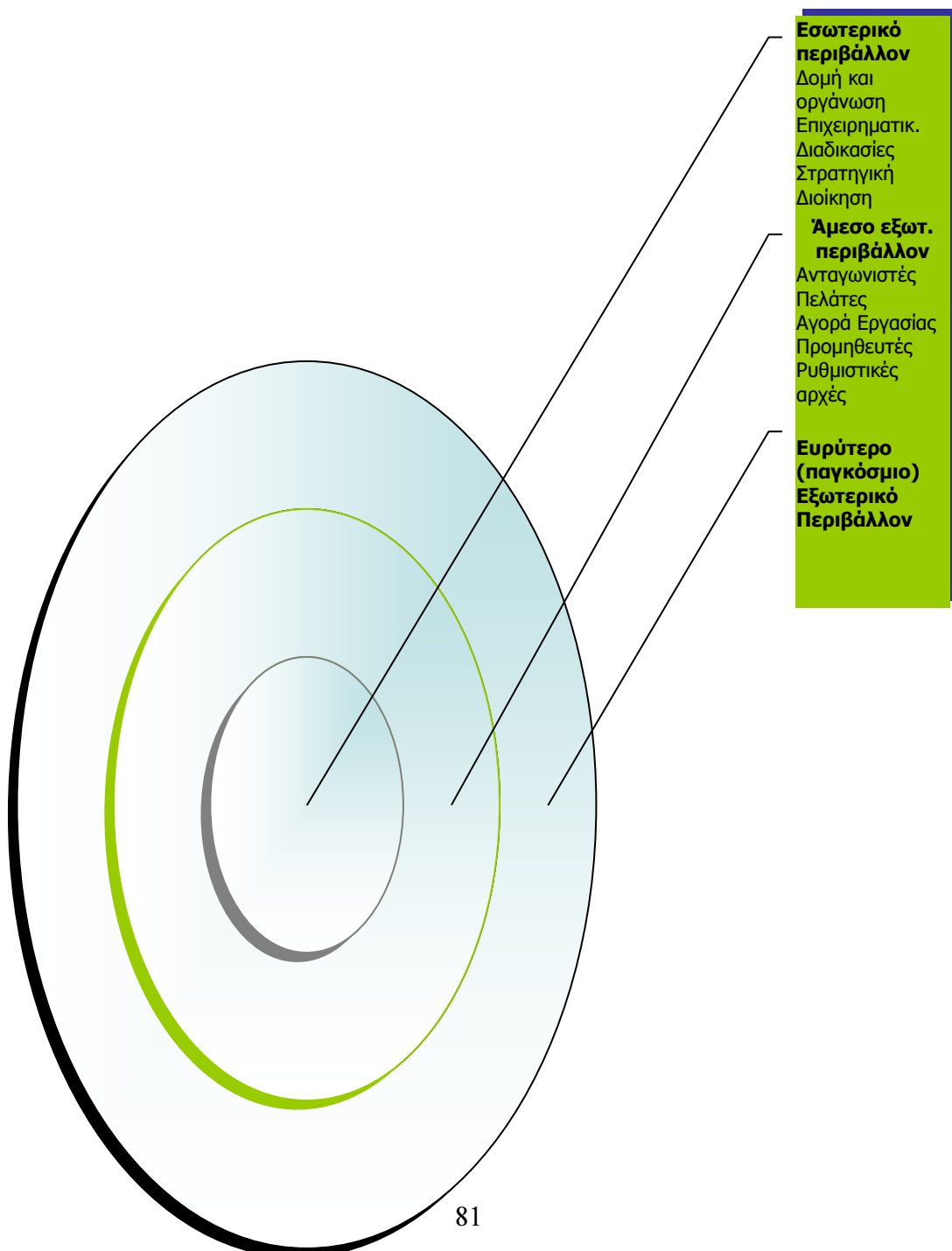
3.6.3 Ανάλυση του επιχειρηματικού κινδύνου

Η κεντρική ιδέα στην οποία στηρίζεται η ανάλυση του επιχειρηματικού κινδύνου είναι ότι από την μελέτη του, ο ελεγκτής μπορεί να αξιολογήσει το είδος και το επίπεδο του κινδύνου για σημαντικά σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ώστε να είναι σε θέση να προβεί στη συνέχεια σ' έναν ορθολογικό σχεδιασμό του ελέγχου του.

Σύμφωνα με την θεωρία συστημάτων κάθε επιχείρηση (και οργανισμός) λειτουργεί μέσα σ' ένα περίπλοκο δίκτυο σχέσεων με το εξωτερικό της περιβάλλον, με το οποίο και βρίσκεται σε μια σχέση αέναης αλληλεπίδρασης. Η επίδραση που δέχεται η επιχείρηση από το εξωτερικό της περιβάλλον εκδηλώνεται στις διάφορες πτυχές του δικού της εσωτερικού περιβάλλοντος.

Για να κατανοήσει ο ελεγκτής τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η επιχείρηση πρέπει πρώτα να κατανοήσει την δομή και την φύση αυτού του πλέγματος σχέσεων εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο, μέσα από αυτές τις σχέσεις, η επιχείρηση δημιουργεί πλούτο (αξία).

Οι σχέσεις της επιχείρησης με το περιβάλλον της παρουσιάζονται στο παρακάτω διάγραμμα:

Το εσωτερικό περιβάλλον μιας επιχείρησης συνθέτει τη δομή, την οργάνωση και τις διάφορες επιχειρηματικές διαδικασίες (processes). Οι παράμετροι αυτοί προσδιορίζονται από τη στρατηγική διοίκηση της επιχείρησης, η οποία έχει σαν αντικείμενο την ρύθμιση της σχέσης της επιχείρησης με το εξωτερικό περιβάλλον, καθορίζοντας τη δομή, την οργάνωση και τις διάφορες επιχειρηματικές διαδικασίες. Η σχέση της επιχείρησης με το εξωτερικό περιβάλλον είναι δυναμική και αμφίδρομη και η διοίκηση της επιχείρησης οφείλει να προσαρμόζει αναλόγως τη δομή του εσωτερικού περιβάλλοντος για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της επιχείρησης.

Το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης συνήθως διακρίνεται σε άμεσο (local) και παγκόσμιο (global). Το άμεσο περιβάλλον συνήθως έχει μια γεωγραφική γειννίαση με την επιχείρηση και (όπως φαίνεται στο διάγραμμα) αποτελείται από το εργατικό δυναμικό, τους προμηθευτές, τους πελάτες κ.λπ.

Το παγκόσμιο περιβάλλον στη σύγχρονη εποχή χαρακτηρίζεται από μειούμενες διαχρονικά διαφορές στον τρόπο λειτουργίας της οικονομίας, στους ρυθμιστικούς κανόνες και στον συλλογικό τρόπο σκέψης (κουλτούρα).

Η κατανόηση εκ μέρους του ελεγκτή της θέσης της επιχείρησης του πελάτη μέσα σε αυτό το παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον σχέσεων και κινδύνων, που ταυτόχρονα αποτελούν και ευκαιρίες για δημιουργία πλούτου, απαιτεί την εφαρμογή μιας απαγωγικής (top-down ή deductive) προσέγγισης.

Η διαδικασία αυτή αφορά τρία επιμέρους στάδια:

- Αρχικά, διενεργείται στρατηγική ανάλυση των κινδύνων που προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον.
- Στη συνέχεια, γίνεται ανάλυση των κινδύνων που συνδέονται με το εσωτερικό περιβάλλον και τις διαδικασίες (processes) της επιχείρησης του πελάτη.
- Τέλος, εκτιμώνται οι επιπτώσεις των επιχειρηματικών κινδύνων του πελάτη από το εξωτερικό και εσωτερικό του περιβάλλον, για τον ελεγκτικό κίνδυνο, σε σχέση με την διεξαγωγή του ελέγχου της τρέχουσας χρήσης. Οι επιπτώσεις αυτές είναι γνωστές ως υπολειμματικός κίνδυνος (residual risk). Ο υπολειμματικός κίνδυνος αναφέρεται στο τμήμα των κινδύνων του εσωτερικού ή του εξωτερικού περιβάλλοντος που, κατά την κρίση του ελεγκτή, δεν έχουν αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά και αποτελούν άμεσο πρόβλημα για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και, συνεπώς, μπορούν να επηρεάσουν την έκφραση γνώμης από τον ελεγκτή. Δηλαδή, ο υπολειμματικός κίνδυνος αντιπροσωπεύει θέματα στα οποία ο ελεγκτής πρέπει να στρέψει την προσοχή του.

Για να γίνει δυνατή η κατανόηση των σχέσεων αλληλεπίδρασης μεταξύ της επιχείρησης και του ευρύτερου περιβάλλοντος της σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, είναι απαραίτητο ο ελεγκτής να κατανοήσει το οργανωτικό επιχειρηματικό μοντέλο λειτουργίας της επιχείρησης (business model ή business design). Κάτι τέτοιο θα επιτρέψει στον ελεγκτή να κατανοήσει μια σειρά από παραμέτρους, όπως την επιχειρηματική δραστηριότητα του πελάτη, τη θέση στον κλάδο, τις πηγές και τα είδη κινδύνων που αντιμετωπίζει, τις διασυνδέσεις μεταξύ των κινδύνων και των λειτουργιών της επιχείρησης, καθώς και το πώς όλα αυτά επηρεάζουν τον ελεγκτή.

Η έννοια του επιχειρηματικού μοντέλου μιας επιχείρησης μπορεί να οριστεί ως (Afuah, 2003, p. 9):

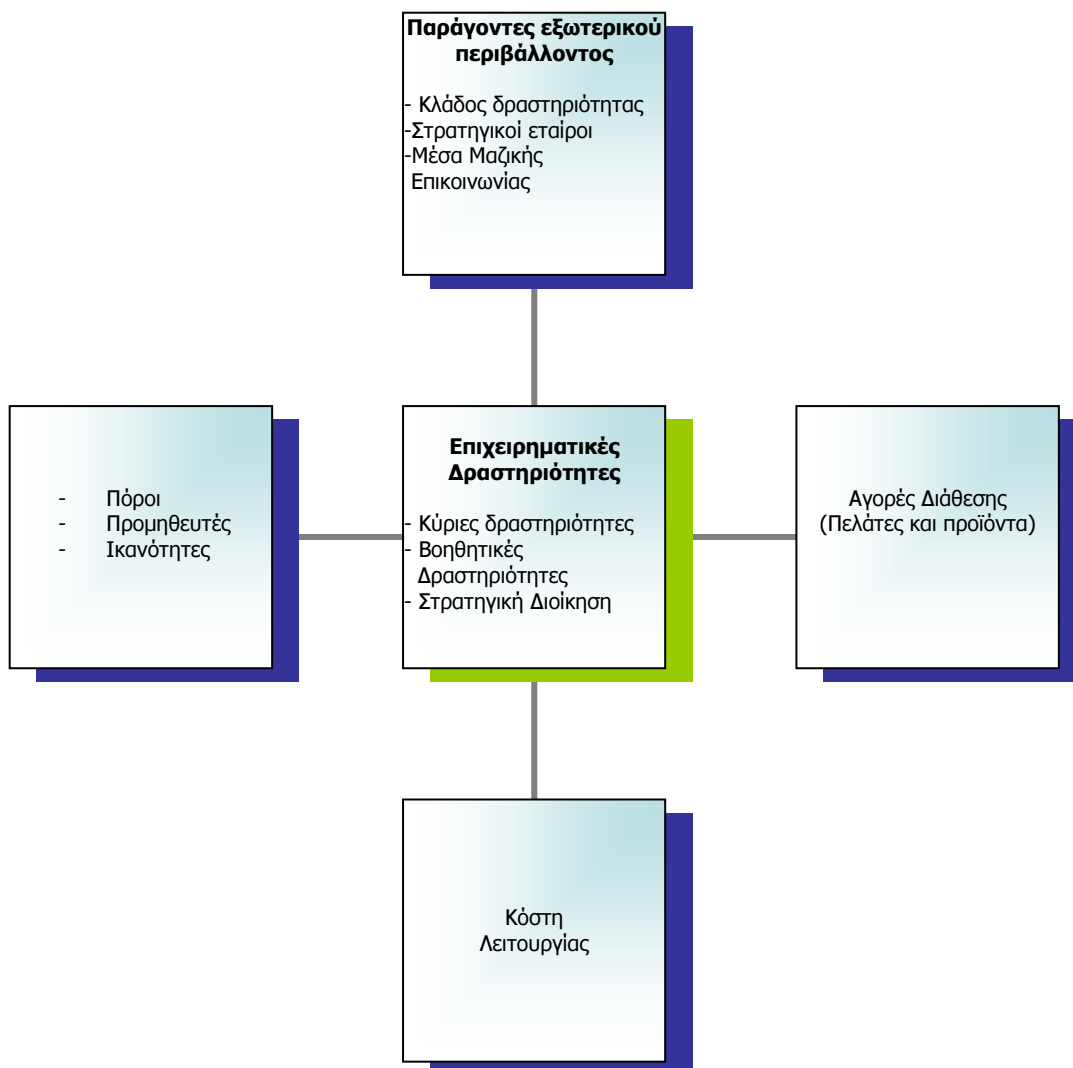
«... το σύνολο των δραστηριοτήτων που εκτελεί μια επιχείρηση, το πώς και το πότε εκτελεί αυτές τις δραστηριότητες χρησιμοποιώντας τους πόρους της έχοντας ως δεδομένο τον κλάδο δραστηριότητας, με σκοπό να δημιουργήσει υπέρτερη αξία για τους πελάτες της (superior customer value) ... και να είναι σε θέση να καρπωθεί μέρος αυτής της αξίας.»

Ο όρος «επιχειρηματικό μοντέλο» αναφέρεται στην χάραξη και εφαρμογή στρατηγικής, στο σχεδιασμό που έχει αναπτύξει μια επιχείρηση για να είναι σε θέση να παράγει προϊόντα ή υπηρεσίες και να δημιουργεί στη συνέχεια έσοδα και τελικά κέρδη προς όφελος των μετόχων της αλλά και άλλων κοινωνικών εταίρων. Προδιαγράφει το σύνολο των

επιχειρηματικών λειτουργιών, διαδικασιών και στρατηγικών και άλλων αποφάσεων από την σύλληψη της επιχειρηματικής ιδέας, την άντληση κεφαλαίων, την απόκτηση παραγωγικών περιουσιακών στοιχείων, την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών και την διάθεση αυτών στους καταναλωτές. Τελικά δηλαδή το επιχειρηματικό μοντέλο είναι ένα πλαίσιο για την δημιουργία κερδών.

Το επιχειρηματικό μοντέλο, ως νοητικό εργαλείο, είναι χρήσιμο διότι παρέχει έναν τρόπο απεικόνισης των διαφόρων σχέσεων μιας επιχείρησης. Η μελέτη του επιτρέπει στον ελεγκτή να αποκτήσει με συστηματικό τρόπο γνώση για την επιχείρηση, να εντοπίσει ευχερέστερα σημαντικά θέματα και κινδύνους που αντιμετωπίζει η επιχείρηση και να τεκμηριώσει πως αυτά επηρεάζουν το ελεγκτικό έργο.

Μια απλοποιημένη απεικόνιση της έννοιας του επιχειρηματικού μοντέλου παρουσιάζεται στο παρακάτω διάγραμμα (Σύγχρονη Ελεγκτική, Ά Έκδοση, σ. 231):

3.6.4 Ανάλυση εσωτερικών κινδύνων επιχειρηματικών διαδικασιών

Ο ελεγκτής προβαίνει σε ανάλυση των διάφορων επιχειρηματικών διαδικασιών με σκοπό να μελετήσει τους κινδύνους που παρουσιάζονται κατά την εσωτερική λειτουργία της επιχείρησης (internal threat analysis). Οι κίνδυνοι αυτοί εκδηλώνονται μεν στη λειτουργία μιας διαδικασίας, συνήθως όμως πηγάζουν από το εξωτερικό περιβάλλον (π.χ. αύξηση ανταγωνισμού ή εξέλιξη της τεχνολογίας μπορεί να οδηγήσουν σε απαξίωση αποθεμάτων). Σε άλλες περιπτώσεις, όμως, οι κίνδυνοι μπορεί να αποτελούν εσωτερικό θέμα μιας διαδικασίας (π.χ. λάθος στην επεξεργασία μιας συναλλαγής). Η ανάλυση των διαφόρων κινδύνων των επιχειρηματικών διαδικασιών επικεντρώνεται τόσο στην πιθανότητα επέλευσης τους, όσο και στην σοβαρότητα των συνεπειών τους, όπως αποτυπώνονται στο επόμενο διάγραμμα. Το επίπεδο κινδύνου 4 είναι η πλέον σοβαρή περίπτωση για τον ελεγκτή, ενώ το επίπεδο 1 η πλέον ανώδυνη.

Σοβαρότητα συνεπειών επέλευσης κινδύνων	Μεγάλη	Επίπεδο 2	Επίπεδο 4
	Μικρή	Επίπεδο 1	Επίπεδο 3
		Μικρή	Μεγάλη
Πιθανότητα επέλευσης κινδύνων			

(Σύγχρονη Ελεγκτική, σ. 251, διάγραμμα 7.8)

Ας υποθέσουμε ότι για μια επιχείρηση που δραστηριοποιείται σ' έναν ανταγωνιστικό κλάδο, ένας σημαντικός στρατηγικός κίνδυνος αναφέρεται στο ενδεχόμενο οι ανταγωνιστές να εισάγουν ένα ποιοτικότερο και φθηνότερο προϊόν.

Όπως είναι προφανές, ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αφορά τον ελεγκτή για μια σειρά από λόγους. Η επέλευση του κινδύνου αυτού μπορεί να οδηγήσει σε απαξίωση των αποθεμάτων της επιχείρησης ή ακόμα και ολόκληρης της γραμμής παραγωγής (πάγια), ενώ πελάτες μπορεί να ζητήσουν να επιστρέψουν τα αγορασμένα προϊόντα της επιχείρησης. Περαιτέρω, η επιχείρηση μπορεί να χάσει τους πελάτες της και να περιπέσει σε σοβαρά οικονομικά προβλήματα, αδυναμία εξόφλησης προμηθευτών και τελικά να οδηγηθεί εκτός αγοράς.

Εκτός των προφανών ελεγκτικών κινδύνων που συνεπάγονται οι συνθήκες αυτές (π.χ. παραποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων από την διοίκηση), ο ελεγκτής κινδυνεύει να απωλέσει και τον πελάτη του, δηλαδή μια πηγή εσόδων.

Ένας τρόπος μελέτης – διάγνωσης αυτών των κινδύνων από πλευράς ελεγκτή είναι η επισκόπηση των σχετικών εσωτερικών εκθέσεων και αναφορών του τμήματος Marketing της επιχείρησης. Ο ελεγκτής μπορεί επίσης να αναζητήσει δεδομένα της αγοράς σε εβδομαδιαία ή μηνιαία βάση και να χρησιμοποιήσει ειδικούς διαγνωστικούς δείκτες. Τα δεδομένα αυτά μπορεί να αναφέρονται στην αξία ή και τον όγκο πωλήσεων της επιχείρησης, σε αντιπαραβολή με τα αντίστοιχα προϋπολογιστικά στοιχεία της επιχείρησης, των βασικών ανταγωνιστών ή και ολόκληρου του κλάδου.

Ένα βασικό εργαλείο που χρησιμοποιείται για την πρόσκτηση γνώσης για τους κινδύνους επιχειρηματικών διαδικασιών είναι η διεξαγωγή δομημένων συνεντεύξεων με τα αρμόδια στελέχη της επιχείρησης, τα οποία έχουν τη σχετική ευθύνη. Τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να τίθενται περιλαμβάνουν και τα εξής:

- Πώς γίνεται ταυτοποίηση των βασικών πηγών κινδύνων?
- Πώς γίνεται ιεράρχηση των κινδύνων που ταυτοποιούνται?

- Πώς λαμβάνεται πληροφόρηση για τους σημαντικούς κινδύνους και πόσο αξιόπιστη είναι αυτή?
- Με ποια διαδικασία λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων?
- Διατίθενται οι απαιτούμενοι πόροι για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων?

Οι διάφορες περιπτώσεις και πηγές εσωτερικών κινδύνων των επιχειρηματικών διαδικασιών παρουσιάζονται συνοπτικά:

- I. Ηγεσία – διεύθυνση.
Όταν δεν υπάρχει σαφής οριοθέτηση ευθύνης και αρμοδιότητας στην διεύθυνση μιας επιχειρηματικής διαδικασίας, τότε οι κίνδυνοι λανθασμένων αποφάσεων είναι μεγαλύτεροι.
- II. Ηθική ακεραιότητα.
Οφείλει να εξεταστεί από τον ελεγκτή η πιθανότητα συγκρουόμενων συμφερόντων (conflict of interest) που θα μπορούσαν να οδηγήσουν κάποιους από το προσωπικό ή την διοίκηση σε βλαπτική για την επιχείρηση συμπεριφορά.
- III. Ανθρώπινοι πόροι.
Η επιτυχία ή η αποτυχία μιας επιχείρησης εξαρτάται από την ποιότητα, τις γνώσεις και την εμπειρία του προσωπικού της. Για τον λόγο αυτό, ο ελεγκτής οφείλει να εξετάσει το ανθρώπινο δυναμικό της.
- IV. Χρηματοοικονομικός προγραμματισμός.
Ο χρηματοοικονομικός προγραμματισμός (budgeting) καθορίζει την κατανομή πόρων σε διάφορες δραστηριότητες. Εάν οι στόχοι και η κατανομή των πόρων δεν είναι ευθυγραμμισμένοι είναι πιθανόν η επιχείρηση να υποστεί σοβαρές ζημιές.
- V. Πληροφοριακός κίνδυνος.
Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για τον ελεγκτή είναι η έλλειψη ακρίβειας και αξιοπιστίας στην λογιστική επεξεργασία συναλλαγών.
- VI. Λειτουργικός κίνδυνος.
Ο κίνδυνος αυτός αντιπροσωπεύει την πιθανότητα η βασική λειτουργία μιας διαδικασίας να αποτύχει. Η πιθανότητα αυτή εξαρτάται από τους διάφορους κινδύνους της εσωτερικής ανάλυσης που παρουσιάστηκαν πιο πάνω.

3.6.5 Αξιολόγηση κινδύνων εσωτερικών επιχειρηματικών διαδικασιών.

Αφού εντοπίσει τους κινδύνους που υπάρχουν σε κάθε σημαντική επιχειρηματική διαδικασία, ο ελεγκτής πρέπει στη συνέχεια να εξετάσει τα μέτρα που έχει σχεδιάσει και θέσει σε λειτουργία η διοίκηση της επιχείρησης για την αντιμετώπιση τους. Η μελέτη των διοικητικών δικλίδων σε επίπεδο επιχειρηματικής διαδικασίας είναι σημαντική και θα βοηθήσει τον ελεγκτή στην εξέταση του κινδύνου σφαλμάτων και των σχετικών δικλίδων σε λεπτομερέστερο επίπεδο.

Τονίζεται ότι όλες οι ελεγκτικές διαδικασίες, από την χαρτογράφηση της επιχειρηματικής διαδικασίας μέχρι την ανάλυση των κινδύνων και την αξιολόγηση των σχετικών διοικητικών δικλίδων, πρέπει να τεκμηριώνονται σε φύλλα εργασίας του ελεγκτή.

3.7 ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

3.7.1 Η έννοια της εύλογης παρουσίασης. (True and fair view)

Η έννοια της εύλογης παρουσίασης εισήχθη στο ελληνικό νομικό πλαίσιο με την προσθήκη του άρθρου 42α στον Κ.Ν. 2190/1920. η προσθήκη αυτή έγινε με το Π.Δ. 409/1986για την προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας προς την Τέταρτη Οδηγία της Ε.Ο.Κ. Συγκεκριμένα, η παράγραφος 2 του άρθρου 42α όρισε ότι «... οι οικονομικές καταστάσεις πρέπει να εμφανίσουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας». Οι λέξεις «πραγματική εικόνα» αποδίδουν στα ελληνικά, κατά την πρόθεση του νομοθέτη, την έννοια του «true and fair view». Προ της υιοθέτησης της έννοιας της εύλογης παρουσίασης, επικρατούσε η έννοια της αληθούς και ακριβούς παρουσίασης (true and correct view).

Σε ότι αφορά την Λογιστική, η έννοια της εύλογης παρουσίασης σημαίνει ότι η διοίκηση της επιχείρησης οφείλει να καταρτίζει εύλογες χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Από πλευράς Ελεγκτικής, η έννοια υποδηλώνει ότι οι ελεγκτές οφείλουν, με βάση τον έλεγχο τους, να εκφράζουν άποψη για το εάν η παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων είναι πράγματι εύλογη.

Πέραν των όποιων προβλημάτων μετάφρασης, πρέπει να τονιστεί ότι ο όρος «a true and fair view» κατά την ελληνική εταιρική νομοθεσία, αλλά και σύμφωνα με την Τέταρτη Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελεί το υπέρτατο κριτήριο για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Αυτό σημαίνει ότι ο ίδιος ο νόμος επιβάλλει την απόκλιση από υιοθετημένες λογιστικές ρυθμίσεις, εάν αυτό είναι απαραίτητο για την εύλογη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης.

Είναι σημαντικό να γίνει σαφές ότι «εύλογη εικόνα» δεν είναι ούτε «ακριβής εικόνα» ούτε «πραγματική εικόνα», χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να γίνεται προσπάθεια οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις να χαρακτηρίζονται από ένα υψηλό επίπεδο ακρίβειας (accuracy). Σε μερικά μάλιστα θέματα, το όλο λογιστικό – πληροφοριακό σύστημα θα πρέπει να εξασφαλίζει ακρίβεια στον απόλυτο ίσως βαθμό.

Τέτοια παραδείγματα είναι η καταχώρηση των τιμολογίων πωλήσεων στα βιβλία της επιχείρησης, η ενημέρωση του τιμοκαταλόγου των εμπορευμάτων ή προϊόντων με βάση τον οποίο γίνεται η τιμολόγηση, η ενημέρωση των λογαριασμών των πελατών, η καταμέτρηση των χρεογράφων στο χαρτοφυλάκιο της επιχείρησης, η καταμέτρηση των αποθεμάτων κατά τη διάρκεια της φυσικής απογραφής, ο προσδιορισμός των ποσών που οφείλουν οι πελάτες ή που οφείλονται στους προμηθευτές κ.λπ.

Όλα αυτά τα θέματα έχουν να κάνουν με την Λογιστική ως καταστιχογραφία (ενημέρωση βιβλίων – book keeping).

Η ακρίβεια, δηλαδή η μη ύπαρξη (σημαντικού) λάθους σε ότι αφορά στην καταστιχογραφία, είναι προϋπόθεση για χρηματοοικονομικές καταστάσεις που πληρούν το κριτήριο της εύλογης παρουσίασης.

3.7.2 Ο σκοπός του ελέγχου των Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων.

Με βάση το άρθρο 37 του περί ανωνύμων εταιρειών νόμου 2190, όπως αρχικά ετέθη το έτος 1920, οι ελεγκτές:

«... υποχρεούνται να ελέγξωσι τον Ισολογισμόν και τον Λογαριασμόν αποτελεσμάτων χρήσεως, υποβάλλοντες προς την τακτικήν γενικήν συνέλευσιν έκθεσιν περί του πορίσματος του ελέγχου αυτών. Εκ της εκθέσεως ταύτης δέον να προκύπτει σαφώς, μετ' έλεγchon της ακριβείας και νομιμότητος των εγγράφων εις τα βιβλία της επιχειρήσεως, εάν ο Ισολογισμός απεικονίζη την οικονομικήν κατάστασιν της επιχειρήσεως κατά την ημερομηνίαν της λήξεως

της ελεγχθείσης χρήσεως, ο δε λογαριασμός αποτελεσμάτων χρήσεως τα προκύψαντα αποτελέσματα».

Με βάση αυτό το νομικό πλαίσιο, η σχετική έκθεση των ελεγκτών προς τους μετόχους, τα πρώτα χρόνια μετά την εισαγωγή του νόμου 2190/1920 ανέφερε:

«... βρήκαμε πλήρη ακρίβεια στις εγγραφές και συμφωνία των υπολοίπων του καθολικού με τον ισολογισμό. Ο έλεγχος μας αποκάλυψε απόλυτη τάξη στα βιβλία της εταιρείας ... και όλα αυτά αποδεικνύουν ότι η διαχείριση της εταιρείας γίνεται χωρίς λάθη και αποτελεσματικά».

Στο θέμα του σκοπού του ελέγχου αναφέρθηκε, έμμεσα, και πάλι ο νόμος περί ανωνύμων εταιρειών στα μέσα της δεκαετίας του 1980, με την προσθήκη του άρθρου 42 α. Το άρθρο αυτό, που εξακολουθεί να βρίσκεται σε ισχύ, στην παράγραφο 2 απαιτεί οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις:

«... να εμφανίζουν με απόλυτη σαφήνεια την πραγματική εικόνα της περιουσιακής διάρθρωσης, της χρηματοοικονομικής θέσης και των αποτελεσμάτων χρήσης της εταιρείας».

Στα πλαίσια των παραπάνω νομικών ρυθμίσεων, η έκθεση (πρώην πιστοποιητικό) του Ορκωτού Ελεγκτή – Λογιστή, χωρίς να κάνει αναφορά στην έννοια της «πραγματικής εικόνας», έθιγε μόνο έμμεσα το θέμα του σκοπού του ελέγχου:

«... οι ανωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις, οι οποίες προκύπτουν από τα βιβλία και στοιχεία της Εταιρείας, απεικονίζουν μαζί με το προσάρτημα την περιουσιακή διάρθρωση και την οικονομική θέση της Εταιρείας κατά την 31 Δεκεμβρίου 20xx, καθώς και τα αποτελέσματα της χρήσεως που έληξε αυτή την ημερομηνία, βάσει των σχετικών διατάξεων που ισχύουν και των λογιστικών αρχών οι οποίες έχουν γίνει παραδεκτές».

Με την αναθεώρηση των ελληνικών ελεγκτικών προτύπων (τον Οκτώβρη του 2004), με την οποία υιοθετήθηκαν ως ελληνικά πρότυπα το μέρος (παράγραφοι) των αντίστοιχων διεθνών με έντονα τυπογραφικά στοιχεία, το θέμα του σκοπού του ελέγχου ουσιαστικά ρυθμίζεται από τα Δ.Ε.Π.

Συγκεκριμένα, με βάση το Δ.Ε.Π. 2002 :

«... ο σκοπός του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων είναι να δώσει στον ελεγκτή τη δυνατότητα να εκφέρει γνώμη για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτισθεί, από όλες τις ουσιώδεις πλευρές, σύμφωνα με ένα κανονιστικό πλαίσιο. Οι φράσεις που χρησιμοποιούνται για να εκφραστεί η γνώμη των ελεγκτών είναι “give a true and fair view” ή “present fairly, in all material respects” οι οποίοι είναι ισοδύναμοι όροι».

Με βάση το προϊσχύον Ε.Ε.Π. του ΣΟΕΛ 101 (Βασικά Standards):

«... αντικειμενικός σκοπός του τακτικού ελέγχου τυγχάνει κυρίως η πιστοποίησης περί της αληθινούς εμφανίσεως της περιουσιακής καταστάσεως και των οικονομικών αποτελεσμάτων εις τας υπό της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδος συντασσομένης Οικονομικής Καταστάσεις».

Στα νέα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα, ο όρος «πιστοποιητικό» έχει αντικατασταθεί από τον όρο «έκθεση ελέγχου». Η αλλαγή ορολογίας είναι επιβεβλημένη, καθώς με τις σύγχρονες αντιλήψεις, ο ελεγκτής δεν «πιστοποιεί» αλλά εκφράζει γνώμη για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Στο υπόδειγμα της έκθεσης του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, που υιοθετήθηκε με τα Ελληνικά Ελεγκτικά Πρότυπα του Οκτωβρίου 2004, χρησιμοποιείται η φράση «παρουσιάζουν εύλογα» για να αποδοθεί στα Ελληνικά η φράση «present fairly». Συγκεκριμένα, η παράγραφος έκφρασης γνώμης στο σχετικό υπόδειγμα έχει πλέον διαμορφωθεί ως εξής:

«Κατά την γνώμη μας, οι συνημμένες Οικονομικές Καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα, από κάθε ουσιώδη πλευρά, τη χρηματοοικονομική θέση της Εταιρείας κατά την 31 Δεκεμβρίου 20xx, την χρηματοοικονομική της επίδοση και τις ταμειακές της ροές [δεν γίνεται αναφορά στην κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων, διότι αυτή είναι καθαρά μια παραγωγική

κατάσταση] για την χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, όπως αυτά υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση [ή εφόσον δεν εφαρμόζονται τα Δ.Λ.Π., με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα]»

Ιστορικά πάντως, μπορεί να παρατηρήσει κανείς ότι η Ελλάδα έχει παρακολουθήσει τις διεθνείς εξελίξεις στην Λογιστική και στην Ελεγκτική, έστω και με κάποια χρονική καθυστέρηση.

Με βάση την προηγούμενη ανάλυση, **ο γενικός σκοπός του τακτικού ελέγχου των επιχειρήσεων ορίζεται ως:**

«Η έκφραση επαγγελματικής γνώμης από τον ελεγκτή σχετικά με το εάν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης παρουσιάζονται εύλογα, από κάθε ουσιώδη πλευρά, σύμφωνα με τις εφαρμοζόμενες γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές και την σχετική νομοθεσία».

Το κρίσιμο στοιχείο είναι ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν ουσιώδη σφάλματα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις οικονομικές καταστάσεις των χρηστών για τους οποίους προορίζεται η έκθεση ελέγχου.

3.7.3 Σφάλμα στις Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.

Η έννοια του σφάλματος (misstatement) μπορεί να αναφέρεται σε ποσοτικά σφάλματα στα διάφορα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σε σφάλματα παρουσίασης (π.χ. μορφής των χρηματοοικονομικών καταστάσεων) και σε σφάλματα στις γνωστοποιήσεις και αναλύσεις στο προσάρτημα (π.χ. παράλειψη γνωστοποιήσεων ή γνωστοποιήσεις που είναι παραπλανητικές ή δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, ανεπαρκείς αναλύσεις κ.λπ.)

Περαιτέρω, τα σφάλματα που μπορεί να παρεισφρήσουν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης είναι δύο βασικών κατηγοριών:

- Ακούσια σφάλματα (errors) και
- Εκούσια (σκοπούμενα) σφάλματα (irregularities).

Τα ακούσια σφάλματα επισυμβαίνουν χωρίς την πρόθεση της επιχείρησης και διακρίνονται σε:

- Σφάλματα παράλειψης (errors of omission) και
- Σφάλματα διάπραξης (errors of commission).

Τα σφάλματα παράλειψης αναφέρονται σε μη αναγνώριση υπαρκτών συναλλαγών ή υπολοίπων λογαριασμών, ενώ τα σφάλματα διάπραξης σε καταχώρηση ανύπαρκτων συναλλαγών ή υπολοίπων λογαριασμών. Δηλαδή, σε ένα σφάλμα παράλειψης δεν εμφανίζεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μια πραγματοποιημένη πώληση, ενώ σε ένα σφάλμα διάπραξης καταχωρείται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μια μη πραγματοποιημένη πώληση. Το σφάλμα μπορεί να αφορά λάθος ποσό, καταχώρηση σε λάθος λογιστική περίοδο ή κίνηση λανθασμένου λογαριασμού.

Τα σκοπούμενα σφάλματα (irregularities, fraud) οφείλονται είτε σε διαχειριστική απάτη (κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης), είτε σε απάτη χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων – financial statement fraud ή fraudulent financial reporting ή falsified financial statements). Η κατάχρηση γίνεται από μέλη του προσωπικού και μπορεί να πραγματοποιείται με διάφορους τρόπους (π.χ. ιδιοποίηση από τον ταμεία πληρωμών που κάνουν πελάτες της επιχείρησης). Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων γίνεται από την αρμόδια διοίκηση της επιχείρησης και μπορεί να επιτυγχάνεται με παράλειψη καταχώρησης συναλλαγών, με καταχώρηση ανύπαρκτων συναλλαγών, με εφαρμογή ακατάλληλων λογιστικών αρχών ή και με εσφαλμένη εφαρμογή των κατάλληλων λογιστικών αρχών.

3.7.4 Μέθοδοι συλλογής ελεγκτικών τεκμηρίων.

Η συλλογή ελεγκτικών τεκμηρίων γίνεται με διαφορετικές ελεγκτικές διαδικασίες και μεθόδους (across method triangulation).

Οι βασικότερες από αυτές είναι:

1. **Επιθεώρηση αρχείων και εγγράφων στοιχείων** (inspection of records and documents).

Αναφέρεται στην εξέταση διαφόρων αρχείων και εγγράφων που προέρχονται από τον πελάτη ή τρίτα πρόσωπα και μπορεί να είναι σε έντυπη ή σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. τιμολόγια, συμβάσεις, ηλεκτρονικά αρχεία κ.λπ.). Η αποδεικτική ικανότητα των τεκμηρίων αυτών μπορεί να ποικίλει. Τα τεκμήρια αυτά μπορεί, αναλόγως τις περιπτώσεις να υποστηρίζουν έναν ή περισσότερους από τους πέντε ισχυρισμούς της διοίκησης (Ύπαρξη ή Πραγματοποίηση, Πληρότητα, Δικαιώματα και Υποχρεώσεις, Επιμέτρηση ή Κατανομή).

2. **Επιθεώρηση και καταμέτρηση περιουσιακών στοιχείων** (inspection and counting of tangible assets).

Η επιθεώρηση περιουσιακών στοιχείων υποστηρίζει τους ισχυρισμούς Ύπαρξη ή Πραγματοποίηση, Πληρότητα και σε μεγαλύτερο βαθμό, Δικαιώματα και Υποχρεώσεις. Κλασικό παράδειγμα είναι η διενέργεια φυσικής απογραφής αποθεμάτων του πελάτη στο τέλος της λογιστικής περιόδου ή η καταμέτρηση του ταμείου.

3. **Παρακολούθηση** (observation).

Γίνεται κατά κανόνα οπτικά και αναφέρεται στις λειτουργίες ή διαδικασίες που εκτελούνται από το προσωπικό της επιχείρησης (π.χ. παρακολούθηση λειτουργίας εσωτερικών δικλίδων – όπως το χτύπημα της κάρτας παρουσίας από το προσωπικό, ή η διενέργεια απογραφής από τους υπαλλήλους της επιχείρησης).

4. **Επιβεβαίωση** (confirmation).

Ο ελεγκτής επιζητά με διάφορους τρόπους από ένα τρίτο πρόσωπο να επιβεβαιώσει ένα γεγονός, μια κατάσταση και γενικότερα μια πληροφορία. Κλασική περίπτωση επιβεβαίωσης είναι η αποστολή σχετικής επιστολής προς πελάτες, προμηθευτές, τράπεζες κ.λπ. για την επαλήθευση του υπολοίπου τέλους χρήσης.

5. **Επανυπολογισμός** (recalculation).

Ο επανυπολογισμός συνίσταται στην επιβεβαίωση της ακρίβειας των αριθμητικών πράξεων σε διάφορα στοιχεία ή αρχεία (τιμολόγια, δελτία αποστολής, ημερολόγια, καταστάσεις απογραφής κ.λπ.). Ο επανυπολογισμός μπορεί να γίνεται και αυτόματα με την χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών (computer assisted audit techniques - CAATs), εφόσον είναι δυνατή η άντληση στοιχείων από τα ηλεκτρονικά στοιχεία του πελάτη.

6. **Επανεκτέλεση** (re-execution).

Αφορά την επανάληψη, από τον ίδιο τον ελεγκτή, διαφόρων διαδικασιών που πρωτογενώς είχαν εκτελεστεί από τον πελάτη. Η επανεκτέλεση μπορεί να γίνει είτε χειρονακτικά, ή με την χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Κλασικό παράδειγμα είναι η επαναμέτρηση αποθεμάτων που έχουν απογραφεί από συνεργείο του πελάτη ή το «τρέξιμο» κάποιας ρουτίνας ενός λογισμικού, όπως η σύνταξη ισοζυγίου ηλικίας πελατών, για την εκτίμηση της απαιτούμενης πρόβλεψης επισφάλειας [το ισοζύγιο αυτό αναλύει το υπόλοιπο πελατών σε συγκεκριμένη ημερομηνία-για παράδειγμα στο τέλος της χρήσης-με βάση την ηλικία (παλαιότητα) κάθε πελάτη. Όσο μεγαλύτερη είναι η ηλικία ενός πελάτη, τόσο υψηλότερη η πιθανότητα ζημιών από επισφάλειες] .

7. **Αναλυτικές διαδικασίες** (συγκριτική ανασκόπηση – analytical review).
Αναφέρονται στην εξέταση της ευλογοφάνειας των δεδομένων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, με την ανάλυση σχέσεων χρηματοοικονομικών και μη-χρηματοοικονομικών στοιχείων και πληροφοριών. Σκοπός των αναλυτικών διαδικασιών είναι ο εντοπισμός τυχόν μη αναμενόμενων σχέσεων, τάσεων ή αποτελεσμάτων.
8. **Αναζήτηση της πορείας των εγγραφών** (tracing).
Η αναζήτηση της πορείας των εγγραφών ακολουθεί τη χρονική σειρά κατά τη φορά Παραστατικό – Ημερολόγιο – Καθολικό (ΠΗΚ). Ο ελεγκτής ξεκινά από το παραστατικό και στη συνέχεια ελέγχει την ενημέρωση του ημερολογίου και την μεταφορά (posting) στο καθολικό. Η διαδικασία αυτή υποστηρίζει τον ισχυρισμό Πληρότητα, αφού με τον τρόπο αυτό ο ελεγκτής ελέγχει εάν ένα υπάρχον παραστατικό έχει καταχωρηθεί και συμπεριληφθεί στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
9. **Ανάστροφη αναζήτηση της πορείας των εγγραφών** (vouching).
Η ανάστροφη αναζήτηση της πορείας των εγγραφών ακολουθεί τη φορά Καθολικό – Ημερολόγιο – Παραστατικό (ΚΗΠ). Ο ελεγκτής ξεκινά από το Καθολικό και στη συνέχεια ελέγχει την ενημέρωση του Ημερολογίου, για να καταλήξει στο Παραστατικό. Η διαδικασία αυτή υποστηρίζει τον ισχυρισμό Ύπαρξη ή Πραγματοποίηση, αφού με τον τρόπο αυτό ο ελεγκτής ελέγχει εάν για ένα ποσό που εμφανίζεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις υπάρχει το σχετικό παραστατικό.
10. **Ερωτήσεις** (inquiry).
Η υποβολή ερωτήσεων και οι συνεντεύξεις αποσκοπούν στην αναζήτηση πληροφοριών από διάφορων ειδικοτήτων πρόσωπα που ανήκουν στην επιχείρηση (προσωπικό κάθε βαθμίδας και μέλη της διοίκησης) ή ακόμη και από τρίτα πρόσωπα (πελάτες, προμηθευτές, νομικοί σύμβουλοι, τράπεζες κ.λπ.). Η αποδεικτική ισχύς των προφορικών συναντήσεων που λαμβάνονται σε σχετικές ερωτήσεις μπορεί, αναλόγως της περιπτώσεως, να ποικίλει σημαντικά. Οι ερωτήσεις πολλές φορές χρησιμοποιούνται για να διευκρινιστούν ή αξιολογηθούν καλύτερα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουν συγκεντρωθεί με άλλες ελεγκτικές διαδικασίες. Για παράδειγμα, οι αναλυτικές διαδικασίες μπορεί να έχουν εντοπίσει μια σημαντική μείωση των εξόδων πωλήσεων, ενώ οι πωλήσεις έχουν παρουσιάσει αύξηση. Ο προσεκτικός ελεγκτής θα απευθύνει ερωτήσεις προς τη διοίκηση, ως πρώτο βήμα για την εξήγηση και τεκμηρίωση της εκ πρώτης όψεως μη αναμενόμενης σχέσης.

3.8 Ποιοτικός Έλεγχος

Η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC), έχει καθορίσει την ύπαρξη διαδικασιών που πρέπει να εφαρμόζονται για την διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους ελεγκτές και τα ελεγκτικά γραφεία. Το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB), είναι το αρμόδιο όργανο της IFAC, για την έκδοση των Προτύπων αυτών.

Για την καθιέρωση βασικών αρχών, διαδικασιών και οδηγιών, σχετικά με την ευθύνη μιας ελεγκτικής εταιρείας, ώστε να υιοθετηθεί ένα επαρκές και αποτελεσματικό σύστημα ποιοτικού ελέγχου, έχει εκδοθεί το Διεθνές Πρότυπο ISQC1. Κάθε ελεγκτική εταιρεία, με ευθύνη της Διοίκησης της, πρέπει να καθιερώσει και να εφαρμόζει ένα τέτοιο σύστημα, ώστε να εξασφαλίζει ότι τηρούνται τα επαγγελματικά πρότυπα, οι διοικητικές και νομικές απαιτήσεις του επαγγέλματος καθώς και ότι οι εκθέσεις ελέγχου που εκδίδονται είναι αληθής και δεν παραπληροφορούν τους χρήστες αυτών. Πρόκειται, δηλαδή, για ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου διασφάλισης ποιότητας των ελεγκτικών εταιρειών.

Με βάση το Πρότυπο ISQC1, κάθε ελεγκτική εταιρεία οφείλει να έχει καταγεγραμμένο το σύστημα Ποιοτικού Ελέγχου που εφαρμόζει, το οποίο έχει γνωστοποιηθεί στο προσωπικό της. Ευθύνη των εργαζομένων της, είναι η εφαρμογή του παραπάνω συστήματος και η υποβολή προτάσεων και απόψεων για την βελτίωση του.

Μερικά από τα στοιχεία ενός συστήματος ποιοτικού ελέγχου αποτελούν τα εξής:

- Ευθύνες καθοδήγησης για ποιότητα εντός της ελεγκτικής εταιρείας.
- Ανεξαρτησία και δεοντολογικές απαιτήσεις.
- Αποδοχή και διατήρηση του ελεγκτικού έργου και των συναφών υπηρεσιών.
- Ανθρώπινο δυναμικό.
- Ανάθεση ευθυνών σε ελεγκτικές ομάδες.
- Διαδικασίες διεκπεραίωσης ελεγκτικού έργου.
- Συνεννόηση.
- Διαφορές γνώμης, παράπονα και καταγγελίες.
- Ποιοτικός έλεγχος ελεγκτικού έργου.
- Παρακολούθηση και τεκμηρίωση.

Η ύπαρξη, σε κάθε ελεγκτική εταιρεία, ενός συστήματος ποιοτικού ελέγχου κρίνεται απαραίτητο γιατί παρέχει τις αρχές και τις διαδικασίες, που πρέπει να είναι γνωστές στο προσωπικό της. Το προσωπικό πρέπει, επίσης, να γνωρίζει τους στόχους, το μήνυμα της προσωπικής ευθύνης για την ποιότητα κάθε έργου, καθώς και να ενθαρρύνεται από την ελεγκτική εταιρεία να κάνει προτάσεις και να παραθέτει απόψεις σε θέματα ποιοτικού ελέγχου.

3.8.1 Ευθύνες Καθοδήγησης για Ποιότητα μέσα στην Ελεγκτική Εταιρεία

Οι ελεγκτικές εταιρείες οφείλουν να καθιερώσουν αρχές και διαδικασίες, σχεδιασμένες με τέτοιο τρόπο, ώστε να προωθείται η κουλτούρα ότι η ποιότητα είναι σημαντική στη διεκπεραίωση κάθε ελεγκτικού έργου. Για να γίνει αυτό πραγματικότητα πρέπει η ελεγκτική εταιρεία να λειτουργεί με βάση τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και τις ειδικότερες διοικητικές και νομικές απαιτήσεις. Επίσης πρέπει κάθε ελεγκτής να συντάσσει την Έκθεση Ελέγχου με τέτοιο τρόπο ώστε να ταιριάζει με την εκάστοτε περίπτωση.

Μια ελεγκτική εταιρεία λειτουργεί σωστά όταν ενημερώνει, σε συνεχή και συστηματική βάση το προσωπικό της με σεμινάρια, συναντήσεις, υπομνήματα κ.λπ., για τη σημασία που έχει να είναι ένας έλεγχος ποιοτικός και πως μπορεί αυτό να γίνει πραγματικότητα. Οφείλει επίσης να ανταμείβει την υψηλής ποιότητας ελεγκτική εργασία και να επιβάλλει κυρώσεις στην αντίθετη περίπτωση.

Για όλους αυτούς τους λόγους πρέπει κάθε μέλος της Διοίκησης μιας ελεγκτικής εταιρείας να είναι υπεύθυνο για το σύστημα ποιοτικού ελέγχου της και να έχει επαρκή και κατάλληλη εμπειρία και ικανότητα. Μια ελεγκτική εταιρεία για να προτιμάται πρέπει να έχει κύρος και να μπορεί να αναλαμβάνει την ευθύνη.

3.8.2. Δεοντολογικές Απαιτήσεις

Κάθε ελεγκτική εταιρεία πρέπει να καθιερώσει αρχές και διαδικασίες, σχεδιασμένες καταλλήλως, ώστε να παρέχουν εύλογη διασφάλιση ότι αυτή και το προσωπικό της συμμορφώνονται με τις δεοντολογικές απαιτήσεις, όπως:

- Ακεραιότητα
- Αντικειμενικότητα
- Επαγγελματική επάρκεια και οφειλόμενη επιμέλεια
- Εχεμύθεια
- Επαγγελματική συμπεριφορά.

3.8.3 Ανεξαρτησία

Σημαντικό στοιχείο για την σωστή λειτουργία μιας ελεγκτικής εταιρείας είναι η ύπαρξη ανεξαρτησίας στους ελεγκτές της. Γι' αυτό το λόγο, κάθε ελεγκτική εταιρεία πρέπει να καθιερώσει, και σε αυτό το σημείο, αρχές και διαδικασίες, ώστε να παρέχουν εύλογη διασφάλιση ότι αυτή, το προσωπικό της και λοιποί τρίτοι (π.χ. εμπειρογνώμονες) ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του Κώδικα Δεοντολογίας της IFAC στο θέμα της ανεξαρτησίας του εξωτερικού ελεγκτή. Η ανεξαρτησία του εξωτερικός ελεγκτή είναι ένα από τα σημαντικότερα θέματα του ποιοτικού ελέγχου.

Μερικές από τις αρχές που πρέπει να υφίστανται στο θέμα της ανεξαρτησίας είναι:

- Η ελεγκτική εταιρεία πρέπει να γνωστοποιεί, επακριβώς, στο προσωπικό της και σε τρίτους, τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας, ώστε να εξετάζεται αν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις αυτές για κάθε αναλαμβανόμενο ελεγκτικό έργο.
- Οι προϊστάμενοι των ελεγκτικών ομάδων, πρέπει να ενημερώνουν τη Διοίκηση της ελεγκτικής εταιρείας σχετικά με τα αναλαμβανόμενα έργα και τις τυχόν απειλές που μπορεί να δέχονται κατά της ανεξαρτησίας του εξωτερικού ελεγκτή.
- Η Διοίκηση της ελεγκτικής εταιρείας πρέπει να εξακριβώνει και να αξιολογεί, τυχόν απειλές κατά της ανεξαρτησίας του εξωτερικού ελεγκτή και να αναλαμβάνει κατάλληλα μέτρα για την απάλειψη τέτοιων απειλών ή έστω τη μείωση αυτών σε ένα αποδεκτό, από τον Κώδικα Δεοντολογίας, επίπεδο.
- Η ελεγκτική εταιρεία οφείλει να αποχωρεί από οποιοδήποτε ανατιθέμενο ελεγκτικό έργο, σε περίπτωση δεν ικανοποιούνται οι απαιτήσεις ανεξαρτησίας.

Για την επίτευξη της ανεξαρτησίας του εξωτερικού ελεγκτή είναι, επίσης, απαραίτητη η διασφάλιση ότι η διοίκηση της ελεγκτικής εταιρείας ενημερώνεται εγκαίρως για τυχόν αθετήσεις απαιτήσεων ανεξαρτησίας, προκειμένου να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για επίλυση τέτοιων καταστάσεων. Μερικές από τις αρχές που μπορεί να καθιερώσει μια ελεγκτική εταιρεία γι' αυτό το θέμα είναι:

- Η Διοίκηση της ελεγκτικής εταιρείας πρέπει να ενημερώνεται από όλους τους εμπλεκόμενους, σχετικά με τις αθετήσεις ανεξαρτησίας που υποπίπτουν στην αντίληψή τους.
- Επίσης, να ενημερώνεται άμεσα από τους προϊσταμένους των ελεγκτικών ομάδων καθώς και από το λοιπό αρμόδιο προσωπικό, σχετικά με τις διαπιστωθείσες αθετήσεις ανεξαρτησίας και τις ενέργειες που έγιναν για την αντιμετώπισή τους.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας της IFAC, κάθε ελεγκτική εταιρία πρέπει να ζητά, σε ετήσια βάση, έγγραφη αξιολόγηση του προσωπικού της και συγκεκριμένα των εξωτερικών ελεγκτών της, κατά πόσο αυτό συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις ανεξαρτησίας.

Τέλος, ένα ακόμη σημείο που πρέπει να ελέγχεται από τη Διοίκηση της κάθε ελεγκτικής εταιρείας, προκειμένου για τη διασφάλιση του ποιοτικού ελέγχου, είναι το θέμα της οικειότητας, το οποίο αποκτάται όταν το ίδιο προσωπικό, απασχολείται, για μεγάλο χρονικό διάστημα, στην ήδη ελεγχόμενη εταιρεία. Και αυτό το θέμα μπορεί να διευθετηθεί καθιερώνοντας αρχές και διαδικασίες, όπως για παράδειγμα την αλλαγή υπεύθυνου ελεγκτή σε εισηγμένες εταιρίες κάθε επτά έτη κ.λπ.

Τα τελευταία χρόνια τα έτη από εφτά έχουν μειωθεί στα πέντε (πηγή: www.iesoel.gr)

3.8.4. Αποδοχή & Διατήρηση Ελεγκτικού Έργου & Συναφών Υπηρεσιών

Οι αρχές και οι διαδικασίες που θεσπίζει η κάθε ελεγκτική εταιρεία, εκτός από τα προαναφερθέντα, πρέπει να διασφαλίζουν ότι η αποδοχή και η διατήρηση ενός ελεγκτικού έργου από αυτήν γίνεται μόνο όταν κρίνει η Διοίκηση της ότι η ελεγχόμενη εταιρεία διαθέτει Διοίκηση με ακεραίο χαρακτήρα, η εταιρεία συμμορφώνεται στις δεοντολογικές απαιτήσεις και, επίσης, προτίθεται να παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, για να γίνει ο έλεγχος.

Για τον έλεγχο της ακεραιότητας της Διοίκησης της οικονομικής μονάδας πρέπει η ελεγκτική εταιρεία να εξετάζει την ταυτότητα την υπόληψη και τη συμπεριφορά των μελών αυτής, αλλά και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της.

Άλλα θέματα που πρέπει να εξεταστούν για την αξιολόγηση της ακεραιότητας της είναι κατά πόσο η οικονομική μονάδα επιμένει τη διατήρηση της αμοιβής του ελέγχου σε χαμηλό επίπεδο. Επίσης, σε τι βαθμό περιορίζεται το εύρος και η έκταση του ελεγκτικού έργου. Ακόμη πρέπει να εξετάζονται θέματα όπως οι τυχόν ενδείξεις για εμπλοκή της οικονομικής μονάδας σε ξέπλυμα χρήματος ή άλλες εγκληματικές δραστηριότητες.

Τέλος, πρέπει η ελεγκτική εταιρεία που αναλαμβάνει για πρώτη φορά την συγκεκριμένη οικονομική μονάδα να παραθέτει τους λόγους της επιλογής της, αλλά και η απερχόμενη ελεγκτική εταιρεία, τους δικούς της λόγους αποχώρησης.

Οι παραπάνω πληροφορίες μπορούν να δοθούν από επαγγελματίες που παρέχουν ή παρείχαν, στο παρελθόν, λογιστικές υπηρεσίες στην οικονομική μονάδα, από νομικούς συμβούλους, προσωπικό άλλων εταιριών, Τράπεζες κλπ.

Όσον αφορά το θέμα, ποιο θα είναι το προσωπικό που θα αναλάβει να εκτελέσει το συγκεκριμένο ελεγκτικό έργο, θα πρέπει να εξετάζονται τα εξής θέματα:

- Αν το ελεγκτικό προσωπικό έχει την απαιτούμενη γνώση και την εμπειρία που χρειάζεται να έχει κάποιος για τον κλάδο δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας (π.χ. τραπεζικός, ασφαλιστικός κλάδος κλπ.).
- Αν το ελεγκτικό προσωπικό είναι επαρκές και διαθέσιμο από την συγκεκριμένη ελεγκτική εταιρεία, για την ανάληψη του ελεγκτικού έργου.
- Αν υπάρχουν διαθέσιμοι εμπειρογνώμονες αν αυτοί απαιτούνται για την επίτευξη του ποιοτικού ελέγχου.
- Αν υπάρχει δυνατότητα περάτωσης του ελεγκτικού έργου εντός των καθορισμένων προθεσμιών, που τίθενται από το νόμο και την οικονομική μονάδα.

Αν η ελεγκτική εταιρία με βάση την πληροφόρηση που έχει, δεν επιθυμεί να αποδεχτεί ή να διατηρήσει το ελεγκτικό έργο, πρέπει να εξετάζονται τα εξής θέματα:

- Οι επαγγελματικές και νομικές ευθύνες της ελεγκτικής εταιρείας (π.χ. ενημέρωση Διοίκησης οικονομικής μονάδας, διοικητικές αρχές κλπ.).
- Η πιθανότητα αποχώρησης από το ελεγκτικό έργο, αφού ενημερωθεί η Διοίκηση της οικονομικής μονάδας για τους λόγους της αποχώρησης αυτής.

3.8.5 Ανθρώπινο Δυναμικό

Σημαντικό στοιχείο για την κάθε ελεγκτική εταιρεία είναι η ύπαρξη προσωπικού με ικανότητες, προσηλωμένο στις δεοντολογικές, διοικητικές και νομικές απαιτήσεις, ώστε να μπορεί να εκπληρώνει αποτελεσματικά τις υποχρεώσεις του. Για να εξασφαλίσει η ελεγκτική εταιρεία ότι διαθέτει τέτοιο προσωπικό, πρέπει να εξετάζει θέματα όπως: η επάνδρωση (π.χ. επιλογή ατόμων με ακεραιότητα χαρακτήρα και δυνατότητα εξελίξεως κ.λπ.), η αξιολόγηση της απόδοσης του εξωτερικού ελεγκτή στην ελεγκτική εργασία, οι ικανότητες και η επάρκεια γνώσεων και εμπειριών που διαθέτει (πχ συνεχής εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, εργασιακή εμπειρία, καθοδήγηση από έμπειρο προσωπικό κλπ.), η επαγγελματική εξέλιξη που έχει μέχρι τη στιγμή που προσλαμβάνεται από την ελεγκτική εταιρεία (π.χ. προώθηση σε ανώτερη επαγγελματική βαθμίδα κλπ.), η δυνατότητα προαγωγής (π.χ. προώθηση σε θέσεις μεγαλύτερων ευθυνών κλπ.), τι αποδοχές θα παραχωρεί στον κάθε υπάλληλο (πχ αποδοχές ανάλογα της ικανότητας κλπ.) και, τέλος, να μπορεί να αξιολογεί κατά πόσο έχει ανάγκη από προσωπικό.

3.8.6. Ανάθεση Ευθυνών σε Ελεγκτικές Ομάδες

Η ελεγκτική εταιρεία δεν μπορεί να φέρει την ευθύνη όλων των εξωτερικών ελεγκτών όλων των ελεγκτικών έργων. Γι' αυτό το λόγο πρέπει να αναθέτει την ευθύνη για κάθε ελεγκτικό έργο σε ένα εξουσιοδοτημένο εταίρο (αρμόδιο ελεγκτή, επικεφαλής ελεγκτικής ομάδας), ο οποίος αναλαμβάνει με τη σειρά του μια ομάδα ατόμων που θα φέρουν σε πέρας το εκάστοτε ελεγκτικό έργο.

Ο εξουσιοδοτημένος εταίρος πρέπει να διαθέτει τις κατάλληλες ικανότητες, επάρκεια και απαιτούμενο χρόνο, προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του. Επίσης, να μπορεί και να γνωρίζει τις ευθύνες του, και να είναι σε θέση να τις μνημονεύει στη Διοίκηση της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας.

Το εξουσιοδοτημένο αυτό άτομο σε συνεργασία με την ελεγκτική εταιρεία πρέπει να μπορεί να επιλέγει το κατάλληλο προσωπικό στο οποίο θα αναθέσει την εκτέλεση του ελεγκτικού έργου. Το προσωπικό αυτό εκτός από επαρκές, πρέπει, όπως έχει προαναφερθεί, να έχει τις απαραίτητες ικανότητες, την εμπειρία και το χρόνο, ώστε να μπορεί να εκτελεστεί το έργο σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και τις ειδικότερες διοικητικές και νομικές απαιτήσεις. Τα κριτήρια επιλογής του ελεγκτικού προσωπικού, για κάθε ανάθεση, πρέπει να είναι τα εξής:

- Γνώση και πρακτική εμπειρία σε παρόμοιο ελεγκτικό έργο.
- Γνώση επαγγελματικών προτύπων και διοικητικών και νομικών απαιτήσεων.
- Κατάλληλη τεχνική γνώση, συμπεριλαμβανομένης και της γνώσης της πληροφορικής.
- Γνώση του κλάδου δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας.
- Αυξημένη επαγγελματική κρίση.
- Γνώση των καθιερωμένων αρχών και διαδικασιών ποιοτικού ελέγχου της ελεγκτικής εταιρείας.

3.8.7. Διεκπεραίωση Ελεγκτικού Έργου

Κάθε ελεγκτική εταιρεία πρέπει να διασφαλίζει με αρχές και διαδικασίες, τη διεκπεραίωση του ελεγκτικού έργου σύμφωνα με τα επαγγελματικά πρότυπα και τις ειδικότερες διοικητικές και νομικές απαιτήσεις. Επίσης, πρέπει να εγγυάται ότι οι χορηγούμενες εκθέσεις είναι κατάλληλες για την κάθε περίπτωση. Οι αρχές και διαδικασίες που πρέπει να υφίστανται για να γίνουν πραγματικότητα τα προαναφερθέντα είναι:

- Ενημέρωση του προσωπικού για το σκοπό του ελεγκτικού έργου.
- Συμμόρφωση τόσο του προσωπικού όσο και της οικονομικής μονάδας με τα εφαρμοστέα Ελεγκτικά Πρότυπα.
- Εκπαίδευση, επίβλεψη και καθοδήγηση ελεγκτικού προσωπικού
- Επιθεώρηση τόσο της ελεγκτικής εργασίας, όσο και των σημαντικών αποφάσεων που ελήφθησαν κατά την εκτέλεση αυτού.

- Επιθεώρηση του τύπου που επιλέχθηκε από το ελεγκτικό προσωπικό για τη χορηγηθείσα έκθεση.
- Κατάλληλη τεκμηρίωση της εκτελεσθείσης ελεγκτικής εργασίας, καθώς και της επιλογής του χρόνου και της έκτασης της επισκόπησης του ελεγκτικού έργου
- Τήρηση όλων των αρχών και διαδικασιών που έχουν υιοθετηθεί από την ελεγκτική εταιρία, σε όλα τα θέματα.

3.8.8. Συνεννόηση

Το θέμα της συνεννόησης μεταξύ των συνεργαζόμενων ατόμων, ήταν ανέκαθεν πολύ σημαντικό για οποιαδήποτε οικονομική μονάδα. Έτσι η ελεγκτική εταιρία, όντας μια οικονομική μονάδα, πρέπει να διασφαλίζει την κατάλληλη συνεννόηση στα δύσκολα ή επίμαχα θέματα (π.χ. συζήτηση θεμάτων με άτομα που έχουν εξειδικευμένη εμπειρία και μπορούν να επιλύουν ένα δύσκολο ή επίμαχο θέμα κ.λπ.). Επίσης, πρέπει να υπάρχουν διαθέσιμα αρμόδια όργανα για να μπορεί να γίνει κατάλληλη συνεννόηση (π.χ. άλλες εταιρίες, επαγγελματικά και διοικητικά σώματα κ.λπ.), και τέλος, να υπάρχει τεκμηρίωση της φύσης και της έκτασης τέτοιων συνεννοήσεων (π.χ. θέμα συζήτησης, αποτελέσματα συνεννόησης, ληφθείσα απόφαση, τρόπος εφαρμογής απόφασης κ.λπ.).

3.8.9. Διαφορές Γνώμης

Είναι σύνηθες φαινόμενο να υπάρχουν μεταξύ των μελών της ελεγκτικής ομάδας και εκείνων που παρέχουν συμβουλές, διαφορές γνώμης, ή και ακόμη μεταξύ του προϊσταμένου της ελεγκτικής ομάδας και του επιθεωρητή ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου. Και σε αυτήν την περίπτωση οφείλει η ελεγκτική εταιρία να έχει καθιερώσει αρχές και διαδικασίες για το σχολιασμό και την επίλυση, φυσικά, αυτών των διαφορών γνώμης. Τα τελικά συμπεράσματα, στα οποία καταλήγει η ελεγκτική ομάδα, πρέπει όχι μόνο να τεκμηριώνονται αλλά και να εφαρμόζονται. Η έκθεση ελέγχου δεν πρέπει να χορηγείται μέχρις ότου επιλυθεί οποιοδήποτε επίμαχο θέμα.

Η επίλυση των διαφορών γνώμης συνηθίζεται να γίνεται κατόπιν συνεννόησης με άλλον ελεγκτή επαγγελματία ή με ένα επαγγελματικό ή διοικητικό Σώμα.

3.8.10. Ποιοτικός Έλεγχος του Ελεγκτικού Έργου

Αν και το Διεθνές Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου καθιερώνει τις αρχές και τις διαδικασίες για τη διενέργεια ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου, οφείλουν και οι ελεγκτικές εταιρίες από μόνες τους, να κάνουν το ίδιο, έχοντας ως στόχο την αξιολόγηση των σημαντικών αποφάσεων που λήφθηκαν από την ελεγκτική ομάδα, καθώς και τα τελικά συμπεράσματα που λήφθηκαν υπόψη στη διατύπωση της έκθεσης ελέγχου.

Οι αρχές και οι διαδικασίες της ελεγκτικής εταιρείας πρέπει να προβλέπουν τη διενέργεια ποιοτικού ελέγχου για όλους τους ελέγχους οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων οικονομικών μονάδων. Επίσης, η ελεγκτική εταιρεία πρέπει να θέτει κριτήρια αξιολόγησης των λοιπών ελέγχων, δηλαδή των μη εισηγμένων οικονομικών μονάδων, προκειμένου να υπαχθούν σε ποιοτικό έλεγχο.

Με βάση το ISQC1 η ελεγκτική εταιρεία πρέπει να προβλέπει την ολοκλήρωση του ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου πριν από τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου. Μετά τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου, η ελεγκτική εταιρεία και ο εξωτερικός ελεγκτής που διενήργησε τον έλεγχο, δεν φέρουν καμία ευθύνη.

Σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου, πέρα των όσων έχουν προαναφερθεί, ορίζει ότι κάθε ελεγκτική εταιρία πρέπει να καθιερώνει αρχές και διαδικασίες που καθορίζουν τα ακόλουθα:

α) Τη φύση, την επιλογή του χρόνου και την έκταση της διενέργειας ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου:

Η έκταση του ποιοτικού ελέγχου εξαρτάται από την πολυπλοκότητα του ελεγκτικού έργου, καθώς και τον κίνδυνο η έκθεση ελέγχου να μην είναι κατάλληλη.

Γι' αυτό το λόγο κρίνεται απαραίτητο να υπάρχει συζήτηση με τον προϊστάμενο της ελεγκτικής ομάδας, να γίνεται αναλυτική και εμπειριστατωμένη επισκόπηση των οικονομικών καταστάσεων της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας, να εξετάζεται εάν η έκθεση ελέγχου είναι κατάλληλη για τις περιστάσεις, να γίνεται προσεκτική επισκόπηση των επιλεγμένων φύλλων εργασίας, που αφορούν σε σημαντικές αποφάσεις που λήφθηκαν από την ελεγκτική ομάδα, καθώς και τα τελικά συμπεράσματα του ελέγχου.

Ιδιαίτερότητα, φανερώνει ο ποιοτικός έλεγχος για ελέγχους οικονομικών καταστάσεων οικονομικών μονάδων που είναι εισηγμένες. Σε αυτήν την περίπτωση κύριο μέλημα είναι η αξιολόγηση των μελών της ελεγκτικής ομάδας για την τήρηση της ανεξαρτησίας, που όπως προαναφέρθηκε αποτελεί πολύ σημαντικό στοιχείο του ποιοτικού ελέγχου. Πρέπει, επίσης, να γίνεται αξιολόγηση των σημαντικών κινδύνων που διαπιστώθηκαν κατά τη διάρκεια του ελέγχου και να παραθέτονται τα μέτρα που λήφθηκαν για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων. Παράλληλα με τα μέτρα πρέπει να παραθέτονται και οι ληφθείσες αποφάσεις σχετικά με τη σημαντικότητα που είχαν αυτές για τον έλεγχο, ιδιαίτερα για θέματα που αφορούν το είδος και τη βαρύτητα των διορθωμένων ή μη ανακρίβειών που προέκυψαν.

Ο ποιοτικός έλεγχος επίσης εξετάζει αν έγινε κατάλληλη συνεννόηση σε θέματα που υπάρχουν διαφορές γνώμης ή άλλα δύσκολα ή επίμαχα θέματα, καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τέτοιες συνεννοήσεις. Επίσης, ποια από αυτά τα θέματα και με ποιο τρόπο γνωστοποιήθηκαν, ως οφειλόταν, στη Διοίκηση της οικονομικής μονάδας και σε άλλους αρμοδίους φορείς, όπως η ελεγκτική επιτροπή, οι διοικητικές αρχές κ.λπ..

Τέλος, πρέπει να εξεταστεί, όπως προαναφέρθηκε, η καταλληλότητα της έκθεσης ελέγχου που χορηγήθηκε, αφού πρώτα αξιολογηθούν τα φύλλα εργασίας που επελέγησαν για ποιοτικό έλεγχο, ώστε να αντανakλούν την εκτελεσθείσα εργασία και να στηρίζουν τα τελικά συμπεράσματα του ελέγχου.

Όσον αφορά τον ποιοτικό έλεγχο των μη εισηγμένων οικονομικών μονάδων μπορεί αυτός, ανάλογα με τις περιστάσεις, να περιλαμβάνει μερικά ή όλα από τα προαναφερόμενα θέματα. Τέλος, ο επιθεωρητής ποιοτικού ελέγχου διενεργεί το έργο του πριν την αποπεράτωση του ελεγκτικού έργου, και αυτό συμβαίνει, ώστε αν υπάρξουν σημαντικά θέματα να επιλυθούν πριν από τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου.

β) Τα κριτήρια για την καταλληλότητα των επιθεωρητών ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου:

Στην προηγούμενη παράγραφο αναφέρθηκε ο επιθεωρητής ποιοτικού ελέγχου. Πρέπει να προβλέπεται από την κάθε ελεγκτική εταιρεία ο διορισμός επιθεωρητών ποιοτικού ελέγχου και να καθορίζονται οι ποιοτικές προδιαγραφές για την καταλληλότητά τους (πχ επαρκή και κατάλληλη εμπειρία, κύρος, ικανότητα παροχής συμβουλών, αντικειμενικότητα κ.λπ.). Ο επιθεωρητής ποιοτικού ελέγχου δεν πρέπει να είναι κάποιος από τους προϊσταμένους των ελεγκτικών ομάδων, ούτε να συμμετέχει στην εκτέλεση του ελεγκτικού έργου, αλλά ούτε και να λαμβάνει αποφάσεις για την ελεγκτική ομάδα. Γενικά δεν πρέπει να αναλαμβάνει θέματα που θα μπορούσαν να απειλήσουν την αντικειμενικότητά του.

Ο επιθεωρητής ποιοτικού ελέγχου αντικαθίσταται όταν δεν μπορεί να είναι αντικειμενικός κατά την εκτέλεση της εργασίας του. Η ελεγκτική εταιρία ενδέχεται να διορίσει στη θέση αυτή πρόσωπο εκτός εταιρίας αρκεί να διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα. Η περίπτωση αυτή διαπιστώνεται ότι συμβαίνει από μεμονωμένους επαγγελματίες ελεγκτές ή μικρές ελεγκτικές εταιρίες.

γ) Τεκμηρίωση του ποιοτικού ελέγχου του ελεγκτικού έργου:

Η τεκμηρίωση του ποιοτικού ελέγχου αφορά την εκτέλεση των απαιτούμενων, από τη Διοίκηση της ελεγκτικής εταιρίας, διαδικασιών για τον ποιοτικό έλεγχο του ελεγκτικού έργου, την ολοκλήρωση του ποιοτικού ελέγχου πριν από τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου και την

ενημέρωση του επιθεωρητή ποιοτικού ελέγχου για τα δύσκολα και επίμαχα θέματα, τις σημαντικές αποφάσεις που λήφθηκαν από την ελεγκτική ομάδα, καθώς και για την ορθότητα των τελικών συμπερασμάτων.

3.8.11. Παρακολούθηση

Κάθε ελεγκτική εταιρία πρέπει να διαθέτει έναν κανονισμό οποίος να περιλαμβάνει συναφείς, κατάλληλες και αποτελεσματικά λειτουργικές αρχές και διαδικασίες και ακολουθούνται στην πράξη. Για να γίνει αυτό εφικτό πρέπει να εξετάζονται συνεχώς και να αξιολογούνται από ένα σύστημα ποιοτικού ελέγχου της ελεγκτικής εταιρίας. Αυτό πρέπει να γίνεται σε μια κυκλική βάση που δεν πρέπει να επεκτείνεται περισσότερο από τρία έτη για κάθε αρμόδιο ελεγκτή.

Ο σκοπός της παρακολούθησης της συμμόρφωσης με τις αρχές και διαδικασίες ποιοτικού ελέγχου πρέπει να γίνεται για να διαπιστωθεί η τήρηση των επαγγελματικών προτύπων και των διοικητικών και νομικών απαιτήσεων.

Επίσης, μέσω της παρακολούθησης μπορεί να διαπιστωθεί αν και κατά πόσο το σύστημα ποιοτικού ελέγχου έχει κατάλληλα σχεδιαστεί και εφαρμόζεται αποτελεσματικά, καθώς και αν και κατά πόσο οι αρχές και διαδικασίες ποιοτικού ελέγχου έχουν εφαρμοστεί σωστά, ώστε οι εκθέσεις ελέγχου να είναι κατάλληλες για τις περιστάσεις.

Η ευθύνη της διαδικασίας παρακολούθησης του συστήματος ποιοτικού ελέγχου ανατίθεται σε «εξουσιοδοτημένο εταίρο» ή άλλα πρόσωπα με επαρκή και κατάλληλη εμπειρία και κύρος στην εταιρία. Η παρακολούθηση καλύπτει τόσο την καταλληλότητα του σχεδιασμού του συστήματος ποιοτικού ελέγχου όσο και την αποτελεσματική λειτουργία του. Η συνεχής εξέταση και αξιολόγηση του συστήματος ποιοτικού ελέγχου πρέπει να περιλαμβάνει αναλύσεις των νέων εξελίξεων στα επαγγελματικά πρότυπα και τις διοικητικές και νομικές απαιτήσεις, της έγγραφης επιβεβαίωσης συμμόρφωσης με τις αρχές της ανεξαρτησίας, της επαγγελματικής εξέλιξης και των αποφάσεων που αφορούν στην αποδοχή και διατήρηση του ελεγκτικού έργου. Επίσης, πρέπει να προσδιορίζονται οι τυχόν διορθώσεις και βελτιώσεις που απαιτούνται να γίνουν στο σύστημα ποιοτικού ελέγχου (π.χ. βελτιώσεις στην κατάρτιση, εκπαίδευση κλπ.), προκειμένου να ανανεωθεί και να γίνει πι σωστό.

Σε περίπτωση που διαπιστωθούν αδυναμίες στο σύστημα ποιοτικού ελέγχου σε ότι αφορά τη γνώση ή τη συμμόρφωση σε αυτό, πρέπει να ενημερώνονται οι αρμόδιοι της ελεγκτικής εταιρίας. Μάλιστα, η ελεγκτική εταιρία πρέπει να διαθέτει το κατάλληλο προσωπικό, το οποίο θα αναλάβει να κάνει τις αναγκαίες τροποποιήσεις στις αρχές και διαδικασίες του συστήματος ποιοτικού ελέγχου, για τη βελτίωση του.

Σε περίπτωση που κατά την αξιολόγηση του συστήματος ποιοτικού ελέγχου διαπιστωθούν ανεπάρκειες πρέπει να προσδιοριστεί πόσο σημαντικές είναι οι επιπτώσεις που δημιουργούνται. Εξετάζεται, λοιπόν, αν οι περιπτώσεις αυτές δε δείχνουν, στην πραγματικότητα, ανεπάρκεια του συστήματος ποιοτικού ελέγχου, ή αν είναι συστηματικές, επαναλαμβανόμενες ή άλλες ουσιώδεις αδυναμίες που απαιτούν άμεση διορθωτική ενέργεια.

Η αξιολόγηση των αδυναμιών του συστήματος ποιοτικού ελέγχου πρέπει να καταλήγει σε συστάσεις, όπως:

- κατάλληλη επανορθωτική πράξη, σχετικά με κάποιο ελεγκτικό έργο
- γνωστοποίηση των ευρημάτων σε αυτούς που είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και την επαγγελματική εξέλιξη
- μεταβολές στις αρχές και διαδικασίες του συστήματος ποιοτικού ελέγχου, και
- πειθαρχικές κυρώσεις σε αυτούς που αρνούνται να συμμορφωθούν με τις αρχές και διαδικασίες της ελεγκτικής εταιρίας και ειδικά σε εκείνους που ενεργούν έτσι κατ' επανάληψη.

Οι διαπιστωθείσες αδυναμίες του συστήματος ποιοτικού ελέγχου, πρέπει να γνωστοποιούνται στους προϊσταμένους των ελεγκτικών ομάδων, καθώς και στο αρμόδιο

προσωπικό της εταιρίας. Όταν τα αποτελέσματα της παρακολούθησης δείχνουν ότι η έκθεση ελέγχου είναι ακατάλληλη ή ότι έγιναν παραλείψεις κατά τη διαδικασία εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου, η ελεγκτική εταιρία πρέπει να καθορίσει περαιτέρω ορθές ενέργειες και να εξετάσει τη λήψη νομικής συμβουλής. Η γνωστοποίηση των αδυναμιών πρέπει να γίνεται τουλάχιστον σε ετήσια βάση, προκειμένου τα αρμόδια όργανα (ελεγκτικές ομάδες, αρμόδιο προσωπικό, διευθύνοντας σύμβουλος, διοικητικό συμβούλιο, κλπ) να ενεργήσουν άμεσα και κατάλληλα, σύμφωνα με τους καθορισμένους ρόλους και ευθύνες τους. Όταν η ελεγκτική εταιρία λειτουργεί ως μέρος ενός δικτύου, τότε τα συμπεράσματα της διαδικασίας παρακολούθησης πρέπει να γνωστοποιούνται σε όλους τους αρμοδίους του δικτύου.

Η σχετική γνωστοποίηση πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

- περιγραφή των διαδικασιών παρακολούθησης που εκτελέστηκαν από τα αρμόδια όργανα της ελεγκτικής εταιρίας
- τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τις διαδικασίες παρακολούθησης
- περιγραφή των ουσιαστικών αδυναμιών του συστήματος ποιοτικού ελέγχου που διαπιστώθηκαν σε συνεχή και συστηματική βάση και οι ενέργειες που έγιναν για την επίλυση των αδυναμιών αυτών.

3.8.12. Παράπωνα & Καταγγελίες

Η ελεγκτική εταιρία, σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου πρέπει να εξετάζει τυχόν παράπωνα και καταγγελίες των μελών της εταιρίας ή τρίτων, σχετικά με τη διενέργεια της ελεγκτικής εργασίας σύμφωνα με τα επαγγελματικά πρότυπα και τις διοικητικές και νομικές απαιτήσεις.

Γενικά, πρέπει να εξετάζει καταγγελίες περί μη συμμόρφωσης με το σύστημα ποιοτικού ελέγχου της ελεγκτικής εταιρίας.

Η έρευνα που γίνεται μετά τα παράπωνα και τις καταγγελίες, επιβλέπεται από έναν εταίρο, με επαρκή και κατάλληλη εμπειρία και κύρος μέσα στην εταιρία, ο οποίος δεν πρέπει να εμπλέκεται στο ελεγκτικό έργο. Στη σχετική έρευνα εμπλέκεται υποχρεωτικά και ο νομικός σύμβουλος της ελεγκτικής εταιρίας. Όταν τα αποτελέσματα των ερευνών δείξουν αδυναμίες στο σχεδιασμό ή τη λειτουργία των αρχών και διαδικασιών του ποιοτικού ελέγχου ή μη συμμόρφωση με το σύστημα ποιοτικού ελέγχου, η ελεγκτική εταιρία πρέπει να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα (π.χ. κατάλληλη επανορθωτική πράξη, μεταβολές στις αρχές και διαδικασίες, πειθαρχικές κυρώσεις κ.λπ.).

3.8.13. Τεκμηρίωση

Πέραν των όσων προαναφέρθηκαν, κάθε ελεγκτική εταιρία πρέπει να θεσπίζει αρχές και κανόνες που να προβλέπουν την κατάλληλη τεκμηρίωση της λειτουργίας του συστήματος ποιοτικού ελέγχου. Η τεκμηρίωση της λειτουργίας του συστήματος ποιοτικού ελέγχου πρέπει να φυλάσσεται για όσο χρόνο απαιτείται από νόμο, κανονισμό ή σχετική απόφαση της ελεγκτικής εταιρίας.

Παράγοντες, που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό της μορφής και του περιεχομένου της τεκμηρίωσης, είναι οι εξής:

- το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρίας και του αριθμού των ελεγκτικών ομάδων
- η έκταση των αρμοδιοτήτων που παρέχονται τόσο στο προσωπικό όσο και στις ελεγκτικές ομάδες
- η φύση και πολυπλοκότητα της ακολουθούμενης πρακτικής της ελεγκτικής εταιρίας και της οργάνωσής της.

3.9 Ελεγκτική Τεκμηρίωση

Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 230 είναι αυτό που ορίζει την «ελεγκτική τεκμηρίωση». Συγκεκριμένα το ορίζει «ως το αρχείο των ελεγκτικών διαδικασιών που έχουν διενεργηθεί, τα σχετικά στοιχεία που έχουν αποκτηθεί, καθώς και τα συμπεράσματα στα οποία ο ελεγκτής έχει καταλήξει από τον έλεγχό του».

Με βάση το πρότυπο αυτό ο ελεγκτής οφείλει να τεκμηριώσει, όσο γίνεται πιο έγκαιρα, σημαντικά θέματα του ελέγχου. Αυτό επιτυγχάνεται με τη συγκέντρωση επαρκών και κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων, με βάση τα οποία μπορεί ο ελεγκτής όχι μόνο να υποστηρίξει τη διατυπωμένη γνώμη του αλλά και να τεκμηριώσει ότι ο έλεγχος διενεργήθηκε σύμφωνα με τα Δ.Ε.Π.

Όταν η τεκμηρίωση του ελεγκτή είναι έγκαιρη και επαρκής, στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας του ελέγχου και διευκολύνει την αποτελεσματική επισκόπηση και αξιολόγηση των ελεγκτικών στοιχείων που έχουν συλλεχθεί, καθώς και των συμπερασμάτων που έχουν εξαχθεί πριν από τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου.

3.9.1. Σκοπός της Ελεγκτικής Τεκμηρίωσης

Η ελεγκτική τεκμηρίωση εξυπηρετεί πολλούς σκοπούς οι οποίοι επιτυγχάνονται σε συνδυασμό με τις διατάξεις και άλλων προτύπων. Η ελεγκτική τεκμηρίωση παρέχει σημαντική βοήθεια στην ελεγκτική ομάδα στα πλαίσια του σχεδιασμού και της εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου. Επίσης, παρέχει βοήθεια στα μέλη της ελεγκτικής ομάδας που είναι υπεύθυνα για την άμεση επίβλεψη του ελεγκτικού έργου, καθώς και την επισκόπηση του.

Το Ελεγκτικό Πρότυπο 230 έχει ακόμη σα στόχο τον προσδιορισμό της ανάληψης της ευθύνης από την ελεγκτική ομάδα για το ελεγκτικό έργο που εκτελεί. Αυτοί που αναλαμβάνουν την ευθύνη συνήθως καταρτίζουν ένα αρχείο θεμάτων το οποίο οφείλουν να διατηρούν για τους μελλοντικούς ελέγχους. Το αρχείο αυτό δίνει τη δυνατότητα σε έναν έμπειρο ελεγκτή να ασκεί ποιοτικούς ελέγχους και έρευνες, καθώς και να εκτελεί εξωτερικές έρευνες, σύμφωνα με το Διεθνές Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου και τις ισχύουσες νομικές και κανονιστικές διατάξεις.

(Ως έμπειρος ελεγκτής θεωρείται το πρόσωπο εκείνο που μπορεί να κατανοήσει με ευκολία τις ελεγκτικές διαδικασίες, τα ΔΕΠ, τις ισχύουσες νομικές και κανονιστικές διατάξεις, το επιχειρηματικό περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί η οικονομική μονάδα, καθώς και τα ελεγκτικά θέματα και τα θέματα που σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση στον τομέα που δραστηριοποιείται η οικονομική μονάδα.)

3.9.2. Η Φύση της Ελεγκτικής Τεκμηρίωσης

Η ελεγκτική τεκμηρίωση καταχωρείται σε έντυπα ή σε ηλεκτρονικά ή άλλα μέσα. Περιλαμβάνει την αξιολόγηση του ελεγκτικού κινδύνου, την ανάπτυξη της στρατηγικής του ελέγχου, τα φύλλα εργασίας και τα προγράμματα ελέγχου, που συνδέονται με το επίπεδο του ελεγκτικού κινδύνου, καθώς και τους ισχυρισμούς της Διοίκησης. Ακόμη περιλαμβάνει αναλύσεις, περιλήψεις σημαντικών θεμάτων, επιβεβαιωτικές επιστολές, αλληλογραφία, συμβόλαια, συμφωνίες και άλλα σημαντικά στοιχεία, που είναι απαραίτητα για την ελεγκτική τεκμηρίωση.

Η ελεγκτική τεκμηρίωση κάθε ελεγκτικού έργου συγκεντρώνεται σε ένα αρχείο (Audit file).

3.9.3. Μορφή, Περιεχόμενο & Έκταση των Φύλλων Εργασίας

Τα φύλλα πρέπει να είναι πλήρη και λεπτομερή και να παρέχουν μία συνολική εικόνα του ελέγχου που διενεργήθηκε. Στα φύλλα εργασία καταγράφονται τα στοιχεία και οι πληροφορίες, σχετικά το σχεδιασμό του ελεγκτικού έργου, τη φύση, την επιλογή του χρόνου και την έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών που διενεργήθηκαν, τις διαπιστώσεις του ελέγχου, καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα αποκτηθέντα ελεγκτικά

αποδεικτικά στοιχεία.

Τα φύλλα εργασίας πρέπει ο ελεγκτής να τα συντάσσει με τέτοιο τρόπο, ώστε ένας έμπειρος ελεγκτής, ο οποίος δεν έχει οποιαδήποτε σχέση με τον έλεγχο, να καθίσταται ικανός να κατανοήσει τη φύση, το χρόνο και την έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών που έχουν εκτελεστεί, καθώς και ότι αυτές είναι σύμφωνες με τα ΔΕΠ και τις ισχύουσες νομικές και κανονιστικές διατάξεις. Επίσης, να μπορεί να διαπιστώσει ποια είναι τα αποτελέσματα των ελεγκτικών διαδικασιών, καθώς και τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουν αποκτηθεί. Τα φύλλα ελέγχου πρέπει να δίνουν πληροφορίες για σημαντικά θέματα που απορρέουν από τον έλεγχο και να καταγράφονται σε αυτά τα συμπεράσματα, τα οποία έχουν εξαχθεί σχετικά με αυτά.

Η μορφή, το περιεχόμενο και η έκταση της ελεγκτικής τεκμηρίωσης των φύλλων εργασίας εξαρτάται από παράγοντες, όπως:

- Η φύση των ελεγκτικών διαδικασιών που εκτελέστηκαν
- Οι κίνδυνοι που μπορεί να προκύψουν όταν εντοπίζονται σημαντικά λάθη
- Ο βαθμός της κρίσης που απαιτείται για την εκτέλεση της εργασίας, καθώς και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων του ελέγχου
- Η σημαντικότητα των ελεγκτικών τεκμηρίων που αποκτήθηκαν
- Η φύση και ο βαθμός των εξαιρέσεων που εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν
- Η ανάγκη τεκμηρίωσης ενός συμπεράσματος το οποίο δεν προσδιορίζεται με ευχέρεια
- Η ελεγκτική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να διευκρινιστεί ότι δεν είναι ούτε απαραίτητο, ούτε και, φυσικά, πρακτικά εύκολο να τεκμηριώνεται κάθε εξεταζόμενο θέμα, από τον ελεγκτή κατά την διάρκεια του ελέγχου. Ο ελεγκτής μπορεί να παρέχει και προφορικά εξηγήσεις σχετικά με την εργασία την οποία έχει εκτελέσει.

Αυτό δε σημαίνει ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτές οι πληροφορίες για να εξηγήσει ή να τεκμηριώσει την πληροφορία αυτή.

3.9.4. Ελεγκτική Τεκμηρίωση των Προσδιοριστικών Χαρακτηριστικών των Θεμάτων που Ελέγχονται

Οι ελεγκτικές διαδικασίες χρειάζονται προσδιορισμό της φύσης, του χρόνου εκτέλεσής τους και την έκτασή τους. Γι' αυτό το λόγο ο ελεγκτής πρέπει να προσδιορίσει τα χαρακτηριστικά των περιοχών ή των θεμάτων που χρήζουν έλεγχο.

Όταν ο ελεγκτής καταχωρήσει τα χαρακτηριστικά αυτά, στην ουσία εξυπηρετούνται σκοποί, όπως π.χ. η ελεγκτική ομάδα καθίσταται υπεύθυνη της ελεγκτικής εργασίας που έχει διενεργηθεί και διευκολύνεται η έρευνα των παρατηρήσεων ή αλλιώς σφαλμάτων που εντοπίστηκαν. Ανάλογα με τη φύση των διαδικασιών ελέγχου, τα χαρακτηριστικά μπορεί να ποικίλουν. Το ίδιο μπορεί να συμβαίνει και για τα θέματα που πρόκειται να ελεγχθούν. Για παράδειγμα, όταν ένας ελεγκτής θελήσει να ελέγξει τις εντολές αγοράς, μπορεί να επιλέξει για τον έλεγχο του στοιχεία από τις ημερομηνίες και τον αριθμό των εντολών αγοράς.

Για διαδικασίες που απαιτούν επιλογή ή επισκόπηση πολλών στοιχείων, ο ελεγκτής μπορεί απλά να καταγράψει το σκοπό της διαδικασίας και να προσδιορίσει τον πληθυσμό. Δεν χρειάζεται να αναλύσει ξεχωριστά το κάθε στοιχείο. Σε περίπτωση που ο ελεγκτής ακολουθεί μία διαδικασία, κατά την οποία απαιτείται συστηματική δειγματοληψία από τον πληθυσμό εγγραφών και άλλων στοιχείων, μπορεί απλά να προσδιορίσει τα έγγραφα και τα στοιχεία που επιλέχθηκαν, υποδεικνύοντας την πηγή τους, το σημείο εκκίνησης και τη μέθοδο με την οποία έγινε η δειγματοληψία.

Για παράδειγμα, όταν θελήσει κάποιος ελεγκτής να ελέγξει τις δαπάνες που αφορούν τις φορτωτικές, για μία συγκεκριμένη περίοδο, στην ελεγκτική τεκμηρίωση μπορεί να καταγράψει την περίοδο που ήλεγξε, καθώς και τους αύξοντες αριθμούς των φορτωτικών. Όταν χρειάζεται να γίνουν διαδικασίες που απαιτείται η υποβολή ερωτημάτων στο προσωπικό της οικονομικής μονάδας, ο ελεγκτής μπορεί να καταγράψει τις ημερομηνίες και τα ονόματα, αλλά και την περιγραφή της θέσης του προσωπικού της οικονομικής μονάδας. Προκειμένου για την φυσική απογραφή ο ελεγκτής έχει τη δυνατότητα να καταγράψει τη διαδικασία ή το αντικείμενο της απογραφής, τα αρμόδια πρόσωπα που συμμετέχουν στην απογραφή, με τις σχετικές ευθύνες τους και τον χρόνο και τον τόπο που έγινε η αυτή.

3.9.5. Σημαντικά Θέματα

Το πρότυπο 230 ασχολείται με ιδιαίτερη προσοχή με τα σημαντικά θέματα. Σκοπός αυτού του τμήματος του προτύπου είναι η αξιολόγηση της σημαντικότητας των θεμάτων. Η εποικοδομητική αξιολόγηση απαιτεί αντικειμενική ανάλυση των γεγονότων και των συνθηκών που επικρατούν.

Σημαντικά θέματα μπορεί να είναι αυτά που αυξάνουν το ελεγκτικό κίνδυνο ή τα αποτελέσματα των ελεγκτικών διαδικασιών.

Λέγοντας αποτελέσματα ελεγκτικών διαδικασιών, εννοούμε την οικονομική πληροφόρηση που μπορεί να περιέχει ουσιώδη σφάλματα ή παραλείψεις ή την ανάγκη να αναθεωρηθεί η προηγούμενη αξιολόγηση του ελεγκτή, σχετικά με τους κινδύνους ύπαρξης ουσιωδών σφαλμάτων ή παραλείψεων και η ανταπόκριση του ελεγκτή στους κινδύνους αυτούς.

Άλλα σημαντικά θέματα είναι, οι συνθήκες οι οποίες προκαλούν στον ελεγκτή σημαντική δυσκολία στην εφαρμογή των κατάλληλων ελεγκτικών διαδικασιών, όπως και τα ευρήματα τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε «παρατήρηση» στην έκθεση ελέγχου.

Το Πρότυπο αυτό ωθεί τον ελεγκτή, στα πλαίσια της ελεγκτικής τεκμηρίωσης, να συντάξει μια σύνοψη, η οποία είναι γνωστή και ως μνημόνιο ολοκλήρωσης, στην οποία περιγράφει τα σημαντικά θέματα που έχουν εντοπισθεί κατά τη διάρκεια του ελέγχου, καθώς και πώς αυτά έχουν αντιμετωπισθεί. Η σύνοψη αυτή εξυπηρετεί την αποτελεσματική και αποδοτική επισκόπηση και έρευνα της ελεγκτικής τεκμηρίωσης, σε μεγάλα και σύνθετα ελεγκτικά έργα. Επιπλέον, η σύνταξη τέτοιου είδους περιλήψεων μπορεί να βοηθήσει τόσο τον ελεγκτή που διεξήγαγε τον έλεγχο όσο και τρίτους, στη μελέτη σημαντικών θεμάτων. Εύλογο είναι να σκεφτεί κανείς ότι ο ελεγκτής θα πρέπει να καταγράφει, εγκαίρως, τις συζητήσεις των σημαντικών θεμάτων με τη διοίκηση και τους λοιπούς αρμόδιους της οικονομικής μονάδας.

Η ελεγκτική τεκμηρίωση στο θέμα των σημαντικών θεμάτων περιλαμβάνει αρχεία όλων όσων έχουν συζητηθεί, καθώς και τότε συζητήθηκαν και με ποιον.

Δεν υπάρχει περιορισμός όσον αφορά τα αρχεία που συντάσσονται από τον ελεγκτή. Εκτός όμως από αυτά η ελεγκτική τεκμηρίωση πρέπει να περιλαμβάνει και άλλα κατάλληλα αρχεία, όπως τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, επιτροπών κλπ.) που συντάσσονται από τους αρμόδιους.

Μια τρίτη κατηγορία αρχείων που μπορούν να περιληφθούν στην ελεγκτική τεκμηρίωση των σημαντικών θεμάτων, είναι οι συζητήσεις με λοιπά πρόσωπα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται αυτά που ασκούν την εταιρική διακυβέρνηση, όπως και πρόσωπα τα οποία παρέχουν επαγγελματικές συμβουλές στην οικονομική μονάδα.

Εάν κατά τον έλεγχο ο ελεγκτής εντοπίσει πληροφορίες που έρχονται είτε σε αντίθεση, είτε σε ανακολουθία με τα τελικά συμπεράσματά του, σχετικά με ένα σημαντικό θέμα, οφείλει να καταγράψει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετώπισε την αντίθεση αυτήν ή την ανακολουθία κατά τη διατύπωση του τελικού συμπεράσματος.

(Παρατήρηση στην έκθεση είναι η έκφραση γνώμης ότι οι οικονομικές καταστάσεις της οικονομικής μονάδας φέρουν λάθη ή/και παραλείψεις)

3.9.6. Τεκμηρίωση των Αποκλίσεων από τις Βασικές Αρχές & τις Θεμελιώδεις Διαδικασίες

Όπως έχει προαναφερθεί πολλές φορές μέχρι στιγμής, στην παρούσα πτυχιακή εργασία, οι βασικές αρχές και θεμελιώδεις διαδικασίες των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων έχουν ως σκοπό να βοηθήσουν τον ελεγκτή στην επίτευξη ενός σωστού και αποτελεσματικού ελέγχου.

Κάθε ελεγκτής οφείλει, λοιπόν, να προσαρμόζεται στις βασικές αρχές και διαδικασίες που διέπουν τον τρόπο με τον οποίο θα γίνεται κάθε έλεγχος.

Εάν για οποιοδήποτε λόγο ο ελεγκτής χρειαστεί να παρεκκλίνει αυτών των βασικών αρχών, οφείλει να το αναφέρει, καθώς και να προσδιορίσει τις εναλλακτικές λύσεις και διαδικασίες που πρέπει να εκτελεστούν ούτως ώστε να επιτευχθεί ο σκοπός του ελέγχου και τους λόγους της απόκλισης. Σαφώς, ο ελεγκτής οφείλει να τεκμηριώσει τον τρόπο με τον οποίο εκτελέστηκαν οι εναλλακτικές διαδικασίες επαρκώς, ώστε να μπορούν να αντικαταστήσουν τις βασικές ή θεμελιώδεις διαδικασίες.

3.9.7. Προσδιορισμός του Συντάξαντος & του Επισκοπήσαντος

Κατά την ελεγκτική τεκμηρίωση της φύσης, του χρόνου και της έκτασης των εκτελεσθέντων ελεγκτικών διαδικασιών, ο ελεγκτής οφείλει να καταγράψει ποιος διενήργησε την ελεγκτική διαδικασία και πότε ολοκληρώθηκε η ελεγκτική εργασία. Επίσης πρέπει να αναφερθεί ποιος επισκόπησε την ελεγκτική εργασία, την ημερομηνία και την έκταση της επισκόπησης αυτής.

Το γεγονός ότι η επισκόπηση μιας ελεγκτικής διαδικασίας απαιτεί και την τεκμηρίωσή της, δεν προϋποθέτει και την σύνταξη φύλλου εργασίας που θα αποτελεί την απόδειξη ότι έγινε η επισκόπηση. Αντίθετα προϋποθέτει την γνώση του ποιος επισκόπησε συγκεκριμένα τμήματα ελεγκτικής εργασίας.

3.9.8. Σύνταξη του Τελικού Ελεγκτικού Αρχείου

Η σύνταξη του τελικού ελεγκτικού αρχείου, πρέπει να γίνεται εγκαίρως, και μάλιστα αμέσως μετά την ημερομηνία χορήγησης της έκθεσης ελέγχου. Το Διεθνές Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου απαιτεί οι ελεγκτικές εταιρίες να εφαρμόζουν διαδικασίες, που να εξασφαλίζουν την έγκαιρη ολοκλήρωση των ελεγκτικών αρχείων. Συγκεκριμένα προσδιορίζει ότι το τελικό ελεγκτικό αρχείο πρέπει να συντάσσεται εξήντα ημέρες μετά την ημερομηνία χορήγησης της έκθεσης ελέγχου.

Η ολοκλήρωση της σύνταξης είναι μια διοικητική διαδικασία που δεν περιλαμβάνει σε καμία περίπτωση την εκτέλεση νέων ελεγκτικών διαδικασιών ή τη διαμόρφωση νέων συμπερασμάτων. Θστόσο, μπορούν να γίνουν αλλαγές στην ελεγκτική τεκμηρίωση, κατά τη διάρκεια της τελικής σύνταξης, αρκεί η φύση τους να είναι μόνο διοικητικής μορφής.

Για παράδειγμα:

- Η διαγραφή ή απόρριψη εγγράφων ή στοιχείων που αντικαταστάθηκαν
- Η ταξινόμηση των φύλλων εργασίας
- Η υπογραφή των καταστάσεων ολοκλήρωσης του ελέγχου (check lists), οι οποίες σχετίζονται με την διαδικασία του ελεγκτικού αρχείου
- Η καταγραφή της ελεγκτικής τεκμηρίωσης την οποία ο ελεγκτής έχει αποκτήσει, συζητήσει και συμφωνήσει με τα μέλη της ελεγκτικής ομάδας του, πριν από την ημερομηνία έκδοσης της έκθεσης ελέγχου.

Μετά την ολοκλήρωση της σύνταξης του τελικού ελεγκτικού αρχείου ο ελεγκτής δεν επιτρέπεται να διαγράψει ή να απορρίψει ελεγκτικά τεκμήρια πριν από τη λήξη της περιόδου διατήρησης των φύλλων ελέγχου. Το Διεθνές πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου 1 απαιτεί οι ελεγκτικές εταιρίες να εφαρμόζουν διαδικασίες διατήρησης της τεκμηρίωσης των ελεγκτικών έργων. Επίσης, προσδιορίζει ότι η περίοδος διατήρησης, του ελεγκτικού αρχείου, δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα πέντε έτη από την ημερομηνία της έκθεσης ελέγχου.

3.9.9. Αλλαγές στην Ελεγκτική Τεκμηρίωση

Αλλαγές στην ελεγκτική τεκμηρίωση, μετά την ημερομηνία της έκθεσης ελέγχου, μπορεί να γίνουν σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως η αποκάλυψη μεταγενέστερων γεγονότων. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο ελεγκτής πρέπει να εκτελέσει νέες ή πρόσθετες ελεγκτικές διαδικασίες, που ενδεχομένως να τον οδηγούν σε νέα συμπεράσματα. Όταν συμβαίνει αυτό πρέπει να τεκμηριώσει τους λόγους που τον ανάγκασαν να εκτελέσει τις νέες ή πρόσθετες ελεγκτικές διαδικασίες, να παραθέσει αυτές τις νέες ή τις επιπρόσθετες ελεγκτικές διαδικασίες που εκτελέσθηκαν, τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτήθηκαν, καθώς και τα συμπεράσματα που προέκυψαν. Επίσης, όπως και στην αρχική διαδικασία έτσι και εδώ πρέπει να αναφερθεί τότε και από ποιον διενεργήθηκαν και έχουν επισκοπηθεί οι τυχόν αλλαγές επί της ελεγκτικής τεκμηρίωσης.

3.9.10. Φύλλα Εργασίας (Φ.Ε.)

Τα φύλλα εργασίας, που προκύπτουν από το κάθε ελεγκτικό έργο, είναι ιδιοκτησίας του αρμοδίου ελεγκτή που τα συνέταξε. Ο ελεγκτής οφείλει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να εξασφαλιστεί:

- Η τήρηση του απορρήτου και η εμπιστευτικότητα των Φ.Ε.
- Η ασφαλής διαφύλαξη των Φ.Ε. και
- Η διατήρηση των Φ.Ε. για την προβλεπόμενη, από την ισχύουσα νομοθεσία και τις επαγγελματικές ενώσεις, χρονική περίοδο.

3.9.11. Εξωτερικές Επιβεβαιώσεις

Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 505 «Εξωτερικές Επιβεβαιώσεις» παρέχει στον ελεγκτή τις οδηγίες που είναι απαραίτητες για τη διεξαγωγή ελέγχου με τη μέθοδο αυτή. Ο ελεγκτής, λοιπόν, οφείλει να εξετάσει αν και κατά πόσο η χρήση εξωτερικών επιβεβαιώσεων είναι απαραίτητη, προκειμένου για την απόκτηση επαρκών και κατάλληλων ελεγκτικών τεκμηρίων, σχετικά με την ύπαρξη και επιβεβαίωση των υπολοίπων των λογαριασμών, ώστε να μπορεί να διατυπώσει γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων. Είναι στην κρίση του ελεγκτή και μέσα στα πλαίσια των διατάξεων του συγκεκριμένου προτύπου, εάν πρέπει να προβεί στη χρήση των εξωτερικών επιβεβαιώσεων.

Παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται είναι η σπουδαιότητα του κάθε ελεγκτικού αντικειμένου, το εκτιμώμενο επίπεδο του εγγενούς κινδύνου και του κινδύνου εσωτερικού ελέγχου, καθώς και οι λοιπές ελεγκτικές διαδικασίες που μειώνουν τον ελεγκτικό κίνδυνο σε ένα αποδεκτά χαμηλό επίπεδο.

Ο ελεγκτής αναλαμβάνει να προσαρμόσει τις επιστολές εξωτερικής επιβεβαίωσης ανάλογα με το συγκεκριμένο ελεγκτικό στόχο. Δηλαδή ποιος θα είναι ο τύπος και το περιεχόμενο της επιστολής, έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα άμεσης απάντησης από τον λαμβάνοντα την επιστολή.

Επίσης, ο ελεγκτής οφείλει να εξετάσει επαρκώς αν υπάρχουν λόγοι για τους οποίους η διοίκηση της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας, αρνείται να αποσταλούν επιστολές εξωτερικής επιβεβαίωσης. Σε περίπτωση που οι λόγοι είναι βάσιμοι, τότε ο ελεγκτής πρέπει να εφαρμόσει εναλλακτικές διαδικασίες για να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, σχετικά με το θέμα αυτό. Σε περίπτωση, όμως, που δεν δεχθεί τους λόγους της άρνησης της διοίκησης ως βάσιμους και παράλληλα εμποδίζεται από αυτήν για την εκτέλεση, βάση των ελεγκτικών προτύπων, διαδικασίας της εξωτερικής επιβεβαίωσης, πρέπει να εξετάσει την περίπτωση αναφοράς του γεγονότος στην Έκθεση Ελέγχου.

Ο ελεγκτής, επίσης, οφείλει κατά την εκτέλεση των διαδικασιών της εξωτερικής επιβεβαίωσης, διατηρήσει τον έλεγχο της επιλογής αυτών στους οποίους θα σταλεί η σχετική επιστολή, της σύνταξης και αποστολής των επιστολών, καθώς και των σχετικών απαντήσεων.

Ας υποθέσουμε ότι, ο ελεγκτής καταφέρει να αποστείλει της επιστολές εξωτερικής επιβεβαίωσης, αλλά δεν λαμβάνει πίσω απαντητικές επιστολές. Σε αυτήν την περίπτωση οφείλει να εκτελέσει άλλες κατάλληλες εναλλακτικές διαδικασίες που να παρέχουν ισοδύναμα

αποδεικτικά τεκμήρια με εκείνα των επιστολών (π.χ. έλεγχος μεταγενέστερων ταμειακών εισπράξεων, εκταμιεύσεων μετρητών κ.λπ.). Αλλά ακόμη και αν λάβει απαντητικές επιστολές, θα πρέπει να ελέγξει την αξιοπιστία αυτών (π.χ. έλεγχος της αυθεντικότητας της απαντήσεως, τηλεφωνική επικοινωνία κ.λπ.).

Τέλος, θα πρέπει να αξιολογήσει αν τα αποτελέσματα της διαδικασίας εξωτερικής επιβεβαίωσης, καθώς και τα αποτελέσματα των λοιπών ελεγκτικών διαδικασιών που έχει διενεργήσει, του παρέχουν επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά αποδεικτικά τεκμήρια για τη διατύπωση γνώμης επί των ελεγχόμενων οικονομικών καταστάσεων. Σε αντίθετη περίπτωση οφείλει να εξετάσει την αναγκαιότητα διαφοροποίησης της Έκθεσης Ελέγχου.

Διευκρινίζεται ότι σε περίπτωση λειτουργίας επαρκούς και αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ο ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει ημερομηνίες επιβεβαιώσεων υπολοίπων λογαριασμών, προγενέστερες της ημερομηνίας κλεισίματος του Ισολογισμού, και ειδικότερα όταν απαιτείται να ολοκληρωθεί ο έλεγχος σε σύντομο χρονικό διάστημα, μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού.

3.9.12. Αρχικές Αναθέσεις – Υπόλοιπα Έναρξης

Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 510 «Αρχικές Αναθέσεις – Υπόλοιπα Έναρξης» εφαρμόζεται από τους ελεγκτές παράλληλα με το ελεγκτικό πρότυπο 710 «Συγκριτικά Στοιχεία».

Ο ελεγκτής οφείλει να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, όταν αναλαμβάνει να ελέγξει οικονομικές καταστάσεις για πρώτη φορά ή είχαν ελεγχθεί από άλλον ελεγκτή στην προηγούμενη χρήση. Επίσης, πρέπει να ελέγξει ότι τα υπόλοιπα έναρξης δεν περιέχουν ανακρίβειες που να επηρεάζουν ουσιωδώς τις οικονομικές καταστάσεις της τρέχουσας χρήσης. Αυτό επιτυγχάνεται όταν τα υπόλοιπα της προηγούμενη χρήσης έχουν ορθώς μεταφερθεί στην τρέχουσα χρήση ή έχουν, διορθωτικά, αναμορφωθεί όπου ήταν ενδεχόμενο. Άλλη μια επιβεβαίωση της επιτυχίας τους ελέγχου της τρέχουσα χρήσης υπάρχει όταν έχουν εφαρμοστεί, κατά τις προηγούμενες χρήσεις, οι κατάλληλες λογιστικές αρχές και μέθοδοι και οι τυχόν παρεκκλίσεις έχουν αναφερθεί στην αντίστοιχη έκθεση ελέγχου.

Αν, μετά την εφαρμογή ελεγκτικών διαδικασιών, ο ελεγκτής δεν κατορθώσει να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, ως προς τα υπόλοιπα έναρξης, είναι υποχρεωμένος να διατυπώσει το πόρισμα του ελέγχου είτε με σύμφωνη γνώμη, είτε με άρνηση γνώμης, είτε, όπου επιτρέπεται, διατύπωση γνώμης με εξαίρεση ή άρνηση γνώμης ως προς τα αποτελέσματα της χρήσης και διατύπωση σύμφωνης γνώμης ως προς τον ισολογισμό. Ο τρόπος που θα επιλέξει ο ελεγκτής να εκφράσει τη γνώμη του εξαρτάται από τα ευρήματα του.

Σε περίπτωση που η επίδραση των ανακρίβειών δεν έχει καταλλήλως αντιμετωπισθεί και επεξηγηθεί, ο ελεγκτής οφείλει να διατυπώσει γνώμη με εξαίρεση ή να διατυπώσει άρνηση γνώμης ανάλογα με την περίπτωση.

Επίσης, πρέπει να διατυπώσει γνώμη με εξαίρεση ή να διατυπώσει άρνηση γνώμης, κατά περίπτωση, αν οι ακολουθούμενες, κατά την τρέχουσα χρήση, λογιστικές αρχές είναι διαφορετικές από εκείνες που ακολουθήθηκαν στην προηγούμενη χρήση και εφόσον οι διαφοροποιήσεις αυτές δεν έχουν αντιμετωπισθεί και επεξηγηθεί.

Είναι σημαντικό ο ελεγκτής να διαφοροποιήσει την έκθεση ελέγχου του, όταν η διαφοροποίηση των δεδομένων των οικονομικών της προηγούμενης χρήσης έχει ουσιώδεις επιπτώσεις επί τα καταστάσεων της τρέχουσας χρήσης.

Τα παραπάνω δεν μπορεί να τα πιστοποιήσει ο ελεγκτής εάν δεν διαθέτει τα απαραίτητα συγκριτικά στοιχεία. Οφείλει, λοιπόν, να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια έτσι ώστε να πιστοποιήσει ότι οι οικονομικές καταστάσεις της προηγούμενης χρήσης και τα υπόλοιπα αυτών έχουν παρατεθεί με ακρίβεια και έχουν ταξινομηθεί ορθά.

Ανάλογα με τις διαπιστώσεις, ο ελεγκτής πρέπει να εκφράσει γνώμη επί των ελεγχόμενων οικονομικών καταστάσεων της παρούσας χρήσης. Κάνει σχετική παραπομπή στα υπόλοιπα της προηγούμενης χρήσης όταν γι' αυτά έχει εκφραστεί, στη προηγούμενη έκθεση

του ελεγκτή, γνώμη με εξαίρεση, άρνηση γνώμης ή αρνητική γνώμη. Δεν πρέπει, όμως, να ξεχνά να λάβει υπόψη του τα υπόλοιπα των νέων καταστάσεων, σε περίπτωση τροποποίησης ή αναθεώρησης των οικονομικών καταστάσεων της προηγούμενης χρήσης με τις διαπιστωθείσες, από τον έλεγχο, παραλείψεις.

Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή μη τροποποίησης ή αναθεώρησης των οικονομικών καταστάσεων της προηγούμενης χρήσης, παρότι αυτό ήταν απαραίτητο, πρέπει ο ελεγκτής να εκφράσει γνώμη με εξαίρεση, σχετικά με τα κονδύλια της προηγούμενης χρήσης.

Ακόμη και αν οι οικονομικές καταστάσεις της προηγούμενης χρήσης έχουν ελεγχθεί από άλλον ελεγκτή ή μπορεί και να μην έχουν ελεγχθεί καθόλου, πρέπει ο τωρινός ελεγκτής να το αναφέρει και αυτό, αρκεί να το κρίνει σκόπιμο.

Σε περίπτωση διαπίστωσης ανακριβών υπολοίπων των οικονομικών καταστάσεων της προηγούμενης χρήσης, ο ελεγκτής οφείλει να ζητήσει από τη Διοίκηση την τακτοποίηση των υπολοίπων αυτών. Σε περίπτωση άρνησης, οφείλει να αναφέρει το γεγονός αυτό στην έκθεση ελέγχου.

3.9.13. Έλεγχος Αποτιμήσεων στην Εύλογη Αξία

Βασική λογιστική αρχή είναι η σωστή αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας. Το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 545 «Έλεγχος Αποτιμήσεων στην Εύλογη Αξία και Γνωστοποιήσεις», παρέχει στον ελεγκτή τις οδηγίες για τον κατάλληλο χειρισμό τέτοιων περιπτώσεων.

Ο ελεγκτής οφείλει να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ότι οι αποτιμήσεις στην εύλογη αξία και οι γνωστοποιήσεις είναι σύμφωνες με το εφαρμοζόμενο πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων της οικονομικής μονάδας. Κατάλληλο τεκμήριο είναι η επαρκή γνώση της μεθοδολογίας της οικονομικής μονάδας για τον προσδιορισμό της εύλογης αξίας και των γνωστοποιήσεων, καθώς και των σχετικών διαδικασιών, προκειμένου να αναπτύξει μια αποτελεσματική ελεγκτική προσέγγιση (π.χ. γνώση και εμπειρία εκείνων που προσδιορίζουν την εύλογη αξία, παραδοχές της διοίκησης, έλεγχος αξιοπιστίας κ.λπ.). Μετά την απόκτηση της γνώσης αυτής, πρέπει, ο ελεγκτής, να εκτιμήσει τους κινδύνους ύπαρξης ουσιωδών ανακρίβειών που σχετίζονται με τις αποτιμήσεις στην εύλογη αξία και τις γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις, προκειμένου να προσδιορίσει τη φύση, την επιλογή του χρόνου και την έκταση των περαιτέρω ελεγκτικών διαδικασιών.

Πέρα όμως των προαναφερθέντων ο ελεγκτής πρέπει να εξασφαλίσει τεκμήρια για την πρόθεση και την ικανότητα της διοίκησης να διεκπεραιώσει την εργασία της αποτίμησης σύμφωνα με το εφαρμοζόμενο λογιστικό πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων. Ο ελεγκτής πρέπει να έχει την ικανότητα να αξιολογήσει αν η ακολουθούμενη μέθοδος αποτίμησης είναι κατάλληλη για την εκάστοτε περίπτωση, ιδίως όταν το λογιστικό και νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει εναλλακτικές μεθόδους αποτίμησης στην εύλογη αξία. Η επιλεγμένη μέθοδος αποτίμησης πρέπει να εφαρμόζεται παγίως. Το ίδιο ισχύει και για τις γνωστοποιήσεις που μπορεί να έχει κάνει η ελεγχόμενη οικονομική μονάδα. Πρέπει δηλαδή και αυτές να είναι σύμφωνες με το εφαρμοζόμενο λογιστικό πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων.

Ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί ο ελεγκτής να κρίνει αναγκαία τη χρήση των γνώσεων ενός εμπειρογνώμονα. Μπορεί όμως και ο ίδιος να έχει την ειδικευση του χρειάζεται, αλλά και τη γνώση να σχεδιάσει και να εκτελέσει ελεγκτικές διαδικασίες σχετικές με τις εύλογες αξίες. Επίσης, οφείλει να σχεδιάσει και να εκτελέσει περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες ανάλογα με τους εκτιμηθέντες κινδύνους ουσιωδών ανακρίβειών στις οικονομικές καταστάσεις, σχετικά με τις αποτιμήσεις στην εύλογη αξία και τις γνωστοποιήσεις στις καταστάσεις αυτές.

Το ΔΕΠ 545 δίνει στον ελεγκτή την οδηγία να αξιολογήσει κατά πόσο σημαντικές παραδοχές που χρησιμοποιήθηκαν από τη διοίκηση για την αποτίμηση στην εύλογη αξία, παρέχουν μια λογική βάση. Επίσης, πρέπει να επαληθεύσει τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για τις αποτιμήσεις στην εύλογη αξία και τις γνωστοποιήσεις και να

αξιολογήσει κατά πόσο οι αποτιμήσεις αυτές έχουν σωστά προσδιορισθεί. Δεν πρέπει να ξεχνάει όμως, επιπτώσεις από τυχόν μεταγενέστερα γεγονότα.

Τέλος, ο ελεγκτής κάνοντας μια τελική εκτίμηση του βαθμού, στον οποίο οι αποτιμήσεις στην εύλογη αξία και οι γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις είναι σύμφωνες με το υιοθετηθέν λογιστικό πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων, να αξιολογήσει την επάρκεια και καταλληλότητα των ελεγκτικών τεκμηρίων που εξασφάλισε, όπως επίσης και τη συνέπεια αυτών των τεκμηρίων με άλλα τεκμήρια που απέκτησε και αξιολόγησε κατά τη διάρκεια του ελέγχου. Αυτό επιτυγχάνεται με την εξασφάλιση γραπτών διαβεβαιώσεων από τη διοίκηση σχετικά με το εύλογο των σημαντικών παραδοχών, που υιοθετήθηκαν, συμπεριλαμβάνοντας αν και κατά πόσο αντανακλούν κατάλληλα την πρόθεση και ικανότητά της να διεκπεραιώσει τα σχέδια δράσης της, σχετικά με αποτιμήσεις στην εύλογη αξία ή γνωστοποιήσεις.

3.9.14. Μεταγενέστερα Γεγονότα

Τα γεγονότα που έχουν συμβεί μετά την ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού και μέχρι την ημερομηνία χορήγησης της έκθεσης ελέγχου ονομάζονται μεταγενέστερα. Όπως προαναφέρθηκε μεταγενέστερα γεγονότα μπορούν να οδηγήσουν σε αλλαγές στην ελεγκτική τεκμηρίωση. Γι' αυτό το λόγο ο ελεγκτής πρέπει να λαμβάνει υπόψη του την τυχόν επίπτωση των μεταγενέστερων γεγονότων στις οικονομικές καταστάσεις και στην έκθεση ελέγχου του.

Με ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να συλλέξει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ότι όλα τα γεγονότα, που έχουν επισυμβεί μέχρι την ημερομηνία της έκθεσης ελέγχου και επηρεάζουν σημαντικά τις οικονομικές καταστάσεις, έχουν εντοπισθεί πλήρως, έχουν λογιστικοποιηθεί δεόντως και επαρκώς γνωστοποιηθεί στις καταστάσεις αυτές. Σε περίπτωση που αποκαλυφθούν σημαντικά γεγονότα μετά τη χορήγηση της έκθεσης ελέγχου και πριν τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων, πρέπει να συζητήσει το θέμα με τη διοίκηση και να λάβει κατάλληλα μέτρα κατά περίπτωση, δηλαδή, αν υπάρχει ανάγκη τροποποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Σε περίπτωση που επιδεχθεί η τροποποίηση των οικονομικών καταστάσεων, ο ελεγκτής πρέπει να εκτελέσει τις απαραίτητες ελεγκτικές διαδικασίες και να χορηγήσει εκ νέου έκθεση ελέγχου επί των τροποποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Υπάρχει όμως και η περίπτωση η διοίκηση να αρνηθεί την τροποποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Τότε, ο ελεγκτής, πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα και να χορηγήσει νέα έκθεση ελέγχου στην οποία να διατυπώσει γνώμη με εξαίρεση ή αρνητική γνώμη.

Για σημαντικά γεγονότα που αποκαλύφθηκαν μετά τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων, αλλά συνέβησαν πριν την ημερομηνία της έκθεσης ελέγχου, πρέπει να ενημερωθεί η διοίκηση και να αξιολογήσει η ίδια κατά πόσο απαιτείται η αναθεώρηση και αναδημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων. Εάν η διοίκηση επιλέξει να αναθεωρήσει τις οικονομικές καταστάσεις, ο ελεγκτής πρέπει να εκτελέσει τις απαραίτητες ελεγκτικές διαδικασίες και να χορηγήσει νέα έκθεση ελέγχου επί των αναθεωρημένων οικονομικών καταστάσεων και παράλληλα να εκτιμήσει τα μέτρα που έλαβε η διοίκηση για την ενημέρωση των τρίτων. Μετά από όλα αυτά ο ελεγκτής έχει την υποχρέωση να συντάξει νέα έκθεση η οποία πρέπει να περιλαμβάνει ειδική παράγραφο στην οποία να δίνεται έμφαση, που να παραπέμπει σε σημείωση για τις οικονομικές καταστάσεις. Σε αυτές θα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στους λόγους που οδήγησαν στην αναθεώρηση των οικονομικών καταστάσεων. Για ότι συνέβη μετά τη δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων, ο ελεγκτής δεν φέρει καμία υποχρέωση να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια.

Προτού προβεί ο ελεγκτής σε λογιστικοποίηση μεταγενέστερων γεγονότων πρέπει να εξακριβώσει την ύπαρξη αυτών εκτελώντας τις ακόλουθες διαδικασίες:

- Επισκόπηση των διαδικασιών, που εφαρμόζει η Διοίκηση, για εξασφάλιση ότι έχουν επισυμβεί μεταγενέστερα γεγονότα
- Ανάγνωση πρακτικών των συνεδριάσεων των μετόχων, των μελών του ΔΣ και των ελεγκτικών και εκτελεστικών επιτροπών, που έγιναν μετά τη λήξη της χρήσης και

μελέτη θεμάτων που σχολιάστηκαν σε συνεδριάσεις, για τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα πρακτικά

- Ανάγνωση της τελευταίας ενδιάμεσης οικονομικής πληροφόρησης της οικονομικής μονάδας και, όπου θεωρείται αναγκαίο και ορθό, προϋπολογισμών, προβλέψεων ταμιακών ροών και άλλων συναφών εκθέσεων της διοίκησης
- Ερωτήματα ή επέκταση προηγούμενων προφορικών ή γραπτών ερωτημάτων προς τους δικηγόρους της οικονομικής μονάδας, αναφορικά με δικαστικές διενέξεις και απαιτήσεις
- Υποβολή ερωτημάτων στη διοίκηση για το κατά πόσο συνέβησαν μεταγενέστερα γεγονότα, τα οποία θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις οικονομικές καταστάσεις.

Τα ερωτήματα που μπορούν να υποβληθούν στη Διοίκηση είναι τα ακόλουθα:

- Το τρέχον καθεστώς στοιχείων που έχουν λογιστικοποιηθεί με βάση προσωρινά δεδομένα, (π.χ. λογιστικοποίηση υπεραξίας επιχείρησης με προσωρινά δεδομένα κλπ.)
- Κατά πόσο έχουν υπεισέλθει σε νέες δεσμεύσεις, δανεισμούς ή εγγυήσεις
- Κατά πόσο έγιναν ή σχεδιάζεται να γίνουν πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων
- Κατά πόσο έγινε έκδοση νέων μετοχών ή ομολογιακών δανείων ή συμφωνία για συγχώνευση ή εκκαθάριση ή σχεδιάζεται να γίνουν τέτοιες πράξεις
- Κατά πόσο απαλλοτριώθηκαν από το Δημόσιο περιουσιακά στοιχεία ή καταστράφηκαν, για παράδειγμα, από πυρκαγιά ή πλημμύρα
- Κατά πόσο σημειώθηκαν εξελίξεις, σχετικά με θέματα ενδεχόμενων υποχρεώσεων.
- Κατά πόσο έγιναν ασυνήθεις λογιστικές αναπροσαρμογές σε στοιχεία του ισολογισμού.
- Κατά πόσο συνέβησαν γεγονότα που θα έπρεπε να αλλάξουν τις λογιστικές αρχές και μεθόδους (π.χ. η ισχύς της παραδοχής της συνεχιζόμενης δραστηριότητας κ.λπ.).

3.9.15 Χρησιμοποίηση της Εργασίας Άλλου Ελεγκτή

Το παρόν Ελεγκτικό Πρότυπο 600 «Χρησιμοποίηση της Εργασίας Άλλου Ελεγκτή», έχει εφαρμογή μόνο για τις εταιρείες που έχουν σχέση μητρικής – θυγατρικής. Για τη σύνταξη των ενοποιημένων καταστάσεων πρέπει οι ελεγκτές της μητρικής να χρησιμοποιήσει τα ευρήματα του ελεγκτή της θυγατρικής. Δεν αφορά τις σχέσεις των ελεγκτών των τρεχουσών χρήσεων με τους προκατόχους τους.

Ο ελεγκτής, λοιπόν, που αναλαμβάνει τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις οφείλει αρχικά να προσδιορίσει πως μπορεί η εργασία του ελεγκτή της θυγατρικής εταιρείας να επηρεάσει το δικό του έλεγχο. Στα πλαίσια αυτού του προσδιορισμού, μπορεί να εκτιμήσει την επαγγελματική ικανότητα του ελεγκτή της θυγατρικής στο συγκεκριμένο ελεγκτικό έργο.

Όπως σε κάθε έλεγχο, έτσι και σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει ο ελεγκτής να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, σχετικά με την ποιότητα του διενεργηθέντος ελέγχου της θυγατρικής εταιρείας. Παράλληλα θα πρέπει να συνεκτιμήσει τα σημαντικά ευρήματα του. Ένας έμπειρος ελεγκτής σίγουρα δε θα παραλείψει να διενεργήσει και κάποιες ελεγκτικές επαληθεύσεις στις οικονομικές καταστάσεις της θυγατρικής, προκειμένου να διαπιστώσει εάν υπάρχουν τυχόν λάθη ή παραλείψεις.

Από την πλευρά του ελεγκτή της θυγατρικής εταιρείας, πρέπει να αναφέρουμε ότι, κρίνεται απαραίτητο να συνεργάζεται με τον ελεγκτή της μητρικής εταιρείας. Ιδιαίτερα, όταν ο ελεγκτής της μητρικής είναι αναγκασμένος να περιοριστεί μόνο στην εργασία του ελεγκτή της θυγατρικής.

Σε περίπτωση που ο ελεγκτής της μητρικής εταιρείας δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει την εργασία του ελεγκτή της θυγατρικής εταιρείας, και επίσης δεν μπορεί και ο ίδιος να διενεργήσει ελεγκτικές διαδικασίες, οφείλει να διατυπώσει γνώμη με εξαίρεση ή να αρνηθεί να διατυπώσει γνώμη, επειδή υπάρχει περιορισμός στο εύρος και την έκταση του ελέγχου.

3.9.16 Χρησιμοποίηση της εργασίας εμπειρογνώμονα

Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης ενός ελεγκτικού έργου, ο ελεγκτής έχει τη δυνατότητα να ζητήσει τη βοήθεια ενός εμπειρογνώμονα, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων. Αυτή μπορεί να δοθεί με τη μορφή μιας έκθεσης, μιας γνώμης ή ακόμη με αποτιμήσεις και δηλώσεις του εμπειρογνώμονα αυτού. Σε τέτοια περίπτωση ο ελεγκτής πρέπει κατά το σχεδιασμό του ελεγκτικού έργου, να εντοπίσει τις περιοχές των οικονομικών καταστάσεων, όπου απαιτείται η χρησιμοποίηση της εργασίας ενός εμπειρογνώμονα, και να μνημονεύσει σχετικά στην έκθεση ελέγχου.

Πριν την επιλογή χρήσης ενός εμπειρογνώμονα, ο ελεγκτής πρέπει να λάβει υπόψη του τη σπουδαιότητα του υπό εξέταση κονδυλίου των οικονομικών καταστάσεων, τον κίνδυνο ανακρίβειας με βάση τη φύση και την πολυπλοκότητα του υπό εξέταση ζητήματος και την επάρκεια και καταλληλότητα άλλων διαθέσιμων ελεγκτικών τεκμηρίων.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που πραγματικά κρίνεται απαραίτητη η χρησιμοποίηση της εργασίας ενός εμπειρογνώμονα. Τέτοιες είναι:

- Αποτιμήσεις ορισμένων περιουσιακών στοιχείων στην εύλογη αξία, όπως γηπέδων και κτιρίων, βιομηχανοστασίων και μηχανολογικού εξοπλισμού κ.λπ.
- Απογραφή των ποσοτήτων ή της φυσικής κατάστασης περιουσιακών στοιχείων, όπως ορυκτών αποθηκευμένων σε στοιβάδες, υπόγειων ορυκτών, αποθεμάτων πετρελαίου και υπολειμματικής ωφέλιμης ζωής ακινητοποιήσεων.
- Προσδιορισμός υποχρεώσεων με τη χρήση ειδικευμένων τεχνικών ή μεθόδων, όπως αναλογιστική μελέτη για τον προσδιορισμό των υποχρεώσεων στο προσωπικό κλπ.
- Η επιμέτρηση ολοκληρωμένων έργων, καθώς και των προς ολοκλήρωση εργασιών, σε εν εξελίξει συμβάσεις.
- Νομικών γνωμοδοτήσεων που αφορούν δικαστικές διενέξεις, ερμηνείες συμβάσεων, καταστατικών και κανονισμών.

Για να επιλέξει το κατάλληλο εμπειρογνώμονα, ο ελεγκτής πρέπει να αξιολογήσει την αντικειμενικότητα και την επαγγελματική ικανότητα του (π.χ. οικονομική εξάρτηση εμπειρογνώμονα με την οικονομική μονάδα, επαγγελματική άδεια, εμπειρία, φήμη κλπ.). Ο εμπειρογνώμονας μπορεί να είναι είτε συμβεβλημένος με την οικονομική μονάδα ή με τον ελεγκτή, είτε απασχολούμενος από την οικονομική μονάδα ή από τον ελεγκτή.

Ο ελεγκτής και σε αυτήν την περίπτωση πρέπει να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ότι η εργασία του εμπειρογνώμονα είναι επαρκής και κατάλληλη για τους σκοπούς του ελέγχου. Επίσης, πρέπει να αξιολογήσει την καταλληλότητα της εργασίας του εμπειρογνώμονα σε συνδυασμό με την αντίστοιχη αξιολόγηση της Διοίκησης της οικονομικής μονάδας, που διατυπώνεται στις οικονομικές καταστάσεις.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι σε περίπτωση που τα αποτελέσματα της εργασίας του εμπειρογνώμονα δεν παρέχουν επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ή τα αποτελέσματα αυτά είναι αντίθετα με άλλα στοιχεία ελέγχου, το θέμα πρέπει να επιλύεται από τον ελεγκτή. Γι' αυτό το λόγο ο ελεγκτής πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός και πως θα συντάξει την έκθεση ελέγχου. Δεν πρέπει για παράδειγμα να παραπέμψει στην εργασία του εμπειρογνώμονα, γιατί μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί επιφύλαξη για τη γνώμη του. Μόνο στην περίπτωση που η έκθεση ελέγχου που χορηγείται με εξαίρεση, μπορεί ο ελεγκτής να παραπέμψει στην εργασία του εμπειρογνώμονα. Αν υπάρξει άρνηση της άδειας και ο ελεγκτής πιστεύει ότι η παραπομπή είναι αναγκαία, τότε πρέπει να ζητηθεί νομική συμβουλή.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (ΔΕΠ)

Δ.Ε.Π. 1: *Πρότυπο Ποιοτικού Ελέγχου ISQCS*

Με βάση το πρότυπο αυτό κάθε ελεγκτική εταιρεία πρέπει να καθιερώσει βασικές αρχές και ουσιαστικές διαδικασίες με ευθύνη της Διοίκησης της, ώστε να παρέχει σε αυτή εύλογη διασφάλιση ότι τηρούνται τα επαγγελματικά πρότυπα, με σκοπό να υιοθετήσει επαρκές και αποτελεσματικό σύστημα ποιοτικού ελέγχου για ελέγχους και επισκοπήσεις ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Το σύστημα ποιοτικού ελέγχου, πρέπει να είναι καταγεγραμμένο και γνωστοποιείται στο προσωπικό της κάθε ελεγκτικής εταιρείας.

Η σχετική ενημέρωση του προσωπικού πρέπει να περιλαμβάνει τους επιδιωκόμενους στόχους, το μήνυμα της προσωπικής ευθύνης για την ποιότητα κάθε έργου, καθώς επίσης και ενθάρρυνση για υποβολή απόψεων και προτάσεων σε θέματα ποιοτικού ελέγχου.

Δ.Ε.Π. 200: *Αρχές που διέπουν τον Έλεγχο οικονομικών καταστάσεων*

Στο πρότυπο αυτό αναφέρεται ότι ο έλεγχος παρέχει εύλογη διασφάλιση και ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη λάθη και παραλείψεις.

Σκοπός του ελέγχου, είναι η διατύπωση γνώμης από τον ελεγκτή ως προς το αν οι καταστάσεις αυτές έχουν συνταχθεί από ουσιώδη άποψη και είναι σύμφωνο με το πλαίσιο λογιστικών κανόνων.

Δ.Ε.Π. 210: *Όροι Ανάθεσης Ελέγχου*

Οι βασικότερες οδηγίες του Προτύπου αυτού είναι:

α) Ενέργειες που πρέπει να προβεί ο ελεγκτής πριν την αποδοχή του ελέγχου

- Αρχική κατανόηση της υπό έλεγχο οικονομικής μονάδας
- Διερεύνηση τήρησης προϋποθέσεων του Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας
- Προκαταρκτική αξιολόγηση του ελεγκτικού κινδύνου, προκειμένου να αποφασιστεί η αποδοχή του ελεγκτικού έργου.
- Επικοινωνία με τον απερχόμενο ελεγκτή.

β) Για κάθε έλεγχο πρέπει να υπογράφεται μεταξύ των μερών αυτών Επιστολή Ανάθεσης Ελέγχου. Η επιστολή αυτή τεκμηριώνει την αποδοχή του ελέγχου από τον ελεγκτή, την έκταση του ελέγχου, τις ευθύνες του ελεγκτή, την αμοιβή του ελέγχου κ.λπ.

γ) Επαναλαμβανόμενοι Έλεγχοι

Ο ελεγκτής πρέπει να εξετάσει αν απαιτείται η αναθεώρηση των όρων της ανάθεσης καθώς και κατά ποσό υπάρχει ανάγκη να γίνει υπόμνηση στην ελεγχόμενη οικονομική μονάδα.

δ) Αποδοχή μιας αλλαγής στην ανάθεση ελέγχου

- Ο ελεγκτής που καλείται, πριν την ολοκλήρωση της εργασίας του, να αλλάξει τους όρους την Ανάθεσης Ελέγχου, θα πρέπει να εξετάσει την ορθότητα της πράξης του.
- Ο ελεγκτής δεν πρέπει να συμφωνήσει σε αλλαγή των όρων της ανάθεσης, όταν δεν υπάρχει λογική αιτιολόγηση.
- Όταν ο ελεγκτής αδυνατεί να συμφωνήσει στην αλλαγή των όρων της ανάθεσης και δεν του επιτρέπεται η συνέχιση και η ολοκλήρωση του ελεγκτικού έργου, οφείλει να αποσυρθεί από τον έλεγχο.

Δ.Ε.Π. 220: Ποιοτικός έλεγχος για ελέγχους Ιστορικής Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Ο σκοπός του παρόντος ΔΕΠ είναι να καθιερώσει πρότυπα και να παράσχει οδηγίες στις ελεγκτικές εταιρείες, σχετικά με διαδικασίες ποιοτικού ελέγχου που πρέπει να εφαρμόζουν σε ελέγχους ιστορικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Το ελεγκτικό έργο εποπτεύεται και καθοδηγείται από τον Προϊστάμενο της ελεγκτικής ομάδας, που είναι ο εντολοδόχος της ελεγκτής ή άλλος συνεργάτης του.

Ο προϊστάμενος της ελεγκτικής ομάδας πρέπει να αναλάβει την ευθύνη για την ποιότητα κάθε ανατιθέμενου σ' αυτόν ελεγκτικού έργου και να ενημερώνει συνεχώς τα μέλη της ελεγκτικής ομάδας για τη σπουδαιότητα της ποιότητας κάθε διενεργηθέντος ελέγχου.

Δ.Ε.Π. 230: Ελεγκτική Τεκμηρίωση

Σύμφωνα με το ΔΕΠ 230, “έμπειρος ελεγκτής” είναι το πρόσωπο το οποίο έχει την εύλογη κατανόηση:

- των ελεγκτικών διαδικασιών
- των ΔΕΠ και των νομικών και κανονιστικών διατάξεων που ισχύουν
- του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στο λειτουργεί η οικονομική μονάδα
- των ελεγκτικών θεμάτων και των θεμάτων που σχετίζονται με την χρηματοοικονομική πληροφόρηση στον τομέα που δραστηριοποιείται η οικονομική μονάδα.

Το ΔΕΠ αυτό ορίζει την “ελεγκτική τεκμηρίωση” ως το αρχείο των ελεγκτικών διαδικασιών που έχουν διενεργηθεί, τα σχετικά στοιχεία που έχουν αποκτηθεί, καθώς και τα συμπεράσματα στα οποία ο ελεγκτής έχει καταλήξει από τον έλεγχό του.

Ο ελεγκτής οφείλει να τεκμηριώσει, εγκαίρως, τα σημαντικά θέματα του ελέγχου με τη συγκέντρωση επαρκών και κατάλληλων αποδεικτικών στοιχείων για την υποστήριξη της διατυπωμένης ελεγκτικής του γνώμης, καθώς και την τεκμηρίωση ότι ο έλεγχος διενεργήθηκε σύμφωνα με τα Δ.Ε.Π.

Σκοπός της ελεγκτικής τεκμηρίωσης

Εκτός από τους στόχους αυτούς, η ελεγκτική τεκμηρίωση εξυπηρετεί:

- α) Στην παροχή βοήθειας στην ελεγκτική ομάδα στα πλαίσια του σχεδιασμού και της εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου.
- β) Την διατήρηση ενός αρχείου θεμάτων διαρκούς σημαντικότητας για μελλοντικούς ελέγχους.
- γ) Την ανάληψη της ευθύνης από την ελεγκτική ομάδα για το εκτελεσθέν ελεγκτικό έργο.
- δ) Τη δυνατότητα σε έναν έμπειρο ελεγκτή να εκτελεί εξωτερικές έρευνες, σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές και κανονιστικές διατάξεις.

Η φύση της ελεγκτικής τεκμηρίωσης

Η ελεγκτική τεκμηρίωση περιλαμβάνει την αξιολόγηση του ελεγκτικού κινδύνου, την ανάπτυξη της στρατηγικής του ελέγχου, φύλλα εργασίας και προγράμματα ελέγχου συνδεδεμένα με το επίπεδο του ελεγκτικού κινδύνου και τους ισχυρισμούς της Διοίκησης, αναλύσεις, περιλήψεις σημαντικών θεμάτων, επιβεβαιωτικές επιστολές, αλληλογραφία, συμβόλαια, συμφωνίες και άλλα σημαντικά στοιχεία.

Η ελεγκτική τεκμηρίωση κάθε ελεγκτικού έργου συγκεντρώνεται σε ένα αρχείο (Audit file) και μπορεί να καταχωρηθεί σε έντυπα ή σε άλλα ηλεκτρονικά μέσα.

Δ.Ε.Π. 240: Η ευθύνη του Ελεγκτή στη διαπίστωση Απάτης ή Λάθους κατά τον έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων

1. Ευθύνη Διοίκησης

Η ευθύνη για την πρόληψη και τον εντοπισμό απάτης ή σφάλματος βαρύνει με τη Διοίκηση της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας, η οποία πρέπει να εφαρμόζει κατάλληλα συστήματα λογιστικής και εσωτερικού ελέγχου. Τα συστήματα αυτά μειώνουν, πλην όμως δεν εξαλείφουν την πιθανότητα απάτης ή σφάλματος.

2. Ευθύνη Ελεγκτή

α) Να διατηρεί στάση “επαγγελματικού σκεπτικισμού” σε όλη τη διάρκεια του ελέγχου, αναγνωρίζοντας την πιθανότητα ότι θα μπορούσε να υπάρξει ουσιώδης ανακρίβεια, λόγω απάτης ή λάθους.

β) Κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση των ελεγκτικών διαδικασιών, να αξιολογήσει τον κίνδυνο ύπαρξης ουσιωδών ανακρίβειών επί των οικονομικών καταστάσεων, που οφείλονται σε απάτη ή σφάλμα.

γ) Να υποβάλλει ερωτήματα προς τη διοίκηση σχετικά με το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, για τη διακριβώσει κατά πόσον έχει γνώση οποιαδήποτε πραγματικής, πιθανής ή υποτιθέμενης απάτης που να έχει επιπτώσεις στην ελεγχόμενη οικονομική μονάδα.

δ) Να υποβάλλει ερωτήματα σε εκείνους, που είναι επιφορτισμένοι με την εταιρική διακυβέρνηση της οικονομικής μονάδας, για οποιοδήποτε θέμα κρίνει απαραίτητο.

ε) Να αξιολογήσει και να προσδιορίσει τους κινδύνους παρείσφρησης ουσιωδών ανακρίβειών στις οικονομικές καταστάσεις, λόγω ενεργειών απάτης.

στ) Να εξετάσει, εάν οι αναλυτικές διαδικασίες που εκτελούνται στο τέλος του ελέγχου για τη διαμόρφωση ενός γενικού συμπεράσματος, ως προς το αν οι οικονομικές καταστάσεις, στο σύνολό τους, είναι σύμφωνες με την αποκτηθείσα γνώση του για την οικονομική μονάδα.

ζ) Όταν διαπιστώσει ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι σημαντικά ανακριβείς λόγω απάτης ή λάθους να εξετάσει τις επιπτώσεις στον έλεγχο.

Δ.Ε.Π. 250: Εξέταση Νόμων και Κανονισμών κατά τον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων

1) Κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση των ελεγκτικών διαδικασιών καθώς και κατά την αξιολόγηση των ευρημάτων του ελέγχου, να αναγνώρισε το ενδεχόμενο ότι η μη συμμόρφωση της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας με τους ισχύοντες νόμους και κανονισμούς μπορεί να επηρεάσει ουσιωδώς τις οικονομικές καταστάσεις.

2) Κατά το σχεδιασμό του ελέγχου, να εξασφαλίσει επαρκή γνώση του νομοθετικού και του ρυθμιστικού πλαισίου, που διέπει την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα και τη δραστηριότητά της και προκαταρκτική αξιολόγηση του βαθμού συμμόρφωσης του ελεγχόμενου με το πλαίσιο αυτό.

3) Να εφαρμόσει περαιτέρω διαδικασίες οι οποίες να του επιτρέπουν τον εντοπισμό περιπτώσεων μη συμμόρφωσης της οικονομικής μονάδας με νόμους και κανονισμού, που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις οικονομικές καταστάσεις.

Δ.Ε.Π. 260: Γνωστοποιήσεις Ελεγκτικών Ζητημάτων στους Υπεύθυνους Διοίκησης

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής οφείλει:

- Να ενημερώνει έγκαιρα τους υπεύθυνους της εταιρικής διακυβέρνησης της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας για τα θέματα, που προέκυψαν από τον έλεγχο και για τα οποία είναι αρμόδιοι για την αντιμετώπισή τους.

Η ενημέρωση αυτή μπορεί να γίνει:

- προφορικά, στις περιπτώσεις που υπάρχουν συχνές επαφές με τους αρμόδιους της εταιρικής διακυβέρνησης καθώς και

- γραπτά στις περιπτώσεις που επιβάλλεται από το μέγεθος, τη δομή λειτουργίας, καθώς και τις ακολουθούμενες διαδικασίες της οικονομικής μονάδας.

Η ενημέρωση αυτή είναι αναγκαία, επειδή διαλευκάνει τα θέματα και παράλληλα δίδεται η ευκαιρία στους αρμόδιους της εταιρικής διακυβέρνησης να παράσχουν περαιτέρω πληροφορίες και επεξηγήσεις επί των θεμάτων αυτών.

Δ.Ε.Π. 300: Σχεδιασμός ελέγχου οικονομικών καταστάσεων

Ο σχεδιασμός του ελέγχου αποσκοπεί στον προσδιορισμό των απαιτούμενων ελεγκτικών τεκμηρίων στα οποία ο ελεγκτής θα βασιστεί για να εκφράσει τη γνώμη του επί των οικονομικών καταστάσεων.

Ο βαθμός του σχεδιασμού του ελέγχου εξαρτάται από το μέγεθος και την πολυπλοκότητα των εργασιών της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας, τη γνώση και εμπειρία του ελεγκτή για αυτήν, καθώς και από την εμπειρία και ικανότητα της ελεγκτικής ομάδας

Δ.Ε.Π. 315: Γνώση της οικονομικής μονάδας και του περιβάλλοντος της και εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους ανακρίβειας & Ελεγκτική Σημαντικότητα (Σπουδαιότητα)

Να εξετάσει, σε περίπτωση χρησιμοποίησης πληροφοριών του παρελθόντος, αν έχουν επέλθει τυχόν αλλαγές που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη συνάφεια των πληροφοριών αυτών στον τρέχοντα έλεγχο.

- Να εξασφαλίσει επαρκή γνώση της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας και του περιβάλλοντός της, συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ώστε να μπορεί να προσδιορίσει και να αξιολογήσει τους κινδύνους και τις ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις, ως αποτέλεσμα ενεργειών απάτης και στη συνέχεια, να σχεδιάσει και να εκτελέσει περαιτέρω κατάλληλες ελεγκτικές διαδικασίες.

Η σημαντικότητα εξαρτάται από το μέγεθος του ποσού του λάθους ή της παράλειψης σε συνάρτηση με τις συγκεκριμένες οικονομικές καταστάσεις. Δηλαδή το επίπεδο σημαντικότητας είναι το μέγιστο ποσό ανοχής ενός σφάλματος στα διάφορα κονδύλια των οικονομικών καταστάσεων.

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής οφείλει, να συνεκτιμήσει τον παράγοντα της σημαντικότητας και τη σχέση του με τον ελεγκτικό κίνδυνο κατά τη διεξαγωγή του ελέγχου.

Δ.Ε.Π. 330: Διαδικασίες του Ελεγκτή σε ανταπόκριση προς τους εκτιμώμενους Κινδύνους

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής οφείλει:

1. Να εξασφαλίσει γενική ανταπόκριση για την αντιμετώπιση των κινδύνων ουσιωδών ανακρίβειών σε επίπεδο οικονομικών καταστάσεων.
2. Να σχεδιάσει και να εκτελέσει πρόσθετες ελεγκτικές διαδικασίες όπου ανταποκρίνονται στους εκτεθέντες κινδύνους παρείσφρησης ουσιωδών λαθών σε επίπεδο ισχυρισμών της διοίκησης.

Όταν η εκτίμηση των κινδύνων ύπαρξης ουσιωδών λαθών σε επίπεδο ισχυρισμών της διοίκησης βασίζεται στην προσδοκία ότι οι δικλείδες ασφαλείας του συστήματος λειτουργούν ικανοποιητικά, τότε να υποβάλλει σε δοκιμασία τη λειτουργία των δικλείδων ασφαλείας, ώστε να εξασφαλίσει επαρκή, κατάλληλα τεκμήρια ότι οι δικλείδες λειτούργησαν ικανοποιητικά, καθ' όλη τη διάρκεια της υπό έλεγχο περιόδου.

3. Να σχεδιάσει και να εκτελέσει άμεσες επαληθευτικές ελεγκτικές διαδικασίες, σε σχέση με κάθε ουσιαστική κατηγορία συναλλαγών, υπολοίπων λογαριασμών και γνωστοποιήσεων,

ανεξάρτητα του εκτιμηθέντος κινδύνου παρείσφρησης ουσιωδών λαθών στις οικονομικές καταστάσεις.

4. Να διαπιστώσει εάν έχουν εξασφαλισθεί επαρκή ελεγκτικά τεκμήρια, που να μειώνουν τον κίνδυνο παρείσφρησης ουσιαστικών λαθών στις οικονομικές καταστάσεις, σε ένα αποδεκτά χαμηλό επίπεδο.

Δ.Ε.Π. 402: Ελεγκτικές Εξετάσεις συναφείς με οικονομικές μονάδες που Χρησιμοποιούν Υπηρεσία Οργάνωσης

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής οφείλει:

- 1.** Να εξετάσει τη σημασία της Υπηρεσίας Οργάνωσης για την οικονομική μονάδα και τη σχέση της με τον έλεγχο.
- 2.** Να εξετάσει την επαγγελματική ικανότητα του ελεγκτή της Υπηρεσίας της Οργάνωσης και ελεγκτής καθώς και τη φύση και το περιεχόμενο της έκθεσης αυτής.
- 3.** Να εξασφαλίσει επαρκή γνώση, αν οι δραστηριότητες της Υπηρεσίας Οργάνωσης είναι σημαντικές και σχετικές με τον έλεγχο, ώστε να προσδιοριστεί και να αξιολογηθεί ο κίνδυνος ουσιώδους ανακρίβειας και σχεδιάσει τις περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες σε συνάρτηση με τους εκτιμώμενους κινδύνους.

Δ.Ε.Π. 500: Ελεγκτικά Τεκμήρια

- 1.** Να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, με τη διενέργεια ελεγκτικών επαληθεύσεων και ουσιαστικών διαδικασιών, που θα του επιτρέψουν να καταλήξει σε λογικά συμπεράσματα, επί των οποίων να εδραιωθεί η ελεγκτική του γνώση.
- 2.** Να επιζητήσει ελεγκτικά τεκμήρια, τα οποία να στηρίζουν την ακρίβεια και πληρότητα των πληροφοριών.
- 3.** Για την εξασφάλιση επαρκών και κατάλληλων ελεγκτικών τεκμηρίων, να διενεργήσει, τις εξής διαδικασίες:
 - **Επιθεώρηση**, δηλαδή εξέταση αρχείων, εγγράφων ή καταμέτρηση υλικών περιουσιακών στοιχείων.
 - **Παρακολούθηση**, δηλαδή παρακολούθηση μιας εξελικτικής πορείας ή διαδικασίας που εκτελείται από άλλους (π.χ. Απογραφή αποθεμάτων από την εταιρεία κ.λπ.).
 - **Επιβεβαίωση**, δηλαδή αναζήτηση πληροφοριών από τρίτους (π.χ. Αποστολή επιστολών σε πελάτες, τράπεζες για επιβεβαίωση των υπολοίπων τους κ.λπ.) ή από πρόσωπα εντός της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας.
 - **Επανυπολογισμός ή Επανεκτέλεση**, δηλαδή επαλήθευση της αριθμητικής ακρίβειας των δικαιολογητικών και των λογιστικών εγγράφων.
 - **Αναλυτικές κριτικές διερευνήσεις**, δηλαδή ανάλυση σημαντικών δεικτών και τάσεως επί των οικονομικών καταστάσεων.

Δ.Ε.Π. 501: Ελεγκτικά Τεκμήρια – Πρόσθετη Έρευνα Ειδικών Θεμάτων

Οι βασικότερες οδηγίες του Προτύπου αυτού είναι οι εξής:

- 1.** Παρακολούθηση φυσικής απογραφής των αποθεμάτων.
- 2.** Διερεύνηση εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων.
- 3.** Αποτίμηση και γνωστοποίηση μακροπρόθεσμων επενδύσεων.
- 4.** Πληροφόρηση κατά Τομέα.

Δ.Ε.Π. 505 & Δ.Ε.Π. 510: Εξωτερικές Επιβεβαιώσεις & Αρχικές Αναθέσεις Υπόλοιπα Έναρξης

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού ο ελεγκτής οφείλει:

1. Να εξετάσει αν και κατά πόσο η χρήση εξωτερικών επιβεβαιώσεων είναι απαραίτητη για την απόκτηση επαρκών και κατάλληλων ελεγκτικών τεκμηρίων.
2. Να προσαρμόσει τις επιστολές εξωτερικής επιβεβαίωσης ανάλογα με το συγκεκριμένο ελεγκτικό στόχο.
3. Να ελέγξει την αξιοπιστία των λαμβανομένων απαντήσεων (π.χ. έλεγχος της αυθεντικότητας της απαντήσεως).
4. Να αξιολογήσει εάν τα αποτελέσματα της διαδικασίας εξωτερικής επιβεβαίωσης, καθώς και τα αποτελέσματα των λοιπών ελεγκτικών διαδικασιών, που έχει διενεργήσει, παρέχουν σε αυτόν επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά αποδεικτικά τεκμήρια για τη διατύπωση γνώμης επί των ελεγχόμενων οικονομικών καταστάσεων.

Δ.Ε.Π. 520: Διαδικασίες Αναλυτικής Διερεύνησης

Οι βασικότερες οδηγίες του Προτύπου αυτού είναι οι εξής:

1. Κατά την αξιολόγηση του ελεγκτικού κινδύνου και το σχεδιασμό του ελεγκτικού έργου, ο ελεγκτής πρέπει να διενεργήσει αναλυτική διερεύνηση και να συγκρίνει τις οικονομικές πληροφορίες της οικονομικής μονάδας.
2. Η αναλυτική διερεύνηση πρέπει να διενεργείται και κατά την ολοκλήρωση του ελέγχου όπου μπορεί ευχερώς να συμπεραίνει εάν οι οικονομικές καταστάσεις στο σύνολό τους συνάδουν με τη γνώση το για αυτήν.

Δ.Ε.Π. 530: Ελεγκτική Δειγματοληψία και Άλλες Επιλεγμένες Επαληθευτικές Διαδικασίες

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής οφείλει:

1. Κατά το σχεδιασμό του δείγματος ελέγχου, να λάβει γνώση υπό τους ιδιαίτερους σκοπούς του ελέγχου και τις ιδιότητες του πληθυσμού από τον οποίο θα εξαχθεί το δείγμα.
2. Κατά το καθορισμό του μεγέθους του δείγματος, να εκτιμήσει αν και κατά πόσο μειώνεται ο δειγματοληπτικός κίνδυνος σε ένα αποδεικτικά χαμηλό επίπεδο.
3. Να επιλέξει τα κονδύλια του δείγματος με την προσδοκία ότι όλες οι μονάδες του δείγματος έχουν την ίδια ευχέρεια επιλογής από το πλήθος.
4. Να αξιολογήσει τα αποτελέσματα της δειγματοληψίας, για να καθορίσει εάν η εκτίμηση του σχετικού χαρακτηριστικού του πληθυσμού επιβεβαιώνεται ή πρέπει να επανεξετασθεί.

Δ.Ε.Π. 540: Έλεγχος Λογιστικών Εκτιμήσεων

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής οφείλει:

1. Να σχεδιάσει και να εκτελέσει περαιτέρω ελεγκτικές διαδικασίες για να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια, σχετικά με τις διενεργηθείσες λογιστικές εκτιμήσεις της διοίκησης.
2. Κατά τον έλεγχο της λογιστικής εκτίμησης:
 - Να αξιολογήσει τις ακολουθούμενες, από τη διοίκηση, διαδικασίες για τη διενεργηθείσα λογιστική εκτίμηση.
 - Να χρησιμοποιήσει εμπειρογνώμονα για ανεξάρτητη λογιστική εκτίμηση και να συγκρίνει αυτή με την αντίστοιχη της διοίκησης.

Δ.Ε.Π. 545

Έλεγχος Αποτιμήσεων στην Εύλογη Αξία και Γνωστοποιήσεις

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής οφείλει:

1. Έλεγχος Αποτιμήσεων στην Εύλογη Αξία και Γνωστοποιήσεις.
2. Προκειμένου να αναπτύξει μια αποτελεσματική ελεγκτική προσέγγιση.

3. Μετά την απόκτηση της γνώσης αυτής, να εκτιμήσει τους κινδύνους ύπαρξης ουσιωδών ανακριβειών που σχετίζονται με τις αποτιμήσεις στην εύλογη αξία και τις γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις, προκειμένου να προσδιορίσει τη φύση, την επιλογή του χρόνου και την έκταση των περαιτέρω ελεγκτικών διαδικασιών.
4. Να εξασφαλίσει τεκμήρια για την πρόθεση και την ικανότητα της διοίκησης να διεκπεραιώσει την εργασία αυτή.
5. Να επαληθεύσει τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν για τις αποτιμήσεις.
6. Να εξετάσει κατά πόσο οι γνωστοποιήσεις είναι σύμφωνες με το εφαρμοζόμενο λογιστικό πλαίσιο κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων.
7. Να εξασφαλίσει γραπτές διαβεβαιώσεις και να διεκπεραιώσει τα σχέδια δράσης της διοίκησης, σχετικά με αποτιμήσεις στην εύλογη αξία ή γνωστοποιήσεις.

Δ.Ε.Π. 550: Συνδεδόμενα Μέρη &

Δ.Ε.Π. 560: Μεταγενέστερα Γεγονότα

Τα Συνδεδόμενα μέρη στοχεύουν στην απόκτηση ελεγκτικών διαδικασιών για τον εντοπισμό των επιπτώσεων των συναλλαγών με άλλα συνδεδόμενα μέρη. Ενώ τα Μεταγενέστερα γεγονότα είναι τα γεγονότα που έχουν συμβεί μετά την ημερομηνία κλεισίματος του Ισολογισμού και μέχρι την ημερομηνία χορήγησης της έκθεσης ελέγχου.

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου 560, ο ελεγκτής οφείλει:

1. Να λάβει υπόψη του την τυχόν επίπτωση των μεταγενέστερων γεγονότων στις οικονομικές καταστάσεις και στην έκθεση ελέγχου του.
2. Να αξιολογήσει κατά πόσο απαιτείται τροποποίηση των οικονομικών καταστάσεων
3. Να εκτελέσει τις απαραίτητες ελεγκτικές διαδικασίες χορηγώντας νέα έκθεση ελέγχου επί των τροποποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

Δ.Ε.Π. 570: Συνεχιζόμενη Δραστηριότητα (going concern) &

Δ.Ε.Π. 580: Διαβεβαιώσεις Διοίκησης

Ευθύνη της Διοίκησης είναι η εκτίμηση για την ικανότητα της οικονομικής μονάδας να συνεχίσει τις δραστηριότητες της στο άμεσο προβλεπτό μέλλον. Η εκτίμηση αυτή πρέπει να καλύπτει περίοδο τουλάχιστον δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του Ισολογισμού.

Η επιστολή διαβεβαίωσης της Διοίκησης θα πρέπει να απευθύνεται στον ελεγκτή, να φέρει ημερομηνία ίδια με εκείνη της έκθεσης ελέγχου, καθώς και υπογραφή από μέλη της διοίκησης, που έχουν την κύρια ευθύνη επί των οικονομικών θεμάτων.

Δ.Ε.Π. 600: Χρησιμοποίηση της Εργασίας Άλλου Ελεγκτή

Το παρόν ΔΕΠ ασχολείται μόνο με τη σχέση του ελεγκτή της μητρικής εταιρείας και του ελεγκτή της θυγατρικής της εταιρείας, της οποίας οι οικονομικές καταστάσεις επηρεάζουν σημαντικά τις αντίστοιχες εταιρικές και ενοποιημένες της μητρικής. Δεν ασχολείται με τις περιπτώσεις των άλλων ελεγκτών, καθώς και με τις περιπτώσεις νέου ελεγκτή και προκατόχου του.

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου αυτού, ο ελεγκτής των εταιρικών και ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων της μητρικής εταιρείας οφείλει:

1. Να προσδιορίσει πώς η εργασία του ελεγκτή των οικονομικών καταστάσεων της θυγατρικής μπορεί να επηρεάσει τον έλεγχο του.
2. Να εκτιμήσει την επαγγελματική ικανότητα του ελεγκτή της θυγατρικής στο συγκεκριμένο ελεγκτικό έργο.
3. Να συνεκτιμήσει τα σημαντικά ευρήματα του ελεγκτή της θυγατρικής.
4. Να διενεργήσει κάποιες ελεγκτικές επαληθεύσεις της ελεγκτικής.
5. Να εξασφαλίσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια.

Δ.Ε.Π. 610: Συνεκτίμηση του Έργου του Εσωτερικού Ελέγχου &

Δ.Ε.Π. 620: Χρησιμοποίηση της Εργασίας ενός Εμπειρογνώμονα

Κατά την εκτέλεση του ελεγκτικού έργου, ο ελεγκτής μπορεί να χρειαστεί να αποκτήσει ελεγκτικά τεκμήρια με τη μορφή εκθέσεων, γνώμης, αποτιμήσεων και δηλώσεων ενός εμπειρογνώμονα.

Ο ελεγκτής λοιπόν, κυρίως για το ΔΕΠ 620, οφείλει να λάβει υπόψη του:

1. Τη σπουδαιότητα του υπό εξέταση κονδυλίου των οικονομικών καταστάσεων.
2. Τον κίνδυνο ανακρίβειας με βάση τη φύση και την πολυπλοκότητα του εξέτασης ζητήματος και
3. Την επάρκεια και καταλληλότητα άλλων διαθέσιμων ελεγκτικών τεκμηρίων.

Δ.Ε.Π. 700 – 701

Έκθεση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή επί των

Οικονομικών Καταστάσεων & Διαφοροποιήσεις στην Έκθεση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή

Σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (ΔΕΠ), ο ελεγκτής οφείλει:

1. Να διενεργεί αναλυτικό έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.
2. Να χορηγεί Έκθεση Ελέγχου, μετά την περάτωση του αναλυτικού ελέγχου των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων.
3. Να χορηγεί Έκθεση Επισκόπησης.

Δ.Ε.Π. 710: Συγκεκριμένα στοιχεία

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου 710, ο ελεγκτής οφείλει:

Να εκφράσει γνώμη επί των ελεγμένων οικονομικών καταστάσεων της παρούσας χρήσης. Γίνεται σχετική παραπομπή στα υπόλοιπα της προηγούμενης χρήσης όταν γι' αυτά έχει εκφραστεί, στην προηγούμενη έκθεση του ελεγκτή, γνώμη με εξαίρεση, άρνηση γνώμης ή αρνητική γνώμη.

Δ.Ε.Π. 720: Η Άλλη πληροφόρηση σε έγγραφα που περιέχουν οι ελεγχθείσες Οικονομικές Καταστάσεις

Σύμφωνα με τις βασικές οδηγίες του Προτύπου 720, ο ελεγκτής οφείλει:

1. Να μελετήσει τις άλλες πληροφορίες, που παρέχονται μαζί με τις ελεγχόμενες οικονομικές καταστάσεις για να εντοπίσει τυχόν ασυνέπειες.
2. Να εξετάσει κατά πόσο οι ελεγχθείσες οικονομικές καταστάσεις ή οι άλλες πληροφορίες απαιτείται να τροποποιηθούν.
3. Να εκφράσει γνώμη με εξαίρεση ή να εκφράσει αρνητική γνώμη όταν είναι αναγκαία.
4. Να αξιολογήσει τη λήψη περαιτέρω μέτρων.

Δ.Ε.Π. 800: Η έκθεση του Ανεξάρτητου Ελεγκτή σε Αναθέσεις Ελέγχου Ειδικού Σκοπού

Οι βασικότερες οδηγίες του Προτύπου αυτού είναι οι εξής:

1. Ο ελεγκτής οφείλει να επισκοπήσει και να εκτιμήσει τα συμπεράσματα που προέκυψαν από τα ελεγκτικά τεκμήρια.
2. Ο ελεγκτής πρέπει να συμφωνήσει εγγράφως με την ελεγχόμενη οικονομική μονάδα για το είδος του ελέγχου.

Η έκθεση του ελεγκτή πρέπει:

- Να περιέχει σαφή και πλήρη έκφραση της γνώμης του.
 - Να περιέχει τίτλο, υπευθυνότητα διοίκησης, εφαρμογή ΔΕΠ και περιγραφή της εργασίας που εκτελέστηκε από αυτόν.
3. Ο ελεγκτής οφείλει να εκφράζει τη γνώμη και επί των αντίστοιχων συνοπτικών οικονομικών καταστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πως φτάσαμε ως εδώ;

Για τον André Orléan (οικονομολόγο): «... οι αγορές χρήματος είναι εκ φύσεως ασταθείς. Δεν ξέρουν να αυτοδιορθώνονται, όπως συμβαίνει με τις αγορές των συνηθισμένων αγαθών. Όταν οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων απομακρύνονται από το σημείο ισορροπίας, καμιά εξισορροπητική δύναμη δεν μπορεί να εμποδίσει την εκτροπή τους. Ο χρηματοοικονομικός ανταγωνισμός ωθεί τον μιμητισμό, τόσο σε περιόδους ανόδου όσο και στην κάθοδο. Έτσι μπορεί να σημειωθούν ξεσπάσματα ευφορίας ή πανικού...».

Πέρα από αυτή την εγγενή αστάθεια των αγορών χρήματος, δημιουργήθηκε μια σειρά νέων μηχανισμών, που προσέδωσαν τεράστιο εύρος στην κρίση των ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης. Η αυξανόμενη περιπλοκότητα του κόσμου του χρήματος, η πρωτοφανής ικανότητα του να αντιπαρέρχεται τους κανόνες εποπτείας, οι νέοι μηχανισμοί διαχείρισης κεφαλαίων και η απουσία ποινών για όσους αναλαμβάνουν κινδύνους εξαιτίας της πολιτικής που εφάρμοσε ο Alan Greenspan (πρώην πρόεδρος της ομοσπονδιακής κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ [1987 – 2006]) μετά το 1987, που ερμηνεύονται συνήθως ως προστασία από τον κίνδυνο ανατροπής, αποτελούν πρόσθετους παράγοντες.

Επιστρέφοντας στις συνθήκες διάσωσης των τραπεζών, θέτονται ερωτήματα επί της πολιτικής ανταγωνισμού, υπό το φως της ευρείας κλίμακας διάσωσης, την οποία οι νομισματικές αρχές χρειάστηκε να εφαρμόσουν προκειμένου να σώσουν το τραπεζικό σύστημα από την πτώχευση. Μετά το κανόνη της χρηματιστηριακής τράπεζας Lehman Brothers, το παγκόσμιο εμπόριο κατέρρευσε περίπου κατά 20% μέσα σε έξι μήνες. Πρόκειται για επίδοση που χρειάστηκε δύο χρόνια να πραγματοποιηθεί όταν ξέσπασε η κρίση της δεκαετίας του 1930.

Πώς να κατανοήσουμε μια τέτοια κατάρρευση;

Σύμφωνα με τους Philippe Martin και Thierry Mayer (οικονομολόγοι – αναλυτές) κυριότερες πιθανές αιτίες είναι:

- Αύξηση κόστους των εμπορικών πιστώσεων
- Άνοδος του προστατευτισμού
- Πρωτοφανής ενσωμάτωση αξιών σε παγκόσμιο επίπεδο και
- Πτώση της ζήτησης στις πλούσιες χώρες.

Κάθε παράγοντας διαδραματίζει τον ρόλο του, με εξαίρεση απ' ότι φαίνεται, για την ώρα, του προστατευτισμού, ίχνη του οποίου δεν φαίνεται να υπάρχουν σήμερα στο παγκόσμιο εμπόριο.

Τον Φεβρουάριο του 2009 έκλεισε το πρώτο κεφάλαιο της χρηματοοικονομικής κρίσης, που ονομάστηκε κρίση των ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης (subprimes). Έως τότε είχαμε παρακολουθήσει το σκάσιμο μιας κερδοσκοπικής φούσκας, περιορισμένης στην αρχή σε ένα τμήμα της αγοράς ενυπόθηκων δανείων των ΗΠΑ, να εκφυλίζεται σε πλανητική τραπεζική κρίση, με ένταση που είχαμε να αντικρίσουμε από την αρχή της δεκαετίας του 1930.

Είδαμε ιδιωτικούς χρηματοοικονομικούς οργανισμούς, που μάλιστα βρίσκονταν στο ζενίθ της ισχύος και της φήμης τους, φουσκωμένοι από κέρδη και μπόνους, να είναι εντελώς άοπλοι μπροστά στις εξελίξεις και να διακόπτουν την λειτουργία τους από την μια μέρα στην άλλη. Είδαμε, επίσης, τις κρατικές αρχές να παρεμβαίνουν μαζικά, σε κλίμακα πρωτόγνωρη μέχρι τότε, με στόχο να επικρατήσει προσωρινή ηρεμία στο παίγνιο

και να επιτραπεί έτσι η επαναλειτουργία της πιστωτικής αγοράς. Μέσα σε λίγους μήνες όλες οι θεμελιώδεις δομές του χρηματοοικονομικού καπιταλισμού κατέρρευσαν και οι κοινωνίες μας διατηρήθηκαν μόνο επειδή τα κράτη προσέφεραν επειγόντως προστασία.

Αν και το φάσμα κατέρρευσης των τραπεζών και των χρηματοοικονομικών μηχανισμών απομακρύνθηκε, κάπως, για την ώρα, η ανησυχία εξακολουθεί να υπάρχει, όπως και τα ερωτήματα που παραμένουν ανοιχτά.

- Πως μπόρεσε να συμβεί τέτοια καταστροφή;
- Τι οφείλουμε να κάνουμε για να μην επαναληφθεί;

Κανείς δεν είχε προειδοποιήσει τον πληθυσμό για το ενδεχόμενο να σημειωθεί τέτοια αναταραχή. Καμία δήλωση δεν υπήρξε που να προειδοποιεί ότι γεγονότα τέτοιας βαρύτητας ήταν πιθανό να συμβούν και πως έπρεπε να προετοιμαστούμε γι' αυτό. Στην πραγματικότητα, αυτή η κρίση ήταν μια τεράστια έκπληξη, κυρίως για τους ίδιους τους ανθρώπους του χρήματος. Ποτέ δεν είχαν φανταστεί ότι θα μπορούσε να επέλθει τέτοιο απόλυτο χάος, γεγονός που αναδεικνύει ένα βασικό στοιχείο της παρούσας συγκυρίας: η κρίση δεν περιορίζεται στην οικονομική της διάσταση, αλλά είναι επίσης πνευματική και ιδεολογική.

Αυτό δεν θα πρέπει να μας εκπλήσσει, γιατί οι μεγάλες κρίσεις έχουν, από την φύση τους, δύο πλευρές: την υλική και την πνευματική. Πάντα έτσι συμβαίνει. Όταν καταρρέει ένα συγκεκριμένο οικονομικό οικοδόμημα, καταρρέουν επίσης και οι αντιλήψεις που κυριάρχησαν την περίοδο της κατασκευής του. Οι υλικές καταστροφές είναι η πρόδηλη απόδειξη πως κάτι δεν πήγαινε καλά στην καρδιά της θεωρίας. Η «φιλελεύθερη επανάσταση» που ξεκίνησε με την άνοδο στην εξουσία των κυβερνήσεων Θάτσερ (3 Μαΐου 1979) και Ρέιγκαν (20 Ιανουαρίου 1981) υπόκεινται τώρα στην πρώτη μεγάλη δοκιμασία νομιμοποίησης.

Μπορούμε να πούμε ότι ένας κύκλος ολοκληρώνεται. Πρέπει να βρούμε νέους δρόμους. Αλλά για να συμβεί αυτό, χρειάζεται να υπάρξει νέα σκέψη, πράγμα που δεν γίνεται σε μια μέρα.

Η θέση που υποστηρίζεται στο παρόν κείμενο είναι ότι αυτή η κρίση έχει την απαρχή της στην πρωτοκαθεδρία που έχει αποδοθεί στην χρηματοοικονομική των αγορών. Για την ακρίβεια, η αιτία των αναταράξεων βρίσκεται στην αστάθεια που χαρακτηρίζει την λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών, όπως άλλωστε φαίνεται από την ανικανότητα τους να διατηρούν τις αυξομειώσεις των τιμών μέσα σε λογικά όρια.

Η παρούσα κρίση είναι ενδογενής.

Χρειάζεται, επομένως, να επιστρέψουμε στο βασικό θεωρητικό ερώτημα, αυτό της αποτελεσματικότητας των χρηματοοικονομικών αγορών. Εδώ βρίσκεται η καρδιά του προβλήματος, και όχι στην απληστία ή τον ανορθολογισμό των παραγόντων των αγορών. Η κρίση δεν οφείλεται σε κάποια παράβαση των κανόνων του χρηματοοικονομικού παιγνίου αλλά στην εφαρμογή τους.

Η κυρίαρχη άποψη των οικονομολόγων – αναλυτών, που διαθέτει στέρα επιχειρήματα, επικαλείται την ιδέα ότι η λογική των χρηματοοικονομικών αγορών είναι αποτελεσματική, εξετέθη όμως σε εξωγενείς ταραχοποιές δυνάμεις. Ενοχοποιείται, συγκεκριμένα, η ανεξέλεγκτη τιτλοποίηση, γιατί υπήρξε αδιαφανής και εξαιρετικά περίπλοκη.

Σε πολλές περιπτώσεις, οι απόψεις των αναλυτών, όσον αφορά στα βαθύτερα αίτια της οικονομικής κρίσης και στη συνέχεια στον αποτελεσματικότερο τρόπο αντιμετώπισης τους, συγκρούονται. Κοινό σημείο αναφοράς τους, όμως, είναι πως:

- Ζητούμενο είναι η διαφάνεια στην πληροφόρηση και στην αποτίμηση, που υπηρετούν τη διασφάλιση ρευστότητας των αγορών χρηματικών κεφαλαίων.
- Η ρύθμιση των αγορών αποσκοπεί στην χάραξη αυστηρών ορίων όσον αφορά την επέκταση των αγορών χρήματος και στον περιορισμό των ελευθεριών τους, μέσα σε ένα αυστηρά περιχαρακωμένο πεδίο οικονομικής δραστηριότητας.

Πρέπει δηλαδή να περιοριστεί η απόλυτη ελευθερία κινήσεων που απολαμβάνει σήμερα το κεφάλαιο. Στόχος είναι η στεγανοποίηση των αγορών.

4.1 Η ΕΥΦΟΡΙΑ

Κανείς δεν αντιπροσωπεύει καλύτερα από τον Alan Greenspan αυτή την τόσο ξεχωριστή ιδεολογική συγκυρία. Η περίπτωση του είναι χαρακτηριστική για δύο τουλάχιστον λόγους: από την μία, επειδή υπήρξε ανέκαθεν ένθερμος υπέρμαχος του φιλελευθερισμού και της αποτελεσματικότητας των αγορών και από την άλλη, δεν είναι απλώς μαχητικός στις απόψεις του, ο Greenspan αποτελεί υπόδειγμα λόγω του κεντρικού ρόλου που διαδραμάτισε ως επικεφαλής της Ομοσπονδιακής (κεντρικής) Τράπεζας των ΗΠΑ, όσον αφορά την απορρύθμιση του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Πρόεδρος της Federal Reserve (Fed) επί δεκαεννέα έτη (11 Αυγούστου 1987 – 31 Ιανουαρίου 2006), η επίδραση του στην εξέλιξη των δομών της τραπεζικής και στην διαχείριση της τρέχουσας οικονομικής πολιτικής, υπήρξε καθοριστική. Γι' αυτούς τους δύο λόγους, έναν ιδεολογικό και έναν πολιτικό, ενσαρκώνει καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο τον χρηματοοικονομικό φιλελευθερισμό των τελευταίων τριάντα ετών. Είναι από μόνος τους ο τέλειος εκπρόσωπος των βεβαιοτήτων, οι οποίες από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, κυριαρχούν στο πεδίο των ιδεών και διαμορφώνουν τον κόσμο. Πρέπει λοιπόν να πάρουμε πολύ στα σοβαρά τις δηλώσεις που έκανε τον Οκτώβριο του 2008, ενώπιό της κοινοβουλευτικής επιτροπής, όπου ομολογεί δημοσίως ότι έκανε λάθος.

«Έκανα λάθος θεωρώντας πως εταιρείες κινούμενες από το ιδιωτικό τους συμφέρον, ιδιαίτερα τράπεζες και συναφείς οργανισμοί θα ήταν, ακριβώς γι' αυτό τον λόγο, ικανότερες να προστατεύσουν τους μετόχους και τις επενδύσεις τους [...]. Ότι έμοιαζε με στέρεο οικοδόμημα, και μάλιστα βασικό στυλοβάτη του ανταγωνισμού και των ελεύθερων αγορών, κατέρρευσε και είμαι συγκλονισμένος [...]. Ανακάλυψα ένα ρήγμα στην ιδεολογία μου. Δεν γνωρίζω σε ποιο βαθμό είναι σημαντικό και μόνιμο αλλά με ταρακούνησε [...]. Ανακάλυψα ένα λάθος στο μοντέλο, το οποίο νόμιζα ότι εξηγούσε την θεμελιώδη δομή της λειτουργίας του κόσμου, όπως τον ξέρουμε».

Ο Alan Greenspan παραδέχεται δημοσίως ότι η σημερινή κρίση διαψεύδει τον ίδιο τον πυρήνα των φιλελεύθερων θέσεων, δηλαδή την υποτιθέμενη ικανότητα του ιδιωτικού συμφέροντος να διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα των χρηματοοικονομικών διαμεσολαβήσεων.

Η πρώτη παρατήρηση γενικού χαρακτήρα που προκύπτει από την κρίση των subprimes, είναι τυπική. Ειδικότερα, η κρίση των subprimes ξεκινά με την φούσκα των ακινήτων, στενά συνδεδεμένη με την φούσκα που προκαλεί ο εύκολος δανεισμός. Μείγμα εκρηκτικό, όπως πολλές φορές έχει αποδείξει η μακρά ιστορία του χρήματος, που οδηγεί συστηματικά σε μεγάλες τραπεζικές και οικονομικές κρίσεις.

Η περίπτωση της Ιαπωνίας προσφέρει το πιο πρόσφατο παράδειγμα. Όπως γράφει ο Michael Bordo, «πρόκειται για την ίδια παλιά ιστορία, και μόνο οι παίκτες αλλάζουν» (M. Bordo «The crisis of 2007», 28 Σεπτεμβρίου 2007). Διάγνωση που την συμμερίζονται οι Carmen Reinhart και Kenneth Rogoff, όταν υπογραμμίζουν τις ομοιότητες που υπάρχουν μεταξύ της σημερινής κατάστασης και των δεκαοκτώ τραπεζικών κρίσεων που γνώρισαν οι ανεπτυγμένες χώρες από το τέλος του Β Παγκοσμίου Πολέμου και μετά.

Την ίδια διαπίστωση κάνει και ο Markus Brunnermeier: «Ενώ κάθε κρίση έχει τα δικά της χαρακτηριστικά, με έκπληξη παρατηρεί κανείς πόσο κλασική είναι η κρίση 2007 – 2008» (M. Brunnermeier, «Deciphering the 2007 – 2008 liquidity and credit crunch», mimeo, 19 Μαΐου 2008).

Στη συνέχεια, εξετάζονται οι μηχανισμοί που δημιουργούν αυτή την διπλή φούσκα και τίθενται προβληματισμοί, όσον αφορά τους λόγους που επιτρέπουν την τόσο συστηματική αναπαραγωγή τους, από την στιγμή, μάλιστα, που οι οικονομολόγοι έχουν, με κάθε ευκαιρία, υπογραμμίσει την τοξικότητα τους.

4.1.1 Η φούσκα των ακινήτων.

Αξίζει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στην κατάσταση της αγοράς των ακινήτων μεταξύ 2000 και 2007. Είναι ξεχωριστή από την άποψη, τόσο των διαστάσεων που λαμβάνουν οι αυξήσεις τιμών, όσο και του μεγάλου αριθμού χωρών που αντιμετωπίζουν το φαινόμενο.

Αυτό ακριβώς απεικονίζεται στον παρακάτω Πίνακα, όπου εμφανίζονται τα ποσοστά αύξησης των τιμών, συσσωρευτικά για την περίοδο 2000 – 2007, σε τέσσερις χώρες.

Χώρες	1997 – 2007
ΗΠΑ (δείκτης Case – Shiller για 10 πόλεις)	171 %
Γαλλία	139 %
Ισπανία	189 %
Ηνωμένο Βασίλειο	211 %

Πηγή: M. Aglietta, *Macroéconomie financière*, Paris, La Découverte, coll. «Repères», 2008, σελ. 118 (από το περιοδικό *The Economist*, της 15^{ης} Σεπτεμβρίου 2007, σελ. 92)

Στο τεύχος της 18^{ης} Ιουνίου 2005, σελ. 11, η εβδομαδιαία επιθεώρηση *The Economist* δεν διστάζει να σημειώσει ότι πρόκειται για την «μεγαλύτερη χρηματοοικονομική φούσκα στην ιστορία». Το περιοδικό εκτιμά την αξία της φούσκας σε 30 τρις. δολάρια, ποσό το οποίο αντιστοιχεί στην προστιθέμενη αξία που παράγεται από όλα τα ανεπτυγμένα κράτη μέσα σε ένα χρόνο. Δηλαδή, 30.000 δισεκατομμύρια δολάρια. Πράγματι, σύμφωνα με ότι ισχύει στις ΗΠΑ, ένα δισεκατομμύριο αξίζει 1.000 εκατομμύρια, όπως ένα τρισεκατομμύριο αξίζει 1.000 δισεκατομμύρια.

Αν δούμε την εξέλιξη των τιμών των ακινήτων μόνο στις ΗΠΑ, διορθωμένη ως προς τον πληθωρισμό, και σε βάθος χρόνου, διαπιστώνουμε χωρίς καμία αμφιβολία ότι η περίοδος 1997 – 2007 ξεχωρίζει, όσον αφορά την επιμονή με την οποία αυξάνονται οι τιμές.

Πως όμως συνέβη αυτό;

Οι οικονομολόγοι μας έχουν διδάξει πως όταν, σε μια ανταγωνιστική αγορά η τιμή αυξάνει, οδηγούμαστε σε μείωση της ζήτησης και τελικά σε συμπίεση των τιμών προς τα κάτω. Στις ΗΠΑ όμως, όπως και σε άλλες χώρες με παρόμοια φαινόμενα, παρατηρείται από το 1997 έως τα μέσα του 2006 μια σχεδόν μόνιμη αύξηση των τιμών. (Αυτό προκύπτει από τους δείκτες Case – Shiller, που ορίζουν τον Ιούλιο του 2006 ως το ανώτατο σημείο αύξησης των τιμών ακινήτων στις ΗΠΑ)

Γιατί δεν λειτούργησε η ανταγωνιστική αυτορύθμιση;

Στο σημείο αυτό εντοπίζεται η «καρδιά του θέματος μας», δηλαδή η ικανότητα του συστήματος διαμόρφωσης των τιμών. Μπορούμε να στηριζόμαστε πάνω του για την ρύθμιση του χρηματοοικονομικού συστήματος;

Για να δοθεί απάντηση σε αυτό το ερώτημα, είναι σημαντικό να ενσωματωθεί, στην ανάλυση, το γεγονός πως τα ακίνητα δεν είναι ένα οποιοδήποτε αγαθό. Πράγματι, η ζήτηση ακινήτων δεν οφείλεται μόνο στην εγγενή τους χρησιμότητα, όπως θα συνέβαινε με ένα συνηθισμένο εμπόρευμα, αλλά και στις αποδόσεις που μπορεί να προσφέρει, κατά τον τρόπο που συμβαίνει με ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο. Με άλλα λόγια, η κατοικία είναι ένα σύνθετο εμπόρευμα, όμοιο από ορισμένες απόψεις με τα τρέχοντα αγαθά, ενώ ταυτόχρονα διαθέτει χαρακτηριστικά χρηματοοικονομικής τοποθέτησης. Όμως, το ενδεχόμενο αποδόσεων επί της περιουσίας, ως λόγος απόκτησης του αγαθού πέραν της χρησιμότητας του, μεταβάλλει σημαντικά την σχέση που συνδέει το συγκεκριμένο αγαθό με τους αγοραστής του. Για να γίνει πιο εύκολα κατανοητό όλο αυτό, πρέπει να εστιάσει κάποιος στην σχέση που υπάρχει μεταξύ απόδοσης και αύξησης της τιμής. Την περίοδο 1997 – 2006, οι αυξήσεις τιμών, με την σταθερότητα και την ένταση τους, μετέτρεψαν τα ακίνητα σε εξαιρετικά αποδοτική επένδυση, ιδιαίτερα ελκυστική, αν μάλιστα προσθέσουμε τις διάφορες φορολογικές απαλλαγές που συνεπάγονται.

Τη διαπίστωση αυτή κάνει ο Martin Feldstein, όταν γράφει:

«Που αλλού ένα μικρομεσαίο αμερικανικό νοικοκυριό θα μπορούσε να βρει ένα επενδυτικό αγαθό που κερδίζει 9% ετησίως, όταν μάλιστα μπορεί να χρηματοδοτήσει την αγορά του κατά 80% μέσω ενός στεγαστικού ενυπόθηκου δανείου, με επιτόκιο 6%, το οποίο μπορεί να το αφαιρέσει από την φορολογία του, πράγμα που σημαίνει μια ετήσια απόδοση άνω του 25%;» (M. Feldstein, «Housing, credit markets and the business cycle», NBER WP Series, WP αρ. 13471, NBER, Οκτώβριος 2007)

Έτσι, αντί η αύξηση των τιμών των ακινήτων να αποθαρρύνει τη ζήτηση, προκάλεσε την εμφάνιση νέων αγοραστών, γεγονός που ενίσχυσε περαιτέρω την δυναμική ανόδου. Είναι αυτός ακριβώς ο μηχανισμός που δημιουργεί κερδοσκοπικές φούσκες.

Η αύξηση των τιμών, επειδή προκαλεί ισχυρές αποδόσεις, αυξάνει την ελκυστικότητα του επενδυτικού στοιχείου και ενισχύει την ζήτηση, με αποτέλεσμα να ενισχύεται η ανοδική πίεση στις τιμές. Κατ' αυτό τον τρόπο, δημιουργείται ένας αυτοτροφοδοτούμενος κύκλος ανόδου των τιμών. Αυτό σημαίνει ότι η ζήτηση ακινήτων εξαρτάται από την άνοδο των τιμών: όταν οι τιμές ανεβαίνουν, αντί να περιοριστεί η ζήτηση, μεγαλώνει. Πρόκειται επομένως, για κατάσταση πολύ διαφορετική από εκείνη που συναντάμε στην περίπτωση των συνηθισμένων αγαθών. Προκαλείται έτσι ανεξέλεγκτη μεταβολή τιμών.

Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι αυτή η αλληλεπίδραση των γεγονότων, που περνά από μια διαπιστωμένη αύξηση τιμών σε μια νέα αύξηση τιμών μέσω της αύξησης της ζήτησης, δεν συντελείται με καθαρά μηχανικό ή αυτόματο τρόπο, με την έννοια ότι εξαρτάται, για να πραγματοποιηθεί, από την πρόβλεψη ότι η αύξηση των τιμών που παρατηρήθηκε στο παρελθόν, θα συνεχιστεί και στο μέλλον. Ο αγοραστής αισθάνεται ακόμη πιο σίγουρος όταν προεξοφλεί την άνοδο, αφού η ίδια σκέψη αποδείχθηκε αποδοτική στο παρελθόν, για μεγάλο αριθμό επενδυτών, οι οποίοι κέρδισαν σεβαστά ποσά. Ο μηχανισμός αυτός δημιούργησε την περίοδο 2000 – 2006 στην αγορά ακινήτων μια πολύ μεγάλη και έντονη κερδοσκοπική φούσκα.

Ότι οι αποδόσεις διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο, φαίνεται ξεκάθαρα όταν εξετάσει κάποιος το σύνολο όσων ζητούν κατοικία, οπότε διαπιστώνεται ότι το μερίδιο εκείνων που το κάνουν για λόγους καθαρά κερδοσκοπικούς δεν έπαψε να αυξάνεται σε όλη την διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου. Συνήθως ήταν περισσότεροι εκείνοι που αγόραζαν ακίνητα για κατοικία και το ποσοστό όσων αγόραζαν με σκοπό την επένδυση σπανίως ξεπερνούσε το 10%, γεγονός που έπαψε να ισχύει την περίοδο 2004 – 2006. Το 2005, το 27,70% της αγοράς κατοικίας αφορούσε επενδυτικές τοποθετήσεις, σύμφωνα με την Εθνική Ένωση Μεσιτών Ακινήτων.

(National Association of Realtors. Βλ. J. Mason και J. Rosner, «How resilient are mortgage backed securities to collateralized debt obligations market disruptions», Hudson Institute, 15 Φεβρουαρίου 2007, σελ. 11)

Πρέπει ακόμη να προσθέσουμε στους αριθμούς αυτούς, την απόκτηση δεύτερης (εξοχικής) κατοικίας (vacation home), στην περίπτωση της οποίας ο κερδοσκοπικός υπολογισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Το 2005, το μερίδιο τέτοιων αγορών ανέρχεται σε 12,20% του συνόλου, με αποτέλεσμα να περιορίζεται το ποσοστό αγορών κύριας κατοικίας σε 60,10%.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η παρουσία καθαρόαιμων επενδυτών δεν αποτελεί απαραίτητα προϋπόθεση για να δημιουργηθεί φούσκα, στον βαθμό που η απόδοση αυτή είναι εξίσου θετική για όσους δεν θέλουν παρά να αποκτήσουν στέγη. Τούτο ισχύει ακόμη περισσότερο για τις ΗΠΑ, όπου το πιστωτικό σύστημα είναι φτιαγμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτρέπει στους ευτυχείς ιδιοκτήτες ακινήτων, η τιμή των οποίων ανεβαίνει, να μετατρέπουν τη δύναμη υπεραξία της περιουσίας τους σε ρευστά διαθέσιμα κεφάλαια, μέσω της περεταίρω αύξησης του δανεισμού τους.

«Οι Greenspan και Kennedy υπολογίζουν ότι την περίοδο 1991 – 2005 δημιουργούνται νέα δάνεια ύψους 520 δισ. δολαρίων επί των ήδη ενεργών υποθηκών», υπογραμμίζει ο Gary Gordon.

(G. Gorton, «The panic of 2007», NBER WP Series, WP αρ.14358, Σεπτέμβριος 2008).

Πρόκειται για εξαιρετικό λόγο προώθησης νέας αγοράς ακινήτων, ανεξαρτήτων μάλιστα της αυτόνοτης χρησιμότητας τους ως κατοικιών. Με τον τρόπο αυτό, άλλωστε, χρηματοδοτήθηκε η αύξηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών, ενώ το πραγματικό τους εισόδημα παρέμενε σταθερό.

Συμπερασματικά, η άνοδος των τιμών δεν παίζει, στην αγορά ακινήτων, τον σταθεροποιητικό ρόλο που κατά κανόνα της αποδίδει η οικονομική θεωρία, όταν αναλύει τον ανταγωνισμό στις αγορές των συνηθισμένων αγαθών. Η άνοδος των τιμών ευνοεί και εντείνει την ζήτηση, αντί να την περιορίζει. Η ζήτηση ακινήτων αυτοτροφοδοτείται. Όμως, προκειμένου η παρακινούμενη από την άνοδο των τιμών αύξηση της ζήτησης να μετατραπεί σε πραγματική ζήτηση, οι υποψήφιοι αγοραστές χρειάζεται να διαθέτουν και τα μέσα για να αποκτήσουν το ακίνητο που τόσο επιθυμούν. Στο σημείο αυτό, η πρόσβαση στον δανεισμό επιβάλλεται ως ο απαραίτητος κρίκος στην διαδικασία που θα μπορούσε να δημιουργήσει μία φούσκα ακινήτων. Αν οι δανειστές μπορούσαν να απορρίψουν προτάσεις αγοράς οι οποίες δεν πληρούν κάποια κριτήρια τους, θα λειτουργούσε ένας μηχανισμός αποτροπής μιας συμπεριφοράς που οδηγεί σε ανισορροπίες.

4.1.2 Η φούσκα των δανείων.

Αντί να διαδραματίσουν κάποιον σταθεροποιητικό ρόλο, οι πιστωτικοί φορείς συμμετείχαν ενεργά στην κερδοσκοπική ευφορία. Θα μπορούσε, μάλιστα, κάποιος να ισχυριστεί ότι υπήρξαν κάποιοι που κατά κύριο λόγο την προκάλεσαν και επωφελήθηκαν από αυτήν, μέχρι του σημείου να ωθήσουν τα νοικοκυριά σε εσφαλμένες επιλογές, αντί να τα διαφωτίσουν για τους κινδύνους. Αν τα δάνεια δεν ήταν εύκολα, χαμηλότοκα και μεγάλα, η φούσκα των ακινήτων δεν θα έπαιρνε τις διαστάσεις που γνωρίζουμε. Επομένως, το επεισόδιο των subprimes συμφωνεί απολύτως με τα ιστορικά διδάγματα περί της στενής διασύνδεσης μεταξύ φούσκας δανείων και ακινήτων.

(subprimes: ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης, που συνήθως «κατασκευάζονται» από την συνένωση δανείων, καλύτερων αλλά και χειρότερων ως προς την πιστωτική τους εξασφάλιση)

Για να κατανοήσει κάποιος την έννοια της «φούσκας δανεισμού», αρκεί να παρακολουθήσει τα στατιστικά στοιχεία της εξέλιξης των ενυπόθηκων πιστώσεων κατά την διάρκεια των ετών 2000 – 2006, από την άποψη του μεγέθους, της ποιότητας και της τιμολόγησης τους.

Χωρίς αμφιβολία, η αύξηση των στεγαστικών δανείων υπήρξε σημαντική. Υπερδιπλασιάστηκε στη διάρκεια μιας εξαετίας. Μεταξύ 2000 και 2006, πέρασε από τα 4.800 δισ. δολάρια σε περίπου 9.800 δισεκατομμύρια, εμφανίστηκε δηλαδή ένα μέσο ετήσιο ποσοστό αύξησης 13%, με αποτέλεσμα το μερίδιο των ενυπόθηκων πιστώσεων στο ΑΕΠ να αυξηθεί εξαιρετικά. Η υπερχρέωση αυτή εμφανίζεται επίσης όταν παρατηρούμε το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών, το οποίο γίνεται αρνητικό το 2005, για να φτάσει στο -1.25% κατά μέσο όρο τον Απρίλιο και Μάιο του 2007.

(Federal Reserve Board, Monetary Policy Report to the Congress, Board of Governors of the Federal Reserve System, 18 Ιουλίου 2007)

Πέραν όμως τούτης της ήδη εξαιρετικής αύξησης, το χαρακτηριστικό που ξεχωρίζει όταν εξετάζει κάποιος την πορεία της αγοράς ενυπόθηκων δανείων κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου, είναι το εκπληκτικό εύρος των αλλαγών που συντελέστηκαν, όσον αφορά την

ποιότητα των δανείων που εκδόθηκαν. Για την ακρίβεια, παρατηρήθηκε διαρκής υποβάθμιση των κριτηρίων έκδοσης δανείων μεταξύ 2001 και 2007. Μια πρώτη μέτρηση αυτής της υποβάθμισης βρίσκεται στο αυξανόμενο μερίδιο των δανείων που δίνονταν σε νοικοκυριά, τα οποία εμφάνιζαν κινδύνους και ειδικότερα εκείνα που ονομάστηκαν subprimes.

Δεν υπάρχει μια και μοναδική ερμηνεία των δανείων χαμηλής εξασφάλισης. Το AMF δίνει τον εξής ορισμό: «Ένα δάνειο subprime είναι μια ενυπόθηκη πίστωση που παρέχεται σε δανειολήπτες, οι οποίοι εμφανίζουν επίπεδο κινδύνου ανώτερο από εκείνο που εμφανίζει ο παραδοσιακός δανειζόμενος, είτε λόγω μειωμένης ικανότητας διαχείρισης της προσωπικής οικονομικής του κατάστασης, είτε επειδή η ικανότητα εξυπηρέτησης του δανεισμού του μειώθηκε λόγω δυσμενών γεγονότων» (C.Romey & B. Drut, σελ.19)

Η Moody's δίνει έναν ακριβέστερο ορισμό περιγράφοντας τον subprime δανειζόμενο ως εύθραυστο, επειδή η αναλογία μεταξύ του χρέους του και της αξίας του ακινήτου ξεπερνά το 80% και επειδή το βάρος από την εξυπηρέτηση του χρέους του σε σχέση με το εισόδημα του φτάνει το 40–50%. (Testimony of Raymond W. McDaniel, Committee on Oversight and Government Reform, 22 Οκτωβρίου 2008).

«Η ποιότητα αυτών των δανείων χειροτέρευε συνεχώς κατά τη διάρκεια της εξαετίας πριν από την κρίση», γράφουν οι Yuliya Demyanik και Otto Van Hemert. Πρόκειται για το αποτέλεσμα μιας επιθετικής πολιτικής που αποσκοπεί στη συνεχή εξεύρεση νέων δανειζόμενων, πέρα από τα παραδοσιακά νοικοκυριά και προκειμένου να το επιτύχει χαλαρώνει τις προϋποθέσεις πιστοδότησης με διάφορους τρόπους, ολοένα και πιο επικίνδυνους, όπως για παράδειγμα τα υβριδικά δάνεια (ARM) τύπου 2/28 και 3/27, ή τα δάνεια «μόνο με αποπληρωμή επιτοκίου».

(δάνειο τύπου 2/28: δάνειο διάρκειας 30 ετών, με σταθερό επιτόκιο τα πρώτα 2 έτη και ακολούθως, κυμαινόμενο επιτόκιο για τα υπόλοιπα 28 έτη.

Δάνειο μόνο με αποπληρωμή επιτοκίου: στα Αγγλικά «interest only ή IO», δηλαδή δάνεια για τα οποία η περιοδική εξυπηρέτηση αφορά μόνο τους τόκους, ενώ το κεφάλαιο εξοφλείται σε μία μόνο δόση, ολόκληρο στο τέλος τους δανείου)

	Δάνεια ARM	Δάνεια «μόνο επιτόκιο»	Τεκμηρίωση ελλιπής ή απύσχα	Σχέση δαπάνης εξυπηρέτησης προς εισόδημα	Μέση αξία δανείου προς ακίνητο
2001	73,0%	0,0%	28,5%	39,7	84,0
2002	80,0%	2,3%	38,6%	40,1	84,4
2003	80,1%	8,6%	42,8%	40,5	86,1
2004	89,4%	27,2%	45,2%	41,2	84,7
2005	93,3%	37,8%	50,7%	41,8	83,2
2006	91,3%	22,8%	50,8%	42,4	83,4

Πηγή: G. Gorton, «The panic of 2007», σελ.73

Στον πίνακα βλέπουμε ορισμένες από αυτές τις τάσεις, όπως για παράδειγμα το συνεχώς διευρυνόμενο μερίδιο δανείων τύπου ARM, δανείων τύπου «μόνο επιτόκιο» και δανείων με ατελή τεκμηρίωση (που αποκαλούνται και liar loans). Ακόμη, αυτό που μπορεί να παρατηρήσει κανείς είναι ότι οι εξοφλήσεις που ζητούνται γι' αυτό το διαρκώς αυξανόμενο χρέος, αφαιρούν όλο και μεγαλύτερο τμήμα του εισοδήματος των χρεωμένων νοικοκυριών, και ότι η μέση αξία των δανείων, σε σχέση με την αξία του αγαθού που αποκτάται, ξεπερνά το 80%. Όλα αυτά τα στοιχεία οδηγούν στο ίδιο συμπέρασμα: ολοένα και πιο εύθραυστα δάνεια. Τέλος, εκπλήσσει η διαπίστωση ότι η συνεχής αύξηση ενός ήδη υψηλού κινδύνου, όπως τα subprimes, δεν οδήγησε σε αύξηση των επιτοκίων, όπως θα υπέθετε η θεωρία της αποδοτικότητας.

Ο Michel Aglietta, στο βιβλίο του «Η οικονομική κρίση», εκδ. Πόλις, Αθήνα 2009, υπογραμμίζει ότι το περιθώριο επί του επιτοκίου (που συνήθως αποκαλείται spread),

ανάμεσα στα δάνεια υψηλού κινδύνου (subprimes) διάρκειας 30 ετών και τα κρατικά ομόλογα ίδιας διάρκειας, έπεσε από 225 σε 175 μονάδες βάσης, την περίοδο μεταξύ 2001 και 2005. Παρομοίως, η μελέτη των Demyanik και Van Hemert δείχνει ότι το spread μεταξύ ασφαλών και επισφαλών δανείων μειώθηκε πολύ, ιδιαίτερα από το 2001 έως το 2004, περίοδο κατά την οποία η δημιουργία νέων δανείων ήταν ταχύτερη. Η μείωση αυτή του spread είναι σημαντικότερη από εκείνη που παρατηρήθηκε στην περίπτωση εταιρικών ομολογίων, μεταξύ όσων βαθμολογήθηκαν με AAA και όσων πήραν BBB, γεγονός που αποδεικνύει ότι υπάρχει μια ειδική κατάσταση στην αγορά ενυπόθηκων δανείων.

Συμπερασματικά, το σύνολο αυτών των στοιχείων (έκρηξη μεγεθών, επιδείνωση της ποιότητας των πιστώσεων και μείωση των spreads) σκιαγραφεί μια κλινική εικόνα πολύ κλασική και γνώριμη στους οικονομολόγους. Είναι ότι αποκαλείται «φούσκα δανείων». Αυτή η φούσκα δανείων διαφέρει από τις κερδοσκοπικές φούσκες στον βαθμό που δεν παρατηρείται σωρευτική αύξηση τιμών. Σε ζητήματα πιστώσεων, η υπερβολή δεν αφορά τόσο τις τιμές, όσο το μέγεθος και την ποιότητα των νέων δανείων. Γι' αυτό τον λόγο χρησιμοποιείται συχνά ο όρος «credit boom». Αντιθέτως, η υπερβολική έκδοση νέων δανείων χαμηλής ποιότητας έχει την προέλευση της στα δάνεια με πολύ χαμηλά επιτόκια, σε σύγκριση με τον κίνδυνο που τα συνοδεύει.

Θεωρητικά, η αύξηση του κινδύνου θα έπρεπε να οδηγήσει σε άνοδο των spread του επιτοκίου για τα αντίστοιχα δάνεια. Αύξηση που θα περιόριζε την ζήτηση και θα συγκρατούσε τον πολλαπλασιασμό και το συνολικό μέγεθος των δανείων αυτής της κατηγορίας. Όμως δεν συμβαίνει καθόλου έτσι. Ο μηχανισμός τιμών δεν διαδραματίζει τον ρυθμιστικό του ρόλο. Θα μπορούσε μάλιστα κανείς να ισχυριστεί ότι είναι ίδιες οι δυνάμεις του ανταγωνισμού που συνέβαλαν ενεργά στην επιδείνωση της ποιότητας των δανείων.

Στις ΗΠΑ, οι περιοχές στις οποίες γνώρισε την μεγαλύτερη έξαρση ο επισφαλής δανεισμός ή εκείνες στις οποίες καταγράφηκε ο μεγαλύτερος αριθμός νέων πελατών, είναι αυτές ακριβώς στις οποίες παραβιάστηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό οι κανόνες πιστοδότησης. (έρευνα των Giovanni Dell' Ariccia, Deniz Igan και Luc Laeven, «Credit Booms and lending standards: evidence from the subprime mortgage market»)

4.1.3 Οι μηχανισμοί ευφορίας.

Πως όμως εξηγείται μια τόσο μεγάλη αναποτελεσματικότητα του ανταγωνισμού; Πως δικαιολογείται μια τόσο παράδοση συμπεριφορά δανειστών και δανειζομένων; γιατί η ευφορία παράγει περισσότερη ευφορία;

Μια φούσκα ακινήτων δεν είναι ένα ανώδυνο φαινόμενο. Πρόκειται για μια τεράστια περιουσία που δημιουργείται ξαφνικά. Προσφέρει, επομένως, εξαιρετικές ευκαιρίες δημιουργίας κερδών, που δεν θα μπορούσαν να αφήσουν αδιάφορα τα στελέχη των χρηματοοικονομικών οίκων. Κάνουν τη δουλειά τους δημιουργώντας δάνεια: επιδιώκουν να οικειοποιηθούν μέρος του νέου πλούτου μέσω των επιτοκίων. Αλλά ταυτοχρόνως, οι πιστώσεις που δημιουργούν δίνουν νέα ώθηση στην ανοδική πορεία.

Η φούσκα προκύπτει τελικά από την συντονισμένη δραστηριότητα αγοραστών και δανειστών. Αυτό συμβαίνει επειδή τα συμφέροντα αυτών των δύο ομάδων, ως ένα βαθμό, συγκλίνουν. Και οι δύο θέλουν να συνεχιστεί η άνοδος των τιμών. Στον βαθμό που την εγγύηση παρέχει το ίδιο το ακίνητο, το ενυπόθηκο δάνειο αποκαλύπτει ξεκάθαρα την κερδοσκοπική του φύση, με την έννοια ότι η έμφυτη ιδιότητα που διαθέτει εξαρτάται στενά όχι τόσο από τα χαρακτηριστικά του δανειζομένου, αλλά από την συνέχιση της ανοδικής κίνησης. Για παράδειγμα, ακόμη και ένα νοικοκυριό με χαμηλό εισόδημα μπορεί να εμφανιστεί ως αποδεκτός δανειολήπτης, αν θεωρηθεί ότι οι τιμές θα συνεχίσουν να αυξάνονται.

Ανοδικές τιμές ακινήτων ευνοούν την αύξηση των δανείων στον τομέα των ακινήτων. Στον βαθμό που η αξία της αγοράς εγγυήσεων, η οποία διασφαλίζει τα στεγαστικά δάνεια, είναι μεγαλύτερη ο κίνδυνος ζημιάς επί του χαρτοφυλακίου δανείων μειώνεται, και είναι πια

δυνατόν να δανείζει κανείς περισσότερα, χωρίς να αυξάνεται η πιθανότητα πτώχευσης. Επομένως, η επίπτωση της ανόδου τιμών στην αγορά δανείων είναι παρόμοια με εκείνη στην αγορά ακινήτων: αντί να αποθαρρύνει την κερδοσκοπική δυναμική, την ευνοεί. Οι οικονομολόγοι μιλούν για «θετικές επιδράσεις» όταν θέλουν να περιγράψουν τις δυνάμεις που κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση με την γενικότερη τάση, αντί να μετριάσουν τις επιπτώσεις της. Είναι τυπικό παράδειγμα του μιμητισμού που επηρεάζει βαθύτατα την αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων και την ορθολογική λειτουργία της.

Με λίγα λόγια, σε περιόδους ευφορίας, όταν η αύξηση των τιμών των ακινήτων συνεχίζεται, δημιουργείται σημαντικός πλούτος, ο οποίος ευνοεί αγοραστές και δανειστές. Πρόκειται για καθαρά μηχανικές επιπτώσεις. Για τους αγοραστές είναι προφανές: γίνονται πλουσιότεροι επειδή έχει αυξηθεί η αξία του κεφαλαίου τους. Για τους δανειστές συνδυάζονται δύο φαινόμενα: εμφανίζονται πλουσιότεροι λόγω των τόκων που εισπράττουν αλλά και επειδή, με πιο περίπλοκο, όχι όμως λιγότερο σημαντικό, τρόπο μειώνεται η πιθανότητα πρόωρης παύσης πληρωμών επί των σωρευμένων δανειακών απαιτήσεων, που οδηγεί από την άλλη σε άνοδο της αξίας τους. Αυτές οι επιπτώσεις είναι εντονότερες όσο μεγαλώνει ο πλούτος που δημιουργείται.

Η χαλαρή νομισματική πολιτική που ακολούθησε η Ομοσπονδιακή Τράπεζα έως το 2004 ευνόησε εξαιρετικά αυτή την εξέλιξη, με την διάθεση στο χρηματοοικονομικό σύστημα φθηνής και άφθονης ρευστότητας, την οποία χρειαζόταν για να χρηματοδοτήσει τούτη την ευφορία. Από την άλλη, η αύξηση των πιστώσεων και η υποεκτίμηση των κινδύνων δεν περιορίστηκε μόνο στην αγορά ακινήτων αλλά διαχύθηκε σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Η μεταβλητότητα και το κόστος ανάληψης κινδύνου μειώθηκαν εξαιρετικά για μια πολύ μεγάλη κατηγορία στοιχείων του ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένων των ομολόγων σταθερού επιτοκίου, των δανείων, των μετοχών και των τιμών νομισμάτων. Ακολούθησε σημαντική αύξηση του ενεργητικού των επιχειρήσεων δανεισμού, ιδιαίτερα των τραπεζών, το οποίο σχεδόν τριπλασιάστηκε την περίοδο μεταξύ 2001 και 2007.

Γίνεται αντιληπτό ότι για να επέρχεται παρόμοια τύφλωση ξανά και ξανά σε κάθε χρηματοοικονομική κρίση, χωρίς κανείς να παίρνει το μάθημα του, μάλλον δεν θα φταίει μόνο ο ανορθολογισμός. Αναμφισβήτητα, οι άνθρωποι συχνά εμφανίζονται ανορθολογικοί, όχι όμως σε τέτοιο βαθμό που να μην κατορθώνουν να μάθουν από αυτό που παρατηρούν με τόσο συστηματικό τρόπο. Σε αντίθεση με το επιχείρημα της θεωρίας της αποτελεσματικότητας, πιστεύεται ότι η χρηματική λειτουργία της αγοράς δεν ευνοεί καθόλου ούτε τον ακριβή υπολογισμό, ούτε το κριτικό πνεύμα.

Αληθεύει ότι ένα σωστός υπολογισμός οδηγεί τον επενδυτή σε κέρδη; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα προϋποθέτει να έχει ξεκαθαριστεί η έννοια του σωστού υπολογισμού. Υπάρχει; Πράγματι, στο σημερινό χρηματοοικονομικό σύστημα, υπάρχουν επαγγελματίες που ειδικεύονται στην προσπάθεια να υπολογίσουν τον πιστωτικό κίνδυνο, οι οποίοι εργάζονται για τους αποκαλούμενους οίκους αξιολόγησης. Πώς αντέδρασαν; Αυτοί ευθύνονται για την υποεκτίμηση των κινδύνων; Ή μήπως, αν είχαμε καλύτερους οίκους αξιολόγησης, θα είχαμε αποφύγει την κρίση;

4.2 ΤΥΦΛΩΣΗ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Τι είναι αυτό που εμποδίζει παράγοντες και αγορές να αντιληφθούν την ταυτόχρονη άνοδο των κινδύνων και ταυτόχρονα μια ενδεχόμενη αναποδιά στην αγορά;

Ένα στοιχείο του ενεργητικού, υπό την ευρύτερη έννοια, είναι ένα δικαίωμα επί μελλοντικών εισοδημάτων. Η αποτίμηση της αξίας του σημαίνει ότι προβλέπουμε, στην καλύτερη περίπτωση, ποια θα είναι η ροή των εισοδημάτων σε όλη τη διάρκεια ζωής του περιουσιακού στοιχείου. Η δυσκολία έγκειται στο ότι τα εισοδήματα δεν μπορεί να θεωρούνται διασφαλισμένα. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό από το παράδειγμα των μερισμάτων μιας μετοχής. Εξαρτώνται από τα κέρδη που θα πραγματοποιήσει η επιχείρηση σε όλη την διάρκεια της ζωής της, τα οποία είναι μάλλον δύσκολο να προβλεφθούν, αφού αποτελούν συνάρτηση πολλών παραγόντων, που αφορούν όχι μόνο την μελλοντική συμπεριφορά της επιχείρησης αλλά και τις μακροοικονομικές εξελίξεις.

Στην περίπτωση των δανείων και των ομολόγων, ο υπολογισμός είναι μάλλον απλοποιημένος, αφού άλλωστε δεν υπάρχει παρά μόνο μια πηγή αμφιβολίας: η αδυναμία πληρωμής. Όμως αν και απλούστερος, ο υπολογισμός παραμένει πολύ επίφοβος, στον βαθμό που η αδυναμία πληρωμής προκύπτει από σειρά παραμέτρων περίπλοκων στην κατανόηση τους: η πιθανότητα πτώχευσης ($\text{probability of default} = \text{PD}$), το μέγεθος της ζημιάς σε περίπτωση πτώχευσης, δηλαδή η αναλογία των απωλειών που θα εγγραφούν στο ενεργητικό του δανειστή ($\text{loss given default} = \text{LGD}$) και η μέση ζημιά προσμετρημένη ως αναλογία του ενεργητικού ($\text{expected loss} = \text{EL}$), που ισούται με το γινόμενο των δύο πρώτων μεγεθών.

4.2.1 Ο υπολογισμός του πιστωτικού κινδύνου.

Η μέθοδος που υπάρχει για να υπολογιστούν αυτές οι μεταβλητές είναι η στατιστική επαγωγή. Η μέθοδος επιχειρεί να συγκρίνει το γεγονός του οποίου η πιθανότητα επιθυμείται να υπολογιστεί με άλλα γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν και που χαρακτηρίζονται από ομοιότητα και ομοιογένεια.

Στην περίπτωση του κινδύνου των subprimes, τα διαθέσιμα δεδομένα δεν είναι παλαιά, αφού πρόκειται για μάλλον νέο προϊόν. Παρά ταύτα, επειδή η ύφεση του 2001 είχε οδηγήσει σε σημαντικές πτωχεύσεις, υπήρχε μια βάση στατιστικών δεδομένων που επιτρέπει τον υπολογισμό του κινδύνου πτώχευσης επί χρηματοοικονομικών προϊόντων subprime. Με αυτό τον τρόπο προχώρησαν οι οίκοι αξιολόγησης. Είναι σαφές ότι αυτή η μέθοδος εμφανίζει σοβαρούς περιορισμούς. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προσφέρει μια αντικειμενική βάση, αφού εξαρτάται από την υπόθεση εργασίας, που τελεί υπό αμφισβήτηση, σύμφωνα με την οποία μπορούμε πράγματι να εξομοιώσουμε ένα μελλοντικό γεγονός με γεγονότα του παρελθόντος.

Στην προκειμένη περίπτωση, η ύφεση του 2001 – 2003 είχε μια σοβαρή ιδιαιτερότητα, που θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο: η τιμή των ακινήτων συνέχισε να αυξάνει. Συνεπώς ο κίνδυνος παύσης πληρωμών, υπολογισμένος στη βάση αυτού του δείγματος, δεν αποτελούσε ικανοποιητικό δείκτη πρόβλεψης όσων θα συνέβαιναν μετά το 2007, όταν η τιμή των ακινήτων άρχισε να μειώνεται με ταχύ ρυθμό. Υποεκτιμούσε και την πιθανότητα αδυναμίας πληρωμής και την σοβαρότητα των ζημιών σε περίπτωση πτώχευσης.

Μπορούσε να αποφευχθεί αυτό το λάθος;

Στην περίπτωση μας, το ερώτημα δεν αφορά τόσο τον ίδιο τον κίνδυνο του subprime και τις μεταμορφώσεις τις οποίες υφίστατο με την σταδιακή χαλάρωση των κριτηρίων βαθμολόγησης, όσο την ίδια την εξέλιξη των τιμών των ακινήτων.

Σε μεγάλο βαθμό, η υποεκτίμηση του κινδύνου subprime οφείλεται ευθέως στην αντίληψη ότι οι οίκοι αξιολόγησης δεν προέβλεψαν το μέγεθος της βιαιότητας με την οποία θα αναστρέφονταν οι τάσεις στην αγορά ακινήτων. Μόνο μετά το 2007 αναθεωρούν ουσιαστικά τις προβλέψεις τους. Ενώ έως τον Ιανουάριο του 2007 προέβλεπαν μηδενική άνοδο των τιμών των ακινήτων σε εθνικό επίπεδο, τον Ιούλιο αναθεώρησαν τις προβλέψεις τους, κάνοντας λόγω για μείωση των τιμών κατά 10% και τον Ιανουάριο 2008 για μείωση κατά 20%.

Αν οι οίκοι αξιολόγησης ήταν καλύτεροι, θα είχαν κάνει άραγε καλύτερες προβλέψεις;

Στην αγορά ακινήτων των ΗΠΑ, δημιουργήθηκε μια φούσκα και, όπως είναι φυσικό να συμβαίνει με κάθε φούσκα, ακολούθησε μια μεγάλη διόρθωση. Με αυτό το δεδομένο, οι αναλυτές εκπλήσσονται που οι παράγοντες της αγοράς δεν προέβλεψαν τις εξελίξεις του 2004 – 2007. Πρόκειται βεβαίως για μια εντελώς στρεβλή αντίληψη των γεγονότων. Πράγματι, αν δει κανείς τι γνώριζαν πραγματικά οι οίκοι πριν από την κρίση, θα διαπιστώσει ότι στην πλειονότητα τους δεν πίστευαν καν ότι υπήρχε μια φούσκα ακινήτων, πόσο μάλλον ότι επέκειτο αναστροφή των τιμών. Επιπλέον, διέθεταν σοβαρά επιχειρήματα για όλα αυτά. Δεν είχαμε εδώ να κάνουμε με μια ανορθολογική προσέγγιση, ούτε με ελλιπή ενημέρωση.

Αξίζει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον Alan Greenspan, πρόεδρο της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ έως τον Ιανουάριο του 2006, ο οποίος θεωρούταν ο μάγος του χρηματοοικονομικού συστήματος, ο θριαμβευτής επί των αποπληθωριστικών δυνάμεων της περιόδου 2001 – 2001, ο άνθρωπος που με την επιδεξιότητα του επέτρεψε την επιστροφή στην ανάπτυξη.

Ο Greenspan, στην κατάθεση του ενώπιον της Joint Economic Committee του αμερικανικού Κογκρέσου, στις 9 Ιουνίου 2005, χρησιμοποίησε τον όρο «froth», που σημαίνει «αφρός» ή «απόσταγμα». Εισήγαγε αυτό τον εντελώς νεωτεριστικό όρο προκειμένου να αποφύγει να χρησιμοποιήσει τον όρο «φούσκα». Η προσφυγή του στον όρο froth του επέτρεψε να παραδεχθεί εμμέσως το αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι οι τιμές των ακινήτων αυξήθηκαν υπερβολικά σε διάφορες αμερικανικές πόλεις, χωρίς ωστόσο να υποχρεωθεί να συμπεράνει ότι επρόκειτο για σημάδια ενός γενικευμένου φαινομένου. Είπε χαρακτηριστικά:

«Although a 'bubble' in home prices for the nation as a whole does not appear likely, there do appear to be, at a minimum, signs of froth in some local markets where home prices seem to have risen to unsustainable levels».

Επιμένει στο γεγονός ότι οι εν λόγω τάσεις αναπτύσσονται κατά κύριο λόγο σε τοπικό επίπεδο, δίχως να υπάρχει καμία σύνδεση μεταξύ τους και δίχως την πιθανότητα να συνενωθούν σε ένα πανεθνικό φαινόμενο. Επίσης, υπογραμμίζει ότι η αύξηση των τιμών στα ακίνητα έχει τις βαθύτερες ρίζες της σε μια μακρόχρονη οικονομική τάση, αφού τα κέρδη παραγωγικότητας στον τομέα αυτό είναι μικρότερα απ' ό,τι στο σύνολο της οικονομίας. Όλα αυτά τα στοιχεία ανάλυσης συνδυάζονται και οδηγούν στο ίδιο συμπέρασμα: οι ΗΠΑ δεν κινδυνεύουν από κάποια μείωση σε εθνικό επίπεδο των τιμών των ακινήτων. Πρόκειται για πολύ σημαντικό σημείο, όπως εξηγεί:

«The US economy has weathered such episodes before, without experiencing significant declines in the national average level of home prices. Although we certainly cannot rule out home price declines, especially in some local markets, these declines, where they to occur, likely would not have substantial macroeconomic implications».

Η ανάλυση του παραμένει अपαράλλακτη ακόμη και στις αρχές του 2007 και στο ερώτημα «Κατευθυνόμαστε προς ένα επώδυνο κραχ ακινήτων;» απαντά με ένα κατηγορηματικό «Όχι». Κατά την άποψη του, το επίπεδο τιμών θα διατηρηθεί. Νιώθει ακόμη πιο βέβαιος γι' αυτό, καθώς γνωρίζει τις εξελίξεις στην Μεγάλη Βρετανία και την Αυστραλία, όπου ο κύκλος τιμών στα ακίνητα προηγείται κατά ένα ή δύο χρόνια εκείνου των ΗΠΑ. Όταν

το «μπουμ» τελείωσε στις χώρες αυτές, οι τιμές διατηρήθηκαν ή δεν έπεσαν παρά μόνο λίγο, αλλά δεν κατέρρευσαν πουθενά.

Η ανάλυση του Greenspan είναι πέρα για πέρα αντιπροσωπευτική των γνώσεων και του τρόπου σκέψης των ανθρώπων της αγοράς χρήματος εκείνη την εποχή. Η πιθανότητα σοβαρής μείωσης στις τιμές των ακινήτων στις ΗΠΑ θεωρείται πολύ μικρή. Αξίζει να προστεθεί ότι η στατιστική ανάλυση ενισχύει ένα τέτοιο συμπέρασμα, αφού από την δεκαετία του 1930, η μέση τιμή των αμερικανικών ακινήτων δεν είχε πέσει ποτέ. Αυτό είναι σημαντικό. Εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς πως όλες αυτές οι πεπτοιθήσεις έθρεψαν μια βαθύτατη εμπιστοσύνη στην σταθερότητα των τιμών των ακινήτων. Πως, λοιπόν, να φανταστεί κανείς μια πτώση μεγαλύτερη από 20%; Δεν πρόκειται όμως μόνο για τον Greenspan, αρκεί κανείς να διαβάσει όλες τις εκθέσεις της περιόδου: της Fed, της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, του ΔΝΤ και της ΕΚΤ.

4.2.2 Η επίδραση της συλλογικής άποψης.

Η επαγωγική στατιστική θεωρία, ακόμη και στις πλέον περίπλοκες μορφές της, όπως η οικονομετρία, δεν μπορεί να διατυπώσει πρόβλεψη που θα μπορούσε δια εσωτερικής επαληθεύσεως να πείσει το σύνολο των επενδυτών. Οι λόγοι είναι πολλοί και γνωστοί: η πολλαπλότητα μεταβλητών που πρέπει να συνυπολογιστούν αλλά και η ροή ενός εξελισσόμενου κόσμου. Επομένως, πώς να αποδειχτεί, πειστικά και επαρκώς, ότι έχει δημιουργηθεί φούσκα και χρειάζεται να ληφθούν κατάλληλα μέτρα; Εξ' ορισμού, φούσκα δημιουργείται όταν υπάρχει διαρκές χάσμα μεταξύ τιμής και πραγματικής αξίας του ακινήτου. Επομένως, για να διαπιστώσουμε ότι βρισκόμαστε αντιμέτωποι με φούσκα, πρέπει να είμαστε ικανοί να δημιουργήσουμε μια αδιαμφισβήτητη εκτίμηση της πραγματικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου. Όμως, για λόγους που αναλύθηκαν πιο πάνω, μας είναι αδύνατο να το επιτύχουμε.

Η αμφισβήτηση, χαρακτηριστική στην αποτίμηση χρηματικών αξιών, είναι ένας λόγος για την τύφλωση μπροστά στην καταστροφή. Επομένως, σε μια τόσο αβέβαιη κατάσταση, με τόσο αδύναμα επιστημονικά επιχειρήματα, είναι αναμενόμενο ότι θα υπερισχύσει η άποψη που εξυπηρετεί καλύτερα τα συμφέροντα των πρωταγωνιστών. Δεν πρόκειται για κάποια συνειδητή άποψη αλλά για την δυναμική που δημιουργείται από διαδοχικές δοκιμές και λανθασμένες ενέργειες, οι οποίες σε τελευταία ανάλυση, οδηγούν την αγορά να επικεντρώνεται σε αυτό που υπηρετεί καλύτερα την ευημερία της. Από την στιγμή που μια παρόμοια πεποίθηση εδραιώνεται, δηλαδή η αγορά διαπιστώνει την ικανότητα της να δημιουργεί νέο πλούτο, θα υπερασπιστεί ένθερμα την νομιμοποίηση της απέναντι στους επικριτές της, όποιοι και αν είναι αυτοί. Η τύφλωση μπροστά στην καταστροφή θεμελιώνεται. Πράγματι, να μην ξεχνούμε ότι η ευφορία είναι μια περίοδος, στην διάρκεια της οποίας δημιουργείται τεράστιος πλούτος, ο οποίος διαχέεται σε ολόκληρο τον κόσμο του χρήματος. Γεγονός που δημιουργεί σημαντικούς πόλους συμφερόντων, που κάνουν ότι μπορούν προκειμένου να διαρκέσει η κατάσταση. Από αυτή την άποψη, δεν υπάρχουν επαρκείς χαρακτηρισμοί για να περιγράψει κανείς μια περίοδο σαν το 2000 – 2007, με τόσο εξωφρενικά ποσοστά κέρδους.

Σε όλες τις κερδοσκοπικές φούσκες ασκείται η ίδια ακριβώς συντηρητική πίεση προκειμένου να μείνουν τα πράγματα ως έχουν. Πρόκειται για μια σταθερά στην συμπεριφορά των αγορών χρήματος. Τρία επιχειρήματα, όχι ίσης σημασίας, υποστηρίζουν άμεσα την πίεση που δημιουργεί η μίμηση.

- Το πρώτο επιχειρήμα, ίσως το πιο σημαντικό, στηρίζεται στην αμφισβήτηση της ίδιας της χρηματοοικονομικής ανάλυσης. Η κοινωνία δεν είναι στάσιμη και η επαγωγική στατιστική δεν παρέχει καμία βεβαιότητα. Κάθε κατάσταση είναι εν δυνάμει διαφορετική, άρα οφείλεται, αναλόγως, να αναλυθεί υπό διαφορετική οπτική γωνία. Πρόκειται για ισχυρό επιχειρήμα, επειδή ακριβώς εδράζεται επί αδιαμφισβήτητης αλήθειας. Για τον λόγο αυτό χρησιμοποιείται συχνά. Και είναι ακόμη πιο πειστικό, καθώς η εξεταζόμενη κατάσταση

εμφανίζει σημαντικούς νεωτερισμούς, που δικαιολογούν την άποψη ότι έχει επέλθει μια ριζική μεταλλαγή της οικονομικής κατάστασης.

- Το δεύτερο επιχείρημα στηρίζεται στην υποτιθέμενη ισχύ των πολλών εναντίον μεμονωμένων ατόμων. Σε ότι θα μπορούσε κανείς να αποκαλέσει «σοφία του πλήθους». Η άποψη αυτή στηρίζει κατά πολύ την νομιμοποίηση της στην θεωρία της αποτελεσματικότητας, που υποστηρίζει ότι η αγορά, στον βαθμό που ενοποιεί πάρα πολλές πληροφορίες, είναι μηχανισμός ανώτερος από οποιοδήποτε μεμονωμένο άτομο, όσο καλά και αν είναι ενημερωμένο. Πρέπει λοιπόν να εμπιστευθούμε την αγορά και όχι τις μειοψηφικές προσεγγίσεις.
- Τέλος, εμφανίζεται και ένα τρίτο επιχείρημα. Σημειώνει πως η ευφορική αποτίμηση στηρίζει μέρος της δύναμης της στο γεγονός ότι στην κουλτούρα των ανθρώπων της τραπεζικής αγοράς, η κυρίαρχη αντίληψη θέλει το χρήμα και την εξυπνάδα να αποτελούν ταιριαστό ζευγάρι. Όλες οι φιλελεύθερες αντιλήψεις, εμφανίζουν έντονα την τάση να πιστεύουν πως όσο περισσότερο ένα άτομο διαθέτει ή διαχειρίζεται χρήμα, τόσο βαθύτερη και πιο αυθεντική είναι η αντίληψη του για τα οικονομικά και κοινωνικά φαινόμενα και τόσο πιο ευαίσθητες και δεισδυτικές είναι οι πνευματικές του διεργασίες.

Όλη αυτή η ανάλυση δείχνει πόσο ισχυρή είναι η δύναμη που οδηγεί στην τύφλωση μπροστά στην καταστροφή: όση είναι και η δύναμη των συνασπισμένων συμφερόντων που επενδύουν στην φούσκα. Είναι ακόμη ισχυρότερη, εφόσον οι συμβουλές όσων εκφράζουν εναντίωση και πρεσβεύουν επιφυλακτικότητα δεν μπορούν να βεβαιώσουν για τίποτε.

4.2.3 Η τιτλοποίηση.

Η τιτλοποίηση αποτελεί μια σημαντική φάση της διαδικασίας μέσω της οποίας αυξάνεται και επεκτείνεται η ρευστότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.

Σε ότι αφορά την κατανομή των χρηματοδοτήσεων, δημιουργείται ένα ευρύ περιθώριο εφαρμογής νέων μηχανισμών τιμολόγησης. Η ρευστότητα που προσφέρει η αγορά, επειδή ακριβώς επιτρέπει στο κεφάλαιο να επιλέγει ταχύτατα τα σημεία στα οποία θα επενδυθεί ώστε να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες κέρδους, θεωρείται εξαιρετικά σημαντική και η αναζήτηση της αποτελεί προτεραιότητα. Αντιθέτως, η παρεμπόδιση της ελευθερίας κίνησης των κεφαλαίων θεωρείται πηγή στρεβλώσεων, που περιορίζουν κατ' αναλογία την αύξηση του συλλογικού πλούτου. Για τον λόγο αυτό, η θεωρία αυτή δίνει μάχες για την κατάργηση όλων των εμποδίων και ελέγχων που δημιουργήθηκαν μετά την μεγάλη κρίση του '30, μέσω της οποίας θα δημιουργηθεί μια ενιαία αγορά κεφαλαίου σε παγκόσμια κλίμακα, για όλα τα προϊόντα (μετοχές, ομόλογα, παράγωγα, νομίσματα), κάθε διάρκειας (βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα) και για όλους τους παράγοντες (επιχειρήσεις, νοικοκυριά, κράτη).

Πρόκειται για σοβαρή στρέβλωση της αρχής της απόλυτης ρευστότητας, η οποία υποθέτει ότι όλα τα περιουσιακά στοιχεία μπορούν να γίνουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στις αγορές, με την προϋπόθεση ότι, σύμφωνα με την αρχή της αποτελεσματικότητας, η αποτίμηση τους είναι σωστή. Αυτή είναι άλλωστε η έννοια της τιτλοποίησης: να μπουν και τα τραπεζικά δάνεια στον ίδιο παρονομαστή, να μετατραπούν δηλαδή σε εμπορεύσιμα περιουσιακά στοιχεία, που θα διαθέτουν συγκεκριμένο βαθμό ρευστότητας, ώστε να τα εντάξουμε στην αρχή της fair value (εύλογης αξίας). Για να επιτευχθεί αυτό, από τεχνική άποψη, η τράπεζα συγκεντρώνει ένα μεγάλο μέρος των δανείων της με την μορφή δεξαμενής (pool) την οποία μεταβιβάζει προς συγκεκριμένο φορέα, που διαθέτει ειδική νομική υπόσταση, ένα Όχημα Ειδικού Σκοπού – ΟΕΣ (Special Purpose Vehicle - SPV), το οποίο με την σειρά του εκδίδει σε αντίκρισμα αυτό που στα αγγλικά αποκαλείται ABS (Asset-Backed Security) και στα ελληνικά, Καλυμμένο Ομόλογο Περιουσίας (ΚΟΠ), δηλαδή ένα χρηματικό τίτλο που μοιάζει πολύ με παραδοσιακό ομόλογο. Οι ροές πληρωμών που συνδέονται με τα

αρχικά δάνεια (τόκοι και χρεολύσια) συγκεντρώνονται από το SPV για να προωθηθούν στη συνέχεια προς το ABS.

Όλες οι μορφές δανείων μπορούν να τιτλοποιηθούν: υποθηκευμένα δάνεια, πιστώσεις προς τις επιχειρήσεις, LBO, καταναλωτικά δάνεια, όρια πιστωτικών καρτών, υπόλοιπα πιστωτικών καρτών κ.λπ. Υπό τη νέα αυτή μορφή τους, τα δάνεια μπορούν να αγοραστούν και να πωληθούν από συνταξιοδοτικά ταμεία, hedge funds, ασφαλιστικές εταιρείες ή μεγάλες επιχειρήσεις. Αποκτούν έτσι ένα βαθμό ρευστότητας, ακόμη και αν δεν διαθέτουν κοινά και διαδεδομένα χαρακτηριστικά. Ταυτοχρόνως όμως, η τράπεζα βγάζει από τον Ισολογισμό της τα δάνεια, μεταφέροντας έτσι τον κίνδυνο που περικλείουν, προς τους τελικούς επενδυτές των SPV.

Σε αυτό το επίπεδο, απορροφώνται καταρχάς οι ζημιές που μπορεί να εμφανισθούν σε περίπτωση παύσης πληρωμών και της συνεπαγόμενης πτώχευσης, οι οποίες αναμένεται πως θα επηρεάσουν την συγκέντρωση των δανείων.

4.2.4 Η υποεκτίμηση του κινδύνου

Το ξεχωριστό με την κρίση των subprimes είναι ότι η φύσκα των δανείων που τα συνόδευσαν χρηματοδοτήθηκε κατά κύριο λόγο μέσω δομημένων προϊόντων, κυρίως MBS (mortgage-backed security) και τα CDO (Collateralized Debt Obligations ή Ομόλογα Χρέους με αντίκρισμα) επ' αυτών. Το 2006 για παράδειγμα, το 75% των δανείων σε subprimes και το 87% των πρωτογενών δανείων τιτλοποιήθηκαν, έναντι αντιστοίχως 46% και 75% το 2001. Με άλλα λόγια, τα ενυπόθηκα δάνεια βγήκαν από τους ισολογισμούς των οργανισμών που τα είχαν εκδώσει και ανακατασκευάστηκαν από άλλους μεσολαβητές, προκειμένου να πωληθούν σε επενδυτές με την μορφή δομημένων προϊόντων.

Η υποεκτίμηση του κινδύνου στηρίζεται κατά βάθος στην αδυναμία να εκτιμηθούν οι μελλοντικές τιμές των ακινήτων. Πρέπει όμως να προστεθεί ένας νέος παράγοντας που κατέστησε δυσκολότερη την εκτίμηση του κινδύνου: η πολυπλοκότητα των δομημένων προϊόντων. Τα προϊόντα αυτά βασίζονται σε πολλές ταυτοχρόνως χρηματοτεχνικές κατασκευές, γεγονός που οδηγεί στην δημιουργία χάσματος μεταξύ του αρχικού κινδύνου, τον οποίο έχουν τα αρχικά ενυπόθηκα δάνεια και του κινδύνου που συνοδεύει τα τμήματα των MBS και CDO που παραλαμβάνει ο επενδυτής. Αυτός είναι άλλωστε και ο στόχος των νέων μεσολαβητών. Όμως, μια τέτοια δομή, καθιστά δυσκολότερη την ανάλυση του κινδύνου και, το σημαντικότερο, δημιουργεί μια αίσθηση ψεύτικης εξασφάλισης στους ιδιοκτήτες των ανώτερων τμημάτων.

Μελέτη της Lehman Brothers έδειχνε ότι μια ετήσια πτώση κατά 4% στις τιμές των ακινήτων, επί μια πενταετία, δεν θα επηρέαζε καθόλου τα τμήματα των δομημένων ομολόγων που είχαν πάρει βαθμό ανώτερο του A. και αυτό συμβαίνει επειδή τα χαμηλότερα τμήματα απορροφούν τις απώλειες. Η προστασία την οποία υποτίθεται ότι διέθεταν τα ανώτερα τμήματα ήταν ένας ισχυρός παράγοντας προσέλκυσης επενδυτών.

Είναι σαφές ότι οι οίκοι αξιολόγησης διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο στις εξελίξεις αυτές. Πράγματι, η πολυπλοκότητα των προϊόντων οδήγησε τους επενδυτές να στηριχτούν υπέρμετρα στην βαθμολογία τους, προκειμένου να ζυγίσουν τους κινδύνους. Όμως η βαθμολογία ήταν πολύ γενναιόδωρη. Ιδιαίτερα για τα ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης: το 80% χρηματοδοτήθηκαν με τμήματα MBS senior βαθμολογημένα με AAA, έναντι μόλις 2% για τα τμήματα που χαρακτηρίστηκαν «κερδοσκοπικά» (BB+ και χαμηλότερα) ή χαρακτηρίστηκαν equity και δεν βαθμολογήθηκαν. Το υπόλοιπο 18% χρηματοδοτήθηκε με τμήματα mezzanine βαθμολογημένα ως «επενδυτική αξία» (δηλαδή μεταξύ AA+ και BBB-). Από τα στρώματα MBS δημιουργήθηκαν νέα CDO με καλύτερους βαθμούς, A- και πάνω. Για τον ίδιο λόγο, στο 90% των περιπτώσεων προσφέρουν τίτλους βαθμολογημένους με AAA. Τα CDO που βρίσκονται στο mezzanine δημιουργούνται κυρίως με την χρήση τριτεγγυήσεων χαμηλότερης ποιότητας και βαθμολογημένες με BBB. Είναι επομένως περισσότερο επικίνδυνοι. Από την άλλη, μόνο το 75% των τμημάτων που προσφέρονται μέσω των CDO

στο επίπεδο mezzanine, βαθμολογούνται με AAA. Τα τμήματα A- και BBB ανακυκλώνονται μέσω CDO squared και κατά 85% μετατρέπονται σε τμήματα senior και super senior.

Συμπερασματικά, η υποεκτίμηση του κινδύνου από τους οίκους αξιολόγησης ήταν το αποτέλεσμα υπεραισιόδοξων εκτιμήσεων, που ήταν πάντως γενικότερα αποδεκτές, σε ότι αφορά τις τιμές των ακινήτων.

4.3 Η ΚΡΙΣΗ

Τον Ιούλιο του 2007, ο Ben Bernanke, πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ, εκτιμούσε τις ζημιές από δάνεια μειωμένης εξασφάλισης μεταξύ 50 και 100 δισ. δολαρίων, ένα «ελάχιστο» μερίδιο του συνολικού κεφαλαίου των δυτικών τραπεζών ή του συνολικού ενεργητικού των αμοιβαίων επενδυτικών κεφαλαίων. Η εκτίμηση αυτή άλλαξε προς τα πάνω καθώς η κρίση χειροτέρευε. Στις αρχές του 2008, η ίδια εκτίμηση τοποθετούνταν στα 400 δισ. δολάρια. Όμως και το ποσό αυτό ακόμη, όσο εντυπωσιακό και αν μοιάζει, δεν ανταποκρίνεται παρά σε ένα πολύ μικρό μερίδιο του παγκόσμιου πλούτου. Αντιστοιχεί σε περίπου 3% της χρηματιστηριακής κεφαλαιοποίησης των ΗΠΑ. Μια μείωση κατά 3% των χρηματιστηριακών τιμών δεν είναι καθόλου ασυνήθιστη. Συμβαίνει πολλές φορές στην διάρκεια ενός έτους, χωρίς αυτό να προκαλεί κάποια κρίση.

Όπως είπε ο Bernanke, η αμερικανική αγορά τίτλων μειωμένων εξασφαλίσεων είναι μικρή, συγκριτικά με την παγκόσμια αγορά κεφαλαίων. Γιατί λοιπόν στις περιστάσεις αυτές ήταν τόσο σημαντική η επιρροή της; Σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, η παγκόσμια απώλεια πλούτου ανέρχεται σε 50 τρισ. δολάρια, στις αρχές Μαρτίου του 2009. συγκρίνοντας το ποσό αυτό με τα αρχικά ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης (subprimes) του Ιουλίου 2007, προκύπτει ένας πολλαπλασιαστής μεταξύ 500 και 1000.

Είναι δυνατόν; Πως ένα αρχικό σοκ περιορισμένης εμβέλειας μας οδήγησε τελικά σε πλανητική καταστροφή;

Πιστεύεται πως μια τέτοια έλλειψη αναλογίας καταδεικνύει ότι αποκαλείται «τάση υπερβολής των χρηματοοικονομικών αγορών». Οι ίδιοι αυτοί οι μηχανισμοί του «positive feedback» (θετικής αντίδρασης) που προκάλεσαν την υπερβολική άνοδο τιμών την περίοδο 2004 – 2007, εξηγούν την σωρευτική πτώση τιμών που παρατηρήθηκε μετά τον Αύγουστο του 2007.

Με άλλα λόγια, οι χρηματοοικονομικές αγορές πάσχουν από ενδογενή αστάθεια, αντί να διορθώνουν μόνες τους τις ανισορροπίες, τις ενισχύουν.

4.3.1 Η πρώτη φάση της κρίσης.

Στην αρχική φάση της κρίσης εμπεδώνεται η καχυποψία για την ορθή αξιολόγηση των δομημένων προϊόντων, ιδιαίτερα όσων συνδέονται με τον κίνδυνο των subprimes. Καχυποψία που αγγίζει τα όρια του παροξυσμού όταν στις 9 Αυγούστου του 2007, η τράπεζα BNP Paribas υποχρεώνεται να καταργήσει το δικαίωμα εξαγοράς σε τρία αμοιβαία κεφάλαια, επειδή όπως ανακοινώνει δεν μπορεί να κάνει σωστή αποτίμηση.

Πρόκειται για το σημείο εκκίνησης της κρίσης: ρήξη εμπιστοσύνης στους κανόνες αποτίμησης, η οποία ανατρέπει τις στρατηγικές σχέσεις μεταξύ των παικτών της χρηματοοικονομικής αγοράς. Δεν μπορεί πλέον να δοθεί απάντηση ούτε στο πολύ απλό ερώτημα πόσο αξίζει κάποιος τίτλος που μέχρι πρότινος άξιζε 100. Ή καλύτερα, πόσο πιστεύουν οι άλλοι επενδυτές ότι αξίζει σήμερα ο τίτλος που άξιζε 100 μέχρι χτες.

Καθώς οι χρηματικές επενδύσεις αντιστοιχούν με στοιχήματα στο μέλλον, είναι εκ φύσεως δύσκολο να εκτιμηθούν. Πηγή όλων των κρίσεων, όπως παρατηρείται, είναι η διάρρηξη της σχέσης εμπιστοσύνης στους κανόνες υπολογισμού της αξίας επενδύσεων, που καταλήγει σε αδυναμία αποτίμησης του ενεργητικού.

Ο πρώτος τρόπος να αντιμετωπίσει κανείς την απότομη αυτή αύξηση αβεβαιότητας είναι να προβεί σε σίγουρες επενδύσεις, σε ότι αποκαλείται «φυγή προς την ποιότητα» (flight to quality) και βεβαίως προς την ρευστότητα. Μέχρι τον Αύγουστο του 2007, όπου εκδηλώνεται μια φρενήρης κούρσα προς την ρευστότητα. Όλες οι αγορές που διοχετεύουν ρευστότητα (διατραπεζική αγορά, αγορά repos ή αλλιώς συμφωνιών επαναγοράς) έχουν τρομερή ζήτηση, όπως και οι αγορές των CDO και ABS (εκτός από όσες διαθέτουν προϊόντα

εξαιρετικής ποιότητας). Όλοι οι παίκτες αναζητούν πηγές ρευστότητας, είτε γιατί βρίσκονται ήδη ενώπιον δυσκολιών, είτε γιατί θέλουν να προετοιμαστούν για δυσκολίες που εκτιμούν πως θα εμφανιστούν. Απέναντι σε παρόμοια πίεση, η ζήτηση εξαφανίζεται: οι αγορές μπλοκάρουν και η ρευστότητα αποστραγγίζεται.

Τον Αύγουστο του 2007 συνέβη κάτι πρωτοφανές. Το ταυτόχρονο και γενικευμένο πάγωμα όλων, σχεδόν, των αγορών χονδρεμπορικής διαπραγμάτευσης χρήματος, συμπεριλαμβανομένων των διατραπεζικών αγορών, των αγορών CDO, των αγορών εμπορικών πιστώσεων με υποθήκες επί ενεργητικού (ABCP) και των αγορών όλων των τίτλων με υποθήκες περιουσιακών στοιχείων (ABS), εκτός από όσους διέθεταν εξαιρετική ποιότητα.

Η αποστράγγιση ρευστότητας από τις αγορές υπήρξε γεγονός καταστροφικό, επειδή σήμαινε ότι κάποιοι επενδυτές δεν μπορούσαν πλέον να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Για να αντιμετωπίσουν τις πιέσεις και να προσφέρουν την ρευστότητα που τόσο διψασμένα ζητούν οι αγορές, η ΕΚΤ στις 9 Αυγούστου επεμβαίνει ρίχνοντας 95 δισ. ευρώ στην διατραπεζική αγορά χρήματος.

Για να κατανοηθεί η όλη διαδικασία, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην αγορά των ABCP, η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο των γεγονότων του Αυγούστου 2007. στον κείμενο ρόλο που διαδραματίζει η συγκεκριμένη αγορά, σε ότι αφορά την χρηματοδότηση των δομημένων προϊόντων, οφείλεται το μέγεθος του σοκ που δέχτηκε όταν οι δανειστές δεν ήθελαν πλέον να είναι εκτεθειμένοι σε κινδύνους προϊόντων μειωμένης εξασφάλισης.

Για να χρηματοδοτήσουν οι τράπεζες τα δομημένα προϊόντα που διαθέτουν, είχε χρειαστεί να δημιουργήσουν διάφορες μονάδες έξω από τον ισολογισμό τους, στις οποίες μεταβίβαζαν τα συγκεκριμένα προϊόντα, που, κατά κανόνα, εμφανίζουν μικρή ρευστότητα. Διακρίνονται τρεις κατηγορίες τέτοιων μονάδων:

- Τα κυκλώματα τοποθετήσεων,
- Τα security arbitrage conduits – SAC
- Τα structured investment vehicles – SIV

Οι συγκεκριμένες μονάδες αποτελούν μέρος αυτού που ονομάστηκε παράλληλο τραπεζικό σύστημα (shadow banking system). Το ABCP είναι μια από τις μορφές που παίρνει η χρηματοδότηση αυτών των μονάδων, ιδιαίτερα των SIV. Οι εκδόσεις τους τεμαχίζονται σε τίτλους διαφορετικού κινδύνου, το χρονικό διάστημα λήξης των οποίων ορίζεται από μια μέρα έως εννέα μήνες. Συχνά κρατούνται από αμοιβαία κεφάλαια διαθεσίμων. Τα προγράμματα τύπου ABCP έχουν συνήθως καλή διαφοροποίηση, χαρακτηριστικό που δικαιολογεί την πολύ καλή βαθμολογία τους. Περιλαμβάνουν κατά κανόνα ενυπόθηκους κινδύνους υψηλής εξασφάλισης.

Η διογκούμενη καχυποψία των επενδυτών απέναντι στα δομημένα προϊόντα τους οδήγησε σε μαζική έξοδο από την αγορά των ABCP μετά την 9^η Αυγούστου 2007. Στις αρχές του 2008, ομόλογα αξίας 420 δισεκατομμυρίων δεν αναθεωρήθηκαν στην αγορά των ABCP, εξέλιξη που μεταφράζεται σε μείωση κατά 34%, σε σύγκριση με την κορυφή των 1,2 τρις. δολαρίων, που είχε μειωθεί στις 8 Αυγούστου 2007.

(Bank of England, Financial Stability Report, Απρίλιος 2008)

Για να αντιμετωπίσουν την κρίση αυτή των SIV, οι περισσότερες τράπεζες οδηγήθηκαν στην υποστήριξη των ειδικών μονάδων που είχαν δημιουργήσει, είτε με την διοχέτευση σε αυτές ειδικών γραμμών πιστώσεων, είτε με την ενσωμάτωσή τους στον ισολογισμό της μητρικής τράπεζας. Έτσι οι τράπεζες επεδίωκαν να ξεκαθαρίσουν ότι αναλαμβάνουν πλήρη ευθύνη για τις συγκεκριμένες ειδικές μονάδες. Ταυτοχρόνως όμως, κατέστη σαφές πως ο όρος «εκτός ισολογισμού», όπως τον χρησιμοποίησαν στην περίπτωση αυτών των μονάδων, οδηγούσε σε σύγχυση. Στην πράξη, οι κίνδυνοι από τα δομημένα προϊόντα που κατείχαν τα SIV μεταφέρονταν ωραία και καλά μέσα στις τράπεζες, αν και δεν είχαν τηρηθεί οι αντίστοιχες υποχρεώσεις σε ότι αφορά την συγκρότηση ιδίων εποπτικών κεφαλαίων αντίστοιχου ύψους. Επρόκειτο δηλαδή για τρανταχτή παράβαση των κανόνων της τραπεζικής εποπτείας. Εξαιτίας αυτών των μη εποπτευόμενων τραπεζικών μονάδων, εκτός ισολογισμού, οι εμπορικές τράπεζες μπόρεσαν να αυξήσουν αισθητά την μόχλευση των διαθεσίμων τους. Η πρακτική αυτή ήταν ακόμη πιο επικίνδυνη, καθώς τα

επενδυτικά οχήματα χρηματοδοτούσαν τις μακροχρόνιες θέσεις τους με βραχυχρόνιες πιστώσεις, χωρίς να διαθέτουν ίδια κεφάλαια επαρκή για να απορροφήσουν τα σκ.

Πως όμως συνέβη και οι επόπτες της αγοράς δεν πρόσεξαν τις εξελίξεις και τους κινδύνους που τις συνόδευαν;

Η διαμεσολάβηση που προσέφεραν οι τράπεζες στις εταιρείες ειδικού σκοπού που υπέστησαν την πίεση, μετέφερε τελικά την καχυποψία μέσα στις ίδιες τις τράπεζες. Ακολούθησαν σοβαρές εντάσεις στην διαπραγματευτική αγορά, καθώς τράπεζες και άλλοι πιστωτικοί οργανισμοί αναζήτησαν έντονα πρόσθετη ρευστότητα. Πράγμα που φαίνεται πολύ καθαρά, όταν παρακολουθήσει κάποιος το περιθώριο (spread) μεταξύ του LIBOR (London Interbank Offered Rate – Μέσο επιτόκιο Κεφαλαίων στην Χρηματαγορά του Λονδίνου), διάρκειας τριών μηνών και του OIS (Overnight Interest Swap – Βασικό Επιτόκιο Ανταλλαγής), σχέση που θεωρούταν ότι πρακτικά δεν παρουσίαζε κανένα κίνδυνο. Η συνήθης τιμή για το περιθώριο αυτό ήταν μόλις 11 μονάδες βάσης. Στις 10 Αυγούστου 2007, έφτασε στις 50 μονάδες και τον Σεπτέμβριο στις 90 μονάδες. Η εξέλιξη αυτή δίνει μια ιδέα για την αύξηση του κινδύνου αντιστάθμισης και ρευστότητας. Την 1^η Αυγούστου, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ έριξε το κεντρικό της επιτόκιο κατά 0.5% σε 5.75% και αύξησε την διάρκεια των δανείων της σε 30 ημέρες.

Για να αντιμετωπίσουν την ανάγκη τους για αυξημένη ρευστότητα ή να μειώσουν την εξάρτηση τους από νέο δανεισμό, οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί οδηγήθηκαν στην πώληση μέρους του ενεργητικού τους, που ονομάζεται deleveraging (απομόχλευση) ή διαφορετικά «αποπληθωρισμός του ισολογισμού». Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται ήδη από τον Αύγουστο του 2007. Παρόλα αυτά, στον βαθμό που οι πωλήσεις αυτές αφορούν και τίτλους πέραν εκείνων που συνδέονταν με τον κίνδυνο μειωμένων εξασφαλίσεων (subprime), η υποτίμηση των επενδυτικών τοποθετήσεων διαχέεται αυτόματα σε νέες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων, όπως είναι τα εμπορικά ακίνητα. Έτσι, η οικογένεια δεικτών CMBX (ομάδα δεικτών που περιλαμβάνει τμήματα των CMBS), οι οποίοι αφορούν τίτλους που συνδέονται με ενυπόθηκα εμπορικά δάνεια, εμφανίζει αύξηση του κόστους ασφάλισης για προϊόντα βαθμίδας BBB, η οποία ξεπερνά τις 200 μονάδες βάσης. Το ίδιο συνέβη και με τον δείκτη LCDX (loan credit default swap index), που παρακολουθεί τα κοινοπρακτικά δάνεια. Πρόκειται για μια διαδικασία εξαιρετικά δυναμικής διάδοσης της κρίσης: διαμέσου των πανικόβλητων πωλήσεων των χρηματοοικονομικών οργανισμών, η κατάρρευση των τιμών επεκτείνεται σε νέες ομάδες τίτλων. Η δυναμική αυτή έχει ένα αποτέλεσμα τόσο απροσδόκητο όσο και σημαντικό: συνδέει μεταξύ τους διαφορετικές κατηγορίες επενδύσεων, αν και σε μια πρώτη εξέταση των βασικών χαρακτηριστικών τους δεν εμφανίζεται κανένας λόγος για την ύπαρξη παρόμοιας διασύνδεσης.

Τα SIV δεν ήταν πολύ εκτεθειμένα στον κίνδυνο επισφαλειών subprime. Όταν όμως πωλήθηκαν οι επενδύσεις, εθίγησαν νέες κατηγορίες τίτλων. Παρατηρείται πως τα δομημένα προϊόντα βαθμολογημένα με AAA, ανεξαρτήτου προέλευσης (subprime, εμπορικό ακίνητο, επιχειρηματικό δάνειο) εμφανίζουν την στιγμή της κρίσης του Αυγούστου 2007, μια απότομη αλλαγή συμπεριφοράς. Πρόκειται για καθαρό φαινόμενο ανατροπής στην αγορά, που δεν ήταν δυνατό να ερμηνευθεί στη βάση των θεμελιωδών μεγεθών. Η επίπτωση του είναι πολύ σημαντική επειδή θέτει σε κίνδυνο στρατηγικές κατανομής και διαφοροποίησης των κινδύνων που στηρίζονται σε χειρισμό χαρτοφυλακίων τίτλων, μεταξύ των οποίων δεν υπάρχει διασύνδεση ή υπάρχει αρνητική διασύνδεση.

Οι εξελίξεις δεν σταματούν τον Αύγουστο του 2007. Γιατί όμως η πτώση των τιμών που συνδέεται με τον πανικό του Αυγούστου 2007 δεν έδωσε τέλος στην κρίση; Γιατί επεκτάθηκε ακόμη περισσότερο;

4.3.2 Η εξέλιξη της κρίσης

Υπάρχει ένα στοιχείο που έπαιξε καθοριστικό ρόλο: η στρατηγική διαφοροποίησης των επενδυτικών κινδύνων απέτυχε πλήρως. Κάποιοι μπορεί εύκολα να θυμηθεί την επιχειρηματολογία με την οποία κάποιοι συνηγόρησαν υπέρ της τιτλοποίησης. Η συγκεκριμένη άποψη στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στις θεωρούμενες ως απολύτως θετικές συνέπειες της διαφοροποίησης: εξαιτίας της τιτλοποίησης, ο πιστωτικός κίνδυνος δεν συγκεντρώνεται πλέον στον ισολογισμό μερικών μόνο τραπεζών, αλλά μπορούν να τον αγοράσουν επενδυτές που έχουν περισσότερες ικανότητες στην διαχείριση του. Για όλους αυτούς τους διαφορετικούς λόγους, η τιτλοποίηση θα αύξανε, υποτίθεται, τη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος.

«Η διασπορά του πιστωτικού κινδύνου βοήθησε ώστε το τραπεζικό και χρηματοοικονομικό σύστημα να γίνουν, στο σύνολο τους, περισσότερο προσαρμοστικά στις μεταπτώσεις των αγορών», σημείωνε το ΔΝΤ τον Απρίλιο του 2006.

Δεν θα μπορούσε κανείς να σκεφτεί κάτι πιο λανθασμένο. Συνέβη ακριβώς το αντίθετο. Από την μία, η ευφορία ήταν βιαιότερη, επειδή η βάση χρηματοδότησης της αυξήθηκε αισθητά. Από την άλλη, την ώρα της κρίσης ολόκληρο το διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα εθίγη ακριβώς λόγω της διασποράς των τιτλοποιημένων δανείων. Η διαφοροποίηση δεν περιόρισε την κρίση, αλλά την διέδωσε μαζικά.

Σε παλαιότερες φούσκες ακινήτων, η δυνατότητα να περιορίσει κανείς τις δυσκολίες στους ίδιους τους παράγοντες του συγκεκριμένου τομέα της οικονομίας, όπως συνέβη με την κρίση των αμερικανικών οργανισμών αποταμίευσης και δανείων (Savings and loans associations), επέτρεψε τον περιορισμό των επιπτώσεων, παρά την σοβαρότητα των συγκεκριμένων κρίσεων. Στην περίπτωση μας, ο συγχρονισμός των δυσκολιών επιδείνωσε εξαιρετικά τις ανισοροπίες. Το γεγονός ότι όλοι οι μεγάλοι διεθνείς τραπεζικοί και χρηματοοικονομικοί οίκοι ακολουθούσαν πλέον παρεμφερείς στρατηγικές και ήταν εκτεθειμένοι στον ίδιο κίνδυνο αποτέλεσε σοβαρό στοιχείο της διεθνούς ανισοροπίας. Η παρατήρηση αυτή ενισχύει το επιχείρημα ότι χρειάζεται να υπάρξουν περιορισμοί και διακρίσεις στις εργασίες τραπεζικών και χρηματοοικονομικών δικτύων. Με άλλα λόγια, οφείλουμε να επανεξετάσουμε την σημασία που αποδίδουμε στην χρηματική ρευστότητα.

Η ρευστότητα δεν έχει μόνο πλεονεκτήματα. Το μέγεθος των σημερινών δυσκολιών το αποδεικνύει επειδή ακριβώς οφείλεται στην γενική αλληλοσύνδεση των αγορών. Κάτι τέτοιο βεβαίως θα επέφερε μεγαλύτερο κόστος. Ο τρόπος αντίδρασης του κεφαλαίου, δηλαδή η ικανότητα του να επενδύεται μαζικά σε τομείς νέους και πολλά υποσχόμενους, θα θιγόταν αποφασιστικά. Από την άλλη όμως, είναι ο μόνος αποτελεσματικός τρόπος να μειωθεί δραστικά ο κίνδυνος μιας συστημικής κρίσης.

Σε έναν κόσμο στον οποίο θα βασιλεύε η αποτελεσματικότητα, όπου κάθε στιγμή οι τιμές θα αντανakλούσαν την πραγματική αξία των τίτλων, ένα σοκ όπως αυτό που προκάλεσαν τα subprimes θα οδηγούσε σε μείωση των τιμών κατ' απόλυτη αναλογία προς την άνοδο των κινδύνων. Πράγματι, μέσα σε ένα παρόμοιο πλαίσιο θεώρησης, οι τιμές δεν θα μπορούσαν να διατηρηθούν για μεγάλο διάστημα κάτω από τις πραγματικές τους αξίες. Η παρατηρηθείσα, όμως, πτώση των τιμών είναι πολύ μεγαλύτερη από εκείνη που θα δικαιολογούσαν, από μόνα τους τα θεμελιώδη μεγέθη. Η κρίση «ακουμπά» και επενδυτικά αγαθά τα οποία δεν είναι καθόλου εκτεθειμένα στον κίνδυνο επισφαλειών, ούτε καν στον κίνδυνο της αγοράς ακινήτων. Ακόμη, διαστρέβλωνε πλήρως την δομή των συσχετισμών μεταξύ των επενδύσεων. Πρόκειται για κλασσικές περιπτώσεις φυγής προς την ρευστότητα σε καθεστώς στρες. Επειδή, όμως, διακυβεύεται η επιβίωση τους, οι παράγοντες της αγοράς αποδέχονται πολύ δυσμενείς όρους.

Σύμφωνα με την Τράπεζα της Αγγλίας (Financial Stability Report, Απρίλιος 2008), το επίπεδο τιμών που παρατηρήθηκε στους δείκτες τον Απρίλιο του 2008 στηρίζεται σε μια πρόβλεψη της κατανομής ενδεχόμενων ζημιών κατά μέσο όρο 38%, που αντιστοιχεί σε μια πιθανότητα πτώχευσης (PD) 76% και μια βαρύτητα ζημιάς (LGD) 50%. Η Τράπεζα της Αγγλίας έκρινε τις τιμές απολύτως ασύνδετες με ότι είχε, μέχρι εκείνη την στιγμή, καταγραφεί. Για τον ίδιο λόγο σημείωνε, πάντοτε τον Απρίλιο του 2008, ότι η τιμή του τμήματος AAA στον δείκτη ABX HE ήταν υποεκτιμημένη κατά περίπου 25%, σε σύγκριση με αυτό που εκτιμούσε

πως αναλογεί πράγματι σε κίνδυνο πτώχευσης εκείνη την περίοδο, κίνδυνο που θα μπορούσαν να προκαλέσουν τα δάνεια μειωμένης εξασφάλισης. Αυτό δίνει ένα μέτρο σύγκρισης, ώστε να μπορεί να υπολογιστεί η υπεραντίδραση των αγορών απέναντι στην αμφισβήτηση που συνοδεύει την αποτίμηση των αξιών και τα εμπόδια ρευστότητας.

Γιατί τότε αυτή η υποεκτίμηση δεν προκαλεί ανάλογες κινήσεις αγοράς των αξιών από όσους θα ήθελαν να επωφεληθούν από τις πολύ χαμηλές τιμές; Ισχύει το ίδιο πάντοτε ερώτημα και βεβαίως η ίδια απάντηση: επειδή η υποτίμηση των επενδύσεων θέτει τους ενδεχόμενους επενδυτές σε ασθενέστερη θέση.

Κατά πρώτο λόγο, η μείωση των τιμών σημαίνει μεγάλη καταστροφή πλούτου που καθιστά κατ' αναλογία όλους τους συναλλασσόμενους στην αγορά πιο αδύναμους. Διάφορα στοιχεία του ενεργητικού τους χάνουν ξαφνικά μέρος της αξίας τους. Η πίεση γίνεται πιο άμεσα και ασφυκτικά αντιληπτή όσο τα λογιστήρια εφαρμόζουν την λογική της εύλογης αξίας (fair value). Το σημείο αυτό είναι θεμελιώδες και διαδραμάτισε βασικό ρόλο στην σημερινή κρίση. Εξαιτίας του mark-to-market, οι μεταβολές των τιμών μετατρέπονται αυτόματα σε σημαντικές ζημιές αφού οι τράπεζες μετρούν, ανά πάσα στιγμή, την αξία των στοιχείων του ενεργητικού τους σε τρέχουσες τιμές αγοράς. Όταν οι τράπεζες κρατούσαν τα δάνεια στο κατάστημά τους, δηλαδή όταν μπορούσαν να αποφεύγουν την εφαρμογή των σχετικών με την ρευστότητα κανόνων, δεν υπήρχε κανένας λόγος να αποτιμηθούν τα δάνεια στην τρέχουσα αγοραία αξία τους. Όπως συμβαίνει σήμερα με τα περιουσιακά στοιχεία που διακρατούνται μέχρι την τελική ωρίμανση τους (π.χ. ένα ομόλογο που κρατείται μέχρι την λήξη του), έτσι, στο παρελθόν, η λογιστική τακτοποίηση τους γινόταν με ειδικό καθεστώς που υπολόγιζε την σταδιακή, εντός του έτους, απόσβεση τους. Αυτό κάνει μεγάλη διαφορά. Ότι ανήκει ακόμη στις εν δυνάμει ζημιές, που θα επηρεάσουν μελλοντικά τα ταμειακά διαθέσιμα, καταχωρείται άμεσα στα βιβλία της χρηματοοικονομικής εταιρείας. Εξάλλου, αν, όπως υποχρεώνει το mark-to-market, η αποτίμηση των ζημιών γίνει στην βάση των τιμών που διαμορφώνει η αγορά, οι ζημιές θα μεγαλώσουν σημαντικά αφού η μείωση των τιμών επηρεάζει υπερβολικά το μέγεθος των ζημιών.

Όσο μεγαλύτερη είναι η υπερβολή, τόσο πιο χαρακτηριστικά ενισχύεται η ζημιά. Από την άποψη αυτή, η προσφυγή στη μέθοδο του mark-to-market ενισχύει κατ' αναλογία τις δυνάμεις που αποσταθεροποιούν τα πράγματα, τόσο στην ανοδική, όσο και στην καθοδική τους πορεία: μεγαλώνει τον πλούτο σε περίοδο ευφορίας αλλά και πολλαπλασιάζει τις δυσκολίες σε περιόδους κρίσης. Πρόκειται, λοιπόν, για έναν ισχυρό μηχανισμό ενίσχυσης των κυκλικών χαρακτηριστικών της κρίσης.

Οι υπολογισμοί που έγιναν στην Τράπεζα της Αγγλίας τον Απρίλιο του 2008 επιτρέπουν να διαμορφώσουμε μια εικόνα για τον βαθμό υπερεκτίμησης των ζημιών που δημιουργούνται κατ' αυτό τον τρόπο. Οι σχετικοί υπολογισμοί αφορούν αποκλειστικά τα προϊόντα μειωμένης εξασφάλισης. Ο πρώτος υπολογισμός καταλήγει σε ζημιές που σημειώθηκαν σε αυτά τα προϊόντα τον Απρίλιο του 2008 και είναι της τάξεως των 30 δις δολαρίων. Ο δεύτερος υπολογισμός αφορά τις ίδιες ζημιές, αλλά για όλη την διάρκεια των επισφαλών δανείων, λαμβάνοντας υπόψη τις πιθανότητες πτώχευσης, όπως εκτιμώνται σήμερα. Πρόκειται λοιπόν για εκτίμηση της απομείωσης της αξίας των δανείων, με σημείο εκκίνησης τα θεμελιώδη δεδομένα. Η Τράπεζα της Αγγλίας υπολογίζει με αυτή την μέθοδο ζημιά 170 δις. Τέλος, ένας τρίτος υπολογισμός δείχνει απώλεια, επί των ίδιων περιουσιακών στοιχείων, στηριζόμενος όμως στις τιμές: ανέρχεται σε 380 δις, δηλαδή στο διπλάσιο ποσό από τον προηγούμενο υπολογισμό. (Financial Stability Report, Απρίλιος 2008)

Η μη αυστηρή εφαρμογή των κανόνων της ορθής αξίας μετατράπηκε σε κρίσιμο διακύβευμα κατά την διάρκεια της κρίσης. Η προσφυγή στην μέθοδο αποτίμησης με βάση την τρέχουσα αξία της αγοράς, (mark-to-market) οδηγεί σε διπλασιασμό των ζημιών, σε σύγκριση με εκείνη που θα μας έδινε ο κανόνας αποτίμησης στην βάση της υπολογισμένης αξίας (mark-to-model).

Οι ισολογισμοί έγιναν εύθραστοι με την εφαρμογή του mark-to-market και οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί βρέθηκαν σε δύσκολη θέση, ιδιαίτερα λόγω της εξέλιξης της κρίσης, οπότε η δυνατότητα εξεύρεσης ρευστότητας έγινε εξαιρετικά δύσκολη.

Η απόσταση (gap), ανάμεσα στις πραγματικές ζημιές και σε εκείνες που μετρούσε η αγορά, ήταν μεγάλη. Η ορθολογική απάντηση στο εν λόγω πρόβλημα, ήταν από την μία πλευρά η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων (όταν κάτι τέτοιο ήταν εφικτό) και ταυτόχρονα, η πώληση περιουσιακών στοιχείων για να μειωθεί η μόχλευση, στην οποία είχε εκτεθεί ο συγκεκριμένος οργανισμός. Επομένως, η μείωση των τιμών αντί να ευνοεί την αγορά υποτιμημένων περιουσιακών στοιχείων, προκάλεσε μια γιγαντιαία κίνηση πωλήσεων, που ήταν ακόμη μεγαλύτερη επειδή οι τιμές ήταν χαμηλές. Είναι το ακριβώς αντίθετο από εκείνο που διαπίστωνε κανείς την περίοδο της ευφορίας. Σε κάθε περίπτωση, όμως, η ζήτηση ανταποκρίνεται θετικά στην μεταβολή των τιμών.

Με άλλα λόγια, όταν οι τιμές πέφτουν οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες, που μπορεί να τους εξαναγκάσουν σε πωλήσεις απελπισίας προκειμένου να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Αυτό είναι που αποκαλείται «αποπληθωρισμός του ισολογισμού». Ωστόσο, ένας ακόμη λόγος για τον οποίο οι χρηματοοικονομικοί παράγοντες δεν αγοράζουν ένα περιουσιακό στοιχείο, παρόλο που η τιμή του είναι μικρότερη από την θεμελιώδη αξία του είναι πως όταν βρισκόμαστε σε μία κατάσταση όπου η τιμή (αν και μικρότερη από την θεμελιώδη αξία) ακολουθεί πτωτική τάση, δεν είναι επωφελές να εμφανιστεί κανείς ως πωλητής. Σε αυτές τις συνθήκες που επικρατούν σήμερα, ο υπεύθυνος επενδυτής θα συνεχίσει να βλέπει την αγορά πτωτικά, ακόμη και αν ο συγκεκριμένος τίτλος είναι υποτιμημένος. Εδώ εντοπίζεται ο τρόπος με τον οποίο η αγορά αυτοπροσδιορίζεται: μετρά η πρόβλεψη για την εξέλιξη των τιμών, όπως διαμορφώνεται από την αγορά, και όχι η πραγματική αξία του τίτλου, όπως και αν την μετρήσουμε.

Για να σταματήσει η πτωτική πορεία των τιμών, χρειάζεται να βρεθεί ένα κατώτατο σημείο, αποδεκτό από την αγορά. Όμως, ο προσδιορισμός παρόμοιας τιμής δεν προέρχεται από την ίδια την αγορά αλλά, συχνότερα, από τις πρωτοβουλίες της δημόσιας αρχής. Πρόκειται για χαρακτηριστική ανεπάρκεια του χρηματοοικονομικού ανταγωνισμού.

4.3.3 Οι συνέπειες του αποπληθωρισμού του ισολογισμού επί των τιμών.

Οι χρηματοοικονομικές κινήσεις έχουν σοβαρότατη επιρροή στην πραγματική οικονομία και η τελευταία με την σειρά της επιδρά στο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Από την μία, ένα μέρος των πωλήσεων στοιχείων ενεργητικού που προκαλεί ο αποπληθωρισμός του ισολογισμού μεταφράζεται σε λιγότερα δάνεια για την πραγματική οικονομία (credit crunch). Από την άλλη, η πτώση τιμών των περιουσιακών στοιχείων οδηγεί σε μείωση του πλούτου για τα νοικοκυριά. Μείωση ιδιαίτερα σημαντική σήμερα. Από τον Σεπτέμβριο του 2007 μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2008, εκτιμάται ότι η απώλεια πλούτου των αμερικανικών νοικοκυριών ανέρχεται σε 11% και πως η αξία της περιουσίας τους μειώθηκε κατά 7.100 δις. (J. M. Lucas, «Ménages américains: la grande déprime», BNP Paribas, Conjoecture, Μάρτιος 2009).

Αυτό δεν είχε συμβεί ποτέ πριν. Οι δυο αυτοί ιμάντες μεταβίβασης δημιουργούν ισχυρή πίεση για μεγαλύτερη ύφεση. Η πραγματική αυτή ύφεση επιβαρύνει ακόμη περισσότερο τον χρηματοοικονομικό τομέα: η μείωση των κερδών πιέζει για μεγαλύτερη μείωση στις αξίες των περιουσιακών στοιχείων, αυξάνει περαιτέρω τις αμφιβολίες για την ασφάλεια και άλλων επενδύσεων και τελικά, μεγαλώνει την ανισορροπία του ισολογισμού.

Το διπλό αυτό κύκλωμα, στην χρηματοοικονομική και πραγματική οικονομία, είναι που προκαλεί μια τόσο ισχυρή δυναμική προς την ύφεση. Καθώς συνεχίζεται ο αποπληθωρισμός του ισολογισμού και η πραγματική οικονομία βυθίζεται, νέοι τομείς της εμφανίζουν προβλήματα. Κατ' αυτό τον τρόπο, οι ζημιές επεκτείνονται ταχύτατα σε νέες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων. Πρόκειται για διαδικασία που παίρνει κάποιο χρόνο.

Όπως με όλες τις κρίσεις, η δρώσα δύναμη που πιέζει το χρηματοοικονομικό σύστημα, υποχρεώνοντας το σε αποπληθωρισμό των ισολογισμών, είναι η ζήτηση ρευστότητας. Ακριβώς επειδή πρέπει να ανταποκριθεί στην ζήτηση αυτή, τα τραπεζικά και χρηματοοικονομικά ιδρύματα αναγκάζονται να πωλήσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία και

να αποπληθωρίσουν τα βιβλία τους. Έτσι καταγράφεται η έλλειψη εμπιστοσύνης των επενδυτών, είτε πρόκειται για προϊόντα που κρίνονται υπερβολικά επικίνδυνα, είτε για τράπεζες που μοιάζουν τρωτές. Παραδοσιακά, η απαίτηση για ρευστότητα οδηγεί σε τραπεζική κρίση, όταν οι καταθέτες ζητούν την μετατροπή των καταθέσεων τους σε ρευστό χρήμα. Αυτό συνέβη και κατά την μεγάλη κρίση του '30.

4.3.4. Παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων κ λογιστική απάτη

Τι υποχρεούνται να δημοσιεύουν οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών εταιρίες, σύμφωνα με τα ΔΛΠ;

Σύμφωνα με τον κ. Παπαγεωργίου, προϊστάμενο του τμήματος «Παρακολούθηση Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών Εισηγμένων Εταιριών» της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς:

Για τις οικονομικές χρήσεις που αρχίζουν από 01/01/2005, οι εισηγμένες εταιρίες υποχρεούνται να δημοσιεύουν, σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα:

- I. Σε ετήσια βάση (ν. 2190/1920, αρ. 42^α, 43^α, 134),
 - Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις (σε ατομική και ενοποιημένη βάση) που περιλαμβάνουν: Ισολογισμό, Κατάσταση Αποτελεσμάτων, Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, Κατάσταση Ταμειακών Ροών, Επεξηγηματικές Σημειώσεις.
 - Έκθεση διαχείρισης Διοικητικού Συμβουλίου.
 - Έκθεση ελέγχου Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή.
 - Συνοπτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες (Κοινή Υπουργική Απόφαση – ΚΥΑ, 6511/172/10.01.2006), που δημοσιεύονται στον Τύπο.
- II. Σε περιοδική βάση (π.δ. 360/1985, αρ.2),
 - Ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις
 - Στοιχεία και πληροφορίες (αποφάσεις 17/336/21.04.2005, 2/396/31.08.2006, Δ.Σ. Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς)

Τα παραπάνω στοιχεία πρέπει να δημοσιεύονται στον Τύπο και να αναρτώνται στο Διαδίκτυο.

Για τις οικονομικές χρήσεις που αρχίζουν από 20/01/2007, οι εισηγμένες εταιρίες υποχρεούνται να δημοσιεύουν, σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, σε ετήσια και περιοδική βάση (ν. 3556/2007, αρθρ.4), οικονομική έκθεση που περιλαμβάνει:

- Ελεγμένες ετήσιες (και περιοδικές αντίστοιχα) οικονομικές καταστάσεις, σε ενοποιημένη και ατομική βάση.
- Έκθεση διοικητικού συμβουλίου.
- Δηλώσεις προέδρου, διευθύνοντος συμβούλου και ενός μέλους του διοικητικού συμβουλίου για αληθή απεικόνιση των ως άνω στοιχείων.
- Έκθεση ορκωτού ελεγκτή λογιστή.
- Συνοπτικά οικονομικά στοιχεία και πληροφορίες (ΚΥΑ), για δημοσίευση στον τύπο.
- Πρόσθετες πληροφορίες και στοιχεία απόφασης 7/448/11.10.2007 Δ.Σ. Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (ΦΕΚ Β/2092/29.10.2007)

Οι παραπάνω αποφάσεις έχουν ως στόχο την πλήρη ενημέρωση για την εικόνα των εισηγμένων εταιριών από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (επενδυτές, κράτος, τράπεζες, αναλυτές κ.λπ.). Με τον τρόπο αυτό, αυξάνεται η διαφάνεια και η αξιοπιστία των

Οικονομικών Καταστάσεων και όλοι οι εμπλεκόμενοι έχουν πρόσβαση στις ίδιες πληροφορίες, αποτρέποντας έτσι φαινόμενα χειραγώγησης μετοχών.

Στην Ελλάδα, ιδιαίτερα από το 2005 και μετά, υπάρχουν πλέον όλοι οι απαραίτητοι κανόνες που συμβάλλουν στην αντικειμενική, ανεξάρτητη και αξιόπιστη παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων, τουλάχιστον για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Η υποχρεωτική υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης από τις εισηγμένες, η θέσπιση των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων και η ενδυνάμωση των εποπτικών και ρυθμιστικών μηχανισμών, δύναται να αυξήσει την αξιοπιστία της ελληνικής κεφαλαιαγοράς και να καταστήσει τις ελληνικές εισηγμένες μια καλή επενδυτική επιλογή για ξένους και Έλληνες επενδυτές.

Τι έγινε όμως και τα πράγματα δεν λειτούργησαν όπως θα έπρεπε; Γιατί τα Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα δεν λειτούργησαν ως δικλίδα ασφαλείας της Ελληνικής Οικονομίας και οδηγηθήκαμε στην κρίση του 2008, και την απρόσμενη εξέλιξη του 2009, όπου ο τότε πρωθυπουργός της χώρας Γεώργιος Παπανδρέου ανακοίνωσε την είσοδο της χώρας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο;

Πριν εκδηλωθεί η οικονομική ύφεση (δηλαδή πριν το 2005), οι επιχειρήσεις παρουσίαζαν τις οικονομικές τους καταστάσεις διαφορετικά σε σχέση με σήμερα. Παλαιότερα, τα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων ήταν περισσότερο αληθή και αντικειμενικά.

Αυτό που παρατηρείται, για παράδειγμα, όσο εμβαθύνουμε στην κρίση, είναι πως για να καλυφθεί τυχόν ζημιά στα αποτελέσματα, η επιχείρηση θα καταφύγει σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου.

Ουσιαστικά, αυτό που οι επιχειρήσεις προσπαθούν να επιτύχουν αλλοιώνοντας τις οικονομικές τους καταστάσεις, είναι η εικόνα τους προς τους πιστωτές και τους επενδυτές τους να είναι υγιής και «ελκυστική». Πρέπει να εμφανίζονται κέρδη, έτσι ώστε να φαίνεται πως η επιχείρηση είναι κερδοφόρα και να κρίνεται φερέγγυα από τους πιστωτές της.

Απόρροια της κρίσης, σε συνδυασμό με τις ανακριβείς απεικονίσεις των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, είναι το γεγονός ότι οι τράπεζες δεν χορηγούν πλέον τόσο εύκολα δάνεια στις επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΔΛΠ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

5.1 Η άποψη Ορκωτών Ελεγκτών και Λογιστών

Σε μια προσπάθεια τους να εμβαθύνουν στα Δ.Λ.Π., βάσει της πρακτικής τους εφαρμογής, και να παρουσιάσουν τεκμηριωμένα τα υπέρ και τα κατά της εφαρμογής τους, οι καθηγητές κ. Κ. Καραμάνης (Αν. Καθηγητής Λογιστικής) και κ. Β. Παπαδάκης (Καθηγητής Στρατηγικής), εκπόνησαν μια μελέτη έρευνας τους με τίτλο:

«Η εφαρμογή των ΔΛΠ (ΔΠΧΠ) στην Ελλάδα:

Επιπτώσεις για Ελεγκτές, Λογιστές, Επιχειρήσεις και Εποπτικές Αρχές »

(Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών – ΑΣΟΕΕ, Αθήνα - Σεπτέμβριος 2008).

Στην έρευνα συμμετείχαν δυο ομάδες που διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στην εφαρμογή των ΔΛΠ:

- Ορκωτοί Ελεγκτές και
- Λογιστές των επιχειρήσεων.

Η μελέτη εξετάζει, μέσω ερωτηματολογίου, τις ευρύτερες επιπτώσεις αλλά και τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή των ΔΛΠ, φωτίζοντας μια σειρά από σημαντικά θέματα, τα οποία δεν έχουν μέχρι σήμερα ερευνηθεί συστηματικά και τεθεί σε δημόσιο διάλογο.

Συγκεκριμένα, η έρευνα επικεντρώνεται σε θέματα όπως:

- Κόστη και προβλήματα εφαρμογής,
- Επάρκεια καταρτισμένου στα ΔΛΠ ανθρώπινου δυναμικού,
- Αξιολόγηση του ρόλου των εποπτικών και ρυθμιστικών αρχών,
- Η καθοδήγηση ή υποστήριξη που είχαν οι υποκείμενοι στην εφαρμογή των ΔΛΠ,
- Οι επιπτώσεις της εφαρμογής στην οργάνωση και την διοίκηση των επιχειρήσεων και την λήψη αποφάσεων στο διεθνοποιημένο οικονομικό περιβάλλον,
- Η λειτουργικότητα και επάρκεια του ευρύτερου νομοθετικού πλαισίου,
- Οι επιπτώσεις στα επαγγέλματα του Ελεγκτή και του Λογιστή / Οικονομικού Διευθυντή.

Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής αναδεικνύουν μια σειρά από αλληλένδετα προβλήματα και αδυναμίες που σχετίζονται με το χρονίζον ζήτημα του εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας και του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας της αλλά και του εξορθολογισμού των διοικητικών υποδομών της χώρας.

Την ίδια όμως στιγμή, η έρευνα σκιαγραφεί πέρα από τις δυσκολίες και τα προβλήματα, τα οφέλη και τις δυνατότητες που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ και έχει να προσφέρει ένα αισιόδοξο μήνυμα: η ανάγκη εκσυγχρονισμού και ενσωμάτωσης στο διεθνές περιβάλλον φαίνεται ότι έχει γίνει κατανοητή και διαμορφώνεται ως ευρύτερο αίτημα.

5.1.1 Εφαρμογή των ΔΛΠ και Φορολογικές Ρυθμίσεις.

Σύμφωνα με την έρευνα, υπάρχει έντονα αρνητική εικόνα μεταξύ Ελεγκτών και Λογιστών για την πληρότητα, την απλότητα και την ευκολία εφαρμογής των φορολογικών ρυθμίσεων για τα ΔΛΠ, ώστε να μην υπάρχουν περιθώρια αμφισβήτησης από τα φορολογικά όργανα. Με συντριπτική πλειοψηφία, Ελεγκτές και Λογιστές, θεωρούν ότι οι φορολογικοί ελεγκτές δεν έχουν ενημερωθεί επαρκώς σχετικά με την εφαρμογή των ΔΛΠ.

Επομένως, απαιτείται λεπτομερέστερη μελέτη των ΔΛΠ και κατάλληλη παρέμβαση για την επίλυση των σχετικών προβλημάτων.

5.1.2 Επιπτώσεις των ΔΛΠ στο εσωτερικό των εταιρειών.

Σε γενικές γραμμές, υπάρχει αρκετά σαφής εικόνα για θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή των ΔΛΠ στο εσωτερικό των επιχειρήσεων. Η εκτίμηση για θετικές επιπτώσεις αναφέρεται συνήθως στην σχετική και σε λίγες περιπτώσεις στην απόλυτη πλειοψηφία των ερωτώμενων, με τους Λογιστές να εκφράζουν κατά κανόνα πιο θετική άποψη.

Οι θετικές επιπτώσεις αναφέρονται κυρίως στην παροχή χρήσιμης πληροφόρησης στις επιμέρους λειτουργικές μονάδες της επιχείρησης, στην ανάδειξη σημαντικών θεμάτων ή κινδύνων και στην υποβοήθηση της λήψης στρατηγικών αποφάσεων και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων αυτών.

Πιο συγκεκριμένα, η εφαρμογή των ΔΛΠ:

- Παρέχει ακριβέστερες πληροφορίες στα διάφορα τμήματα της επιχείρησης για τα οικονομικά μεγέθη που τα αφορούν.
- Συμβάλλει στην ορθολογικότερη οργάνωση της επιχείρησης.
- Έχει δημιουργήσει την ανάγκη αναδιοργάνωσης του οικονομικού τμήματος.
- Προκάλεσε οργανωτικές αλλαγές στο οικονομικό τμήμα, που προσθέτουν αξία.
- Έχει αναδείξει τα δυνατά σημεία της εταιρείας.
- Έχει βοηθήσει στον εντοπισμό ανεκμετάλλευτων πόρων.
- Έχει αναδείξει σημαντικούς επιχειρηματικούς κινδύνους που δεν είχαν γίνει αντιληπτοί.
- Διευκολύνει την λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων.
- Παρέχει πληροφορίες για την λήψη στρατηγικών αποφάσεων.
- Παρέχει πληροφορίες για την αξιολόγηση του αποτελέσματος των στρατηγικών αποφάσεων.
- Έχει βοηθήσει στον εντοπισμό δυνατοτήτων / ευκαιριών για νέες δραστηριότητες.

Επομένως, οι πληροφορίες που προκύπτουν από τα ΔΛΠ έχουν συνάφεια στην καθημερινή διοίκηση των επιχειρήσεων και στην λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων για σημαντική μερίδα των ελληνικών επιχειρήσεων.

5.1.3 Η εφαρμογή των ΔΛΠ και η θέση της επιχείρησης στην ελληνική και διεθνή αγορά.

Η υιοθέτηση των ΔΛΠ θεωρείται ότι έχει προσδώσει κύρος στην επιχείρηση και έχει βελτιώσει την πιστοληπτική της ικανότητα, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

Με ισχυρή πλειοψηφία, Ελεγκτές και Λογιστές θεωρούν ότι η εφαρμογή των ΔΛΠ διευκολύνει την διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων, με την κεφαλαιακή συμμετοχή αλλοδαπών θεσμικών επενδυτών ή επιχειρήσεων, καθώς και την συνεργασία και τις στρατηγικές συμμαχίες με ξένες επιχειρήσεις.

Σημειώνεται, επίσης, ότι ένα σημαντικό ποσοστό ερωτώμενων (~ 25% - 35%) συνδέει την υιοθέτηση των ΔΛΠ με επαναδιαπραγμάτευση συμφωνιών με τράπεζες και πιστωτές, καθώς και με κεφαλαιακή ενίσχυση μέσω αύξησης του μετοχικού κεφαλαίου.

Επομένως, η εφαρμογή των ΔΛΠ έχει θετικές επιπτώσεις στην θέση των επιχειρήσεων στην ελληνική και διεθνή αγορά, τόσο σε ότι αφορά την πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, όσο και στην διευκόλυνση της διεθνοποίησής τους.

5.1.4 Κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ.

- Κατά την γνώμη των Λογιστών, σε ποσοστό 54%, οι επιχειρήσεις είχαν ορθά προϋπολογίσει το κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ, ενώ σε ποσοστό 42%, είχε γίνει υποεκτίμηση του κόστους.
- Κατά συντριπτική πλειοψηφία, Ελεγκτές και Λογιστές (82% και 93% αντίστοιχα) θεωρούν ότι το κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ είτε δεν είναι σημαντικό, ή μπορεί εύκολα να απορροφηθεί.
- Με απόλυτη πλειοψηφία, Ελεγκτές και Λογιστές θεωρούν ότι το κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ μπορεί να ανακτηθεί μακροπρόθεσμα μέσω διαφόρων ωφελειών, με τους Ελεγκτές να έχουν πιο θετική στάση.
- Με συντριπτική πλειοψηφία, υποστηρίζεται η άποψη ότι, ανεξάρτητα από το κόστος εφαρμογής, η υιοθέτηση των ΔΛΠ ήταν ένα χρήσιμο βήμα για τον εκσυγχρονισμό των διοικητικών συστημάτων των επιχειρήσεων.

Συμπερασματικά:

- Το κόστος εφαρμογής των ΔΛΠ δεν φαίνεται να δημιουργήσει πρόβλημα στην αγορά, ενώ σε σημαντικό βαθμό, το κόστος αυτό θεωρείται ότι είναι ανακτήσιμο.
- Η υιοθέτηση των ΔΛΠ ήταν ένα χρήσιμο βήμα για τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων, ανεξάρτητα από το απαιτούμενο κόστος.

5.1.5 Εφαρμογή των ΔΛΠ και προσαρμογή των Πληροφοριακών Συστημάτων.

- Η εφαρμογή των ΔΛΠ κατέστησε αναγκαίες σημαντικές αλλαγές στα πληροφοριακά συστήματα των επιχειρήσεων για την δημιουργία νέων ή βελτιωμένων υποδομών.
- Σε αρκετές περιπτώσεις, αιτήθηκε η προμήθεια νέου ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος.
- Αξιοσημείωτη είναι η γενική συμφωνία ότι η πληροφορική (λειτουργία μηχανογράφησης) καθίσταται σημαντικός επιχειρησιακός πόρος.

Συμπερασματικά:

Η εφαρμογή των ΔΛΠ είχε σημαντικές επιπτώσεις σε ότι αφορά την χρήση πληροφοριακών συστημάτων, για την βελτίωση των υποδομών.

Η πληροφορική τεχνολογία καθίσταται σημαντικός επιχειρησιακός πόρος.

5.1.6 Το μέλλον των ΔΛΠ – Προτιμώμενο Πλαίσιο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

- Υπάρχει σαφής υποστήριξη για την διατήρηση βασικών χαρακτηριστικών των ΔΛΠ (εναλλακτικές επιλογές στην επιμέτρηση, χρήση εύλογων αξιών, εφαρμογή επαγγελματικής κρίσης)
- Με σχετική πλειοψηφία απορρίπτεται από του Ελεγκτές η επέκταση της χρήσης εύλογων αξιών, ενώ η πρόταση αυτή υποστηρίζεται με την ίδια πλειοψηφία από τους Λογιστές.
- Με σχετική πλειοψηφία υποστηρίζεται η σύγκλιση των ΔΛΠ με τα αμερικανικά λογιστικά πρότυπα.
- Η συντριπτική πλειοψηφία Ελεγκτών και Λογιστών απορρίπτει τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ) στην σημερινή τους μορφή, ως πλαίσιο χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Αντί αυτών, οι Ελεγκτές φαίνεται να προτιμούν τα ΕΛΠ με κατάλληλη προσαρμογή προς τα ΔΛΠ, ενώ οι Λογιστές με απόλυτη πλειοψηφία τάσσονται υπέρ των ΔΛΠ.

Συμπερασματικά:

Σε γενικές γραμμές, Ελεγκτές και Λογιστές εκφράζουν ικανοποίηση για τα βασικά χαρακτηριστικά και την φιλοσοφία των ΔΛΠ.

Μόνο μια εξαιρετικά ισχυρή μειοψηφία Ελεγκτών και Λογιστών δηλώνει προτίμηση για τα ΕΛΠ αντί των ΔΛΠ ή άλλου πλαισίου χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Αυτό υποδηλώνει ότι έχουν ωριμάσει οι συνθήκες για μια γενικότερη αναμόρφωση των ΕΛΠ, τρείς δεκαετίες μετά την εισαγωγή τους.

5.2 Παραδείγματα εταιρειών που υιοθέτησαν τα ΔΛΠ

Παραδείγματα εταιρειών που υιοθέτησαν τα ΔΛΠ είναι η ALPHA BANK (η οποία άρχισε να τα υιοθετεί από το 2001), η ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΕΛΛΑΣ (η οποία άρχισε να τα υιοθετεί από το 1994 λόγω επέκτασης σε διεθνή χρηματιστήρια) και η TITAN (η οποία άρχισε να τα υιοθετεί από το 1998, με την επέκταση της στα Βαλκάνια, στην Αίγυπτο και την Αμερική).

Το γεγονός ότι διεθνοποιήθηκε η ALPHA BANK και το γεγονός ότι οι αναλυτές δεν μπορούσαν να συγκρίνουν τις οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας με καταστάσεις άλλων ευρωπαϊκών τραπεζών, επέφερε την ανάγκη για την χρήση των ΔΛΠ. Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα ήταν μια αναπτυσσόμενη χώρα, η προετοιμασία και η επιβολή των οικονομικών καταστάσεων γινόταν σύμφωνα με τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα. Για τον λόγο αυτό, όταν οι Διεθνείς Αγορές αναπτύχθηκαν περισσότερο, έγινε επιτακτική η ανάγκη για σύγκριση των οικονομικών καταστάσεων, μεταξύ της ελληνικής και της ευρωπαϊκής τράπεζας, υπό το ίδιο πρίσμα.

Σε συνέντευξη του, ο Γενικός Διευθυντής Οικονομικών Υπηρεσιών της Alpha Bank κ. Κοντός, εξηγεί πως κατά την υιοθέτηση των ΔΛΠ από την τράπεζα παρουσιάστηκε δυσκολία όσον αφορά στο θέμα της αναβαλλόμενης φορολογίας. Το θέμα αυτό ήταν ο πιο δύσκολος τομέας για τις ελληνικές εταιρείες, επειδή ο τομέας αυτός ήταν εντελώς άγνωστος για τους έλληνες λογιστές. Οι δηλώσεις εισοδήματος που διεξάγονταν μέχρι και το 2001 ήταν αποκλειστικά συνδεδεμένες για φορολογικούς σκοπούς, και από την έναρξη της χρήσης των ΔΛΠ έπρεπε να γίνει διάκριση μεταξύ λογιστικών και φορολογικών συντελεστών. Τέλος, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το να εφαρμοστούν τα ΔΛΠ ήταν μια μεγάλη εμπειρία για την τράπεζα και πιστεύει ότι τα εμπόδια που παρουσιάστηκαν ήταν εύκολο να ξεπεραστούν.

Σε αντίθεση με την Alpha Bank, η οποία προσάρμοσε το λογιστικό της σύστημα στα ΔΛΠ, η ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΕΛΛΑΣ επέλεξε να χρησιμοποιήσει δύο λογιστικά συστήματα παράλληλα, ένα σύμφωνα με τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα και ένα άλλο σύμφωνα με τα ΔΛΠ.

Σύμφωνα με τον κ. Δήμου (Οικονομικός Διευθυντής της ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΕΛΛΑΣ), η εταιρεία τηρεί δύο διαφορετικά σχέδια λογιστικής, το πρώτο σύμφωνα με το USA-GAAP (ίδια λογιστικά πρότυπα με τα ΔΛΠ) και το δεύτερο σύμφωνα με το ελληνικό λογιστικό σχέδιο. Υπάρχει πλήρης αντιστοιχία των λογαριασμών των δύο λογιστικών σχεδίων. Η εταιρεία, επίσης, παρουσιάζει δύο διαφορετικούς ισολογισμούς κάθε χρόνο, στα αντίστοιχα Χρηματιστήρια. Υπάρχουν ωστόσο, ορισμένες προϋποθέσεις για την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος. Πρώτα απ' όλα, θα πρέπει να ορίζεται από την αρχή της χρονιάς ποιο θα είναι το κύριο λογιστικό σχέδιο. Δεύτερον, η εταιρεία πρέπει να έχει δύο μητρώα πάγιων περιουσιακών στοιχείων. Η εταιρεία πρέπει να χρησιμοποιεί δύο διαφορετικά βιβλία μητρώων παγίων, διότι υπάρχουν δύο διαφορετικοί συντελεστές απόσβεσης. Η διαφορά που προκύπτει στην διαφορά της απόσβεσης και της αναπροσαρμογής είναι ότι πρέπει να γίνονται κάθε τέσσερα χρόνια από την ελληνική νομοθεσία.

Τέλος, ο όμιλος TITAN, δεδομένου του γεγονότος ότι είχε επεκταθεί σε περισσότερες από μία χώρες, άρχισε να εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο ο Ισολογισμός θα πρέπει να εμφανίζεται και πως θα πρέπει να συνδέεται με τις οικονομικές καταστάσεις του ομίλου. Οι διευθύνοντες σύμβουλοι έκριναν πως επικρατέστερη λύση ήταν τα ΔΛΠ.

Λόγω του γεγονότος ότι τα ΔΛΠ έπρεπε να υιοθετηθούν από κάθε θυγατρική του ομίλου στο εξωτερικό, θα έπρεπε να θεσπιστούν ορισμένες λογιστικές αρχές, οι οποίες θα μπορούσαν να αντιμετωπισθούν και ως εναλλακτικές λύσεις των ΔΛΠ.

Συγκεκριμένα:

- Τα περιουσιακά στοιχεία παρέμεναν στο ιστορικό κόστος, για τον λόγο ότι η μητρική εταιρεία εκτιμούσε τα περιουσιακά στοιχεία στο ιστορικό κόστος. Δεν θα ήταν σωστό να προστεθούν στοιχεία Ενεργητικού με αναπροσαρμοσμένες τιμές.

- Όσον αφορά τις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις, η εταιρεία εξέταζε την κάθε οφειλή ξεχωριστά.
- Όσον αφορά στους τόκους των δανείων για την αγορά των περιουσιακών στοιχείων, η εταιρεία επέλεξε την κεφαλαιοποίηση τους.
- Η μέθοδος για την αποτίμηση των αποθεμάτων, ήταν η μέθοδος του μέσου κόστους.
- Η εταιρεία αρνήθηκε την αποδοχή της αναβαλλόμενης φορολογίας, την οποία θεωρούσε ως μια ακραία περίπτωση.

Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε ο όμιλος TITAN είναι ότι εμφανίζονται περισσότερα κέρδη ακολουθώντας τα ΔΛΠ, σε αντίθεση με τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα.

5.3 Βασικά σφάλματα κατά την μετατροπή.

Η μετάβαση από τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα στα ΔΛΠ αποτέλεσε μια δύσκολη και επίπονη διαδικασία, με δεδομένη τόσο την ελλιπή προετοιμασία των επιχειρήσεων, όσο και την πληθώρα των αλλαγών που επέφερε ο νέος τρόπος απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων. Κατά την εφαρμογή των ΔΛΠ παρουσιάστηκαν διάφορα προβλήματα, τα οποία ήταν αναγκαίο να αντιμετωπισθούν.

Το κυριότερο πρόβλημα ήταν η ανύπαρκτη εμπειρία των στελεχών ως προς την εφαρμογή των ΔΛΠ και την απεικόνιση τους τις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών.

Ακολουθούν τα πιο βασικά σφάλματα που παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή των ΔΛΠ:

- Χρησιμοποίηση μη επίκαιρης έκδοσης των ΔΛΠ.

Είναι πολύ σημαντικό να χρησιμοποιούνται οι πλέον επίκαιρες εκδόσεις των ΔΛΠ, δεδομένου ότι σε αντίθετη περίπτωση οι συνέπειες είναι δυσάρεστες.

- Λανθασμένος υπολογισμός των αποσβέσεων.

Σε περίπτωση που τα πάγια παρακολουθούνται σε δύο διαφορετικά μητρώα παγίων, το ένα κατά τα εγχώρια λογιστικά πρότυπα και το άλλο κατά τα διεθνή, εξασφαλίζεται ο σωστός υπολογισμός των αποσβέσεων. Βέβαια, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η σωστή αρχική καταχώρηση της αρχικής αξίας των παγίων και η βάσιμη εκτίμηση της ωφέλιμης ζωής τους. Σε αντίθετη περίπτωση, πρέπει να υπολογισθεί η διαφορά των αποσβέσεων μεταξύ των ελληνικών προτύπων, όπως έχουν καταχωρηθεί, και των διεθνών, όπως θα έπρεπε να είχαν καταχωρηθεί.

- Διαφορετική λογιστική αντιμετώπιση από διαφορετικές εταιρείες του ομίλου.

Ο ενοποιημένος ισολογισμός εμφανίζει όλα τα περιουσιακά στοιχεία των ενοποιημένων εταιρειών σαν αυτά να άνηκαν στην μητρική εταιρεία. Δεν είναι, συνεπώς, αποδεκτό ο λογιστικός χειρισμός μιας εταιρείας σε διάφορα θέματα (όπως π.χ. στην μέθοδο αποτίμησης των αποθεμάτων) να είναι διαφορετικός από τον αντίστοιχο μιας άλλης εταιρείας του ίδιου ομίλου, ακόμη και εάν πρόκειται για δύο χειρισμούς αποδεκτούς από τα ΔΛΠ. Αξίζει να αναφερθεί ότι για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένους κλάδους υπάρχουν και άλλα σημεία που είναι πιθανόν να οδηγήσουν σε λογιστικά σφάλματα.

5.4 Προβλήματα από την μετάβαση στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

Η μετάβαση των επιχειρήσεων από τα ελληνικά στα ΔΛΠ προκάλεσε μια σειρά από πολύπλοκα προβλήματα. Είναι χαρακτηριστική η εκτίμηση που διατυπώνουν μεγάλες εταιρείες ορκωτών ελεγκτών ότι κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής τους, επήλθε σημαντική μείωση της καθαρής λογιστικής θέσης αρκετών επιχειρήσεων, καθώς επιβαρύνθηκε από τις αρχικές διαφορές μετασχηματισμού. Η νομοθετική ρύθμιση για την εφαρμογή των ΔΛΠ στην χώρα μας δεν έχει σαφή πρόβλεψη για τον τρόπο χειρισμού των αρχικών διαφορών μετασχηματισμού.

Με δεδομένο ότι η πρώτη χρήση εφαρμογής τους στην χώρα μας έγινε το 2005, οι επιχειρήσεις έπρεπε να αναμορφώσουν και τα στοιχεία της χρήσης 2004, ούτως ώστε να τα καταστήσουν συγκρίσιμα με εκείνα της χρήσης 2005. ως άμεση συνέπεια αναφέρεται η επί το χείρον μεταβολή των βασικών αριθμοδεικτών των εν λόγω επιχειρήσεων. Εκτός όμως από την αξία της καθαρής θέσης, οι αλλαγές άσκησαν επίδραση στην αξία των περιουσιακών στοιχείων, καθώς και στην προ και μετά φόρων κερδοφορία (π.χ. ζημιές αντί για κέρδη).

Από την πλευρά των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων, ήταν δύσκολο να καταρτίζουν τις οικονομικές καταστάσεις με βάση τα εθνικά λογιστικά πρότυπα των χωρών που διατηρούν θυγατρικές επιχειρήσεις, με βάση τα αντίστοιχα της χώρας που έχουν την έδρα τους και με βάση τα λογιστικά πρότυπα των χωρών στις οποίες οι μετοχές τους είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο. Οι διαφορές που εντοπίζονται δημιουργούν τεράστιο χρηματοοικονομικό κόστος για την σύνταξη και τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων.

Οι Κλαυδιανός – Τσατσούλη, αναφέρονται στον τρόπο προσδιορισμού της εύλογης αξίας (fair value) ενός περιουσιακού στοιχείου. Η δυσκολία φαίνεται να είναι η πολυπλοκότητα των προτύπων που εισάγουν την έννοια της εύλογης αξίας σε αντικατάσταση της μεθόδου του ιστορικού κόστους. Συγκεκριμένα, με βάση τα ΔΛΠ πραγματοποιείται υπολογισμός της τρέχουσας αξίας από ειδικό εξωτερικό εκτιμητή και δεν ισχύει ο ιστορικός τρόπος υπολογισμού. Το ζήτημα αυτό είναι ιδιαίτερα σοβαρό, διότι οι αξίες που προκύπτουν με το νέο σύστημα είναι πολύ υψηλότερες.

Επιπλέον, παρουσιάζονται προβλήματα που συνδέονται με τις επιπτώσεις της εφαρμογής των ΔΛΠ σε ορισμένους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Εξαιτίας των ειδικών χαρακτηριστικών τους, η προσαρμογή σε αυτούς τους κλάδους παρουσίασε δυσκολίες. Στην κατηγορία των ευαίσθητων κλάδων ανήκουν οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες και οι τεχνικές εταιρείες.

Πιο έντονα προβλήματα αντιμετωπίζουν οι ασφαλιστικές εταιρείες σε ελληνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι οποίες δέχθηκαν καίρια πλήγματα από την παρατεταμένη χρηματιστηριακή κρίση. Το μοντέλο των ΔΛΠ, όπως εμφανίζεται σήμερα δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις ασφαλιστικές εταιρείες, διότι δεν «λαμβάνει» υπόψη τις ιδιαιτερότητες του αντικειμένου δραστηριότητας τους και τις ιδιορρυθμίες της συγκεκριμένης αγοράς, σύμφωνα με πηγές του κλάδου.

Η άποψη αυτή στηρίζεται στο γεγονός ότι οι ασφαλιστικές εταιρείες αναλαμβάνουν κινδύνους και κάνουν υπολογισμούς με βάση τις πιθανότητες:

- Θα συμβεί ή όχι το γεγονός;
- Θα επέλθει ή όχι ο κίνδυνος;

Επίσης, το προϊόν της ασφαλιστικής εταιρείας δεν απευθύνεται σε δευτερογενή αγορά. Για παράδειγμα, ένα ασφαλιστήριο συμβόλαιο δεν μπορεί να πωληθεί από τον κάτοχο του σε κάποιον άλλο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να επιβάλλεται η διαφορετική αντιμετώπιση των ασφαλιστικών εταιρειών από τις υπόλοιπες εμπορικές επιχειρήσεις.

Οι κυριότερες αλλαγές που προκύπτουν στον ασφαλιστικό κλάδο με την εφαρμογή των ΔΛΠ είναι:

- Ο υπολογισμός των αξιών των ακινήτων, και
- Ο υπολογισμός των αξιών των μετοχών.

Ως προς την πρώτη αλλαγή, οι αποτιμήσεις των ακινήτων γίνονται βάσει των εμπορικών τους αξιών και όχι βάσει των αντικειμενικών, όπως προβλέπει η σχετική ρύθμιση του Υπουργείου Οικονομικών. Από το καθεστώς αυτό υπήρξαν τεράστια οφέλη για τον ασφαλιστικό κλάδο, διότι οι περισσότερες ασφαλιστικές εταιρείες βελτίωσαν τις τοποθετήσεις τους σε ακίνητα. Παράλληλα, οι αλλαγές υπήρξαν και στην αποτίμηση των μετοχών, όπου ισχύουν δύο ταχύτητες. Η πρώτη, αφορά στις τοποθετήσεις σε ασφαλιστικά προϊόντα ζωής, όπου η αποτίμηση των μετοχών αυτών γίνεται με βάση την τιμή κτήσης τους. Η δεύτερη αφορά στις τοποθετήσεις σε προϊόντα των γενικών ασφαλειών, όπως του κλάδου πυρός, όπου οι αποτιμήσεις γίνονται με βάση την τρέχουσα τιμή.

Στις τεχνικές εταιρείες προκύπτουν δύο προβλήματα από την υιοθέτηση των ΔΛΠ. Το πρώτο είναι φορολογικής φύσεως. Οι τεχνικές εταιρείες δεν φορολογούνται όπως οι υπόλοιπες εισηγμένες ανώνυμες εταιρείες, αλλά το φορολογητέο εισόδημα προκύπτει περίπου τεκμαρτά. Το δεύτερο ζήτημα σχετίζεται με το χρονικό διάστημα κατά το οποίο πρέπει να αναγνωρίζεται το «προϊόν» ως έσοδο για την εταιρεία που το παράγει.

5.5 Τα δέκα πιο συνηθισμένα σφάλματα κατά την μετατροπή των ΕΛΠ σε ΔΛΠ.

Τα σφάλματα αυτά είναι:

- i. Χρησιμοποίηση μη επικυρωμένης έκδοσης των ΔΛΠ.
Όσοι προσπαθούν να εφαρμόσουν τα ΔΛΠ, πρέπει να προσέξουν πολύ την έκδοση που χρησιμοποιούν, είτε το πρότυπο κείμενο στην Αγγλική, είτε η μετάφραση του στα Ελληνικά.
- ii. Εσφαλμένος υπολογισμός ή χειρισμός της υπεραξίας, δηλαδή της διαφοράς του τμήματος που καταβάλλεται για την απόκτηση μιας μετοχής.
Τα περισσότερα λάθη γίνονται στον υπολογισμό της λογιστικής αξίας της εκδότριας εταιρείας κατά την ημερομηνία απόκτησης της μετοχής, δεδομένου ότι στην λογιστική αξία πρέπει να περιλαμβάνεται το αποτέλεσμα της περιόδου που δεν έχει υπολογισθεί και δεν έχει μεταφερθεί στα ίδια κεφάλαια και η αναλογία των πληρωτέων μερισμάτων που θα εισπραχθούν στη συνέχεια από τον αγοραστή.
- iii. Εσφαλμένος υπολογισμός αποσβέσεων.
Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να έχει καταχωρηθεί σωστά η αρχική αξία των παγίων και να έχει εκτιμηθεί σωστά η ωφέλιμη ζωή τους, ώστε το τελικό αποτέλεσμα που κοστολογείται να είναι το σωστό. Επιπλέον, πρέπει το αποτέλεσμα που προκύπτει από την πώληση ενός παγίου να υπολογίζεται σύμφωνα με τα ΔΛΠ και να καταχωρείται στα αποτελέσματα.
- iv. Εσφαλμένες μεταβολές σε χαρτοφυλάκια χρεογράφων.
Ο κίνδυνος που εγκυμονεί σε αυτή την περίπτωση είναι πως αν εκ παραδρομής, ή από αδύναμο σύστημα παρακολούθησης των χαρτοφυλακίων, έστω και ένας τίτλος συμπεριληφθεί σε λανθασμένο χαρτοφυλάκιο, τότε το αποτέλεσμα θα είναι να υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στα Αποτελέσματα Χρήσης.
- v. Ασυμφωνία ή πλασματική συμφωνία των Αποτελεσμάτων Χρήσης.
- vi. Εσφαλμένος υπολογισμός ή παρουσίαση των δικαιωμάτων μειοψηφίας.
- vii. Εσφαλμένος υπολογισμός των αναβαλλόμενων φόρων.
- viii. Σφάλματα κοστολόγησης.
- ix. Χρησιμοποίηση λογαριασμών ευκολίας, για τακτοποίηση των διαφορών.
- x. Διαφορετική αντιμετώπιση από διαφορετικές εταιρείες του ομίλου.

5.6 Συμπεράσματα.

Τα ΔΛΠ ή ΔΠΧΠ εκπονούνται από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, της οποίας βασικός σκοπός είναι η δημιουργία μιας ενιαίας δέσμης παγκόσμιων λογιστικών προτύπων.

Η καθιέρωση τους έχει ως στόχο της ομοιόμορφη και ορθή πληροφόρηση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων. Με αυτό τον τρόπο επιδιώκεται να διασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο διαφάνειας και κυρίως η αποτελεσματική λειτουργία των κεφαλαιαγορών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μειονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ:

- Πολλές οικονομικές καταστάσεις βάσει ΔΛΠ διακρίνονται από μια ισχυρή εθνική ταυτότητα. Η κύρια επίδραση των ΔΛΠ ήταν στον τρόπο με τον οποίο μια επιχείρηση αναγνωρίζει, αποτιμά και γνωστοποιεί την κάθε πληροφορία και όχι στον τρόπο παρουσίασης των αποτελεσμάτων. Κάποιες επιχειρήσεις έχουν υιοθετήσει μια προσέγγιση που ελαχιστοποιεί τις αλλαγές σε σχέση με τα προηγούμενα εθνικά πρότυπα, περιορίζοντας, για παράδειγμα, την δυνατότητα διενέργειας συγκρίσεων σε επίπεδο κλάδου.
- Εξαιτίας κενών και ανακολουθιών στα ίδια τα ΔΛΠ καθώς και της απουσίας λογιστικής καθοδήγησης προσαρμοσμένης στις ανάγκες του κάθε κλάδου, η εφαρμογή των ΔΛΠ εμπλέκει σε μεγάλο βαθμό υποκειμενικές κρίσεις στην επιλογή και την εφαρμογή των σχετικών λογιστικών χειρισμών. Αυτό αποβαίνει εις βάρος της συνέπειας και της συγκρισιμότητας.
- Οι επιχειρήσεις δεν έχουν πεισθεί ότι η οικονομική πληροφόρηση που παρέχεται βάσει ΔΛΠ είναι επαρκής ή και σε ορισμένες περιπτώσεις κατάλληλη για να επικοινωνήσουν την απόδοση τους στην αγορά.
- Οι Οικονομικές καταστάσεις που βασίζονται στα ΔΛΠ είναι πολύ πιο σύνθετες από εκείνες που στηρίζονται σε εθνικά λογιστικά πρότυπα. Η πολυπλοκότητα αυτή απειλεί να υποβαθμίσει την χρησιμότητα των ΔΛΠ, σε ότι αφορά στην λήψη αποφάσεων. Η προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων κινδυνεύει να εξελιχθεί σε μια άσκηση τεχνικής συμμόρφωσης, που απευθύνεται σε απολύτως εξειδικευμένους επαγγελματίες και όχι σε έναν μηχανισμό για την επικοινωνία της απόδοσης και της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων.

Πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ:

- Η συγκρισιμότητα των μεγεθών
- Η ταχύτητα αξιολόγησης
- Η ακρίβεια των δεδομένων
- Η αποφυγή λανθασμένων εκτιμήσεων
- Η προσέλκυση διεθνούς πελατείας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιέρωσε την υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΛΠ από το 2003, για τις εισηγμένες εταιρείες που η μετοχή τους διαπραγματεύεται σε διάφορα Χρηματιστήρια της Ευρώπης. Η πρώτη εφαρμογή των ΔΛΠ για τις εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών έγινε το 2005.

Η λογιστική πρακτική έχει ως κύριο και παγκοσμίως αποδεκτό μέσο έκφρασης τα ΔΛΠ. Συνήθως, η λογιστική πρακτική διαφέρει από χώρα σε χώρα και η διαφορά αυτή οφείλεται στις λογιστικές αρχές που θεσπίζει κάθε χώρα. Στην Ελλάδα, η λογιστική πρακτική καθορίζεται από το κύριο λογιστικό πλαίσιο που δημιουργήθηκε με την εφαρμογή του Ν.2190/1920 και του Ελληνικού Λογιστικού Σχεδίου, καθώς και των κλαδικών λογιστικών

σχεδίων. Ωστόσο, υπάρχουν φορολογικές ή άλλες διατάξεις που επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την λογιστική πρακτική.

Οι διαφορές που προκύπτουν ακολουθώντας την λογιστική πρακτική της ελληνικής νομοθεσίας, σε σχέση με την τήρηση των ΔΛΠ είναι ιδιαίτερα σημαντικές.

Οι διαφορές αυτές μπορούν να ενταχθούν σε δυο κατηγορίες:

- i. Στις συντασσόμενες Οικονομικές Καταστάσεις και στις πληροφορίες που παρέχονται από αυτές.
- ii. Στην διαφορετική λογιστική αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων και γεγονότων.

Αναμφισβήτητα, τα ΔΛΠ συνεπάγονται σημαντικές αλλαγές στα ως σήμερα ισχύοντα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Οι αλλαγές αυτές είναι καινοτόμες για τα ελληνικά δεδομένα και χρειάστηκε να εφαρμοστούν με ιδιαίτερη προσοχή από τις εισηγμένες επιχειρήσεις.

Οι σημαντικές αυτές αλλαγές αποτέλεσαν μεγάλη πρόκληση για τις ελληνικές επιχειρήσεις.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα μπορούν και πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως εργαλεία εξυγίανσης των επιχειρήσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- **«ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ I.F.R.S. ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ»**
Γ' έκδοση Αναθεωρημένη
Grand Thornton
Αθήνα, Ιανουάριος 2009
- **«ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ. ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ»**
Α' έκδοση
Κωνσταντίνος Καραμάνης
Εκδ. Μέμφις Α.Ε.
- **«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ: ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»**
Philippe Askenazy & Daniel Cohen
Μετάφραση: Μπάμπης Παπαδημητρίου
Εκδ. Πόλις
Αθήνα, Δεκέμβριος 2010
- **«Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2008 ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ»**
Paul Krugman
Μετάφραση: Αριάδνη Αλαβάνου
Εκδ. Καστανιώτη
Αθήνα, 2009
- **«ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ: ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2008, ΑΘΗΝΑ – ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2011»**
Παύλος Τσίμας
Εκδ. Μεταίχμιο
Αθήνα, Νοέμβριος 2011

Δημοσιευμένες Έρευνες.

- **«Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΛΠ (ΔΠΧΠ) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΛΕΓΚΤΕΣ, ΛΟΓΙΣΤΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ & ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ»**
Έκθεση αποτελεσμάτων εμπειρικής έρευνας.
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ)
Αθήνα, Σεπτέμβριος 2008
<http://www.lbs.aueb.gr/images/LBS/Downloads/DLP/DLP1.pdf>
- Συγγραφείς:
- Κωνσταντίνος Καραμάνης
Αναπληρωτής Καθ. Λογιστικής.
 - Βασίλης Παπαδάκης
Καθηγητής στρατηγικής.

- **«ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
ΧΡΗΣΗ 2008
Συνοπτική Παρουσίαση Χρηματοοικονομικής Κατάστασης»**
Grand Thornton
Αύγουστος 2009
<http://sup.kathimerini.gr/xtra/media/files/meletes/epix/GTH010909.pdf>
- **«Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα:
Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μια κρίσιμη συγκυρία»**
http://greekeconomistsforreform.com/wp-content/uploads/Reform_GR.pdf

Συγγραφείς:
 - Δημήτρης Βαγιανός
London School of Economics, CEPR και NBER
 - Νίκος Βέπτας
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και CEPR
 - Κώστας Μεγήρ
Yale University, University College London, IFS και CEPR

Ελληνική Αρθρογραφία

- «Οικονομική ύφεση και δημοσιονομική κρίση. Η Ελληνική περίπτωση.»
<http://www.pokethe.gr/wordpress/?p=98>
- «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα»
<http://xletsos-basilhs.blogspot.gr/2010/03/blog-post.html>
- «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα θα έχει διάρκεια»
<http://www.newstime.gr/?i=nt.el.article&id=11400>
- «Ποιες αλλαγές φέρνουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα»
<http://www.hrima.gr/article.asp?view=61&ref=53>
- «Π.Δ. 74/2009 Οργανισμός Επιτροπής Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων».
<http://www.power-tax.gr/catalognews.asp?catid=3893>
- «Νέος κανονισμός για την τροποποίηση του Δ.Λ.Π. 39»
<http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/5102>
- «Οι ρίζες και τα αίτια της Ελληνικής Κρίσης Χρέους – Τι μπορεί να γίνει σήμερα; »
<http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/32489.html>
- «Δ. Μπουραντάς: Η πολιτική χρεοκοπία είναι το αίτιο της κρίσης»
<http://fmvoice.eu/index.php/2012-09-12-05-29-17/columnists/2012-09-12-05-31-50/item/53026-%CE%B4-%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC>

http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4316:1&catid=62:2008-09-01-08-34-26&Itemid=84

- «Το έλλειμμα ανταγωνισμού στην αγορά»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4295:1&catid=61:k&Itemid=83
- «Αναζητώντας το εθνικό σχέδιο»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4270:1&catid=66:2008-09-01-08-36-20&Itemid=88
- «Πολιτική λούφα και παραλλαγή; »
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4243:1&catid=68:2008-09-01-08-36-53&Itemid=90
- «Όταν η Γερμανία εφάρμοσε οικιοθελώς το δικό της *μνημόνιο* »
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4221:1&catid=61:k&Itemid=83
- «Λίγο πριν από την χρεοκοπία»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4217:1&catid=60:e&Itemid=82
- «Το ορθό μάθημα από την Ισλανδία»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4215:1&catid=61:k&Itemid=83
- «Η αργόσυρτη χρεοκοπία»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4213:1&catid=60:e&Itemid=82
- «Η συζήτηση για το χρέος»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4237:1&catid=60:e&Itemid=82
- «Η διαπραγμάτευση, της επαναδιαπραγμάτευσης, ω σπέκουλα»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4198:1&catid=60:e&Itemid=82
- «Ο διάλογος στον καιρό της κρίσης»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4166:1&catid=44:mme-a-&Itemid=65
- «Η ώρα της κρίσης»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4102:1&catid=66:2008-09-01-08-36-20&Itemid=88

- «Ελλάδα – Ιρλανδία: Βίοι ασύμπτωτοι και μετά την κρίση»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4066:1&catid=61:k&Itemid=83
- «Το θεμελιώδες έλλειμμα της οικονομίας»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4013:1&catid=60:e&Itemid=82
- «Η ευρωπαϊκή κρίση και τα ελληνικά ελλείμματα»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=4007:1&catid=60:e&Itemid=82
- «Η θεραπεία της ανοησίας»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=3956:1&catid=60:e&Itemid=82
- «Οι πολιτικοί της χρεοκοπίας»
http://www.medium.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=3955:1&catid=68:2008-09-01-08-36-53&Itemid=90
- «Θεσμικό σύστημα αξιολόγησης των οικονομικών»
<http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/34139.html>
- «Η “κρίση του ελληνικού χρέους” – Συλλογή δημοσιευμάτων»
<http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/26928.html>
- «Έστω και “μισοπνιγμένη”, η χώρα είναι αναγκασμένη να μάθει να κολυμπά»
<http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/6743.html>
- «Η πτώχευση, η χρεοκοπία και οι καταθέσεις: Σχόλια και προβληματισμοί»
<http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/7221.html>
- «Τα μεγάλα οφέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την διάσωση της Ελλάδας»
<http://www.eurocapital.gr/index.php/permalink/7291.html>
- «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και Παγκόσμια Οικονομική Κρίση»
http://ifrsnews.blogspot.gr/2010/02/ifrs-financial-crisis-globaltraining_11.html
- «Ανακοίνωση ΕΛΤΕ – Επίσημη μετάφραση των Διεθνών Προτύπων Ελέγχου»
<http://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/6615>
- «Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα: Καταστροφή ή ευκαιρία; »
<http://credisvisca.gr/ifrsconvention/alafogiannis.html>

Ξένη Αρθρογραφία.

- «IFRS Briefing Sheet.
Classification of rights issues – Amendment to IAS 32
Financial Instruments: Presentation »
http://www.kpmg.com/hk/en/virtual_library/Audit/IFRS_briefingsheet/IFRSBS09157.pdf

- «Accounting Leaders Recommend Changes to IASB's Constitution»
<http://www.journalofaccountancy.com/Web/20092224.htm>
- «Simplified reporting: Forgotten in the crisis?»
<http://www.cfo.com/article.cfm/14209682>
- «Global Accounting Convergence and the Potential Adoption of IFRS by the United States:
An Analysis of Economic and Policy Factors»
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1357331
- «INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARD (IFRS) WILL SUPPORT MANAGEMENT ACCOUNTING SYSTEM FOR SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES ? »
<http://oeconomica.uab.ro/upload/lucrari/1120091/32.pdf>
- «Assessing profitability factors in the Greek Banking System: A multicriteria methodology»
<http://users.auth.gr/~hspathis/AssessingProfitabilityFactorsintheGreekBankingSystemITOR.pdf>
- «Detecting falsified financial statements: A comparative study using multicriteria analysis and multivariate statistical techniques»
http://users.auth.gr/users/7/5/060057/public_html/DetectingfalsifiedfinancialstatementsAcomparativestudyusingmulticriteriaanalysisEAR.pdf

Web Sites

- <http://www.taxheaven.gr/pages/ias>
- <http://www.kathimerini.gr/>
- <http://www.medium.gr/>
- <http://www.pwc.com/gr>
- <http://www.hba.gr/>
- <http://www.euro2day.gr/specials/topics/135/articles/60649/Article.aspx>
- <http://www.kpmg.com/cn/en/Pages/default.aspx>
- http://www.kpmg.com.hk/en/virtual_library/Audit/IFRS_briefingsheet/IFRSBS09157.pdf
- <http://www.ifrs.org/Pages/default.aspx>
- <http://www.iesoel.gr/el/>
- <http://www.nbg.gr/wps/portal/en/Home>
- http://scholar.google.gr/citations?hl=el&user=kWu4_ZcAAAAJ
- http://el.wikibooks.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7_%CE%91%CE%B9%CF%84%CE%AF%CE%B5%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%AD%CF%83%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1#.CE.97_.CF.80.CE.B5.CF.81.CE.A.F.CF.80.CF.84.CF.89.CF.83.CE.B7_.CF.84.CE.B7.CF.82_.CE.95.CE.BB.CE.BB.CE.AC.CE.B4.CE.B1.CF.82
- <http://www.newstime.gr/?i=nt.el.categories&c=oikonomia>